

ISÄNMAAN KUTSU

TYRNÄVÄN VETERAANIMATRIKKELI

1918 1939—40 1941—45

TYRNÄVÄN VETERAANIMATRIKKELI

ISÄNMAAN KUTSU

Tyrnävän veteraanimatrikkeli
1918 1939—40 1941—45

POHJOIS-POHJANMAAN
SOTAVETERAANIPIIRI R.Y.
Isokatu 37 as 20
90100 OULU
Puh. 981-3112066

Julkaisija
Tyrnävän Rintamamiesveteraanit

ISBN 952-90-4566-2

Oulu — Oy Liitto 1993

Sisällysluettelo

Lukijalle	4
Tyrnävän kunnan tervehdys	5
Tyrnävän seurakunnan tervehdys	6
Rintamamiesveteraanien toimintaa	7
Tyrnävän sotainvalidien toiminnasta	11
Matriikkelin syntyvaiheita	13
Vapaussodassa kaatuneet	14
Vapaussodan soturit	15
Lotat	25
Talvisodassa kaatuneet	36
Jatkosodassa kaatuneet	40
Talvi- ja jatkosodan veteraanit	49
Tyrnävän suojeluskunnan historiaa	128
Lotta Svärd-järjestön toimintaa	138
Lotta-aika — elämäni parasta aikaa	143
Tyrnävän miesten talvisota	149
Jatkosota	157
Haastatteluja ja muistelmia	178

Lukijalle

Rintamamiesveteraanien Tyrnävän osasto kokouksessaan 8.10.1991 päätti laatia matrikelin tyrnäväläisistä täällä asuvista ja täällä syntyneistä vapaus-, talvi- ja jatkosotaan osallistuneista miehistä ja naisista.

Tehtävää hoitamaan valittiin 8-jäseninen toimikunta, johon valittiin puheenjohtajaksi Heikki Hartikka ja sihteeriksi Eero Kuusela sekä jäseniksi Veikko Mattila, Lauri Markus, Matti Kauppi, Eino Ylitähti, Heikki Vähänen ja Esko Piipari.

Työ on tehty talkootyönä. Tiedot on saatu asiakirjoista, historiateoksista, omista kokemuksista ja muistiaineistosta. Toimitustyön on tehnyt Into Mäenpää.

Matrikelitoimikunta kiittää

Tyrnävän kuntaa,
Tyrnävän seurakuntaa,
Tyrnävän Osuuspankkia,
SSP:n Tyrnävän konttoria,
Tyrnävän Vesihuoltoa ja
Tyrnävän Lions-klubia   Postipankki

ERITTÄIN MERKITTÄVÄSTÄ
TALOUDELLISESTA TUESTA

Tyrnävän kunnan tervehdys

Matrikkeli tyrnäväläisistä rintamamiehistä ja lotista valmistuu hieman sen jälkeen, kun saimme viettää itsenäisyyspäivää 75-vuotisjuhliin. Matrikkeli on kunnianosoitus sille sukupolvelle ja niille yksittäisille ihmisille, jotka joutuivat kantamaan suunnattoman vastuun kansakuntamme säilymisestä ja yhteiskuntamme hyvinvoinnin perustan luomisesta. On hyvin arvostettavaa, että rintamalla olleet ovat itse pääosin tämän matrikelin laatineet. Kirja palauttaa monen sodassa olleen mieleen taistelutoverit ja yhteiset kokemukset. Kirja on myös nuoremmille sukupolville näkyvä muisto siitä, millaisen uhrauksen yksi sukupolvi on joutunut meidän nuorempien hyväksi tekemään.

Tällä hetkellä rintamamiesten ja -naisten keski-ikä alkaa olla jo melko korkea. Enemmistö rintamalla olleista on jo poistunut keskuudestamme. Meidän nyt työelämässä vastuvuorossa olevien tehtävä on huolehtia siitä, että vielä keskuudessamme olevien veteraanien vanhuuden päivät olisivat mahdollisimman turvatut. On mieluista todeta se, miten veteraanien työn arvostus on viime vuosina merkittävästi noussut, myös nuorten ihmisten keskuudessa.

Veteraanisukupolven osoittama vastuuntunto ja tekemä työ muistuttaa meitä nuorempia siitä, että yhteisen isänmaamme hyväksi tehty työ ei ole turha. Itsenäisyyden säilyttäminen ja kansakunnan hyvinvoinnin turvaaminen vaatii jatkuvia ponnisteluja myös tänä päivänä — rauhan aikana, mutta suurten muutosten aikana.

Tyrnävän kunnan ja omasta puolesta haluan kiittää tämän matrikelin laatijoita arvokkaasta työstä. Tämän kirjan arvo vain kasvaa vuosien myötä. Samalla haluan kiittää myös kaikkia Tyrnävän rintamamiehiä ja sotainvalideja hyvästä yhteistyöstä kaikissa yhteisissä hankkeissamme.

Tapani Tölli

Tyrnävän seurakunnan tervehdys

Itsenäinen Suomi on vielä nuori. Keskellämme elää vanhoja, jotka ovat kokeneet kansamme itsenäistymisen vaiheet. Veteraaneista monet ovat itsenäisen Suomen ikäisiä. Teillä sotiemme veteraanit, sotainvalidit ja lotat on arvokas henkinen pääoma itsenäisen kansakuntamme rakentamisen ja puolustamisen vaiheista. Meidän nuorempien tarvitsee tietää, mitä isämme ja äitimme ovat tehneet itsenäisen Suomen ja kansamme hyväksi.

Valmistunut matrikkeli Tyrnävän veteraaneista, sotainvalideista ja lotista on arvokas kulttuurillinen saavutus. Kirjoitettu tieto tallettaa tulevillekin uusille sukupolville työn ja uhrimielen, jonka te sotiemme ajan vastuunkantajat pyyteettömästi osoitteitte isänmaamme hyväksi. Kuulemamme puhe isiemme ja äitiemme työstä kansamme hyväksi unohtuu sukupolvien vaihtuessa, mutta muistiin kirjoitettuna se elää sukupolvesta toiseen.

Tyrnävällä on ihailtavalla tavalla siirretty tietoa veteraanien, sotainvalidien ja lottien vaiheista nuoremmille sukupolville. Uskon, että tämä työ kantaa hedelmää. Isänmaan rakkaus on työtä yhteisen kotimme, kansakuntamme hyväksi. Kun me nuoremmat tunnem-

me sotavuosien Suomen miesten ja naisten vaiheet maamme puolustamisessa sodan kauhujen keskellä ja kotirintaman töiden hoitamisena vaikeissa oloissa, osaamme kunnioittaa ja rakastaa myös isänmaatamme. Käytännössä se tapahtuu yksimielisesti työtä tehden kotipitäjämme ja kansamme hyväksi. Te sotavuosien raskaan vastuun kantaneet kuljitte yhdessä ja yksimielisesti vaikeat vaiheet. Ajattelitte isänmaamme parasta, sen vapautta ja itsenäisyyttä. Puolustitte kukin isänmaatamme. Jumala siunasi työnne ja varjeli itsenäisyytemme. Tyrnävän seurakunta on saanut olla mukana tilaisuuksissa, joissa veteraanit, sotainvalidit ja lotat ovat kokoontuneet Jumalan sanan äärelle kirkkoon ja seurakuntataloon. Näissä tilaisuuksissa on vallinnut ystävällinen ja lämmin henki. Toivon, että tällaiset tilaisuudet saisivat jatkua perinteenä vuosittain tulevaisuudessakin. Tyrnävän seurakunnan ja omasta puolesta kiitän teitä Tyrnävän veteraanit, sotainvalidit ja lotat työstänne vaikeina sotavuosina ja rauhan aikana kotipitäjämme Tyrnävän ja kansamme hyväksi. Toivotan teille Jumalan siunausta elämäänne.

Jaakko Kaltakari, kirkkoherra

Rintamamiesveteraanien toimintaa

Tyrnävän osaston perustavasta kokouksesta ei ole säilynyt pöytäkirjaa, mutta todennäköisesti perustamisvuosi oli 1966. Valtakunnallinen järjestö oli perustettu v. 1964. Suomen rintamamiesveteraanien asunto- ja tukiliitto ry -nimisenä.

Sodan jälkeen syntyneissä herättää ihmetystä, miksi tällainen järjestö perustettiin niinkin myöhään sodan jälkeen. Syitä on tietenkin useita. Sodasta vapautuneet joutuivat ottamaan vastuun koko yhteiskunnan kaikista toiminnoista, eikä sijaa oman edun ajamiseen tällaisissa asioissa ollut. Useimmilla meistä ei ollut ammattia, tai opiskelu kesken, perhe oli perustamatta ja taloudelliset huolet ahdistivat, lisäksi kaikesta oli pula. Olivathan monet palvelleet armeijassa yli 5 vuotta. Pahinta oli kuitenkin se, kun joiltakin tahoilta rintamamiehet tehtiin syyllisiksi sodan aloittamiseen ja sen kauheuksiin. Nämä syytökset perustuivat, kuten nykyään yleisesti tiedetään, tahalliseen asioiden vääristelyyn tai täydelliseen tietämättömyyteen.

Alkuperäinen nimi oli Suomen rintamamiesveteraanien asunto- ja tukiliitto ry Tyrnävän osasto. Ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat Leo Kauppi puheenjohtajana, Jaakko Karhu sihteerinä, Eino Ylitalo rahastonhoitajana, Hannes Väliaho, Eemil Kylli, Urho Holopainen, Matti Pirkola, Hannes Nurro, Vilho Pääkkö ja Väinö Haaranieni jäseninä.

Leo Kauppi oli Oulun piiriyhdistyksen perustaneiden osastojen yksi allekirjoittaja ja ensimmäinen piirin puheenjohtaja v. 1967—71. Hän oli myös perustamassa lähikuntiin osastoja.

Tyrnävän osaston johtokunnan puheenjohtajina ovat toimineet Leo Kauppi, Jaakko Karhu, Väinö Vartiainen, Alekski Mikkola, Aarne Honkakoski, Niilo Turunen, Uuno Korkala ja nykyisin Heikki Hartikka. Niilo Turunen nimettiin osaston kunniapuheenjohtajaksi v. 1987.

Vuodeksi 1993 on valittu osaston johtokuntaan seuraavat henkilöt: Heikki Hartikka pj., Matti Kauppi vpj., Eero Peisa siht., Voitto Salmenhaara rah.hoit. sekä jäsenet Viljo Mällinen, Esko Piipari, Mauno Särkioja, Paavo Ikonen, Arvo Vikiö, Jaakko Puhakka, Lauri Markus, Urho Saarela ja Uuno Korkala.

Osaston toiminnan tarkoitus on toimia sääntöjensä mukaisesti vuoden 1918 ja vuosien 1939—45 sotiin osallistuneiden rintamamiesveteraanien sekä heidän perheenjäsentensä etujärjestönä. Osasto ei ole puoluepoliittinen eikä sotilaallinen.

Osaston toiminta ei ole keskittynyt ainoastaan jäsentensä hyväksi tehtävään työhön, vaan myös yleisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin on osallistuttu merkittävin taloudellisin uhrauksin. Heikossa taloudellisessa asemassa olevia rintamamiehiä ja heidän perheitään on avustettu erilaisin toimin mm. siemenviljalla, joulupaketeilla, talkootoiminnalla, kustantamalla kuntoutuksen ym. Myös muistamiset merkkipäivinä on pyritty hoitamaan.

Rintamamiesveljen viimeistä matkaa on kunnioitettu lippuvartioiden ja lippusaatoin ja laskettu havuseppele.

Osaston ensimmäinen ulkopuolinen avustuskohde oli v. 1966 Yppäriin huoltokodin rakennushanke. Toinen merkittävä kohde oli

Vaikka Tyrnävän veteraaneilla ei virallista naisjaostoa olekaan, niin aina löytyy avuliaita emäntiä tarvittaessa esim. kahvitarjoilun järjestämiseen. Vasemmalta lukien Fanni Turunen, Henna Pirkola, Bertta Hartikka, joka kaataa kahvia Eero Kuuselan kuppiin. Veteraaneilla on tapana pitää joka toinen viikko yhteinen kahvitilaisuus. Sotainvalidien syyskeräyspäivänä, jolloin saapuu varusmiehiä kuorma-autoineen vilja- ja rahakeräystä suorittamaan, on järjestettävä kymmeneille miehille koko päivän kestävä ruoka- ja kahvitarjoilu.

Rintamamiesveteraanien johtokunta 1992. Istumassa vas. Matti Kauppi (vpj.), Heikki Hartikka (pj.), Paavo Ikonen (juuri saanut veteraaniveljiltä 80-vuotis onnittelukukat), Esko Piipari. Seisomassa vas. Viljo Mällinen, Eero Peisa (siht.), Urho Saarela, Lauri Markus, Voitto Salmenhaara (rahastonh.), Uuno Korkala. Kuvasta puuttuvat Mauno Särkioja, Arvo Vikiö ja Jaakko Puhakka.

Vanhan veteraanin Antti J. Uutisen viimeistä matkaa 22.1.1993 kunnioittaa lippuvartio. Lippukantajina Matti Kauppi ja Viljo Mällinen. Kulkueen edessä khra Jaakko Kaltakari ja kantt. Juhani Linnola.

Tyrnävän sotainvalidien johtokunta 1992. Istumassa vas. Viljo Mällinen, Urho Saarela, Eino Ylitalo (pj.), Jukka Ylitalo (siht.). Seisomassa vas. Alpo Hauru (vpj.), Heikki Vähänen, Kalervo Kylan, Urho Kauppi. Kuvasta puuttuu Yrjö Tolonen.

Tyrnävän viimeisen vapaussoturin Antti Matinollin siunaustilaisuudessa 12.2.1993 laskevat Heikki Hartikka ja Arvo Vikiö veteraanien seppeleen. Arkun edessä näkyvä paussoturien havumiekkä.

Tyrnävän veteraaneja kokoontuneina kahvitilaisuuteen Seurojentalolle 1.12.1992.

Hylkykarin lomaviettäpaikan rakentaminen Oulunlahteen. Tämä kohde oli todella voimannäyte Tyrnävän osalta, ja töihin osallistui huomattava määrä jäsenistöä silloisen puheenjohtajansa ja taitavan rakentajan Niilo Turusen johdolla.

Erittäin suuri työ tehtiin Tyrnävän kotiseututalon siirrossa, perustusten rakentamisessa ja pystytyksessä Niilo Turusen johdolla. Tämä oli puhtaasti kotiseuturakkauteen perustuvaa talkootyötä.

Osasto on tehnyt myös merkittäviä aloitteita. Aloite rintamamieseläkkeen saamiseksi tehtiin jo v. 1966. Samasta asiasta tehtiin liiton johdolle useita huomautuksia jälkikäteen. Aloite rintamamiesveteraanien asunto-olojen parantamiseksi Tyrnävällä tehtiin v. 1971. Se toteutui v. 1973, jolloin rakennettiin 2 kpl rivitaloja, yhteensä 14 huoneistoa aravarahoitusten turvin. Yhdessä Oulun osaston kanssa on tehty aloite junalippujen hinnan alentamiseksi rintamamiehiltä.

Oman lipun ja viirin osasto sai v. 1979. Viiriä on jaettu kaikille tyrnäväläisille rintamamiehille. Lisäksi viiri on annettu osastoa avustaneille järjestöille, liikkeille, kunnalle ja seurakunnalle.

Virkistystoimintaan on osasto osallistunut alusta pitäen järjestäen mm. tupailtoja, iltamia ja retkiä. Myös hengelliseen toimintaan on osallistuttu seurakunnan ja muiden uskonnollisten yhdistysten kautta. Viime aikoina on kokoonnuttu kaksi kertaa kuukaudessa kahvitilaisuuksiin lähinnä seurustelun merkeissä ja vain talvisaikaan.

Viimeisenä suurena hankkeena päätettiin laatia matrikkeli kaikista tyrnäväläisistä sotiin 1918, 1939 ja 1941—45 osallistuneista henkilöistä. Matrikelin oli määrä sisältää myös selvityksen suojeluskunta- ja lottatoiminnasta sekä erinäisiä kirjoituksia kyseisiltä ajoilta. Matrikkeli on nyt lukijan kädessä tutkittavana ja arvosteltavana.

Tyrnävän sotainvalidien toiminnasta

Sotainvalidien Veljesliiton Tyrnävän osasto on 50-vuotisen toimintansa aikana pitänyt huolta ja kantanut vapaaehtoiseen asevelihenkeen perustuvaa vastuuta sodissa vammautuneista oman pitäjän miehistä.

Jatkosodan aikana 1942 perustettu osasto toimi aluksi verrattain vilkkaasti, mutta sodan päätyttyä oli edessä vammautuneillakin miehillä rauhan työt ja toimeentulohuolet, jolloin sotainvalidien järjestötyö jäi taka-alalle.

Vasta 1970-luvun alussa pääsi toiminta viiriämään, sotilasvammalainsäädäntö kehittyi ja takasi jo kymmenet vuodet vammoistaan kärsineille miehille edes jonkinlaista korvaus-

Myös liikunta- ja urheiluharrastukset ovat olleet jäsenistön mieleistä toimintaa. Nykyisin nämä toiminnot ovat ymmärrettävistä syistä jääneet lähinnä kuntoutuksessa käymiseksi, jota toimintaa on pyritty taloudellisesti tukemaan. Valitettavaa on, että kuntoutukseen pääsee hyvin harvoin henkilö, joka ei ole saanut sotavammaa. On kuitenkin hyvä, että invalidit pääsevät kerran vuodessa kuntoutukseen.

Osaston taloutta on pidetty yllä monenlaisin toimenpitein, kuten järjestämällä iltamia, viljan keräyksillä, jopa pihlajanmarjoja keräämällä, messutapahtumilla, tupailloilla, talkootoiminnalla, lahjoituksilla, kahvitilaisuuksilla ym.

Myös Tyrnävän kunta ja seurakunta ovat avustaneet huomattavilla summilla. Kunta on osallistunut mm. veteraanien kuntoutukseen ja viimeksi matrikelin painatuskustannuksiin. Seurakunta on kustantanut haudalle lasketta- vavuseppeleet sekä antanut ilmaisen hautapaikan rintamamiehille ja heidän vaimoilleen. Seurakunta on myös osallistunut matrikelin painatuskuluihin.

Talvisotaan lähteneiden muistokivi hankittiin ja paljastettiin 30.11.1989. Pronssilaatan kustansi Tyrnävän kunta. Tilaisuus oli hyvin juhlallinen. Siihen osallistuivat myös koululaiset kynttiläkulkueineen sankarihaudoille. Tarkoitus on, että samaan muistokiveen kiinnitetään myös jatkosotaan lähteneiden muistolaatta.

Tämän järjestön olemassaolo on lähikymmenvuosina väistämättä päättymässä, ja lopulta vain painettu sana ja muistomerkit jäävät kertomaan meistä jälkipolville. Me rintamamiehet ja -naiset toivomme, että tulevat sukupolvet eivät koskaan joutuisi sodan kurimukseen, mutta olisivat kuitenkin valmiit puolustamaan isänmaata, jos kansaamme sellainen koettelemus kohtaisi.

Eero Peisa

Matrikelitoimikunta. Istumassa vas. Eero Kuusela (siht.), Eino Ylitalo, Heikki Hartikka (pj.), Esko Piipari. Seisomassa vas. Alpo Hauru, Into Mäenpää (teoksen toim.), Matti Kauppi, Eero Peisa, Lauri Markus, Uuno Korkala, Heikki Vähänen. Kuvasta puuttuu Veikko Mattila.

saattoi lisääntyäkin, vaikka tuoni korjasi myös satoaan.

Yhteiskunnan kuntoutuspalvelut kehittyivät vuosien myötä, samoin tuli sellaisia uusia palvelumuotoja kuten kodinhoito- ja ruokapalvelu, jotka ikääntyneille ja vaikeavammaisille invalideille ovat sangen tervetulleita.

Aina siitä saakka, kun toiminta 1960–70-lukujen taitteessa elpyi, oli osaston eräs keskeisimmistä harrasteista jäsenkunnan henkisen ja fyysisen vireyden ylläpito. Kilpailut, retket, juhlat, veljesillat ja vierailut; kaikki ne palvelivat yhtä tavoitetta: sotavammoista kärsivien miesten elämän laadun parantamista.

Ikäänkuin Sotainvalidien Veljesliiton Tyrnävän osaston puolivuosisataisen toiminnan hui-pentumana on tänä vuonna toteutuksessa osaston aloitteesta vireille pantu sotainvalidien palvelutalohanke. Se on sotainvalidien ja Tyrnävän kunnan yhteishanke, joka toteutetaan takaa kuudelle sotainvalidille ja heidän vaimolleen asunnon palvelutalossa. Sen jälkeen kun taloa ei enää tarvita sotainvalidien tai heidän puolisoittensa käytössä, se siirtyy kunnan omistukseen.

Hankkeen toteutuminen näyttää jo tässä vaiheessa varmalta. Talon rakentamiseen on asuntohallitus myöntänyt lainan, samoin rahoautomaattiyhdistys avustuksen. Palvelutalon ovat suunnitelleet arkkitehdit Maija Niemelä ja Pentti Myllymäki, rakennustyöt alkavat keuhäl-lä 1993, ja talon arvioidaan valmistuvan vielä saman vuoden syksyllä.

Sotainvalidien Veljesliiton Tyrnävän osasto

tuntee syvää kiitollisuutta talohankkeen toteutumisesta Tyrnävän kuntaa ja sen virkailijoita kohtaan. Ilman heidän panostaan ja myötävaikutustaan se ei olisi toteutunut.

Samoin sotainvalidit haluavat kiittää kaikkia työnsä tukijoita, heitä, jotka ovat vuodesta toiseen avanneet auliisti vilja-aittansa ovet tai helliittäneet kitsastelematta kukkaronsa nyörejä sotainvalidien syyskerääjälle tai ovat jollain muulla tavalla olleet tasoittamassa sotainvalidien monesti tuskaista elämäntaivalta.

Sotainvalidien Veljesliiton Tyrnävän osaston johtokunnassa 50. toimintavuonna ovat Eino Ylitalo puheenjohtajana, Alpo Hauru varapuheenjohtajana ja Jukka Ylitalo sihteerinä. Muina johtokunnan jäseninä ovat Urho Kauppi, Urho Saarela, Yrjö Tolonen, Kalervo Kylan, Viljo Mällinen ja Heikki Vähänen.

Sotainvalidien toiminnan johtotähtenä Tyrnävällä on ollut alusta saakka sodanaikaisen aseveljeyden tunnuslause: "Veljeä ei jätetä." Siitä huolimatta, että yhdistystoiminta on ollut lamassa pitkiä aikoja, on apua tarvitsevia invalidiveljiä autettu yhteisvoimin ja henkilökohtaisilla panoksilla. Yhdistystoiminnan kautta saadut varat on niinkään pyritty jakamaan oikeudenmukaisesti kaikkein kipeimmässä tarpeessa oleville.

Osastomme perusajatus on, että ketään invalidiveljeä ei jätetä puutteeseen tai vaikeuksien keskelle yksin. Jokaista autetaan mahdollisuuksien mukaan niin taloudellisesti kuin henkisestikin elämänsä loppuun saakka.

Eino Ylitalo

Matrikelin syntyvaiheita

Tyrnävän rintamamiesveteraaneilla on ollut useita vuosia tapana kokoontua kahvitilaisuuksiin joka toisen viikon tiistaina Seurojen-talon baariin. Syksyllä 1991 tuli keskustelun aiheeksi, olisiko syytä ruveta keräämään tietoja viime sotiin osallistuneista Tyrnävän miehistä. Keskustelussa tultiin siihen tulokseen, että tällaisen matrikelikirjan kokoaminen on aiheellista. Olivathan naapurikunnat Liminka ja Lumijoki jo tällaisen teoksen saaneet valmiiksi ja monissa muissa kunnissa työ on vireillä.

Niinpä me Tyrnävän veteraanitkin valitsimme toimikunnan asiaa eteenpäin viemään. Puheenjohtajaksi tuli Heikki Hartikka, sihteeriksi Eero Kuusela ja muiksi jäseniksi Eero Peisa, Matti Kauppi, Uuno Korkala, Eino Ylitalo, Veikko Mattila, Lauri Markus, Esko Piipari, Heikki Vähänen ja Alpo Hauru.

Ensimmäisessä kokouksessa laadittiin alustava luettelo vapaussodan, talvi- ja jatkosodan rintamamiehistä sekä myös lotista. Heti alkuun huomattiin, kuinka vähän meitä on enää elossa. Onhan vapaussodasta kulunut 75 vuotta, talvisodasta puoli vuosisataa ja jatkosodasta kohta saman verran. Tyrnäväläisiä on paljon muuttanut muualle Suomeen asumaan ja myöskin Ruotsiin. Näistä syistä huomattiin tietojen kerääminen melko vaikeaksi, mutta tästä ei lannistuttu, vaan ajateltiin, että vaikeudet ovat voittamista varten.

Aluksi lähetettiin jokaiseen kotiin lomake, johon oli merkittävä henkilötiedot, sotilasarvo, taistelupaikat jne. Myös asianomaisen valokuvaa sekä muitakin kuvia ja sota-ajan muisteluksia toivottiin. Vastauksia tuli viidettä sataa. Huomattiin, että paljon vielä puuttui, ja ryhdyttiin haravoimaan tietoja näistä henkilöistä. Vaikeutena oli se, että oli kulunut niin pitkä aika sotien vuosista. Moni veteraani oli kuollut, ja lähiomaiset eivät läheskään aina muis-

taneet tai tienneet asioista, sotilaspassin oli saattanut joutua hukkaan. Yleensä tyrnäväläiset ottivat omakseen tämän matrikelin tietojen keräyksen ja tekivät parhaansa, mutta vaikeinta oli saada tietoja muualle muuttaneista. Ilmoituksiin Liitossa, Kalevassa, Rantalakeudessa ja Veteraani-lehdessä tuli ilahduttavasti vastauksia. Puhelimitse toimikunta otti erittäin runsaasti yhteyksiä. Henkilökohtaisia käyntejäkin on tehty paljon. Näin on saatu joka kyläkulma melko tarkoin kerätyksi.

Aluksi näytti siltä, että vapaussodan rintamamiehistä löytyy vain vähän tietoja. Mutta kun oli saatu luettelo, jossa oli noin kuudenkymmenen vapaussoturien nimet, niin asia liikahti eteenpäin.

Lottia ei ole missään vaiheessa unohtettu, vaan heistäkin on pyritty saamaan mahdollisimman kattavat tiedot.

Sankarivainajien nimet on ollut helppo tarkistaa kirkonkirjojen ja muistomerkin tietojen perusteella. Kuvia valitettavasti heistäkin puuttuu paljon.

Me rintamamiesveteraanit olemme halunneet tallentaa näiden kansien väliin tiedot sotiemme rintamamiehistä ja lotista. Oli viime hetket tehdä tämä työ, sillä ikä alkaa painaa meitä itsekkäin. Tämä kirja on tarkoitettu paitsi nykypolvelle, myös tuleville sukupolville kertomaan niistä vaikeista vuosista, joita Tyrnävän miehet ja naiset ovat joutuneet kokemaan.

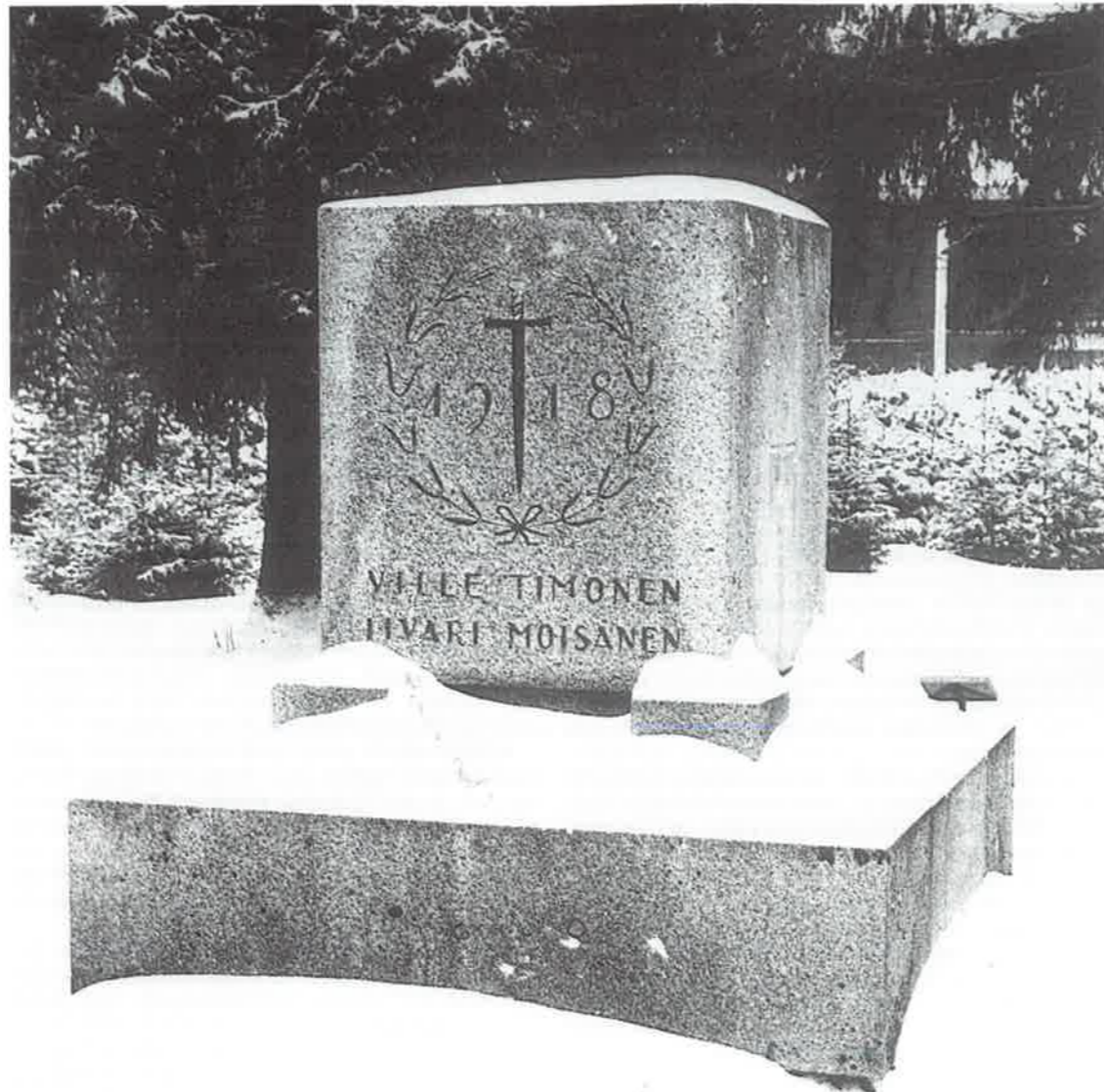
Meistä sodan käyneistä miehistä tuskin kukaan palasi aivan vammautumatta kotiin. Monilla on hyvinkin vaikea invalideetti, mutta henkiset vammat eivät päällepäin näy. Suurimman uhrin isänmaalle ovat antaneet ne aseveljemme, jotka lepäävät sankarihaudoissa kotikirkkomme vierellä. Olkoon tämä teos erityisesti kunnianosoitus heidän muistolleen.

Heikki Hartikka

VAPAUSSODASSA KAAATUNEET

Timonen, Vilho
s. 8.12.1873 Juuka
k. 18.4.1918 Karkku
Työmies
Pso: Kaisa o.s. Tolonen, ent.
Paavola
Lapsi Vilho
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu, Liminka, Tam-
pere, Karkku

Moisanen, Iivari
s. 12.12.1891 Kestilä
k. 7.4.1918 Kuolajärvi
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kuolajärvi

VAPAUSSODAN SOTURIT

Alatalo, Aarne
s. 16.11.1896 Tyrnävä
k. 31.12.1961 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Naimi o.s. Väliheikki
Lapset: Leino, Laura
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulun val-
taus

Alatalo, Yrjö Isak
s. 21.3.1890
k. 29.12.1971 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Lyyli o.s. Räisänen
Lapset: Irene, Inkeri, Ines
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu, Tampere

Bäck, Pentti Ahti
s. 30.11.1900 Tyrnävä
Pso: Katariina o.s. Borgman
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Aunus, Ou-
lu, Tampere

Bäckman, Kaarlo Petter
s. 12.2.1888 Tyrnävä
k. 4.7.1970
Maanvilj.
Pso: Naimi Elisabet o.s. Siira
Lapset: Elma, Leo, Kalervo
Taistelut: Oulu

Alatalo, Jaakko Viljami
s. 15.2.1878 Tyrnävä
k. 19.6.1965 Oulun Diakonissa-
laitoksella
Maanvilj.
Pso: Anna-Liisa o.s. Ylitalo
Lapset: Katariina, Reino, Vil-
ho, Väinö, Kerttu
Taistelut: Oulu

Alatalo, Väinö Juho
s. 21.4.1882 Tyrnävä
k. 30.7.1954 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Alatalo
Lapset: Lea, Lauri, Elma, Juk-
ka, Anja, Arvo, Helmi, Maili
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Alatalo, Yrjö Kustaa
s. 24.4.1892 Oulujoki
k. 22.1.1966 Tyrnävä
Haavoittunut -18 Tampere
Maanvilj.
Pso: Nanni o.s. Ylipakonen
Lapset: Terttu, Tauno, Iisakki,
Taimi, Toini, Yrjö
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu, Tampere

Eskola, Iikka
s. 2.8.1970 Tyrnävä
k. 2.4.1925 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Eskola
Lapset: Yrjö, Iisak, Anna
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Fyrsten, Erkki Heikki
s. 14.11.1897 Tyrnävä
k. 18.10.1962
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Eskola
Lapset: Kerttu, Heikki, Väinö, Pentti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Hannus, Heikki
s. 29.10.1890 Tyrnävä
k. 6.3.1957 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Emmi o.s. Matinolli
Lapset: Maija, Erkki, Teuvo, Martti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu, Oravainen

Hannula, Juho
s. 4.9.1875 Tyrnävä
k. 1959 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Lithovius
Lapset: Johan, Impi, Helvi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Hannus, Pekka
s. 9.12.1898 Tyrnävä
k. 5.3.1922 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Honkakoski, Heikki
s. 29.5.1884 Tyrnävä
k. 23.3.1957 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Miika Henriika o.s. Tolonen
Lapset: Heikki, Aili, Mauno, Urho
Taistelut: Oulu

Kalliila, Juho
s. 20.7.1899 Tyrnävä
k. 18.9.1967 Tyrnävä
Metsätyönjohtaja
Pso: Maria o.s. Sivonen
Sot.arvo: väpeli
Taistelut: Oulun valtaus, Tampere, Viron rintama, Aunus

Kangas, Asser
s. 24.11.1898 Tyrnävä
k. 30.5.1941 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: tykkimies
Taistelut: Liminka, Oulu, Laskikapinan kukistaminen Sallassa

Kauppi, Olli
s. 20.5.1880 Tyrnävä
k. 16.7.1949 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Paldanius
Lapset: Unto, Kalle, Eino, Eila, Reino
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Keränen, Jaakko Toivo
s. 17.12.1883 Tyrnävä
k. 1.8.1956 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Bäckman
Lapset: Toivo, Martti, Kalle, Eine, Annikki
Taistelut: Liminka, Oulu

Keränen, Väinö Esa
s. 13.6.1888 Tyrnävä
k. 26.3.1958 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Eeva o.s. Pudas
Lapset: Kauko, Esko, Kyllikki, Elsa, Helvi, Eero, Kirsti, Hilka, Irja, Raili, Mauno
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Kesti, Heikki
s. 14.4.1890 Tyrnävä
k. 28.9.1962 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Fanny o.s. Siika-aho
Lapset: Aino, Rauha, Mimmi, Jonne, Pekka, Ensio, Elna, Veijo, Eeva, likka, Irja
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Etelä-Suomi

Kokko, Juho
s. 5.10.1885 Tyrnävä
k. 16.3.1950 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Lyylä o.s. Mettovaara
Lapset: Kerttu, Olavi, Eila
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu, Tampere

Korkala, Yrjö Iikka
s. 27.11.1890
k. 21.5.1967
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vs. Mm.
Taistelut: Pohjois-Suomi

Koskela, Antti
s. 5.9.1889 Rantsila
k. 19.5.1964 Lääninsairaala
Maanvilj.
Pso: Liisa o.s. Pirkola
Lapset: Jonne, Antti, Tauno, Aarne, Seija, Sirkka
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu, Pietarsaari, Tykkikoulu

Kotila, Juho
s. 20.7.1882 Tyrnävä
k. 30.7.1957 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Lithovius
Lapset: Aune, Väinö, Annikki, Matti, Elvi, Veikko, Irja, Mauno, Laura
Taistelut: Vartiotehtävissä Oulun rautatieasemalla

Kursula, Matti
s. 1897 Tyrnävä
k. 1938 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Kylén, Väinö Iisak
s. 9.5.1893
k. 24.9.1977
Pienvilj.
Pso: Aina o.s. Suutari
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kuolajärvi

Kylmänen, Matti Jaakko
s. 24.8.1884 Tyrnävä
k. 17.1.1960 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Katri o.s. Hyvönen
Taistelut: Oulu

Laaninen, Antti
s. 28.10.1895
k. 29.1.1973 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Elma o.s. Riikola
Lapset: Antti, Jalo, Onni, Heikki, Alma, Arja, ???, Reijo, Jouni, Briitta
Sot.arvo: jääkäri
Kunniamerkit: Vs. Mm.
Taistelut: Lempäälä, Säiniö, Viipuri

Laitinen, Jaakko
s. 10.11.1871 Tyrnävä
k. 2.12.1945 Pälkäne
Liikkeenharjoitteja
Pso: Iida o.s. Roos
Lapset: Helmi, Arvo
Sot.arvo: Kaartin tarkka-ampuja, Suojeluskunta sotamies
Kunniamerkit: Vs. Mm. -18, Suojeluskunnan ansiomitali, Ts. Mm. -39—40, Muistoristi (Suomen sotaväki 1881—1902), Mm. (Entisen Suomen sotaväen 1881—1902)
Taistelut: Tampereen seudun taistelut, Pälkäneen Suojeluskunnan esikunnan jäsen, kuullut Pälkäneen suojeluskuntaan

Lithovius, Matti Valdemar
s. 17.5.1894 Tyrnävä
k. 18.6.1937 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Olga o.s. Kolehmainen
Lapset: Toivo, Taisto, Sylvi, Salli, Martti, Mauno, Alpo, Terttu
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu

Markus, Jaakko
s. 26.6.1881 Tyrnävä
k. 15.11.1964 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Hilja o.s. Polvinen
Lapset: Reino, Jaakko, Martti, Heikki, Lauri, Olavi, Teuvo, Kallervo
Taistelut: Oulu, Liminka

Markus, Jaakko
s. 21.6.1895 Tyrnävä
k. 9.2.1962 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Eliina o.s. Lahtinen
Lapset: Olavi, Aili, Hilikka, Elvi, Sirkka, Kerttu
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Markus, Otto Heikki
s. 28.11.1885 Tyrnävä
k. 4.11.1961
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Heikkilä
Lapset: Ilmi, Maili, Kauko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu

Marttanan, Juhon Kustaa
s. 1.3.1891 Tyrnävä
k. 30.1.1945 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kuolajärvi

Matinoli, Arvi Antero
s. 19.1.1895 Tyrnävä
k. 5.11.1965 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Kirstinä
Lapset: Pentti, Eero, Juhon, Väinö, Esko, Matti
Sot.arvo: vääpeli
Taistelut: Oulu, Vaskivesi, Tampere

Matinoli, Urho Johannes
s. 21.12.1893 Tyrnävä
k. 6.7.1948 Oulu
Kaupunginlääkäri
Pso: Elli
Sot.arvo: lääk.majuri
Taistelut: Tyrnävän sk:n ensimmäinen paikallispäällikkö, Liminka, Oulu, Etelä-Suomi, Vs. 39—45 sotasairaala l:n joht. lääkäri

Muotinen, Lauri Oskari
s. 10.8.1898 Tyrnävä
Maatyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu, Hämeen rintama

Mällinen, Antti Aarne
s. 17.6.1893 Tyrnävä
k. 8.2.1975 OYKS
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Pakonen
Lapset: Eila, Esko, Raili, Aaro, Liisa, Pirkko, Paavo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu, Oravainen

Mällinen, Jaakko
s. 2.12.1895 Tyrnävä
k. 25.8.1948 Oulu
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Kokko
Lapsi: Inkeri
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu, Oravainen

Männikkö, Aappo
s. 25.1.1879 Tyrnävä
k. 10.7.1946 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Fanny Maria o.s. Riala
Lapset: Anna, Aapo, Aino, Niilo, Helmi, Pentti, Irja, Esko, Paavo
Kunniamerkit: Vs. Ms., Vr 2, Vr 4
Taistelut: Oulu

Nykyri, Aarne Jaakko
s. 15.12.1892 Muhos
Maanvilj.

Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu, Etelä-Suomi

Nykyri, Pekka
s. 27.12.1896 Muhos
Maanvilj.

Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu, Etelä-Suomi

Oravainen, Juho Heikki
s. 5.2.1894 Tyrnävä
k. 15.5.1970 Päivärinteen sairaala
Maanvilj.

Pso: Olga o.s. Tikkanen
Lapset: Eila, Tauno, Elsa, Alli, Mauno
Taistelut: Liminka, Oulu, Etelä-Suomi

Pakonen, Hannes
s. 30.7.1897 Tyrnävä
k. 3.6.1934
Maanvilj.

Pso: Helli o.s. Matinolli
Lapset: Sirkka, Pentti, Kyllikki, Teuvo, Hannes
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Pasanen, Jaakko
s. 7.11.1888 Tyrnävä
k. 7.12.1962 Oulu
Maanvilj.

Pso: Aino o.s. Paavola
Lapset: Hilma, Toivo, Rauha, Aili
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Pelkonen, Antti Vilhelm
s. 8.5.1889 Tyrnävä
k. 17.12.1967
Maanvilj.

Pso: Anna o.s. Sivonen
Lapset: Kaino, Milka
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulun valtaus

Pelkonen, Juho
s. 30.12.1881 Tyrnävä
k. 29.9.1934 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Anna o.s. Paaso
Lapset: Saimi, Kalle, Aino, Matti, Helmi, Rauha, Ossi, Helka, Kalevi
Taistelut: Liminka, Oulu

Pirkola, Antti
s. 10.5.1883 Tyrnävä
k. 28.2.1973
Maanvilj.

Pso: Riitta o.s. Ikola
Lapset: Esko, Olavi, Anna-Liisa, Jouko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu, Tampere

Pösilä, Yrjö
s. 26.9.1885 Tyrnävä
k. 6.1.1965 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Maria o.s. Pirkola
Lapset: Leo, Katariina
Taistelut: Liminka, Oulu

Rahikka, Juho Verner
s. 28.2.1892 Tyrnävä
k. 8.5.1955 Tyrnävä
Maanvilj.

Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu, Vaasa

Ristikaarto, Nestor
s. 17.6.1894 Kestilä
k. 11.11.1977 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Liisa o.s. Rimpeläinen
Lapset: Helli, Milka, Eila, Nestori
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu, Lempäälä, Tampere

Puronkari, Yrjö Johannes
s. 1.8.1892 Tyrnävä
k. 19.7.1950 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Aira o.s. Ylitalo
Lapset: Jaakko, Irja, Sirkka
Taistelut: Liminka, Oulu

Siira, Väinö
s. 30.9.1878 Tyrnävä
k. 6.3.1958 Tyrnävä
Maanvilj.

Sot.arvo: sk.korpraali
Taistelut: Oulu, Lempäälä

Siira, Yrjö Isak
s. 5.11.1895 Tyrnävä
k. 17.2.1986 Tyrnävä
Maanvilj.
I pso: Katri o.s. Alatalo
II pso: Anna o.s. Anttila
Lapset: Vilho, Olavi, Kalevi, Elsa
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Lempäälä, Säiniö, Viipuri

Säisä, Juho Leino
s. 11.5.1893 Tyrnävä
k. 17.4.1962 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Paasonen
Lapset: Antti, Toini
Kunniamerkit: Vs. Mm soljen kanssa
Taistelut: Liminka, Oulu, Tampere, Karkku, Vammala

Tihinen, Iisak (Iikka)
s. 28.7.1870 Tyrnävä
k. 25.6.1945 Oulu
Maanvilj.
Pso: Margaretha o.s. Seppälä
Lapset: Briitta, Juho, Salli, Vieno, Viljo
Taistelut: Liminka, Oulu

Turunen, Juho
s. 12.4.1878 Tyrnävä
k. 5.3.1949
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Kylmänen
Lapset: Hanna, Fiia, Tyyne, Niilo, Matti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Liminka, Oulu

Siitola, Joonas
s. 28.3.1893 Kuhmoinen
k. 2.11.1977 Oulu
Haavoittunut -18 Tampere
Maanvilj.
Pso: Kaisa o.s. Kirvesoja
Lapset: Eino, Rauha, Aino, Johannes, Martta, Toimi, Kaarlo
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vs. Mm, Sini-
nen risti
Taistelut: Tampere, Vilppula, Hämeen rintama, Js. osallistui sotaan vapaaehtoisena työjoukoissa

Takalo, Erkki Jalmar
s. 11.11.1889 Tyrnävä
k. 16.5.1951 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Kaakinen
Lapset: Senni, Veikko, Sulo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu, Pietarsaari

Väliheikki, Jaakko Eemil
s. 2.4.1886 Tyrnävä
k. 1.4.1945 Oulu
Maanvilj.
Pso: Anna Reeta o.s. Välipirtti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu, Tampere

Ylitälo, Antti
s. 29.4.1899 Tyrnävä
k. 29.7.1930 Oulu
Maanvilj.
Pso: Salli o.s. Ollila
Lapset: Jukka-Esko, Jaakko
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Vöyrin sotakoulu

Ylitälo, Harald Johannes (Hannes)
s. 31.12.1894 Tyrnävä
k. 7.9.1970 OYKS
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Tiikkaja
Lapset: Hannes, Eino, Rauha, Ossi, Helka, Aira, Pekka
Taistelut: Ikaalinen, Tampere, Siuro, Kyröskoski

Luettelo tyrnäväläisistä valkoisen armeijan sotilaista, jotka puuttuvat matrikelista, koska heistä ei ole saatu tarkempia tietoja. Tiedot on koottu ekon. Yrjö Ensio Sota-arkiston asiakirjoista. Osa miehistä on asevelvollisia, osa vapaaehtoisia.

NIMI	SYNT.VUOSI	AMMATTI
Ahonen, Antti	1895	tm.
Alatalo, Johan Väinö	1889	mv.
Anttila, Väinö Armas	1899	talomp.
Dahlman, Antti	1896	torppari
Ervelius, Iisak Antti	1896	tm.
Ervelius, Antti	1893	tm.
Hannila, Antti	1895	tm.
Hannus, Antti	1887	talokas
Hartikka, Antti	1892	puuseppä
Hauru, Yrjö Heikki	1896	tm.
Hauru, Heikki	1895	tm.
Hirvelä, Heino	1883	talokas
Hjulberg, Jaakko	1896	tm.
Hjulberg, Juho	1894	tm.
Huovinen, Juho	1896	tm.
Härmä, Esko	1901	tm.
Ikola, Hannes	1898	taloll.poika
Jämsen, Taavetti	1889	tm.
Kaakinen, Aappo	1890	taloll.
Kaakinen, Antti	1899	taloll.
Kandelin, Fredrik	1893	torppari
Karhu, Olli	1893	mv.
Karhu, Jaakko	1890	palstatilall.
Kari, Kaarlo	1872	taiteilija
Karppinen, Aappo	1896	tm.
Karppinen, A.	1893	tm.
Kauppi, Yrjö	1895	mv.
Kauppi, Väinö	1898	taloll.poika
Kemppainen, Oskari	1893	tm.
Kerttula, Eino	1891	tm.
Keskitalo, Otto	1889	taloll.poika
Kirstinä, Arvid	1895	mv.
Kokko, Tapani	1896	tm.
Kontti, Aapo	1893	taloll.poika
Korkala, Elias	1895	torpp.poika
Kylen, Jaakko	1891	tm.
Kylmänen, Iikka	1886	tm.
Kärki, Nestori	1895	tm.
Laakso, Yrjö	1896	tm.
Laamanen, Juho	1894	tm.
Laamanen, Eero	1892	talokas
Leinonen, Kalle Jahvet	1890	seppä
Lithovius, Juho	1898	mv.
Mansikkamaa, Assar	1895	tm.
Markus, Yrjö	1901	taloll.poika
Matinolli, Janne	1895	mv.
Matinolli, Juho	1868	mv.
Moilanen, Juho	1896	tm.
Muotinen, Jalo	1900	tm.
Mäkelä, Uuno	1900	tm.
Mällinen, Väinö	1895	talokas
Oikarinen, Toivo	1892	koulul.
Ojala, Matti	1886	taloll.poika
Oravainen, Jonne	1894	mv.
Oravainen, J.H.	1870	mv.
Palo, Antti	1885	talokas
Partanen, Pekka	1886	tm.
Pasanen, Juho	1896	tm.
Pasanen, Heikki	1896	suutari
Piipari, Juho Aappo	1892	mv.

Pirkola, Valde 1883
 Pirttikangas, Iikka 1888
 Pistemaa, Ville 1885
 Pulkkinen, Aukusti 1891
 Pyykkönen, Antti 1894
 Rahikkala, Verner 1892
 Rantala, August 1899
 Rantala, Emil 1902
 Riiski, Jeremias 1888
 Rimpeläinen, Otto 1894
 Ristikaarto, Nestori 1894
 Rivioja, Emil 1884
 Römppä, Heikki 1895
 Salmenhaara, Kalle Vern. 1883
 Sakko, Jaakko 1895
 Sakko, Antti 1893
 Seppänen, Jaakko 1884
 Sipola, Kaarlo Veikko 1884
 Skog, Heikki 1895
 Stenman, Matti 1894
 Suutari, Olli 1893
 Tahvola, Lauri 1894
 Takalo, Jalmari 1889
 Tervo, Matti 1895
 Tervo, Jaakko 1890
 Tikkanen, Juuso 1887
 Tikkanen, Heikki 1891
 Toppinen, Heikki 1860
 Tuppurainen, Juho 1884
 Tuppurainen, Juho 1882
 Uutinen, Hannes 1898
 Vinch, Juho 1883
 Virkkunen, Iikka 1892
 Väänänen, Juhani 1896
 Ylitälo, Janne 1891
 Yrttiaho, Juho 1895

suutari
 tm.
 tm.
 tm.
 tm.
 taloll.poika
 itsell.
 tm.
 talokas
 tm.
 nuohooja
 tm.
 talokas
 meijeristi
 mv.
 tm.
 tm.
 tm.
 mv.
 mv.
 tm.
 tm.
 tm.
 kauppa-apul.
 torpp.poika
 mv.
 torpp.poika
 tm.
 tm.
 mv.
 torppari
 tm.
 mv.
 suutari
 seppä
 mv.
 taloll.poika
 tm.

LOTAT

Anttila, o.s. Pisilä, Sirka Katriina (Katri)
 s. 21.11.1910 Tyrnävä
 k. 14.9.1985 Tyrnävä
 Emäntä
 Pso: Mauno
 Tehtävät: Muonitustehtävissä

Fyrsten, Anna Elisabeth
 s. 9.12.1905 Tyrnävä
 k. 2.6.1936 Tyrnävä
 Talontytär
 Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Aaltonen, o.s. Oravainen, Anni Eliina
 s. 17.4.1905 Tyrnävä
 k. 28.4.1980 Oulu
 Kotirouva
 Pso: Into
 Lapset: Antero, Aimo, Anneli, Aila
 Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Bäck, o.s. Siira, Lylli
 s. 22.8.1897
 k. 20.6.1989 Limingan vuodeos.
 Emäntä
 Pso: Antti
 Lapset: Anna-Liisa, Ahti
 Kunniamerkit: Vm 2
 Tehtävät: Sota-aikana muonituspäällikkönä Tyrnävällä

Alatalo, o.s. Anttila, Martta Elisabet
 s. 17.2.1910 Tyrnävä
 k. 30.7.1989 OYKS:ssa
 Emäntä
 Pso: Reino
 Lapset: Liisa, Paavo
 Tehtävät: Ilmavalvonta- ja muonitustehtävissä

Eronen, o.s. Siira, Kaste-Helmi
 s. 6.3.1922 Tyrnävä
 Palkanlaskija
 Pso: Uuno
 Lapset: Riitta, Pekka
 Tehtävät: Muonituslotta

Fyrsten, o.s. Pyöriä, Hellin Sofia
 s. 2.12.1911 Pulkkila
 Emäntä
 Pso: Eino
 Lapsi Tapio
 Tehtävät: Lottatehtävissä Tyrnävällä

Fyrsten, Helvi Maria
s. 4.3.1908 Tyrnävä
Talontytär
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Isoniemi, o.s. Oravainen, Tyne Maria
s. 29.7.1897 Tyrnävä
k. 28.6.1986 Oulu
Kotirouva
Pso: Artturi
Kunniamerkit: Vs. Mm
Tehtävät: Vs. Oulun 3. rint. kom. kunnan mukana kokkina, muonituslottana Tyrnävällä

Jääskeläinen, o.s. Rusila, Laura Ellen
s. 12.11.1917 Tyrnävä
k. 26.5.1990 Oulu
Kirjanpitäjä
Pso: Jouko
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä, lääkintälottana ja toimistolottana Oulussa

Kangas, o.s. Panttila, Fanny Sofia
s. 4.3.1903 Kauhajoki
k. 23.11.1974 Oulu
Emäntä
Pso: Ahti Johannes
Lapset: Alli, Hannes, Pentti, Kerttu, Kauko
Kunniamerkit: Vs. Mm., Sininen Risti
Tehtävät: Vs. Ilmavalvontatehtävissä Kauhajoella, Ts. ja Js. muonitus- ja huoltotehtävissä Tyrnävällä

Kauppi, o.s. Heikkilä, Helmi Katariina
s. 12.6.1903 Tyrnävä
k. 8.3.1969 Nivala
Emäntä
Pso: Leo
Lapset: Esko, Jouko, Veijo, Eija
Kunniamerkit: Ts. Mm., Js. Mm.
Tehtävät: Muonituslottaosastossa Tyrnävällä

Keränen, o.s. Lassila, Aili Sofia
s. 18.3.1918 Rantsila
Emäntä
Pso: Toivo
Lapset: Marja-Liisa, Kaisu, Pirkko
Kunniamerkit: Sininen Risti
Tehtävät: Muonituslottana Rantsilassa, 1939—40, Tyrnävällä talkoo-, avustus- ym. tehtävissä

Hulkkonen, o.s. Ylisuutari, Jenni Mirjam
s. 15.12.1921 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Ragnar
Lapset: Jorma, Eila
Tehtävät: Lääkintälottana Kemissä, Kurkijoella, Viipurissa

Jussila, o.s. Aho, Aino Anja
s. 13.1.1905 Oulu
k. 26.6.1977 Oulu
Liikkeenharj.
Pso: Toivo
Lapset: Jarmo, Sinikka, Kimmo
Kunniamerkit: LS 20-v. ans.m., Js. Mm., Sininen Risti
Tehtävät: Muonituslottana ja pikkulottien johtajana Tyrnävällä

Kallio, Aili
s. 21.4.1908 Tyrnävä
Karjatalousneuvoja
Tehtävät: Ts. Limingassa ilmavartiassa, Js. karjan hankintatehtävissä Lapin asukkaille sekä evakkojen huoltajana

Kauppi, o.s. Markus, Aili Maria
s. 11.8.1921 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Unto
Lapset: Anja, Mervi
Tehtävät: Kannas, Simola, Laatokan rannalla, ilmavalvontatehtävissä Limingassa, Makkala

Kauppi, o.s. Puronkari, Irja Briitta
s. 23.6.1922 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Kalle
Lapset: Timo, Helena, Pekka, Eija, Jukka
Tehtävät: Ilmavalvontatehtävissä

Kauppi, o.s. Kantola, Liisa
s. 21.8.1912 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Veikko
Lapset: Sirkkaliisa, Hannu
Tehtävät: Ilmavalvonta Ts. aikana

Kesti, Rauha Margareetta
s. 4.6.1921 Tyrnävällä
Laitosemäntä
Tehtävät: Muonituslottana Js. kesällä 1944 Äänislinna — Lappeenranta

Hurskainen, o.s. Heinola, Mari Josefiina
s. 14.11.1910 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Yrjö
Tehtävät: Muonitustehtävissä

Kivikari, o.s. Torvelainen, Alli Ullukka
s. 10.4.1897 Turku
k. 6.7.1979 Yläneellä
Kansakoulunopettaja
Pso: Niilo
Tehtävät: Tyrnävän lottien monivuotinen puheenjohtaja

Koivuniemi, o.s. Mikkola, Aleksandra Sofia
s. 23.9.1903 Revonlahti
k. 16.1.1976 Oulu
Kotirouva
Pso: Hannes
Lapset: Ritva, Pirkko, Raili, Juho
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Korkala, o.s. Sipola, Terttu Ilmi Kaarina
s. 7.3.1922 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Uuno
Lapset: Hilikka, Toivo, Tuomo, Timo, Kaarlo, Anita, Kyösti
Tehtävät: Muonituslottana Myllykoskella ja Äänislinnassa

Laine, Olga Maria
s. 23.7.1904 Helsinki
Meijeristi
Tehtävät: Osallistuminen aktiivisesti lottatyöhön Tyrnävällä, Js. aikana muonitustehtävissä

Marttila, o.s. Kukkola, Inga Aino Katariina
s. 21.6.1923 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Matti
Lapset: Anneli, Kaarina, Juhani, Esko, Helinä, Kalevi, Inkeri
Tehtävät: Muonituslottana Limingassa 7.1.—30.4. 1942, Männikössä, Högmännillä, Suojeluskuntatalolla ym.

Matinoli, o.s. Korhonen, Anna Leena
s. 9.12.1909 Sotkamo
k. 15.3.1985 Oulu
Opettaja
Pso: Antti
Lapset: Maija-Leena, Antti, Rauni, Marja
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Koivuniemi, o.s. Matinoli, Aino
s. 2.12.1913 Tyrnävä
Meijerityöntekijä
Pso: Ilmari
Lapset: Aira, Erna
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Korkala, o.s. Ylitälo, Rauha Elina
s. 27.1.1923 Tyrnävä
Kassa-annostelija
Pso: Veikko
Lapsi Jouko
Tehtävät: Lääkintälottana Valamon luostarin sairaamajassa

Kylli, o.s. Enojärvi, Eeva
s. 7.7.1920 Kuusamo
Emäntä
Pso: Aato
Lapset: Seppo, Ahti, Kirsti, Urpo, Hilikka, Pekka, Timo, Paa-vo, Taisto, Sirpa, Esa
Tehtävät: Lottana Kuusamon Sotasairaalassa

Mankinen, o.s. Keskitalo, Hilja Annikki
s. 18.1.1924 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Toimi
Lapset: Markku, Leena, Liisa, Hannu, Mirja
Tehtävät: Muonituslottana Äänislinnassa, Joensuussa, Värttilässä

Matinoli, o.s. Loppi, Aino Kyllikki
s. 30.5.1920 Jaakkima
Emäntä, kudonnanneuvoja
Pso: Pentti
Lapset: Eeva-Liisa, Markku, Erkki, Minna-Maija
Tehtävät: Muonituslottana Viipurissa

Matinoli, o.s. Soriola, Leila Kirsti Emilia
s. 3.8.1906 Kuhmalahdi
k. 12.10.1976 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Matias Johannes
Lapset: Marjatta, Matti, Liisa
Tehtävät: Lottatehtävissä Tyrnävällä

Matinoli, o.s. Hannula, Martta
s. 8.12.1913 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Hannes
Lapset: Olavi
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Moilanen, o.s. Mikkola, Aino Helena
s. 20.4.1912 Revonlahti
Kotirouva
Pso: Pauli
Lapset: Paavo, Pekka, Mikko
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Mäläskä, o.s. Pihlajaniemi, Hilma Valpuri
s. 16.10.1913 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Urho
Lapset: Ritva, Ilpo
Tehtävät: Muonituslottana Äänislinnassa

Ojala, o.s. Pietikäinen, Irja Ilo
s. 11.7.1918 Pielavesi
Emäntä
Pso: Ossi
Lapsi Eila
Tehtävät: Kotirintamalla, viljankorjuuta, hoitotyötä kodeissa, kättilön apulaisena ym.

Oravainen, o.s. Salmenhaara, Sirkka-Liisa
s. 19.5.1916 Lammi
Emäntä
Pso: Aarne
Lapset: Juha, Jouko, Jorma, Heikki
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Paimela, o.s. Haapanen, Elli
s. 6.7.1906
k. 17.1.1959
Opettaja
Pso: Artturi
Lapset: Sirkka, Marja-Leena, Pentti
Tehtävät: Muonituslottana ja pikkulottien johtajana Tyrnävällä

Mikkola, o.s. Koivuniemi, Siiri
s. 1.7.1912 Jämsä
Emäntä
Pso: Matti
Lapset: Matti, Marja-Liisa, Pirjo, Aulikki
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Myyri, o.s. Säisä, Toini Elisabet
s. 30.12.1924 Tyrnävä
Agronomi
Pso: Osmo
Lapset: Marja-Liisa, Kaarina, Riitta
Kunniamerkit: Kotirint.n. mitali
Tehtävät: Muonituslottana

Nikkilä, Aino Eliina
s. 26.4.1906 Oulu
Kirjanpitäjä
Tehtävät: Tyrnävän lottien pitkäaikainen rahastonhoitaja, muonitus-, keräys- ja kansliolotta

Oravainen, o.s. Tervo, Anna Helli
s. 30.4.1921 Tyrnävä
Opettaja
Pso: Tauno
Lapset: Tuula, Ari, Aarno
Tehtävät: Ilmavalvonta Js. aikana v. 1941—42 Ranualla ja Limingassa

Paaso, o.s. Kosunen, ent. Matero, Helin Martta
s. 18.11.1911 Hyrynsalmi
Emäntä
I pso: Aarne Matero
II pso: Aarne Paaso
Lapset: Marjatta, Timo
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Pajunen, o.s. Nykänen, Alma Emilia
s. 28.5.1921 Tyrnävä
Pso: Yrjö
Lapset: Juhani, Seija, Seppo, Leena
Tehtävät: Työssä Hevoslammin pesulassa Uhtualla

Pakonen, o.s. Matinoli, Kerttu
s. 22.12.1908 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Väinö
Lapsi Aira
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Pihlajaniemi, o.s. Turunen, Laura Sofia
s. 10.2.1918 Tyrnävä
k. 26.2.1985 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Väinö
Lapset: Raili, Jussi
Kunniamerkit: Sininen Risti
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Pitkänen, o.s. Karjalainen, Siiri
s. 7.3.1924 Kuusamo
Emäntä
Pso: Juho
Lapset: Ilmi, Kauko, Veikko, Paavo, Hilikka, Eija
Tehtävät: Ilmavalvontatehtävissä Kuusamossa, Murtovaarassa, Vuotunki

Puronkari, o.s. Häysniemi, Maria
s. 16.6.1918
k. 9.7.1962 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Jaakko
Lapset: Maria, Yrjö
Tehtävät: Lottana Sotasairaalassa mm. Oulussa

Rahko, o.s. Säisä, Laura Amanda
s. 18.10.1917 Tyrnävä
Agronomi
Pso: Pentti
Lapset: Ilkka, Helena, Markku, Jaakko, Marja-Sisko
Tehtävät: Ts. ilmavalvonta Limingassa, Js. Sot.sairaala Oulu

Rajala, o.s. Rauhio, Anna Lyyli
s. 13.9.1915 Alavieska
k. 8.1.1980
Agronomi
Pso: Kalle
Lapset: Ulla, Hilikka, Jukka
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä, toimistolottana Viipurissa

Rauhio, o.s. Turunen, Tyne
s. 16.12.1915 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Arvi
Lapset: Pirkko, Matti, Maija-Liisa, Raimo
Tehtävät: Muonituslottana Ts. ja Js.

Riikola, Katariina
s. 18.7.1915 Suomussalmi
Tarjoilija
Pso: Iikka
Tehtävät: Sotavankileirillä muonituslottana Lonkassa, Vienassa

Riikola, o.s. Nykäsenoja, Lyyli
s. 11.1.1912 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Eino
Lapset: Heikki, Väinö, Liisa, Kaisa, Pentti, Veikko, Eino
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Rusila, o.s. Hannula, Helvi
s. Tyrnävä
Emäntä
Pso: Toivo
Lapset: Airi, Anni, Paavo
Tehtävät: Limingassa ilmavalvontatehtävissä ja armeijalle leipomassa

Siira, o.s. Tiikkaja, Anna Liisa
s. 28.7.1892 Tyrnävä
k. 25.8.1973 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Iikka
Lapset: Uuno, Valle, Anna-Liisa, Erkki, Helmi
Tehtävät: Muonituslottana ennen sotia ja sodan aikana Tyrnävällä

Siira, o.s. Markus, Ilmi Annikki
s. 2.3.1920
Emäntä
Pso: Esko
Lapset: Merja, Kari
Tehtävät: Ts. aikana ilmavalvontatehtävissä Limingassa

Siira, o.s. Koivuniemi, Rauni Anna-Liisa
s. 2.8.1914 Jämsä
Myyjä
Pso: Valle
Lapsi Kaisu
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Soriola, o.s. Käcklund, Emilia
s. 5.5.1875 Porvoo
k. 18.11.1959
Ruustinna
Pso: Sulo
Lapset: Eino, Soile, Yrjö, Katri, Leila, Raili, Lauri
Tehtävät: Eril. lottatehtävissä Tyrnävällä

Suvanto, o.s. Vääräniemi, Alma
s. 7.5.1912 Taivalkoski
Emäntä
Pso: Antti
Lapset: Kauko, Sulo, Kirsti, Sisko
Tehtävät: Pudasjärvellä ja Taivalkoskella muonituksessa ja kenttäpostitoimistossa

Säisä, o.s. Paasonen, Aino Elisabet
s. 14.11.1895 Tyrnävä
k. 23.9.1983 Oulu
Opettaja
Pso: Leino
Lapset: Antti, Toini
Kunniamerkit: SVR:n ansiomitali, seurak.kult. ans.m., sos.h. kult. ans.m., Marttaliiton kult. ans.m.
Tehtävät: Muonituslottana Tyrnävällä

Tauriainen, o.s. Lammela, Aune Annikki
s. 11.12.1920 Pudasjärvi
Emäntä
Pso: Kalle
Lapset: Marja-Leena, Kalervo, Jorma, Eero, Vuokko, Raimo, Aino, Tuula, Jarmo, Jari
Tehtävät: Pudasjärvellä ja Suomussalmella vartiotehtävissä

Tihinen, o.s. Matinolli, Laila Elisabet
s. 7.3.1902 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Vieno
Lapsi Heikki
Kunniamerkit: Kotirintama-
naisten mitali
Tehtävät: Toiminut Lottajär-
jestössä lähes alusta asti, pit-
kän aikaa muonituspäällikkö-
nä

Turunen, o.s. Vähänen, Fanni Anni
s. 30.12.1919 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Niilo
Lapset: Kauko, Antti, Jaakko,
Martti
Kunniamerkit: Sininen Risti,
Kotirintamanaisten mitali
Tehtävät: Sota-aikana leiponut
armeijalle, ollut mukana lotta-
työssä

Turunen, Laura Maria
s. 17.7.1901 Tyrnävä
Postinhoitaja
Kunniamerkit: Sininen Risti
Tehtävät: Muonituslottana Tyr-
nävällä 1925—35, lääkintä-
kurssi

Väliaho, Anni Katariina
s. 25.8.1909 Tyrnävä
Myyjä
Tehtävät: Varuskurssi 1938,
sen jälkeen varusjaostonpääl-
likkö koko sotien ajan

Ylitalo, o.s. Siira, Irja Annikki
s. 1.12.1923 Tyrnävä
Emäntä
Pso: Jukka
Lapset: Risto, Sisko, Ilkka, Ou-
ti, Mikko
Kunniamerkit: Rintamatunnus
Tehtävät: Kanttiinilottana Kar-
jalan kannaksella

Turunen, o.s. Koivuniemi, Darja
s. 23.12.1904 Tyrnävä
k. 30.11.1985 Tyrnävä
Kauppias
Pso: Paavo
Lapset: Reijo, Rauni, Paavo
Tehtävät: Muonituslottana Tyr-
nävällä

Turunen, o.s. Matinolli, Helka Margareetta
s. 17.9.1908 Tyrnävä
Opettaja
Pso: Heikki
Lapset: Liisa, Pentti
Kunniamerkit: Sininen Risti
Tehtävät: Keräyskansliajaos-
tokurssi Tuusulan päällystö-
koululla, lottatehtävät Tyrnä-
vällä

Väliaho, Aili Margareetta
s. 18.10.1914 Tyrnävä
Myyjä
Tehtävät: Ts. ajan Sotasairaa-
lassa Hämeenlinnassa, Js. ai-
kana Sotasair. Syvärillä

**Ylitalo, o.s. Rusila, Elsa Kata-
riina**
s. 5.8.1919 Tyrnävä
k. 25.12.1963 Oulu
Kotirouva
Pso: Toivo
Tehtävät: Ilmavartiotehtävissä
Limingassa ja Tyrnävällä

TALVISODASSA KAAATUNEET

Tyrvävän sankaripatsas. Suunnittelija Ilmari Virkkala.

Lippuvartio sankarihaudoilla. Vas. Viljo Mällinen, Matti Kauppi, Arvo Vikiö.

Alatalo, Reino Johannes
s. 25.3.1909 Tyrvävä
kaatui 14.2.1940 Kuhmo
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Anttila
Lapset: Liisa, Paavo
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Kuhmo, Suomussalmi

Herranen, Matti
s. 26.1.1913 Tyrvävä
kaatui 12.12.1939 Suomussalmi
Poliisi
Sot.arvo: res. alikersantti
Taistelut: Suomussalmi

Keskitalo, Vieno Jeremias
s. 13.7.1917 Tyrvävä
kaatui 3.3.1940 Kollaanjoki
Suutari
Sot.arvo: ratsumies
Taistelut: Kollaanjoki

Broström, Olavi Ilmari
s. 21.7.1918 Tyrvävä
kaatui 7.3.1940 Uomaa
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas, Uomaa

Hämäläinen, Juho Henrik
s. 10.4.1916 Tyrvävä
kaatui 26.12.1939 Suomussalmi
Työmies
Sot.arvo: ratsumies
Kunniamerkit: Vm 1
Taistelut: Suomussalmi

Kirstinä, Nillo
s. 10.12.1913 Tyrvävä
kaatui 17.2.1940 Kuhmo
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Eskelinen, Erkki Paavali
s. 14.5.1917 Pulkkila
kaatui 6.2.1940 Kuhmossa
Koneenkäyttäjä
Sot.arvo: rakuuna
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Hämeenaho, Juha Iisak
s. 10.12.1913 Tyrvävä
kaatui 3.3.1940 Kuhmo
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Kokko, Olavi Johannes
s. 14.8.1917 Tyrvävä
kaatui 12.2.1940 Summa
Maanvilj.
Sot.arvo: jääkäri
Taistelut: Summa, Karjalan kannas

Korkala, Johan Henrik
s. 25.7.1913 Temmes
kaatui 10.2.1940 Kuhmo
Työmies
Pso: Enni o.s. Lehtosaari
Lapset: Esko, Paavo, Liisa
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Korkala, Väinö Johannes
s. 5.5.1915
kaatui 11.12.1939 Suomussalmi
Maanvilj.
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Suomussalmi, Raateentie

Markus, Eino Matti
s. 12.6.1901 Tyrnävä
kaatui 9.3.1940 Kuhmo
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Mäkäräinen, Matti Johannes
s. 28.8.1922 Tyrnävä
kaatui 29.2.1940 Kannas
Työmies
Taistelut: Keskkannas, Vuoksenranta

Nurro, Reino Iisak
s. 24.12.1915 Tyrnävä
kaatui 12.12.1939 Suomussalmi
Maatyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi

Ollila, Antti
s. 26.11.1911 Tyrnävä
kaatui 13.3.1940 Kuhmo
Työmies
Pso: Helli o.s. Ohtanen
Sot.arvo: rakuuna
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Pasanen, Toivo
s. 29.4.1914 Tyrnävä
kaatui 10.3.1940 Säkkijärvellä
Autonkuljettaja
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Säkkijärvi, Karjalan kannas

Pihlajaniemi, Viljami Johannes
s. 25.1.1918 Tyrnävä
kaatui 3.3.1940 Karjalan kannas
Työmies
Sot.arvo: ratsumies
Taistelut: Karjalan kannas, Laatokan koillispuoli

Rauhio, Pauli Jaakko
s. 15.3.1905 Tyrnävä
kaatui 18.1.1940 Hyrynsalmi
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Myllylä
Lapset: Aune, Väinö, Pentti, Eine, Kerttu, Martta, Taimi
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm.
Taistelut: Hyrynsalmi

Risteli, Viljo Eelis
s. 28.2.1913 Tyrnävä
kaatui 13.2.1940 Kuhmo
Työmies
Sot.arvo: rakuuna
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Suutari, Martti
s. 24.5.1918 Tyrnävä
kaatui 7.3.1940 Korpiljärvi
Työmies
Sot.arvo: ratsumies
Taistelut: Laatokan koillispuoli, Korpiljärvi, Kollaa

Tolonen, Väinö Iisakki
s. 5.8.1911 Tyrnävä
kaatui 3.3.1940 Kuhmo
Maanvilj.
Pso: Kerttu o.s. Kokko
Lapset: Juhani, Raili, Irma
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Välipirtti, Erkki Viljami
s. 15.11.1913 Tyrnävä
kaatui 13.3.1940 Kuhmo
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

JATKOSODASSA KAAATUNEET

Alatalo, Tauno Olavi
s. 5.5.1917 Tyrnävä
kaatui 22.7.1941 Pistojoke
Työmies
Pso: Helmi o.s. Kirstinä
Lapsi: Pentti
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Kiestinki, Uhtua

Anttila, Lauri Tuomas
s. 13.7.1903 Tyrnävä
kaatui 31.10.1944 Liminka
Konduktööri
Taistelut: kuollut junaonneto-
muudessa Limingassa

Bask, Yrjö Iisak
s. 1.9.1918 Tyrnävä
kaatui 9.10.1944 Ranua
Työmies
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Lemetti, Laatokan
koillispuoli, Uukujärvi, Koirino-

ja, Tuulos, Aunus, Syväri, Ää-
nislänna, Karhumäki, Karjalan
kannas, Ranua

Enqvist, Väinö Johannes
s. 2.12.1919 Tyrnävä
kaatui 30.8.1941 Kenttäsairaala
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Haapakorva, Tauno Johannes
s. 17.3.1919 Tyrnävä
kaatui 14.9.1944 Hki sotilas-
sairaala
Haavoittui kesä/heinäkuun
vaihe -44 Laatokan koillis-
puoli
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas

Hannula, Niilo Johannes
s. 15.7.1917 Tyrnävä
kaatui 18.10.1941 Kiestinki
Haavoittui talvisodassa
Maanvilj.
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2, So-
dan 1939—40 muistomitali
miekoilla ja soljella (Karjalan
kannas)
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Kiestinki

**Happonen, Tauno Kaarlo Jo-
hannes**
s. 16.12.1924 Tyrnävä
Kadonnut 14.6.1944 Karjalan
kannas
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas,
Kuuterselkä, Kanneljärvi

Hauru, Heikki
s. 23.5.1895
kaatui 18.7.1944 Aunus
Maatyömies
Pso: Anna o.s. Kokko
Lapset: Heikki, Aino, Martta,
Toivo, Lilja
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Aunus

Hauru, Jaakko Väinö
s. 17.2.1910 Tyrnävä
kaatui 2.8.1941 Kiestinki
Suutari
Pso: Aili o.s. Roininen
Lapsi Salli
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Heinola, Ahti Antero
s. 12.9.1907 Tyrnävä
kaatui 25.8.1941 Kiestinki
kenttäsairaala
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Heinola, Antti Einari
s. 27.5.1917 Tyrnävä
kaatui 11.8.1941 Kiestinki
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Hirvelä, Eino Iisakki
s. 23.6.1916 Tyrnävä
kaatui 23.8.1941 Kiestinki
Maanvilj.
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki

Honkakoski, Heikki Aukusti
s. 25.5.1922 Tyrnävä
k. 16.6.1944 sotasairaalassa
Haavoittui 10.6.-44 Kuuterse-
lässä Karjalan kannaksella
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas

Hulkkonen, Vieno Einari
s. 24.12.1912 Tyrnävä
kaatui 22.8.1941 Kiestinki
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Hälinen, Heikki Johannes
s. 7.8.1921 Tyrnävä
kaatui 25.8.1942 Syväri
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Aunus

Junkkari, Johan Henrik
s. 12.6.1911 Tyrnävä
kaatui 10.1.1944 Syväri
Maanvilj.
Pso: Kerttu o.s. Lithovius
Lapsi: Salme
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Uh-
tua, Kiestinki, Syväri

Järvi, Juho Heino
s. 24.9.1921
k. 1.7.1944 sotasairaala
Metsätyömies
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1
Taistelut: Maaselkä, Laatokan
Karjala, Syvärin sillanpää, Au-
nuksen kannas, Impilahti, Sys-
kyjärvi

Kantola, Johan Iisakki
s. 23.11.1920 Tyrnävä
kaatui 23.9.1941 Uhtua
Maatyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua

Kantola, Martti Johannes
s. 17.5.1923 Tyrnävä
kaatui 12.6.1944 Heinjoki
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas

Karhu, Tauno Ilmari
s. 4.7.1920 Tyrnävä
kaatui 17.7.1941 Kannas
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Karja-
lan kannas

Karhu, Urho Olavi
s. 3.10.1920 Tyrnävä
Kadonnut Uhtua-Kiestinki
1942
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Karppinen, Juho Arvid
s. 12.3.1902 Tyrnävä
kaatui 16.10.1944 Tornio
Työmies
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Tornio

Keränen, Toivo Iisakki
s. 10.2.1923
Kadonnut 30.6.1944 Porajärvi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Itä-Karjala, Porajärvi

Keskitalo, Uuno Jaakoppi
s. 14.10.1923 Tyrnävä
kaatui 25.5.1944 Maaselän
kannas
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Maaselän kannas

Kinnunen, Lauri Viljami
s. 16.5.1921 Tyrnävä
kaatui 31.7.1941 Sohjana
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Sohjana

Kirveskari, Paavo Tuomas
s. 29.10.1924 Tyrnävä
kaatui 12.12.1943 Uhtua
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Korkala, Yrjö Elias
s. 25.2.1915 Kärsämäki
k. 20.8.1941 kenttäsairaala
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm.
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Korkala, Yrjö Iisak
s. 28.5.1909 Liminka
k. 9.11.1941 Kiestinki
Haavoittui 7.11.-41 Kiestinki
Kirvesmies
Pso: Anna o.s. Karppinen
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki

Koskela, Tauno Jalmary
s. 6.3.1921 Tyrnävä
kaatui 23.6.1944 Heinjoki
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas

Könö, Erkki Iisakki
s. 10.5.1917 Tyrnävä
kaatui 24.7.1941 Kiestinki
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki

Könö, Väinö Sylvester
s. 19.11.1913 Tyrnävä
kaatui 23.6.1944 Aunus
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Länsi-Syväri, Vitele, Sam-
matus

Könönen, Matti Alfred
s. 14.9.1912 Tyrnävä
kaatui 1.8.1941 Uhtua
Työmies
Pso: Maire o.s. Saarni
Lapsi Aila
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Laakko, Iikka
s. 10.5.1898 Piippola
kaatui 29.7.1941 Itärintamalla
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Itärintama

Lassila, Antti
s. 9.8.1912 Tyrnävä
kaatui 20.1.1944 kenttäsairaala
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Lassila, Erkki Vihtori
s. 21.9.1909 Tyrnävä
kaatui 26.8.1941 kenttäsairaala
Maanvilj.
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Lassila, Heikki
s. 17.7.1920 Tyrnävä
kaatui 27.8.1941 kenttäsairaala
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua

Latvanlehto, Heikki Einari
s. 8.6.1909 Tyrnävä
kaatui 29.7.1941 Uhtua
Työmies
Pso: Saimi o.s. Leinonen
Lapset: Esko, Eero, Kalevi,
Esa, Alpo, Elli
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Lautaoja, Heikki Oskari
s. 25.9.1922 Tyrnävä
kaatui 19.5.1942 Uhtua
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Lithovius, Niilo Erkki
s. 26.12.1925 Tyrnävä
k. 11.5.1946 Punkaharjun pa-
rantola
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karhumäki

Loppi, Eero Tapio
s. 29.9.1918 Jaakkima
kaatui 12.8.1941 Pohjoisrinta-
ma
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Pohjoisrintama, Sal-
la

Marttila, Erkki
s. 11.2.1921 Tyrnävä
kaatui 17.8.1941 Uhtua
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Matero, Aarne Eemil
s. 21.12.1911 Tyrnävä
kaatui 20.8.1941 Kiestinki
Työmies
Pso: Martta o.s. Kosunen
Lapset: Marjatta, Timo
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Männikkö, Niilo Johannes
s. 7.10.1920 Tyrnävä
kaatui 7.7.1944 Kavantsaari
Haavoittui 27.11.1941 Karhu-
mäki
Maanvilj.
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Säämäjärvi-Äänislin-
na, Suoju-Kentjärvi, Koikari-
Juustjärvi, Mäntyselkä-Karhu-
mäki, Voljärvi, Suurlahti, Ka-
vantsaari

Leskelä, Pentti
s. 12.5.1923 Tyrnävä
kaatui 25.7.1941 Itärintamalla
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Pistojoiki, Uhtua

Lithovius, Uuno Lisak
s. 3.9.1918 Tyrnävä
kaatui 11.6.1942 Kannas
Maanvilj.
Sot.arvo: matruusi
Taistelut: Koivisto, Kannas

Markus, Urho Lisakki
s. 5.10.1920 Tyrnävä
k. 24.11.1945 sotasairaala
Haavoittui elokuussa -41 Kies-
tinki
Maanvilj.
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Kiestinki, Uhtua,
Karjalan kannas, Tornio

Marttila, Kaarlo Lisakki
s. 20.1.1912 Tyrnävä
kaatui 22.8.1941 Kiestinki
Pienvilj.
Pso: Tyyne o.s. Stenman
Lapset: Veijo, Voitto Vilho,
Terttu, Antero
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Raate, Tetrivaara, Kiestin-
ki

Matero, Feeliks Tuomas
s. 28.4.1908 Tyrnävä
kaatui 16.6.1942
Maatyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Moilanen, Väinö Heikki
s. 20.10.1905
kaatui 21.9.1941 Pohjoisrinta-
ma
Maatyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Salla, Petsamo

Mustonen, Lauri Jaakko
s. 14.3.1922 Tyrnävä
kaatui 4.9.1944 Kannas
Maatyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kannas

Myllysaari, Frans August
s. 26.7.1904 Temmes
kaatui 24.11.1944 sotavankina
Kannaksella
Työmies
Pso: Salli o.s. Hagh
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kannas

Määttä, Eemil Artturi
s. 14.8.1911 Tyrnävä
kaatui 11.11.1941 Kiestinki
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki

Nalkki, Urho Antti
s. 30.1.1917 Tyrnävä
kaatui 6.11.1941 s-sairaala
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua

Pakonen, Niilo Heikki
s. 12.1.1915 Tyrnävä
kaatui 14.6.1944 Karjalan kannas
Pso: Ilmi Annikki o.s. Markus
Sot.arvo: kapteeni
Taistelut: Ts. Suomussalmi, Js. Karjalan kannas

Patala, Johannes Viljo
s. 14.6.1919 Tyrnävä
kaatui 19.8.1941 Kannas Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas

Pirkola, Ahti Sulo
s. 13.2.1922 Tyrnävä
kaatui 16.3.1942 Uhtua Työmies
Pso: Saimi o.s. Kesti Lapsi: Väinö
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Itärintama, Uhtua

Pirkola, Yrjö Eino
s. 30.6.1917 Tyrnävä
kaatui 2.8.1941 Kiestinki Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki

Pylkäs, Eino Johannes
s. 10.9.1917
kaatui 2.8.1941 Pistojoiki
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Pistojoiki

Rekilä, Tauno Arvid
s. 22.7.1922 Tyrnävä
kaatui 18.9.1942 Uhtua Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Partanen, Kalevi
s. 11.3.1923 Tyrnävä
kaatui 10.7.1944 Kannas
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Seesjärvi, Suurlahti, Karjalan kannas

Pelkonen, Juho Kaarlo
s. 29.1.1910 Tyrnävä
kaatui 9.8.1944 Uhtua Työmies
Pso: Signe o.s. Könanu
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Pirkola, Juho Edvard
s. 18.10.1907 Tyrnävä
kaatui 14.8.1942 Uhtua Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Pislä, Voitto Jaakko
s. 11.2.1918 Tyrnävä
k. 7.11.1941 Kiestinki
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm
Taistelut: Kiestinki, Summa

Rautio, Selim Henrik
s. 24.3.1911 Tyrnävä
kaatui 23.7.1941 Uhtua Maanvilj.
Pso: Sylvi o.s. Miettinen
Lapset: Reino, Jaakko
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Romppainen, Antti Oskari
s. 23.11.1923 Tyrnävä
k. 19.7.1947 Tyrnävä Metsätyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karhumäki, Seesjärvi, Käppäselkä, Ihantala

Pasanen, Urho
s. 27.5.1923
k. 14.2.1942 Kenttäsairaala 22
Haavoittui 12.2.-42 Uhtua Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Pihlajaniemi, Juho Samuli
s. 21.2.1910 Tyrnävä
k. 18.7.1941 Kenttäsairaala
Metsätyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Räinen, Väinö Valdemar
s. 25.12.1909 Lumijoki
k. 20.2.1941 Uhtua Työmies
Pso: Martta o.s. Sakko ent. Keskitalo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Seppälä, Toivo Eemil
s. 21.11.1918 Tyrnävä
kaatui 25.7.1941 Kenttäsairaala
Maatyömies
Taistelut: Kiestinki

Siira, Eino Ilmari
s. 26.8.1911 Tyrnävä
kaatui 20.8.1941 Kiestinki
Työmies
Pso: Elma o.s. Kontio
Lapset: Elli, Taisto
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki

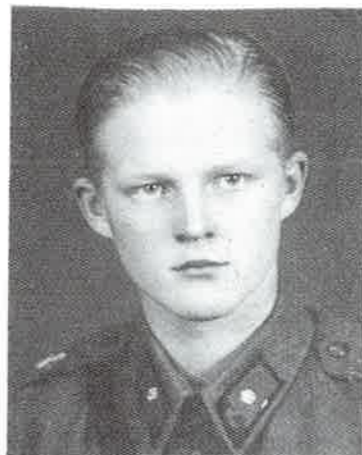
Siira, Valde Heikki
s. 23.3.1921 Tyrnävä
kaatui 4.8.1941 Kiestinki
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki

Talman, Paavo Aarne
s. 6.6.1906 Tyrnävä
kaatui 5.7.1941 Pohjoisrintama
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Petsamo, Pohjoisrintama

Tervo, Antti
s. 19.5.1916 Tyrnävä
kaatui 15.7.1944 Karjalan kannas
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Karjalan kannas

48

Tervo, Matti Johannes
s. 24.2.1923 Tyrnävä
kaatui 20.8.1944 Saksa, Ludwigslust
Ylioppilas
Sot.arvo: vänrikki (hävittäjä-lent.)
Taistelut: Karjalan kannas

Tolonen, Johannes
s. 8.4.1914 Tyrnävä
kaatui 20.8.1941 Kiestinki
Maanvilj.
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki

Tuhkanen, Juuso Antero
s. 13.2.1920 Tyrnävä
kaatui 14.8.1941 Kiestinki
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki

Utinen, Lauri Viljami
s. 19.2.1921 Tyrnävä
kaatui 28.8.1941 Kiestinki
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki

Väliheikki, Hugo Jalmari
s. 13.7.1912 Tyrnävä
kaatui 12.5.1944 Uhtua
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Tervo
Lapset: Irma, Tapio
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Väyrynen, Heikki Antero
s. 15.11.1908 Tyrnävä
kaatui 22.7.1941 Uhtua
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Väänänen, Eino Heikki
s. 1.1.1911 Tyrnävä
kaatui 14.10.1944 Pohjoisrintama
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua, Tornio, Kemi, Rovaniemi

Ylisuutari, Heikki
s. 13.12.1908 Tyrnävä
kaatui 2.8.1941 Uhtua
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Niemelä
Lapset: Eila, Veikko, Aino, Vesa
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: 2. luokan Vapauden mitali, Sodan 1939—40 muistomitali
Taistelut: Ts. Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo, Js. Uhtua

TALVI- JA JATKOSODAN VETERAANIT

Aaltonen, Into Tarmo Johannes
s. 21.6.1908 Lavia
Haavoittunut 4.3.1940 Ravansaari
Opettaja
Pso: Anna o.s. Oravainen
Lapset: Paavo, Aimo, Sisko, Aila
Sot.arvo: yliluutnantti
Kunniamerkit: VR 4, Ts.Mm, Js.Mm
Taistelut: Uuras, Ravansaari, Hanko

Ahtola, Eino Olavi
s. 25.9.1923 Tyrnävä
Haavoittunut 23.7.1941 Korpijärvellä
Liikennepäällikkö

Pso: Helvi
2 lasta
Kunniamerkit: Vapaudenmitali 2, Js.Mm
Taistelut: Uhtua, Röhö, Äänislinna, Tolvajärvi, Lapin sota

Airissalo, (ent. Nalkki) Martti Kalevi
s. 11.8.1926 Tyrnävä
k. 17.8.1974 Muhos
Autonkuljettaja
Pso: Aino o.s. Törmänen
Lapset: Mauno, Eino
Sot.arvo: sotamies
Palv. vartiotehtävät Oulussa

Alakylmänen, Lauri Viljo
s. 3.8.1915 Tyrnävä
k. 1.2.1972 Oulun lääninsairaala
Työmies
Pso: Maija o.s. Pikkarainen
Lapset: Ritva, Vuokko
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Pääjärvi, Länsisyyväri, Uuksu, Pitkälampi, Kemi

Alakylmänen, Otto Jeremias
s. 29.10.1910 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maire ent. Könönen o.s. Saari
Lapset: Pentti, Pauli, Erkki, Raija
Sot.arvo: alikers.
Taistelut: Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Pääjärvi, Länsisyyväri, Sammatus, Kauhajärvi, Salmi, Uuksu, Pitkäranta, Kemi

Alaraappana, Leevi Niilo
s. 29.4.1925 Tyrnävä
Muurari
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas

Alasuutari, Väinö Edvard
s. 11.7.1901 Tyrnävä
k. 26.10.1982 OYKS

49

Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Pihlajaniemi
Lapset: Sulo, Leevi, Toivo,
Veikko, Asta, Mauno, Anja, Ei-
no, Väinö, Pentti, Annikki, Kal-
le, Kauko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kian-
tajärvi, Raate, Kuhmo, Korpi-
vaara

Alatalo, Lauri M.
s. 3.8.1897
k. 9.2.1969 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Elsa o.s. Vanhala
Lapset: Teuvo, Sulo, Alpo, Rei-
jo, Tuomo, Seppo, Risto, Elsa
Sot.arvo: korpraali
Palv. työpalvelu

Alatalo, Lauri Matias
s. 14.10.1924 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Mirja o.s. Pirkola
Lapset: Eero, Kari
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas, Tornio

Alatalo, Urho Isak
s. 21.10.1922 Tyrnävä
Mylläri
Pso: Hilja o.s. Parttimaa
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua, Rukajärvi,
Lyyssivaara

Alatalo, Vilho Mikael
s. 1.6.1911 Tyrnävä
k. 6.4.1988 Helsinki
Aktiiviupseeri
Pso: Eeva-Liisa o.s. Sotisaari
Lapsi Outi
Sot.arvo: ev.luutnantti
Taistelut: Talvisotaan hän
osallistui pioneerikomppanien
päällikkönä ja jatkosotaan
pioneeripataljoonan komenta-
jana ja divisioonan pioneeriko-
mentajana.

Alatalo, Väinö Jaakko
s. 28.5.1914 Tyrnävä
k. 18.3.1988 Oulu
Kauppias
Pso: Edith o.s. Oksa
Lapsi Ossi
Sot.arvo: ylikersantti
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua

Anttila, Aarne Iisakki
s. 8.11.1907 Tyrnävä
k. 23.9.1983 Tyrnävä
Suutari
Pso: Kerttu o.s. Broström
Lapset: Impi, Irja, Aili, Sirkka,
Heikki, Kaisu, Taisto, Maija,
Matti, Pentti, Esko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suutarina tehtävät
eri puolilla sotatoimialuetta

Anttila, Martti Johannes
s. 23.8.1906 Tyrnävä
k. 9.5.1989 Tyrnävä
Haavoittunut useasti
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua

Anttila, Mauno Kustaa
s. 18.2.1908 Tyrnävä
k. 25.11.1960
Maanvilj.
Pso: Katri o.s. Pisilä
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uhtua, Kiestinki,
Louhi, Jeletti, Kuontijärvi,
Suomussalmi, Kuhmo

Anttila, Reino Iisakki
s. 15.1.1915 Tyrnävä
k. 22.7.1979 OYKS
Haavoittunut Uhtualla ja Syvä-
rillä
Maanvilj.
Pso: Kerttu o.s. Alatalo
Lapset: Raili, Tuomas, Vuok-
ko, Lauri, Jukka
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uhtua, Syväri

Arffman, Antti Einari
s. 27.2.1907 Tyrnävä
k. 24.7.1978 Tyrnävä
Haavoittunut -40 Suomussal-
mi, -44 Kannaksella
Maanvilj.
Pso: Rauha o.s. Hyvärinen
Lapset: Martti, Terttu, Irma,
Sirkka, Kauko, Leena, Asta,
Esko, Paavo
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki, Syväri,
Kannas

Arffman, Yrjö Henrik
s. 4.1.1909 Tyrnävä
Kirvesmies
Pso: Rauha o.s. Keränen
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Petsamo, Karjalan
kannas

Bask, Matti Eino
s. 1.12.1908 Tyrnävä
k. 8.9.1987 OYKS
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Pyykkönen
Lapset: Inkeri, Matti
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Kuhmossa, Uhtua,
Kiestinki, Jelettijärvi, Pääjärvi
ja Karjalan kannas

Bask, Nillo Johannes
s. 22.11.1921 Tyrnävä
k. 16.6.1969 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Salme o.s. Saaranen
Lapset: Maire, Tuula, Matti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Maaselkä, Syväri,
Aunuksen kannas, Impilahti

Bask, Olli Pentti
s. 14.6.1926 Tyrnävä
Asentaja
Pso: Esteri o.s. Hakala
Lapset: Ritva, Reijo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Nurmes vartiointi-
teht., Värtsilä

Björn, Juho
s. 18.11.1902 Tyrnävä
k. 18.8.1969
Haavoittunut Kiestingissä
Kirvesmies
Pso: Martta o.s. Väyrynen
Lapset: Aune, Matti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki

Bräysy, Aleks
s. 30.4.1907
k. 28.12.1952 Tyrnävä
Kirvesmies
Pso: Helena o.s. Jetsonen
Lapset: Raisa, Lahja, Sanni, Johannes, Siiri, Maria, Kauko, Leo, Tauno
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Ts. Salmi, js. Itä-Karjala, Äänislinna

Bäck, Niilo Arvid
s. 8.1.1904 Tyrnävä
k. 15.12.1982 Oulu
Autonkuljettaja
Pso: Irja o.s. Wiik
Lapset: Pentti, Aila, Eero, Anna-Maija, Aino, Mikko, Aaro ja Esko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Itä-Karjala autonkulj.

Enqvist, Aarne Jaakob
s. 26.12.1912 Tyrnävä
k. 30.8.1990 Päivärinteen sair.
Kirvesmies
Pso: Anna o.s. Heikkilä
Lapset: Leila, Kauko, Anja
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Pääjärvi, Syväri, Aunuksen kannas, Sammatus, Pitkäranta, Kukmijärvi, Kemi

Bäckman, Leo Antero
s. 5.3.1926 Tyrnävä
Laitosmies
Pso: Eila o.s. Kauppi
Lapsi Pirjo
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 1
Taistelut: Ihantala, Kilpeenjoki

Djerf, Jafet Artturi
s. 3.7.1900 Tyrnävä
k. 9.10.1955
Maanvilj.
Pso: Tyyne o.s. Väänänen
Lapsi Veikko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Djerf, Veikko Johannes
s. 11.12.1923 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Terttu o.s. Kitinprami
Lapset: Sari, Esko ja Martti
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: II luokan Vm, Sodan 41—45 Mm
Taistelut: Äänisniemi, Vienan kanava, Hiisjärvi, Ihantala, Lapin sota

Fyrstén, Eino Iisak
s. 27.9.1910
k. 3.4.1990 Limingan vuodeos.
Maanviljelijä
Pso: Hellin o.s. Pyöriä
Lapsi Tapio
Taistelut: Uhtua ja Kiestinki, Syväri

Fyrsten, Jaakko Einari
s. 13.8.1908 Tyrnävä
k. 23.7.1988 Tyrnävä
Haavoittunut Karisalmen taistelussa
Maanvilj.
Pso: Helga o.s. Väyrynen
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Eskelinen, Lauri Mikael
s. 28.7.1912 Paavolassa
k. 31.1.1991 Tyrnävällä

Autonkuljettaja
Pso: Rauha o.s. Pasanen
Lapset: Erkki, Aune, Eila, Martti
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Ts. Salla, Säkkijärvi, js. Itä-Karjala autonkulj.

Fyrsten, Juho
s. 23.11.1906 Tyrnävä
k. 8.10.1964 Tyrnävä
Sahatyömies
I pso: Sylvi o.s. Halmi
Lapset: Lyyli, Elvi, Seppo
II pso: Katri o.s. Raappana
Lapset: Aune, Anni, Antti, Aino, Aira, Anja, Juhani
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki

Haapakorva, Leino Kalervo
s. 19.7.1923 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Hilja o.s. Pirttisalo
Lapset: Veikko, Pertti, Jorma, Tuomo, Pauli, Merja, Päivi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Maaselän kannas, Vienan kanava, Poventsa, Savuvaara, Kumsa, Porajärvi, Ilomantsi

Haapalainen, Teodor
s. 5.5.1903 Iisalmi mlk
k. 15.1.1990 Tyrnävä
Haavoittunut -41 Rukajärvi
Maanvilj.
Pso: vsta -48 Kustaava o.s.
Koivukangas, e. Illikainen
Lapset: aik.aviol. Melmi, Matti,
Anna-Liisa, Toivo
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Uomaa, js. Rukajärvi, Kolvas-
järvi, Ontrosenvaara, Ontjoki

Haarala, Jaakko Tanelinpoika
s. 28.8.1912 Paavola
Postinkuljettaja
Pso: Saimi o.s. Pelkonen
Lapset: Seija, Reijo, Timo
Sot.arvo: vääpeli
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1,
rautaristi II lk
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Vasavaara, Latvajärvi,
Vuonisuu, Pistojoiki, Korpivaara,
Tetrivaara, Uhtua, Kiestinki

Haaranieniemi, Väinö Kalervo
s. 2.6.1912 Haapavesi
k. 29.9.1977 Tyrnävä
Haavoittunut 29.6.-44 Heinijoki
Maanvilj.
Pso: Henna o.s. Riistanieniemi
Lapset: Onni, Väinö, Sirkka,
Terttu, Sulo, Eila
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm,
Js. Mm
Taistelut: Kuhmo, Uhtua, Pis-
tojoiki, Korpivaara, Kannas,
Muolaa, Heinijoki, Kemi, Rova-
niemi

Hannuniemi, Juha Viljami
s. 29.11.1902 Tyrnävä
k. 21.1.1972 Oyks
Suutari
Pso: Tyne o.s. Pirkola
Lapsi Aino
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Uh-
tuan suunta

Hannuniemi, Lauri Iisak
s. 23.3.1905 Tyrnävä
k. 7.9.1978 Tyrnävä
Suutari
Pso: Kaija o.s. Karvonen
Lapsi Väinö
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Hannus, Mauno Matias
s. 9.12.1910 Tyrnävä
Liikk.harj.
Pso: Mirjam o.s. Poutanen
Sot.arvo: ylivääpeli
Kunniamerkit: Vr 4, Vm 1, Vm
2
Taistelut: Ts. Salla, Js. Kies-
tinki, Uhtua, Kivennapa, Muo-
laa, Noskua, Vuosalmi, Ihanta-
la, Lapin sota

Harju, Armas Arvi
s. 21.8.1905 Rantsila
k. 29.8.1975 Tyrnävä
Työmies
Pso: Lyyli o.s. Keskiaho
Lapset: Paavo, Maija, Veikko,
Reijo, Terttu, Vesa
Taistelut: Petsamo

Hartikka, Aarne Olavi
s. 9.4.1921 Tyrnävä
k. 16.12.1959 Helsinki
Kirvesmies
Pso: Salme o.s. Kokkonen
Lapset: Ritva, Jaakko
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Hartikka, Heikki Johannes
s. 5.7.1921 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Bertta o.s. Mattila
Lapset: Alli, Tauno, Jouko,
Matti, Martti, Paavo, Pentti,
Aino, Heikki, Mauno, Aira
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Js Mm, Maase-
län Risti, 8. div. risti, Pion. risti
Taistelut: Maaselkä, Syväri,
Aunuksen kannas, Impilahti,
Syskyjärvi

Hartikka, Väinö Nestori
s. 10.5.1916 Tyrnävä
k. 9.6.1989
Haavoittunut Tetrivaarassa
29.7. -41
Kirvesmies
Pso: Hilma o.s. Karvonen
Lapset: Maila, Markku, Rauno
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, js. Uhtua, Kiestinki,
Louhi, Syväri, Impilahti, Kemi

Hauru, Alpo Ilkka
s. 17.1.1921 Tyrnävä
Haavoittunut 2.9. -41 Uhtua
Maanvilj.
Pso: Inkeri o.s. Näppä
Lapset: Raija, Eino, Tuomo
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Js. Mm,
Sotainvalid. suuri ansiomerki,
Sininen risti, Vienan risti
Taistelut: Uhtua, Sortavala,
Viipuri

Hauru, Jaakko Arvo
s. 3.7.1913 Tyrnävä
Haavoittunut 15.6. -44 Kuuter-
selkä
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Lassila
Lapset: Tuula, Terttu, Jukka
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Karjalan kannas,
Maaselkä, Karhumäki, Syväri

Hauru, Lauri Armas
s. 19.3.1921 Tyrnävä
k. 5.11.1972 Oulussa
Levyseppä hitsaaja
Pso: Kerttu o.s. Kaijankoski
Lapsi Timo
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Uhtua, Kivennapa,
Muolaa, Vuoksi, Vuosalmi, La-
pin sota

Hauru, Vieno Ilkka
s. 21.5.1918 Tyrnävä
k. 22.3.1982 Lapinjärvi
Haavoittunut 16.7. -44
Meijerityöntekijä
Pso: Kyllikki o.s. Sopenen
Lapset: Arja, Eija, Jouni
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uomaa, Lavajärvi,
Uhtua, Kiestinki, Pääjärvi, Sy-
väri, Sammatus, Vitele, Raja-
kontu, Salmi, Uusikylä, Pitkä-
ranta

Heikkinen, Eero
s. 21.8.1903 Suomussalmi
Haavoittunut 6.12.1939 Jaalan-
ka
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Hannus
Lapset: Esko, Terttu, Juhani
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Laaja, Kiestinki,
Suomussalmi, Kuhmo, Sohja-
na, Karjalan kannas

Heikkinen, Matti Evert
s. 4.5.1922 Hyrynsalmi
Haavoittunut 14.6.1944 Kuuter-
selkä
Maanvilj.
I pso: Taimi
Lapset: Raimo, Jorma, Pertti
II pso: Veera o.s. Helttunen
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Js. Louhi, Uhtua, Karjalan kan-
nas

Heikura, Erkki Anselm
s. 20.4.1915 Tyrnävä
Haavoittunut Kiestinki
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Pellikka
Lapset: Kalervo, Eila
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Heikura, Kauno
s. 17.2.1913 Tyrnävä
Työmies
Pso: Aino o.s. Neulikko
Lapsi Pentti
Sot.arvo: rakuuna
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Heikkinen, Jaakko Armas
s. 27.6.1900 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Sylvi o.s. Pekkala
Lapset: Voitto, Irma, Toivo,
Onni, Veijo, Reino, Taisto
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Heikkinen, Voitto Ahti
s. 24.12.1926 Tyrnävä
Autoilija
Pso: Asta o.s. Alasutari
Lapset: Erkki, Esko, Eija, Eila,
Eero, Esa, Eine
Sot.arvo: ratsumies
Palv. Utti, vartiotehtävät -44

Heikura, Niilo Johannes
s. 6.12.1911 Tyrnävä
k. 9.2.1979
Pso: Esteri o.s. Eskola
Lapset: Matti ja Seppo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Uhtua, Kiestinki,
Syväri, Kittilä

Heikura, Valio
s. 10.2.1910 Tyrnävä
Työmies
Pso: Helmi o.s. Räisänen
Lapset: Anna-Liisa, Seppo, Si-
mo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas,
Uhtua, Kiestinki, Syväri

Heinola, Aarne Ilmari
s. 27.9.1923 Tyrnävä
Työmies
Pso: Vappu
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Maaselkä, Karhumä-
ki, Karjalan kannas

Heinola, Antti Juhani
s. 12.6.1918 Tyrnävä
k. 17.11.1961 Tyrnävällä
Haavoittunut 2.8. -41 Uhtua
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Portaankorva
Lapset: Riitta, Pentti, Ritva,
Lea, Ahti, Arja, Kaisu, Antti,
Taisto, Rauni, Tauno
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Heinola, Eino Valde
s. 7.11.1926 Tyrnävä
Autonkuljettaja
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: vartiotehtävät Ou-
lussa

Heinola, Jaakko Henrik
s. 25.1.1912 Tyrnävä
k. 11.1.1962 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Pirkola
Lapset: Raili, Sulo, Anja, Rei-
jo, Jaakko, Marjatta, Rauha,
Pirjo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kuhmo, Kiestinki,
Pohjois-Suomi

Heinola, Juho Mikael
s. 9.1.1909 Tyrnävä
k. 23.6.1957 Tyrnävä
Työmies
Pso: Hilda o.s. Kirstinä

Herranen, Olli
s. 28.1.1915 Tyrnävä
k. 16.2.1974 Hämeenlinna
Haavoittunut Summassa
Liikkeenharjoittaja
Pso: Elma o.s. Kainulainen
Lapset: Matti, Olli, Marja, Lee-
na, Erkki ja Kirsti
Sot.arvo: ylikersantti
Taistelut: Karjalan kannas

Holappa, Jaakko
s. 4.7.1903 Tyrnävä
k. 8.12.1981 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Saimi o.s. Kemppainen
Lapset: Jaakko, Anna-Liisa, Ei-
la, Pentti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua,
Suomussalmi, Kuhmo

Holappa, Jaakko Petter
s. 29.12.1925
Työmies
Pso: Aili o.s. Suutari
Lapset: Pirkko, Jorma, Tapio,
Ritva, Markku, Sirpa, Arja, Ve-
sa
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Rajajoki, Kivennapa,
Ihantala

Holappa, Johannes
s. 28.1.1910 Tyrnävä
k. 1984 OYKS
Haavoittunut heinäk. -41 Uh-
tua
Maanvilj.
Pso: Sylvi o.s. Raumala
Taistelut: Suomussalmi, Uh-
tua

Holappa, Samuli
s. 2.7.1905 Tyrnävä
k. 11.2.1968 Muhos
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua

Holopainen, Erkki Tapani
s. 26.12.1914 Jaakkima
k. 13.9.1983 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Leila o.s. Pirkola
Lapset: Seppo, Risto, Jukka,
Riitta, Arto, Minna
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Pitkäranta, Impilah-
ti, Loimola, Lapin sota

Holopainen, Janne Kalervo
s. 16.2.1920 Jaakkima
k. 1988 Savonlinna
Maanvilj.
Pso: Helli o.s. Saikkonen
Lapset: Seija, Hannele, Hilikka,
Jarmo, Markku
Sot.arvo: tykkimies
Taistelut: Krivi, Jolmajärvi,
Salla, Lounatjoki, Vammelsuu,
Rajajoki, Viipuri, Peippola,
Härkävuori, Summa

Holopainen, Sulo Olli
s. 27.7.1900 Tuusniemi
k. 1950 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Selma o.s. Haapalainen
Lapset: Urho, Reino, Sirkka,
Pirkko, Pertti, Terttu, Ritva,
Pirjo, Margit
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Vapaussota, Viipu-
rin valtaus, Talvisota Laato-
kan rannikkopuolustus, Jatko-
sota Kiestinki, Louhen suunta

Holopainen, Urho Lauri Sakari
s. 15.3.1925 Jaakkima
Maanvilj.
Pso: Marja o.s. Julku
Lapset: Juha, Olavi, Esa, Rit-
va, Esko, Raija
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Lapin sodan
mm.
Taistelut: Ts. Jaakkima, Js.
Lapin sota

Honkakoski, Mauno Matti
s. 12.1.1925 Tyrnävä
Haavoittunut 11.11.-44 Lapin
sota
Pso: Aino o.s. Marttila
Lapset: Heikki, Martti, Pentti,
Pekka, Paavo, Erkki
Taistelut: Aunus, Karjalan
kannas, Lapin sota

Honkakoski, Urho Jeremias
s. 7.10.1926
Kirvesmies
Pso: Eeva-Liisa o.s. Korkala
Sot.arvo: ratsumies
Palv. Liminka, Kouvola, Utti,
Multamäki

Huha, Mauno Abram
s. 1.6.1916 Temmes
Eläkeläinen
Pso: Vieno o.s. Rajander
Lapset: Raija, Jorma
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Ts. Petsamo, Js.
Pohjois-Suomi

Hulkkonen, Antti Johannes
s. 30.1.1905 Tyrnävä
k. 29.1.1961 Tyrnävä
Maatyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo

Hulkkonen, Ragnar
s. 6.1.1920 Janakkala
Haavoittunut 25.7.-41 Tuulok-
sessa
Maanvilj.
Pso: Jenni Mirjami o.s. Ylisuu-
tari
Lapset: Jorma, Eila
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 1 ja 2
Taistelut: Kokkari, Vilokki, Koi-
rinoja, Pitkäranta, Salmi, Vite-
le, Tuulos, Syväri, Petroskoi,
Karhumäki, Stalinin kanava,
Karjalan kannas, Lapin sota

Huovinen, Juuso
s. 28.11.1905 Tyrnävä
k. 5.10.1982 Ylivieska
Maanvilj.
Pso: Kaija o.s. Kaakinen
Lapset: Annikki, Aino, Juhani,
Matti, Olavi, Airi, Aulikki, Pent-
ti, Eero, Esko, Vesa
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Huovinen, Kalle
s. 28.10.1897 Säräisniemi
k. 6.4.1949 Tyrnävä
Työmies
Taistelut: Linnoitustöissä Kan-
naksella

Hurskainen, Jaakko Einari
s. 17.7.1904 Liminka
k. 14.2.1986 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Hauru
Lapset: Erkki, Kirsti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Huusko, Nestori
s. 30.7.1903
k. 8.4.1986
Suutari
Pso: Lyyti o.s. Kallinen
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Automiehenä poh-
joisrintamalla, Suomussalmi,
Kuhmo

Hynninen, Arvo Juhani
s. 18.12.1917 Rantasalmi
k. 18.4.1971 Oulu
Havoittunut 8.8.-41 Sääntämä
Maanvilj.
Pso: Helle o.s. Sihvonen
Lapset: Seija, Jouko, Matti,
Martti, Kari, Marja-Leena, Mai-
ja, Maire
Sot.arvo: jääkäri
Taistelut: Karhumäki, Povent-
sa, Syväri, Salmi, Rajakontu,
Vitele, Derevjannoje

Hällinen, Sulo Iisak
s. 7.10.1925 Tyrnävä
k. 27.10.1988 Helsinki
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas

Hällinen, Viljo Matias
s. 4.5.1923 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Salli o.s. Riipinen
Lapset: Raimo, Markku, Han-
nu
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Käppäselkä, Karhu-
mäki, Ihantala, Lapin sota

Högman, Matti Niilo Eeverd
s. 20.9.1916 Paavola
k. 2.10.1983 Tyrnävä
Haavoittunut 3.8.-41 Uhtuan
suunta
Maanvilj.
Pso: Sylvi Maria o.s. Lithovius
Lapset: Seija, Matti, Esa
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Uhtua, Viipurin
lahti

Häll, Antti
s. 13.12.1913 Temmes
k. 1.8.1975 Oulu
Työmies
Pso: Maija o.s. Pylkäs
Lapset: Aili, Anni
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Hämäläinen, Reino Jaakko
s. 28.9.1926 Tyrnävä
Pienviljelijä
Pso: Martta o.s. Juntunen
Lapset: Ritva, Raimo, Jukka
Sot.arvo: ratsumies
Palv. vartiotehtävät Utissa

Hynninen, Martti Akseli
s. 17.4.1920 Rantasalmi
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Herranen
Lapsi Seppo
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Itärintama, Ilomant-
si, Karjalan kannas

Härönen, Arvid Henrik
s. 17.5.1912 Liminka
Maanvilj.
I pso: Laura o.s. Pirkola
II pso: Aune Amanda o.s. Sal-
mi
Lapset: Eino, Erkki, Elvi
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua, Kiestinki,
Louhi

Ikola, Antti
s. 27.11.1902 Tyrnävä
k. 11.10.1986 Oulu
Haavoittunut 2.8.-41 Uhtuan s.
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Kangas
Lapset: Aino, Elsa, Aili, Kyllik-
ki, Toivo, Aune, Liisa
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Ts. Kuhmo, Nurmes,
Js. Uhtua, Kiestinki, Vuosalmi

Ikonen, Aappo Iisakki
s. 21.9.1916 Tyrnävä
k. 23.10.1975 Kunnalliskoti
Marttila, Liminka
Haavoittunut -41 Kiestinki
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. Karjalan kannas,
Js. Kiestinki, Uhtua

Jetsonen, Grigori (Riku)
s. 3.4.1920 Salmi
Maanvilj.
Pso: Anni o.s. Pirkola
Lapset: Eija, Pirkko, Jorma
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Pälkjärvi, Osta, Levi-
na, Syväri, Uuksu, Loimolan-
järvi

Jetsonen, Vasili
s. 13.4.1917 Salmi
k. 8.5.1976 Päivärinteen sai-
raala
Haavoittunut Lenetjärvellä
17.5.-42
Maanvilj.
Pso: Terttu o.s. Ruohoniemi
Lapset: Kauko, Anneli, Silja,
Kaisu, Reijo, Pirjo, Paula
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1
Taistelut: Ts. Kivioja, Koirino-
ja, Hippola, Lemetti, Kelivaa-
ra, Lavajärvi, Js. Salla, Kiestin-
ki, Lenetjärvi, Lapin sota

Ikonen, Paavo Johannes
s. 13.12.1912 Tyrnävä
Haavoittunut elok. -41 Uhtual-
la
Pienviljelijä
Pso: Elsa o.s. Riikola
Lapset: Liisa, Eero, Seppo,
Kaarina, Sulo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Ts. Kuhmo, Js. Rö-
hö, Laatokan koillispuoli

Jetsonen, Pekka
s. 10.1.1900 Salmi
k. 24.8.1972 Tyrnävä
Haavoittunut talvisodassa
Maanvilj.
Pso: Hilja o.s. Vikiö
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Salmi, Laatokan
koillispuoli

Julku, Tauno Petteri
s. 14.5.1910

Julku, Eevert Johannes
s. 13.9.1915 Jaakkima
k. 1976 Karkkila
Maanvilj.
Pso: Toini o.s. Holopainen
Lapset: Pirjo, Arja, Jouko
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Ts. Laatokan rannik-
kopuolustus, Js. sotateollisuus-
den palveluksessa

k. 8.9.1964 Tyrnävä
Haavoittunut Syväri 16.11.-41
Maanvilj.
Pso: Tyyne o.s. Bragge
Lapset: Marja, Lea, Kaija
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Äänisen rannikko-
puol., Vienan kanava, Krivi, Ta-
li, Ihantala, Syväri

Junttila, Oiva Erkki Iisakki
s. 10.8.1922 Tyrnävä
Haavoittunut Alavojakkala
4.10.-44
Varastonhoitaja
Pso: Vieno o.s. Mattila
Lapset: Juha, Riitta
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Ah-
venlahti, Kannas, Tornio

Jussila, Toivo Jaakko
s. 5.8.1901 Haukipudas
k. 3.7.1967 Oulu
Akt.upseeri
Pso: Aino o.s. Aho

Lapset: Jarmo, Sinikka, Kim-
mo
Sot.arvo: majuri
Taistelut: Uhtua, Kiestinki,
Sk:n aluepäällikkönä Tyrnävä-
lä 1935—44

Jyrälä, Nikolai (Niilo)
s. 29.4.1907 Salmi
k. 14.5.1991 Limingan vuo-
deos.
Maanvilj.
Pso: Olga o.s. Petjala
Lapset: Helmi, Aira, Ari, Eero,
Juhani, Seija
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Ts. Lunkula, Mantsi,
Js. vartiopäällikkö

Järvitalo, Aarne Iisakki
s. 23.3.1924 Tyrnävä
Eläkeläinen
Pso: Aili Anna-Liisa o.s. Pirko-
la

Lapset: Aila, Leila, Seija, Sep-
po, Sirpa, Satu
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Isänmaalaatta
1941—1945, Tammenlehti
Taistelut: Uhtua, Kannas, Tor-
nio, Rovaniemi

Järvitalo, Antti Jalmari
s. 26.9.1917 Tyrnävä
k. 1.12.1979 OYKS
Metsätyömies
Pso: Saima o.s. Mäkelä
Lapsi Helga
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Uhtua, Kiestinki,
Kemi

Järvitalo, Einari Abraham
s. 31.10.1914 Tyrnävä
k. 21.1.1980 Päivärinteen sai-
raala
Metsätyömies
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Syväri, Saarimäki,
Vitele, Rajaselkä, Uukmanjoki,
Pitkäranta, Lapin sota

Järvitalo, Isak Ilmari
s. 22.2.1907 Tyrnävä
k. 10.12.1983 Tyrnävä
Haavoittunut 3.8.-41 Kiiskisjär-
vi
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Pihlajaniemi
Lapset: Sulo, Toivo, Toini, Hel-
vi, Aino, Anja, Esko, Eino
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kuhmo, Suomussalmi,
Raate, Uhtua, Kiestinki

Jääliinoja, Kaarlo Henrik
s. 13.4.1917 Liminka
Haavoittunut 20.2.-40 Itälemet-
ti, 6.11.-41 Uhtua
Valimotyöntekijä
Pso: Anna Liisa o.s. Karjalai-
nen
Lapsi Juhani
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: 2 x Vm 2, sodan
1941—45 Mm
Taistelut: Ts. Raivola, Sahaky-
lä, Naisniemi, Perkjärvi, Itäle-
metti, Js. Uhtua, Kiestinki,
Louhi

Kaakinen, Antti Heikki
s. 2.3.1923 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Signe o.s. Sarkiniemi
Lapsi Eeva
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Js. Mm
Taistelut: Maaselkä, Karjalan
kannas, Lapin sota, Ranua,
Rovaniemi, Sodankylä

Kaakinen, Niilo Antero
s. 10.7.1926 Tyrnävä
Merimies
Sot.arvo: ratsumies
Palv. vartiotehtävät Utissa

Kaartenaho, Lauri
s. 20.8.1901 Muhos
k. 14.3.1961 Tyrnävä
Suutari
Pso: Aune o.s. Tervo
Lapset: Lauri, Kaisa, Rauha,
Matti, Mirja, Aili, Raili, Maili,
Antti, Aune
Taistelut: Uhtua

Kahelin, Antti
s. 20.10.1906
Työmies
Sot.arvo: rakuuna
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Kallinen, Eino Jalmari
s. 21.11.1907 Tyrnävä
k. 29.12.1956 Tyrnävä
Haavoittunut 28.6.-44 Pyörö-
saari
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Uusitalo
Lapset: Hilikka, Anja, Veikko,
Leena, Terttu, Ritva
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Kuhmo, Uhtua, Kies-
tinki, Pyörösaari

Kallinen, Heino
s. 29.11.1897 Tyrnävä
k. 24.1.1992 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Laina o.s. Jaakkola
Lapset: Vilho, Aili
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Huoltojoukot

Kallinen, Pekka
s. 6.4.1912 Tyrnävä
k. 8.12.1983 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Kerttu o.s. Lassila
Lapset: Matti, Jukka, Jaakko,
Asta, Arvo, Seija, Kauko, Kal-
le, Jouni, Eeva-Liisa, Raimo,
Raija
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Uhtua, Kiestinki

Kaikkonen, Toivo Johannes
s. 6.5.1908 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Ida o.s. Sakko
Lapset: Sulo, Toivo, Eero, Hil-
ja, Kaisu, Matti, Anna-Liisa,
Juhani, Hannu
Sot.arvo: jääkäri
Taistelut: Talvisota, jatkosota
Karjalan kannas

Kangas, Ahti Johannes
s. 23.7.1897 Tyrnävä
k. 31.3.1991 Liminka
Maanvilj.
Pso: Fanny o.s. Penttilä
Lapset: Alli, Hannes, Pentti,
Kerttu, Kauko
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vapaussodan-
talvi- ja jatkosodan muistomi-
talit, Sininen Risti
Taistelut: Vapaussota Limin-
ka, Oulu, Ts. Pohj.-Suomi (han-
kinta-asiam.), Js. Kainuu (huol-
tojoukot)

Kallinen, Olavi Johannes
s. 1923 Tyrnävä
k. 10.2.1980 Kuusamo
Työmies
Pso: Aino o.s. Määttä
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Vuosalmi, Heinjoki,
Uhtua, Kuusamo, Kivennapa,
Ihantala, Tornio

Kallinen, Urho Viljam
s. 15.3.1910 Tyrnävä
k. 15.9.1977 Tyrnävä
Maanvilj.
I pso: Saimi o.s. Määttä
Lapset: Veijo, Kaarina, Toivo,
Eila
II pso: Alma o.s. Saarela
Lapset: Leo, Niilo, Lea
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Kallio, Simo
s. 10.11.1915 Tyrnävä
k. 20.2.1963 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Piippo
Lapset: Leo, Heikki, Paula,
Martti, Mikko, Sisko, Arvi, Toi-
vo, Osmo, Alli, Aune, Erkki
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Kantola, Antti
s. 2.4.1925 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Irja o.s. Männikkö
Lapset: Jukka, Jouko, Pertti,
Pekka, Veijo, Vesa
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Lepovaara, Salla,
Kanneljärvi, Summa, Tammi-
suo, Viipurinlahti

Kantola, Eino Pietari
s. 1.5.1915 Tyrnävä
k. 22.7.1971 OYKS
Maanvilj.
Pso: Anni o.s. Könönen
Lapsi Esko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Kantola, Pauli Iisak
s. 4.10.1905 Tyrnävä
k. 16.9.1987
Pienvilj.
pso: Sylvi o.s. Viitanen
Lapset: Kalevi, Sirkka
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kan-
nas

Kantola, Eino Iisakki
s. 24.8.1917 Tyrnävä
Haavoittunut 20.2.-40 Itä-Le-
metti
Koneistaja
Pso: Marjatta o.s. Rahko
Lapset: Immo, Marja
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 1
Taistelut: Ts. Ino, Maisniemi,
Perkjärvi, Itä-Lemetti, Js. Uh-
tua, Kiestinki, Laatokan koil-
lispuoli, Syväri

Kantola, Kalle Aukusti
s. 29.1.1906 Tyrnävä
k. 13.10.1975 Tyrnävä
Maatyömies
Pso: Lempi o.s. Similä
Lapsi Markku
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo

Karhu, Aarne Johannes
s. 1.8.1911 Tyrnävä
k. 27.8.1983 OYKS
Haavoittunut 22.7.-41 Pisto-
joella
Maanvilj.
Pso: Bertta o.s. Haapakorva
Lapset: Kalevi, Pentti, Teller-
vo, Viljo, Seija, Marjatta, Pert-
ti, Eija
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Vm 2
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Ru-
kajärvi, Karhumäki, Ihantala,
Ristijärvi, Puolanka, Taivalkos-
ki, Posio, Vikajärvi

Karhu, Antti Johannes
s. 2.4.1919 Tyrnävä
Haavoittunut -41 Kiskisjärvellä
Maanvilj.
Pso: Mirja o.s. Näppä
Lapset: Raili, Marketta, Markku, Jarmo
Sot.arvo: kopraali
Kunniamerkit: Vm 2, Js. Mm
Taistelut: Uhtua

Karhu, Jaakko Henrik
s. 2.11.1919 Tyrnävä
Haavoittunut 24.12.-42 Petroskoi, Viipuri 25.6.-44
Maanvilj.
Pso: Irja o.s. Toikka
Lapset: Eila, Liisa, Pentti, Raija, Tuula, Auli, Teuvo, Timo
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Rokkalanjoki, Koironoja, Salmi, Laatokan Karjala, Syväri, Äänisjärvi, Stalinin kanava, Karjalan kannas, Lapin sota

Karhu, Martti Johannes
s. 11.4.1924 Tyrnävä
Haavoittunut -44 Ilomantsi
Maanvilj.
Pso: Taimi o.s. Nurkkala
Lapsi Seppo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Lempaala, Karjalan kannas, Ilomantsi

Karhu, Frans Viljami
s. 3.10.1910 Tyrnävä
k. 1.12.1976
Autonkuljettaja
Pso: Impi o.s. Patala
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. Salla, Js. Uhtua

Karhu, Leino Iisak
s. 19.8.1918 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Lyyli o.s. Keskitalo
Lapset: Rauni, Raija, Birgitta
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Hiitola, Muolaa, Mainila, Rajajoki, Lempaala

Karhu, Rauni Jaakko
s. 25.7.1924 Tyrnävä
k. sodassa saamaansa tautiin
Haavoittunut Lapin sodassa
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Lapin sota (musiikkimies)

Karhu, Väinö Ilmari
s. 8.2.1925 Tyrnävä
k. 20.2.1975
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Teerinkoski
Lapset: Terttu, Olli, Esko, Eero
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Syväri, Tuulos, Vite-
li, Salmi, Syskyjärvi

Karjalainen, Arvo Jaakko
s. 1.1.1926 Tyrnävä
Autonkuljettaja
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: I Jr 1

Karpila, Arvo Johannes
s. 19.10.1910 Paavola
Paalari
Pso: Anni o.s. Henell
Lapset: Lauri, Tuula
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Js. Mm, Vienan risti
Taistelut: Suomussalmi, Pohjois-Viena

Karjalainen, Vilho August
s. 21.6.1920 Tyrnävä
k. 25.10.1950 Tyrnävä
Työmies
Pso: Hilikka o.s. Tuimala
Lapset: Keijo, Sinikka, Seija
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas, Laatokan koillispuoli

Karppinen, Eino Matti
s. 1906 Tyrnävä
k. 1976 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki

Karppinen, Iisak
s. 1.8.1905 Tyrnävä
k. 30.5.1987 OYKS
Suutari
Pso: Elvi o.s. Mattila
Lapset: Mauno, Aatos
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua, Pääjärvi, Salla, Säkkijärvi

Karppinen, Jaakko Johannes
s. 30.8.1921 Tyrnävä
k. 23.9.1981 OYKS
Haavoittunut Syvärillä
Rakennusmies
Pso: Helmi o.s. Heikkilä
Lapset: Raimo, Martti, Erkki, Reijo, Risto, Raili
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Syväri, Maaselän kannas

Karppinen, Antti Henrik
s. 12.1.1917
k. 23.2.1984 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Karppinen, Jaakko Valdemar
s. 7.10.1908 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Helvi o.s. Laamanen
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: Uhtua, Kiestinki,
Karjalan kannas

Karppinen, Kalle
s. 21.5.1914 Tyrnävä
Haavoittunut -42 Salla
Metsätyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kuhmo, Salla, Karhumäki

Karppinen, Niilo Henrik
s. 5.1.1922 Tyrnävä
k. 31.5.1989 Muhos
Työmies
Pso: Senni o.s. Takalo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua, Kiskisjärvi

Karppinen, Sakari
s. 20.5.1903 Tyrnävä
k. 9.10.1989
Haavoittunut -42 Uhtuan, Kiestingin ja Louhen seudun suunta
Maanvilj.
Pso: Hilda o.s. Niskasaari
Lapset: Marjatta, Mirjam, Aili, Aino, Terttu, Anneli, Aune
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Ts. Uuras, Tervajoki, Js. Uhtua, Kiestinki, Louhi

Karppinen, Väinö
s. 16.7.1926 Tyrnävä
Rakennusmies
Pso: Elma o.s. Pylkäs
Sot.arvo: ratsumies
Palv. vartiotehtävät Utissa

Karppinen, Yrjö Ilmari
s. 27.9.1917 Tyrnävä
k. 29.1.1964 Oulu
Työnjohtaja
Pso: Elina o.s. Anttila
Lapset: Jouko, Markku, Veli-Matti
Sot.arvo: ratsumies
Kunniamerkit: Sodan 1939—1940 muistomitali, Vm 2 sodassa -41, Vm 1 sodassa, sodan 1941—45 muistomitali
Taistelut: Laatokan Karjala

Karvonen, Eeli
s. 28.9.1912 Puolanka
k. 31.8.1983 Limingan vuodeos.
Maanvilj.
Pso: Helvi o.s. Pirkola
Lapset: Eero, Rauni, Anneli, Antti, Marjatta, Seppo, Heikki, Eila
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Salla, Uhtua, Karjalan kannas

Karvonen, Eemil Johannes
s. 2.12.1923 Puolanka
Haavoittunut 29.5.-44 Tolvajärvi
Maanvilj.
Pso: Lyidia o.s. Parviainen
Lapset: Unto, Ulla, Ritva, Liisa, Raimo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Alakurtti, Uhtua, Kotajärvi, Kivijärvi, Tolvajärvi

Kauppi, Eino Johannes
s. 15.2.1920 Tyrnävä
Haavoittunut 30.6.-42 Ihantalassa
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Hannila
Lapset: Tapio, Risto
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Salla, Kiestinki, Maaselän kannas, Ihantala

Kauppi, Esko Johannes
s. 9.6.1925 Tyrnävä
Asf.koneenhoitaja
Pso: Kirsti o.s. Kangas

Lapset: Timo, Sisko, Kirsti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Aunus, Laatokan Karjala, Lapin sota

Kauppi, Jaakko Johannes
s. 23.8.1915 Tyrnävä
Autonkuljettaja
Pso: Kerttu o.s. Nieminen
Lapset: Irja-Leena, Heikki
Sot.arvo: ratsumies
Taistelut: Kuusamo

Kauppi, Joonas Matias
s. 2.6.1921 Tyrnävä
Herastuomari
Pso: Elsi o.s. Eskola
Lapset: Matti, Eija, Ilpo, Jari
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Mm, Vm 2
Taistelut: Ts. Vuoksenranta, Js. Uhtuan suunta, Jelettijärvi, Kannaksen torjuntataistelut, Kivennapa, Noskua, Vuosalmi, Ihantala, Lapin sota, Tornion maihinnousu, Kemijokivarsi, Rovaniemi

Kauppi, Jouko Jaakko
s. 14.11.1926 Tyrnävä
Teknikko
Pso: Anna-Liisa o.s. Bäck
Lapset: Ari, Arja, Heikki
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: Kouvola koulutuskeskus

Kauppi, Kaarlo Kullervo
s. 19.1.1918 Tyrnävä
Haavoittunut 13.7.-44 Ruhtinaanmäki
Maanvilj.
Pso: Irja o.s. Puronkari
Lapset: Timo, Helena, Pekka, Eija, Jukka
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Vr 4, Vm 1, Vm 2
Taistelut: Ts. Karjalan kannas, Laatokan koillispuolella, Js. Uhtua, Kiestinki, Syväri, Vitele, Salmi, Pitkäranta, Uusikylä, Ruhtinaanmäki, Kemi

Kauppi, Kalevi Johannes
s. 28.4.1924 Tyrnävä
k. 22.2.1990 Ympäristön sair.
Oulu
Maanvilj.
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua

Kauppi, Niilo
s. 25.8.1919 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Eeva o.s. Pehkonen
Lapset: Raili, Osmo, Airi,
Markku
Sot.arvo: vääpeli
Kunniamerkit: Vm 1, 2
Taistelut: Salla, Ala-Kurtti

Kauppi, Unto Olavi
s. 14.11.1916 Tyrnävä
k. 24.6.1974 Tyrnävä
Haavoittunut -44
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Markus
Lapset: Anja, Mervi
Sot.arvo: vääpeli
Kunniamerkit: Vm 1
Taistelut: Suomussalmi, Syvä-
ri

Kauppi, Leo
s. 13.7.1902 Paavola
k. 31.12.1971 Oulun ls.
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Heikkilä
Lapset: Esko, Jouko, Veijo, Eija
Sot.arvo: vääpeli
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Ts. Salla, Js. Uhtua,
Kiestinki, Louhi, Vuosalmi,
Ihantala

Kauppi, Toivo Johannes
s. 15.10.1898 Tyrnävä
k. 26.11.1986 Vuodeosasto Li-
minka
Maanvilj.
Pso: Salli o.s. Tihinen
Lapset: Kalevi, Sirkka-Liisa,
Olavi, Teuvo, Jaakko, Pirkko
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Vapaussota Vesilah-
ti ym., Ts. Rovaniemi, Js. Kor-
pivaara

Kauppi, Urho
s. 15.11.1913
Haavoittunut 2.8.-41 Uhtuan
suunnalla
Maanvilj.
Pso: Anni o.s. Kekkonen
Lapset: Leena, Liisa, Kerttu,
Rauni, Antero, Pirjo, Juha
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua

Kauppi, Veikko
s. 31.1.1917 Tyrnävä
k. 15.1.1990 Tyrnävä
Haavoittunut Pääjärvellä jou-
luukuussa -42
Seppä
Pso: Liisa o.s. Kantola
Lapset: Sirkkaliisa, Hannu
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Kuhmo, Uhtua, Kies-
tinki, Pääjärvi

Kauppi, Veikko Iisakki
s. 7.4.1912 Tyrnävä
k. 8.11.1982 OYS:ssa
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Piipari
Lapset: Liisa, Juhani, Irja, An-
neli, Antti, Eila
Sot.arvo: ylikersantti
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Ää-
ninen

Kekkonen, Aarne Olavi
s. 4.9.1924 Tyrnävä
k. 18.2.1976 Tyrnävä
Haavoittunut 29.6.-44 Heinjoki
Työmies
Pso: Reeta o.s. Romppainen
Lapset: Aimo, Sirkka, Helinä,
Sinikka, Siiri, Markku, Kalevi,
Sauli
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kivennapa,
Heinjoki, Muolaa, Tornio,
Paakkola, Rovaniemi

**Kauppi, Veikko Antti Johan-
nes**
s. 24.6.1923 Tyrnävä
k. 4.10.1963 Tyrnävä
Maatyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kivennapa,
Muolaa, Heinjoki, Noskua-
Vuoksi, Vuosalmi, Ihantala,
Tornio-Laurila, Rovaniemi

Kekkonen, Einari
s. 20.1.1912 Tyrnävä
k. 5.6.1989 Oulussa
Talonmies
Pso: Fanni o.s. Soini
Lapset: Esko, Antero
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi

Kekkonen, Hannes
s. 15.6.1917 Tyrnävä
Koneenkäyttävä
Pso: Hilikka o.s. Kallinen
Lapset: Terttu, Markku, Riitta
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 1, Js. Mm
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas, Lapin sota

Kemilä, Iisak
s. 24.1.1901 Muhos
k. 6.9.1966 Kempele
Maanvilj.
Pso: Anna-Maria o.s. Laama-
nen
Lapset: Veikko, Antti, Lilja
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Mikkeli, Mänttä,
huoltokeskus

Kemppainen, Kalle
s. 13.6.1924 Tyrnävä
Maatyömies
Taistelut: Itä-Karjala

Keränen, Aarne Iikka
s. 24.10.1909 Tyrnävä
k. 4.8.1968 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Lohela
Lapset: Terttu, Aarne, Niilo,
Raili, Leila, Sulo, Sirkka, Han-
nu
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Je-
lettijärvi

Keränen, Kalle Esa
s. 24.2.1921 Tyrnävä
Haavoittunut Porajärvellä ja
Vuosalmella
Aktiiviupseeri
Pso: Liisa o.s. Koli
Lapset: Jussi, Eeva
Sot.arvo: luutnantti
Kunniamerkit: Vm 2, Vr 4, Vr 4
Tlk, Mm
Taistelut: Porajärvi, Syväri,
Karjalan kannas, Lapin sota,
USA:n armeijan eversti. Osal-
listui Korean sotaan -54 ja
Vietnamin sotaan -65.

Keränen, Kauko Kullervo
s. 3.3.1916 Tyrnävä
Haavoittunut 23.7.-41 Korpijär-
vi
Maanvilj.
Pso: Enni o.s. Laamanen
Lapset: Eevaliisa, Matti, Leena
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Ts. Taipale, Js. Uh-
tua, Vuokkiniemi, Tolvajärvi

Keränen, Esko Jouko
s. 20.5.1924 Tyrnävä
Haavoittunut 1.10.-44 Tornios-
sa
Maanvilj.
Pso: Kerttu o.s. Fyrstén
Lapset: Tuula, Timo, Tuomo
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Js. Mm
Taistelut: Uhtua, Hiiselä, Ran-
nankylä, Metsäkylä, Kivenna-
pa, Muolaa, Heinjoki, Noskua,
Vuoksi, Tornio

Keränen, Kalle Valtteri
s. 5.1.1924
k. 20.7.1974
Maanvilj.
Lapset: Mauri, Pirjo
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas

Keränen, Lauri Väinö
s. 25.3.1926 Tyrnävä
k. 27.2.1991 Tyrnävä
Pso: Lahja o.s. Nyman
Lapset: Lea, Väinö, Jouko
Sot.arvo: sotamies
Palv. vartiopalv.

Keränen, Martti Johannes
s. 19.8.1919 Tyrnävä
k. 7.7.1988 Oulussa
Haavoittunut 27.4.-42 Louhi
Maanvilj.
Sot.arvo: kapteeni
Kunniamerkit: Vr 4, Vr 4 Tm,
Vr 3
Taistelut: Korpivaara, Tetriva-
ra, Uhtua, Kiestinki, Louhi,
Muolaa, Heinjoki, Hoskua,
Vuoksi, Ihantala, Lapin sota

Keränen, Tauno Johannes
s. 27.4.1920 Tyrnävä
kuollut
Haavoittunut
Maalari
Pso: Irja o.s. Aaltonen
Lapset: Irmeli, Risto, Pirkko,
Anja, Jorma, Esko, Tarmo,
Senja
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Louhi, Kiestinki, Uh-
tua

Keränen, Matti Jaakko
s. 14.11.1911 Tyrnävä
k. 7.11.1980 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Junkkari
Lapset: Anna-Liisa, Raili, Rit-
va, Rauha, Reijo
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Suomussalmi, Raa-
te, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki,
Pääjärvi, Syväri, Sammatus,
Vitele, Uuksujärvi, Kemi

Keränen, Toivo Ensio
s. 8.9.1917 Tyrnävä
Haavoittunut 11.2.-40 Kuhmo,
23.8.-41 Kiestinki
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Lassila
Lapset: Marjalliisa, Kaisu, Pirk-
ko
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2 -40,
Vm 1, Vm 2 -41
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Raate, Kuhmo, Js. Uhtua,
Kiestinki, Hyrynsalmi

Keskiaho, Ahti Henrig
s. 1.11.1916 Tyrnävä
k. Oulussa
Maatyömies
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua, Syväri,
Sammatus, Vitele

Keskiaho, Antti
s. 16.9.1909 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maija o.s. Heinula
Lapset: Seppo, Pekka
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu autovarikko

Keskiaho, Jaakko Nestori
s. 2.10.1919 Tyrnävä
k. 31.1.1992
Pso: Martta o.s. Hauru
Lapsi Risto
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Sodan 1941—
45 muistomitali
Taistelut: Lentolaivue 17 Viro-
lahti, lentolaivue Onttola, Vaa-
la

Keskitalo, Juho Iisak

s. 1.10.1898 Tyrnävä
k. 5.12.1963 Päivärinteen sair.
Pienviljelijä
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Osallistunut Va-
paussotaan, Talvi- ja Jatkoso-
taan

Keskitalo, Otto Viljam

s. 10.9.1912 Tyrnävä
k. Leppävirralla
Pso: Saima o.s. Holappa
Lapset: Terttu, Marja-Liisa,
Anneli
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Raa-
te, Kiestinki, Uhtua

Keskitalo, Paavo Benjam

s. 20.10.1926 Tyrnävä
Sähkömies
Pso: Mirja o.s. Ohtonen
Lapset: Eija, Pauli, Riitta, Mer-
vi, Jarmo, Marko
Sot.arvo: ratsumies
Palv. vartiotehtävät Utissa

Keskitalo, Vieno Johannes

s. 28.1.1921 Tyrnävä
k. 19.2.1947 Muhos
Suutari
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Työkomppania Au-
nus, Syväri, Kaamanen

Kesti, Heikki Johannes

s. 29.4.1924 Tyrnävä
Haavoittunut 7.7.-44 Tervajoel-
la
Pso: Helvi Annikki o.s. Kälkäi-
nen
Lapset: Maija-Liisa, Aila, Kaa-
rina
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Lempaala, Karjalan
kannas, Viipurin lahti, Ilomant-
si

Kesti, Pekka Uuno

s. 28.2.1926 Tyrnävä
Koneenhoitaja
Pso: Annikki o.s. Huovinen
Sot.arvo: väepeli
Kunniamerkit: Js. Mm
Palv. Jv. koulutuskeskus Toh-
majärvi

Kilpeläinen, Teuvo Jorma

s. 26.4.1916 Tyrnävä
k. 22.10.1978 Tyrnävä
Kirvesmies
Pso: Anni o.s. Hakapuro
Lapset: Esko, Veikko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Itä-Karjala auton-
kulj.

Kilpeläinen, Viljo Veikko

s. 12.1.1912 Tyrnävä
k. 1.2.1965 Ahmas
Haavoittunut 24.10.-44 Kemi
Suutari
Pso: Hilma o.s. Lähtevänoja
Lapsi Teuvo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kuhmo, Suomussal-
mi

Kinnunen, Erkki Nikolai

s. 25.4.1900
k. 15.6.1941 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Lilja o.s. Kangas
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Salla

Kinnunen, Jaakko Kustaa A

s. 12.12.1913 Tyrnävä
k. 2.2.1979 Oulu
Maanvilj.
Pso: Lilja ent. Kinnunen, o.s.
Kangas
Lapset: Toivo, Ilona
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo

Kirstinä, Jaakko Pauli

s. 11.3.1901 Tyrnävä
k. 27.5.1964 Oulussa
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Matinolli
Lapset: Paavo, Aaro, Laura,
Martti, Väinö, Martta
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulun vartiokomp-
pania

Kirstinä, Juho Hemming

s. 7.2.1902 Tyrnävä
k. 9.3.1974 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Kaisa o.s. Kelhä
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Kirstinä, Paavo Johannes

s. 12.6.1924 Tyrnävä
k. 8.3.1969 Oulussa
Myymlänhoitaja
Pso: Laura Maria Annikki o.s.
Koski
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua, Kuuterselkä,
Kivennapa, Muolaa, Heinjoki,
Vuoksi, Ihantala, Lapin sota

Kirveskari, Nillo Benjam

s. 21.7.1922 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Salla, Lapin
sota

Kirveskari, Viljo Jeremias
s. 19.12.1912 Tyrnävä
Autoilija
Pso: Impi o.s. Panuma
Lapset: Elsa, Eine, Elma, Eila,
Eeva, Kalevi, Erkki, Laura
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Ts. Kuhmo, Js. Uh-
tua, Vasovaara, Vuokkiniemi,
Muolaa, Heinjoki, Vuoksi,
Ihantala, Lapin sota

Korhonen, Tauno Anselm
s. 21.11.1923
Työmies
Taistelut: Maaselkä, Syväri

Korhonen, Veikko Ilmari
s. 10.6.1909 Tyrnävä
k. 30.12.1977
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua

Korkala, Uno Antero
s. 30.12.1917 Tyrnävä
k. 6.8.1986 Tyrnävä
Mylläri
Pso: Sanna o.s. Pekkala
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm,
Js. Mm, Summan risti
Taistelut: Ts. Maisniemi, Le-
metti, Vilajoki, Js. Uhtua, Kies-
tinki, Pääjärvi, Syväri, Samma-
tus, Vitele, Kaukajärvi, Salmi,
Kemi

Korkala, Veikko Henrik
s. 6.10.1924
Haavoittunut 26.6.-44 Heinjoki,
4.9.-44 Tornio
Kirvesmies
Pso: Rauha o.s. Ylitalo
Lapsi Jouko
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vienanristi, Vm
2 2 kpl, Vm 1, Lapinsodan mi-
tali, Summan risti
Taistelut: Salla, Uhtua, Kan-
nas, Tornio

Kontiokari, Yrjö
s. 6.4.1917 Tyrnävä
Haavoittunut -44 Torniossa
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Kukkonen
Lapset: Anneli, Matti, Reijo,
Sirpa
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm,
Js. Mm
Taistelut: Ts. Karjalan kannas,
Itälemetti, Lavajärvi, Js. Uh-
tua, Kiestinki, Karjalan kan-
nas, Tornio

Korkala, Juho
s. 3.4.1908 Tyrnävä
k. 9.4.1967 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Kaija o.s. Fyrsten
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Itärintama

Kiviniemi, Heikki
s. 20.8.1911 Kiestinki
k. 15.3.1983 Tyrnävä
Haavoittunut 24.7.-41 Porajär-
vellä
Maanvilj.
Pso: Elma o.s. Niemelä
Lapset: Jorma, Pentti, Kalervo,
Salme, Risto
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Rukajärvi, Uhtua,
Karjalan kannas, Lapin sota

Korkala, Jaakko
s. 16.11.1913 Tyrnävä
k. 11.1.1972 Päivärinteen sair.
Maalari
Pso: Sylvi
Lapset: Orvokki, Matti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Raate

Korhonen, Erkki Eemil
s. 13.1.1917 Tyrnävällä
k. 25.7.1979 OYKS:ssa
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Teerinkoski
Lapset: Kaarlo, Eero, Raija,
Tapio, Kari, Timo, Eila, Oili
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Sodan 1941—
45 Muistomitali, Pohjois-Vie-
nan risti Js. Mm 1941—44
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Korkala, Jaakko Urho
s. 3.7.1910 Tyrnävä
k. 23.10.1976
Kirvesmies
Pso: Eeva o.s. Marttila
Lapset: Kaisu, Jaakko, Paavo,
Maire, Mervi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Huoltojoukot

Korkala, Lauri Eerik
s. 2.5.1913 Tyrnävä
Kirvesmies-maalari
Pso: Maili Kaarina o.s. Ranta-
nen
Lapset: Erkki, Alpo, Toivo, Sei-
ja, Sirpa
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: sodan 41—45
Vm 1 ja 2 Mm
Taistelut: Ts. Taipale, Vuosal-
mi, Js. Karjalan kannas, Syvä-
ri, Jandeba, Lotinanpelto, Au-
nuslinna, Vitele, Salmi, Lemet-
ti

Korkala, Uno Iisakki
s. 13.4.1922 Tyrnävä
Savumyrkytys Äänislinnassa
13.1.-44
Maanvilj.
Pso: Terttu o.s. Sipola
Lapset: Hilikka, Toivo, Tuomo,
Timo, Kaarlo, Anita, Kyösti
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Aunus, Nurmoila,
Poventsa, Karhumäki, Syväri,
Äänislinna

Korkala, Väinö Eelis
s. 5.9.1912 Tyrnävä
k. 7.4.1979 Tyrnävä
Kirvesmies
Pso: Martta o.s. Kantola
Lapset: Taisto, Terttu, Pentti,
Sinikka, Juhani, Tapio, Marja-
Leena
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Siiranmäki, Virojoki

Kontiokari, Jaakko Juho
s. 18.10.1897 Tyrnävä
k. 9.10.1967 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Turunen
Lapset: Veikko, Helvi, Signe,
Aune, Kerttu, Kirsti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Koskela, Jone Henrik
s. 29.12.1917 Tyrnävä
Haavoittunut 12.6.-44 Vitele
Maanvilj.
Pso: Laura o.s. Miettunen
Lapset: Aila, Onni, Tuija, Merja
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Au-
nuksen kannas

Korva, Hannes Jaakko
s. 25.1.1911 Tyrnävä
k. 26.1.1990 Päivärinteen sair.
Maanvilj.
Pso: Iida o.s. Koskenkangas
Lapset: Toivo, Taisto, Tyyne,
Teuvo, Reijo
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua, Sortava-
la

Koukkari, Ahti Olavi
s. 11.7.1923 Tyrnävä
kuollut
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas,
Vienan kanava, Maaselkä

Kujansuu, Juho Jalmari
s. 24.6.1910 Kestilä
k. 31.8.1991
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Väyrynen
Lapset: Rauha, Irja, Erkki, Ei-
no, Reijo, Salme, Ritva
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo

Kukkola, Heikki Jalmari
s. 14.11.1915 Tyrnävä
k. 12.2.1964 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Irja Martta o.s. Kärsämä
Lapset: Tuomo, Hannele
Sot.arvo: sotamies

Kukkola, Väinö Eemeli
s. 31.3.1919 Tyrnävä
k. 1973 Perniö
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Rivinoja
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Laatokan Karjala

Kukkonen, Aarne Antero
s. 9.2.1920 Tyrnävä
k. 28.5.1977 Oulu
Työmies
Pso: Eeva o.s. Keskiaho
Lapset: Eila, Jorma
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Itä-Karjala, Vuosal-
mi

Kukkonen, Jalo Johannes
s. 12.4.1925 Tyrnävä
k. 20.12.1982 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Salla, Pohjoisrinta-
ma

Kursula, Isak
s. 17.1.1899 Tyrnävä
k. 30.5.1976 Tyrnävä
Haavoittunut Kiestingissä -44
Maanvilj.
Pso: Riitta o.s. Ollila
Lapset: Annikki, Alli, Helli,
Kirsti, Eino, Veikko, Esko,
Pentti
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Kiestinki, Uhtua, Je-
lettijärvi, Lohilahti, Rovaniemi

Kylén, Eino Heikki
s. 15.8.1897 Tyrnävä
k. 3.10.1953 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Hilja o.s. Risteli
Lapset: Kalervo, Tellervo, Hil-
levi, Anneli
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Syväri

Koskela, Pauli Aadolf
s. 12.2.1909 Lumijoki
k. 17.11.1969 Tyrnävä
Työmies
Pso: Martta o.s. Kamula
Lapset: Emmi, Heikki
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 1
Taistelut: Uhtua, Latvajärvi,
Vuokkiniemi, Vuonainen

Kotila, Väinö Iisakki
s. 20.8.1923 Tyrnävä
k. 25.6.1988 Tyrnävä
Haavoittunut Talissa 27.6.-44
Maanvilj.
Pso: Alli o.s. Kurvinen
Lapset: Leena, Hannu, Pekka,
Vesa
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ääninen, Karhumä-
ki, Tali

Kukkola, Hannes Juho Jaakko
s. 7.9.1913 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Kerttu o.s. Kukkonen
Lapset: Mauno, Ritva, Anja,
Raili, Eila, Asta, Veikko, Taimi,
Paavo, Heikki
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Laatokan suunta

Kukkonen, Hugo Albert
s. 10.1.1897 Tyrnävä
k. 20.2.1955
Maanvilj.
Lapset: Aino, Eila, Matti, Suo-
ma, Anni, Toini
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Uh-
tua

Kuusela, Eero Allan
s. 11.4.1923 Kontiolahti
Haavoittunut 1.8.-44 Ilomantsi
Hullari
Rak.mestari
Pso: Tyyne o.s. Heikkinen
Lapset: Leena, Tuula, Maija
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2 Ts.
Taistelut: Ts. vapaaehtoinen
ja ilmavalvonta, Karjalan kan-
nas, Ilomantsi torjuntataiste-
lut

Kylén, Leo Kalervo
s. 1.8.1924 Tyrnävä
Haavoittunut 14.6.-44 Siiran-
mäki
Maanvilj.
Pso: Elma o.s. Alatalo
Lapset: Eija, Marja, Kaisu,
Janne
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Valkeasaari,
Siiranmäki, Äyräpää, Vuosal-
mi, Ihantala, Tornio, Paakkola,
Rovaniemi, Kittilä, Muonio

Kylén, Olavi Matias
s. 11.5.1925 Tyrnävä
k. 13.12.1991 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Itärintama

Kylén, Taavi Aukusti
s. 6.8.1923 Tyrnävä
k. 18.4.1986 Tammela
Haavoittunut Valkeasaarella
15.12.-43, Vuottaalla 13.6.-44
Työmies
Pso: Veera o.s. Vienonen
Lapset: Ilkka, Eija
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Valkeasaari, Aleksandrova, Vuotta

Kylén, Väinö Johannes
s. 12.3.1919
Haavoittunut 15.6.-44 Kuuter-
selkä
Pso: Tyyne o.s. Kokko
Lapset: Agnes, Airi, Maire,
Martti
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 1, Ts. Mm
Taistelut: Kokkari, Aunus, Sy-
väri, Petroskoi, Karhumäki, La-
pin sota, Pudasjärvi, Ranua,
Sodankylä, Ivalo

Kylli, Aato Kustaa
s. 19.4.1915 Kuusamo
k. 1.7.1986 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Eeva o.s. Enojärvi
Lapset: Seppo, Urpo, Timo,
Sirpa, Ahti, Hiikka, Paavo,
Esa, Kirsti, Pekka, Taisto
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 1 ja 2
Taistelut: Ts. Alassalmi, Kian-
tajärvi, Js. Lohivaara, Koston-
vaara, Kiestinki, Kostamus,
Tolvajärvi, Kuusamo

Kylli, Juho Eemil
s. 25.4.1919 Kuusamo
Maanvilj.
Pso: Saima o.s. Pauna
Lapset: Laila, Sisko, Esko, Lii-
sa, Raija, Tuula, Ulla, Hannu
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Kuusamo, Paanajär-
vi, Kiestinki, Uhtua, Säkkijärvi

Kylmäaho, Eelu Henrik
s. 30.9.1897 Temmes
k. 8.2.1974 Alatemmes
Sekatyömies
Pso: Fanni o.s. Hauru
Lapset: Eino, Eila, Reino, Veik-
ko
Sot.arvo: tykkimies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Kylmänen, Aarne Olavi
s. 6.11.1923 Tyrnävä
Haavoittunut Ihantalassa
28.6.-44
Puutarhатыöntekijä
Pso: Hilja Maija o.s. Sainio
Lapset: Rauli, Jaakko, Ari
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Äänisniemi, Vienan-
kanava, Hiisjärvi

Kylmänen, Jaakko
s. 5.7.1899 Tyrnävä
k. 3.4.1969 Oulun lääninsair.
Pienviljelijä
Pso: Laina o.s. Putikka
Lapset: Aarne, Anni, Aune, Ai-
la, Aino, Antti, Anja, Aili, Jaak-
ko, Aulis, Aimo
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Kylmänen, Janne
s. 24.4.1911 Tyrnävä
Työmies
Pso: Lyyli o.s. Pylkäs
Lapset: Arvi, Aino, Asta, Alpo,
Armas
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua, Tornio,
Rovaniemi

Kärsämä, Otto Lauri
s. 10.9.1924 Tyrnävä
k. 9.2.1970 Tyrnävä
Haavoittunut 11.6.-44 Rasalas-
sa
Maanvilj.
Pso: Aune Irene o.s. Kirstinä
Lapset: Kari, Martti, Helinä,
Raimo
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Hii-
relä, Ronnunkylä, Metsäkylä,
Vuosalmi, Tornio, Paakkola,
Rovaniemi

Kärsämä, Tauno Jeremias
s. 17.7.1915 Tyrnävä
Haavoittunut 2.8.-41 Uhtua
Työmies
Pso: Iida Elina o.s. Santala
Lapsi Seija
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Raate, Js. Uhtua

Kärsämä, Yrjö Rafael
s. 7.4.1899 Temmes
k. 22.2.1977
Maanvilj.
Pso: Edit Maria o.s. Koivikko
Lapset: Reijo, Rauha
Sot.arvo: jääkäri
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Ts. Oulu, Rovaniemi,
Js. Hyrynsalmi, Kiestinki, Uh-
tua

Könö, Yrjö Matti
s. 14.6.1913 Tyrnävä
Työmies
Lapsi Eila
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Laakso, Aarne Kalervo
s. 11.9.1924
Haavoittunut 16.6.-44 Siiran-
mäki
Autonkulj.
Pso: Leila o.s. Noponen
Lapset: Antti, Annaleena, Riik-
ka
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Inkeri, Siiranmäki,
Vuosalmi

Laakso, Jaakko Yrjö
s. 8.1.1922 Tyrnävä
Autonkuljettaja
Pso: Fanni o.s. Kanninen
Lapsi Hannu
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Kuutamolahti, Nurmois, Porajärvi, Semsvaara, Juutinjärvi, Uhtua

Laamanen, Antti Johannes
s. 18.8.1925 Tyrnävä
Autoilija
Pso: Aira o.s. Lampela
Lapset: Raimo, Raija, Jukka-Pekka
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Mm 41—45
Taistelut: Vuosalmi, Pudasjärvi, Ranua, Sodankylä, Vuotso, Kaunispää, Ivalo, Inari

Laamanen, Eino
s. 3.2.1915 Tyrnävä
k. 22.4.1984 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua, Syväri

Laakso, Kalle Henrik
s. 2.4.1919 Tyrnävä
k. 9.4.1988
Autonkuljettaja
Pso: Elsa o.s. Rahko
Lapset: Lea, Tuula, Tuovi, Irma, Jukka
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Kannas, Lapin sota, Ranua, Ylämaa, Rovaniemi

Laamanen, Juho
s. 8.8.1894 Tyrnävä
k. 24.5.1941 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Ikonen
Lapset: Helli, Antti, Terttu, Maija, Elsi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: talvisota

Laanila, Yrjö Kustaa
s. 24.4.1910 Tyrnävä
kuollut
Maanvilj.
Pso: Lyyli o.s. Vikstedt
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Laaninen, Jaakko Viljami
s. 19.2.1908 Tyrnävä
k. 17.2.1958
Maanvilj.
Pso: o.s. Hynninen
Lapset: Pirkko, Maija-Liisa, Paavo, Raili
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Lappalainen, Urho Pietari
s. 21.8.1918 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Asta o.s. Patala ent. Väinänen
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua, Laatokan Karjala, Karjalan kannas

Laru, Matti Jaakoppi
s. 1920 Tyrnävä
Työmies
I pso: Anna o.s. Polvi
II pso: Anna o.s. Halonen
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Lapin sota

Laru, Niilo Antero
s. 1918 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Laru, Martti Kaleva
s. 1925 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua, Karjalan kannas, Lapin sota

Laru, Väinö Johannes (Jussi)
s. 16.2.1922 Tyrnävä
Haavoittunut 31.8.-44 Äänislinnan suunnalla
Työmies
Lapsi Sirkka-Liisa
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2
Taistelut: Kiestinki, Rukajärvi, Uhtua, Äänislinna

Lassila, Jaakko Ilmari
s. 25.6.1921 Tyrnävä
k. 28.11.1950 Oulu
Haavoittunut 5.8. Uhtua
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Lassila, Kalle Benjam
s. 10.1.1911 Tyrnävä
k. 19.10.1975
Haavoittunut 7.1.-40 Suomussalmi

Maanvilj.
Pso: Salli o.s. Väiheikki
Lapset: Helmi, Matti, Tyyne, Sylvi, Heikki, Terttu, Pentti, Esa
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm
Taistelut: Suomussalmi

Latvanlehto, Antti Jaakko
s. 25.9.1906 Tyrnävä
k. 1.12.1979 Tyrnävä
Haavoittunut 29.7.-41 Muna-kukkula
Maanvilj.
Pso: Enni o.s. Lehtosaari
Lapset: Erkki, Anja
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Vuosalmi, Uhtua

Latvanlehto, Pentti
s. 14.8.1926 Tyrnävä
k. 15.7.1991
Autonasentaja
Pso: Helena o.s. Karjalainen
Lapset: Heikki, Heino, Anita, Jaana
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Äänislinna

Laukasto, Lauri Emil
s. 6.12.1923
Haavoittunut -43 Kannas
Työmies
Pso: Annaliisa o.s. Kukkonen
Lapsi Raimo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas

Lautaoja, Matti Johannes
s. 10.5.1926 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Kirsti o.s. Vähänen
Lapset: Annikki, Heikki, Alli
Sot.arvo: sotamies
Palv. Jv. koul.kesk. Savonlinna

Lehto, Aarne Leino Henrik
s. 28.3.1920
Traktorinkuljettaja
Pso: Martta o.s. Määttä
Lapset: Kalevi, Helli, Heikki
Taistelut: Petsamo, Kiestinki

Leskelä, Yrjö Jaakko
s. 5.7.1908 Tyrnävä
k. 18.6.1964 Tyrnävä
Mylläri
Pso: Helli o.s. Ristikaarto
Lapset: Pentti, Martti, Aino, Leevi
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Pääjärvi

Lipponen, Heikki Yrjö
s. 27.4.1906 Tyrnävä
k. 17.2.1963 Oulu
Maanvilj.
Pso: Iida o.s. Räsänen
Lapset: Teuvo, Anja, Taisto, Asta, Aulis, Timo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua

Leskelä, Antti
s. 11.9.1917 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Elma o.s. Ollila
Lapset: Terttu, Sirkka, Ritva, Matti
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Naisniemi, Perkjärvi, Itälemetti, Lavajärvi, Vilajoki, Uhtua, Kiestinki, Syväri, Sammatus, Vitele, Pitkäranta, Uukujärvi, Kemi

Leskinen, Olavi Johannes
s. 14.7.1923 Tyrnävä
k. 5.7.1991 Tyrnävä
Maanvilj.
I pso: Aili o.s. Kukkola
Lapset: Martti, Pirjo, Elvi, Lea, Seija, Timo, Leo, Marja-Leena, Jouko
II pso: Esteri o.s. Eurén
Lapset: Teuvo, Eila
III pso: Pirkko o.s. Viljanen, Lehtomaa
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Rukajärvi, Ilomantsi

Lipponen, Jaakko
s. 1912 Tyrnävä
Haavoittunut -41 Uhtua
Työmies
Pso: Kaisa o.s. Karppinen
Lapsi Tauno
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua

Lipponen, Jaakko Väinö
s. 13.1.1900 Tyrnävä
k. 1.5.1982 Tyrnävä
Kirvesmies
Pso: Anna o.s. Kantola
Lapset: Reino, Kirsti, Kalevi, Eino, Kerttu, Katri, Esko, Irma, Hilikka, Matti, Seppo, Senja
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Vuonninen, Pistojoiki, Uhtua

Lipponen, Reino Johannes
s. 14.6.1922 Tyrnävä
Haavoittunut Hiisjärvi, Budjenova, Kivennapa
Laitosmies
Pso: Leila os. Taajoranta
Lapset: Pentti, Pirjo, Päivi
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2, Vr 4
Taistelut: Itäkarjala, Syväri, Kannas

Lithovius, Toivo Valdemar
s. 7.5.1917 Tyrnävä
Haavoittunut 14.7.-41 Pistojoiki
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Kauppi
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Js. Mm, Vm 1, Vm 2, Sotavammamerkki
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Karjalan kannas, Kivennapa, Muolaa, Heinijoki, Noskua, Vuoksi, Harjula, Tornio, Rovaniemi, Kittilä

Loppi, Kauko Kullervo
s. 23.6.1916 Jaakkima
Haavoittunut 7.11.-41 Kiestinki, Louhi
Maanvilj.
Pso: Hillevi o.s. Merlelä
Lapsi Kauko
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Ts. Pasuri, Salmenkaita, Kaskiselkä, Js. Uhtua, Kiestinki, Louhi

Lithovius, Klaus Kullervo
s. 21.5.1923 Tyrnävä
k. 22.9.1945 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kannas

Loppi, Esko
s. 23.1.1914 Jaakkima
k. 13.9.1986 Tyrnävä
Autonkuljettaja
Pso: Tellervo o.s. Kylén
Lapset: Eila, Matti
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Ts. Mm
Taistelut: Nenäpolo, Isoselänlaji, Tuorevaara, Nuottavaara, Voittojoki

Lyytinen, Matti Johannes
s. 1.5.1907 Pulkkila
k. 20.1.1971
Sekatyömies
Pso: Hilma o.s. Pasanen
Lapset: Aino, Kerttu, Aira, Jaakko
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Kiestinki, Lapin sota

Mankinen, Toimi Kalevi
s. 24.7.1922 Vuolijoki
k. 18.1.1979
Maanvilj.
Pso: Hilja o.s. Keskitalo
Lapset: Markku, Leena, Liisa,
Hannu, Mirja
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Rukajärvi

Manninen, Frans Johannes
s. 21.6.1920 Kuusamo
Haavoittunut 1.8.-41 Kiestinki
Kirvesmies
Pso: Salli Sofia o.s. Karjalainen
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: 2 x Vm 2
Taistelut: Ts. Kuusamo, Js.
Kiestinki, Uhtua, Karjalan kan-
nas, Sahakylä, Muolaa, Hein-
joki, Noskua, Ihantala, Lapin
sota, Tornio, Muonio

Markkula, Johan Henrik
s. 27.10.1900 Siikajoki
k. 12.3.1975 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Nurro
Sot.arvo: vääpeli
Taistelut: Ts. Salla, suoje-
luskunnan paikallispäällikkönä
Tyrnävällä

Markus, Lauri Olavi
s. 2.1.1922 Tyrnävä
Haavoittunut elokuussa -42
Alajärvi, Vienan Karjala
Maanvilj.
Pso: Inkeri o.s. Alatalo
Lapset: Leena, Matti, Mikko,
Markku
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas

Markus, Olavi Johannes
s. 27.4.1920 Tyrnävä
k. 24.5.1985 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Laura o.s. Sipola
Lapset: Raija, Rauni, Eija, Kai-
su, Jukka
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Ts. Raate, Js. Uhtua,
Kiestinki, Pääjärvi, Länsi-Syvä-
ri, Sammatus, Vitele, Kauko-
järvi, Salmi, Uunikylä, Uuksu,
Pitkäranta, Uuksujärvi, Kemi

Markus, Teuvo Kalervo
s. 18.6.1926 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Salme o.s. Mustonen
Lapset: Ailla, Alpo, Jouko, Ai-
no, Aimo, Arvo, Marja-Liisa,
Eero, Eeva, Seija
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: kotirintamapalvelua,
sotilaspoikatehtäviä

Manninen, Eino Herman
s. 27.6.1913 Kuusamo
Eläkeläinen
Pso: Salli o.s. Palosaari
Lapset: Elsa, Irja, Pentti, Anja
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Js. Vasavaara, Hatvajärvi,
Vuokkiniemi, Pankalahti,
Vuonninen, Pintajoki, Korpi-
vaara, Tatrivaara, Uhtua, Kivi-
järvi, Tohmajärvi, Ristijärvi,
Kemijärvi

Markkula, Jaakko Yrjö
s. 4.3.1905 Siikajoki
k. 5.11.1964 Tyrnävä
Haavoittunut 27.12.-39 Suo-
mussalmi
Maanvilj.
Pso: Asta o.s. Ellilä
Lapsi Pekka
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vr 4, Vm 2, Ts.
Mm
Taistelut: Suomussalmi

Markkula, Toivo Antti
s. 13.5.1911 Tyrnävä
Opettaja
Pso: Hilikka o.s. Karta
Lapset: Jaakko, Heikki, Han-
nele, Anna-Maija, Hannu
Sot.arvo: kapteeni
Taistelut: Karhumäki, ym.

Markus, Leevi Ilmari
s. 26.8.1922 Tyrnävä
k. 4.12.1968
Maanvilj.
Pso: Aune o.s. Mannermaa
Lapsi Hannu
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas, Lapin sota

Markus, Reino Jaakko
s. 1.5.1918 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Kaisu Inkeri o.s. Virtanen
Lapset: Erkki, Antti, Juha, Riit-
ta
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Ts. Vieksinki, Kivi-
järvi, Korpjärvi, Shemeikka,

Markus, Leino Johannes
s. 1.2.1912 Tyrnävä
k. 12.12.1983 OYKS
Maanvilj.
Pso: Anna-Liisa o.s. Marttila
Lapset: Pekka, Irma, Paavo,
Pentti, Esko, Heikki
Sot.arvo: lääkintämies

Markus, Viljo Iisakki
s. 13.12.1920 Tyrnävä
k. 4.6.1969
Maanvilj.
Pso: Signe Alina o.s. Yrttiaho
Lapset: Jorma, Raili
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Uh-
tua

Marttanan, Väinö
s. 27.2.1898 Tyrnävä
k. 17.5.1970 Tyrnävä
Metsätyömies
Pso: Anna o.s. Häll
Lapset: Jaakko, Juhani, Aili,
Eino, Matti, Arvo
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Syvä-
ri, Kuuttilahti

Marttila, Heikki
s. 27.9.1919 Tyrnävä
k. 1.8.1942 Tyrnävä
Työmies
Pso: Helmi o.s. Männikkö
Lapsi Maija-Liisa
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Petsamo, Salla

Marttila, Matti Lauri
s. 24.3.1923 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Inga o.s. Kukkola
Lapset: Anneli, Kaarina, Juha-
ni, Esko, Helinä, Kalevi, Inkeri
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kotajärvi, Ki-
vijärvi, Tolvajärvi, Ristijärvi,
Karhujärvi, Lapin sota, Posio,
Rovaniemi

Marttila, Antti Aapeli
s. 21.3.1915 Tyrnävä
k. 8.7.1985 Muhos
Haavoittunut -40 Kuhmo
Muurari
Pso: Rauha o.s. Alatalo
Lapset: Raili, Matti, Rauni
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Kiestinki

Marttila, Jaakko Johannes
s. 1.7.1913 Tyrnävä
k. 22.12.1967 Muhos
Maanvilj.
Pso: Anni o.s. Hämälä
Lapset: Aino, Veikko, Eero,
Antero, Kaarlo, Anna-Liisa
Taistelut: Uhtua, Kiestinki,
Suomussalmi

Matero, Matti
s. 17.7.1917 Tyrnävä
k. 1.2.1987 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Aune o.s. Koskela
Lapset: Terttu, Esko, Helena,
Eero, Rauha, Martti, Paavo,
Kaisa, Heikki, Niilo
Sot.arvo: jääkäri
Taistelut: Ts. Kuhmo, Viipurin-
lahti, Js. Uhtua, Kiestinki

Matila, Yrjö
s. 31.3.1903 Tyrnävä
k. 14.5.1982 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Matinolli
Lapset: Yrjö, Niilo, Maija-Liisa,
Pertti, Lauri, Veikko
Sot.arvo: vääpeli
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo

Matinolli, Antero (Antti)
s. 6.8.1903 Tyrnävä
Haavoittunut -41 Kiestinki
Maanvilj.
Pso: Anna Leena o.s. Korho-
nen
Lapset: Antti, Rauni, Marja
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Vm 2, ym.
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Matinolli, Johannes
s. 9.5.1911 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Hannula
Lapsi Olavi
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki, Syväri,
Sammatus, Pitkäranta, Tule-
majoki, Uusikylä, Nietjärvi,
Kuusjärvi, Kemi

Matinlauri, Pentti Veikko
s. 2.2.1901 Liminka
k. 23.2.1956 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Hilja Martta o.s. Oravai-
nen
Lapset: Kerttu, Laura, Antti,
Aino, Ritva
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: ottanut osaa 1917
vapaussotaan valk. puolella.
Ts. ja Js. Pelkosenniemi, Sa-
vukoski, Sallan, Saija, Vilanie-
mi

Matinolli, Eero Antero
s. 29.6.1924 Tyrnävä
k. 9.6.1981 Turku
Dosentti, FT
Pso: Eeva Liisa o.s. Nieminen
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Js. Mm, SVR R
1
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas, Tornio, Rovaniemi, Kittilä,
Muonio, Enontekiö

Matinolli, Lauri Antero
s. 2.3.1917 Tyrnävä
Haavoittunut 6.3.-40 ja 28.7.-44
Maanvilj.
Pso: Aira o.s. Kantola
Lapset: Seppo, Jukka, Ilppo
Sot.arvo: vääpeli
Kunniamerkit: Ts. Mm, Vm 1,
Vm 2, Vr 4, Js. Mm
Taistelut: Kollaanjoki, Uhtua,
Kiestinki, Laatokan koillispuo-
li

Matinolli, Matias Johannes (Jonne)
s. 7.5.1897 Tyrnävä
k. 28.4.1962 Tyrnävä
Akt.ups., maanvilj.
Pso: Leila o.s. Soriola
Lapset: Marjatta, Matti, Liisa
Sot.arvo: kapteeni
Kunniamerkit: Mm SK, Tamp. vall. Mm, Vr 4 m.k., Vr 4 tlk, Vr 3, SKar.
Taistelut: Vap.sota Liminka, Oulu, Messukylä, Tampere, ym. Ts. Vuoksela, Js. Uhtua, Kiestinki, Syväri, Pisi, Pitkäranta, Lapin sota

Mattila, Eeli Johannes Janne
s. 12.1.1900 Tyrnävä
k. 5.9.1975
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Kontiokari
Lapset: Yrjö, Aino, Lea, Liisa, Tauno, Airi, Alli
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Sjargosro, Vaskusjärvi, Uhtua, Suomussalmi, Syväri

Mattila, Martti Antti Jaakop
s. 22.3.1925 Tyrnävä
Sairastunut elokuussa -43
Eläkeläinen
Pso: Sylvi o.s. Väänänen
Lapset: Maija-Liisa, Seija, Markku
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Lapin sota

Mattila, Matti
s. 16.1.1903 Tyrnävä
k. 10.10.1962
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Mikkonen
Lapset: Veikko, Esa, Paavo, Liisa, Leena, Tuula, Seppo, Sirkka, Matti, Pentti
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua, Äänislinna

Matinolli, Pentti
s. 15.2.1923 Tyrnävä
k. 28.8.1975 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Loppi
Lapset: Eeva-Liisa, Markku, Erkki, Minna-Maija
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Äänisniemi, Maaselän kannas, Karjalan kannas

Mattila, Kalle Samuli
s. 13.4.1917 Tyrnävä
Haavoittunut 17.2.-40 Kuhmo, 21.7.-41 Korpivaara, 6.11.-41 Kiestinki, 28.6.-44 Vitele
Työmies
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Ts. Kuhmo, Js. Korpivaara, Kiestinki, Uhtua, Pääjärvi, Syväri, Kemi

Mattila, Niilo Jaakko
s. 27.3.1918 Tyrnävä
k. 31.3.1981 Turku
Haavoittunut 18.2.-40 Taipaleessa

Kansalaiskoulun opettaja
Pso: Toini o.s. Ervamaa
Lapset: Kari, Pentti, Markku, Mervi, Kaarina
Sot.arvo: kapteeni
Kunniamerkit: Vr 4, Vr 4 tlk, Mm 1939-40 nk, Mm 1941-45
Taistelut: Rautu, Kiviniemi, Taipale, Koitsanlahti, Hiitola, Kilpola, Äänisniemi

Mikkola, Matti Abram
s. 11.11.1910 Revonlahti
k. 15.7.1961
Maanvilj.
Pso: Siiri o.s. Koivuniemi
Lapset: Matti, Marja-Liisa, Pirjo, Aulikki
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Ts. Kuhmo, Jatkosodassa

Mikkonen, Vieno Johannes
s. 7.2.1911 Tyrnävä
k. 29.1.1981 Päivärinteen sair.
Maanvilj.
Pso: Riitta o.s. Heikura
Lapset: Liisa, Auli, Pirkko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: linnoitustöissä ja vartiotehtävissä

Mattila, Sulo Antero
s. 18.4.1916 Tyrnävä
k. 9.11.1984
Maanvilj.
Pso: Saimi o.s. Kivilahti
Lapset: Pirjo, Marja-Riitta
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Ts. Suomussalmi, Kuhmo, Js. Uhtua, Kiestinki, Syväri, Sammatus, Vitele, Salmi, Pitkäranta, Uuksujärvi, Kemi

Mattila, Toivo Jaakko
s. 22.10.1925 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kannas

Mattila, Veikko Aappo
s. 19.3.1922 Tyrnävä
Vammautunut, Ilomantsi
Muurari
Lapset: Antero, Airi, Atso
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Rukajärvi, Olkijoki, Lupasalmi, Kuutamolahti, Ilomantsi

Mikkonen, Aarne Onni Johannes
s. 24.7.1900 Liminka
k. 31.1.1982 Tyrnävä
Kauppias
Pso: Iida Maria o.s. Hjulberg
Lapset: Taisto, Inga, Pirkko, Veikko
Sot.arvo: kopraali
Taistelut: Kiestinki

Mikkonen, Yrjö
s. 1925 Liminka
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Rissanen
Lapset: Seppo, Kaarina, Eero, Sirkka
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Salmenkaita, Äyräpää, Vuosalmi

Moilanen, Kalle
s. 13.9.1914 Tyrnävä
k. 16.1.1990 Vähäkyrö
Haavoittunut 2 kertaa
Peltiseppä
Pso: Ellen Elina o.s. Gråholm
Lapsi Maire
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1, Ts, Mm
Taistelut: Syväri, Uhtua, Äänisjärvi

Moilanen, Matti Ilmari
s. 8.3.1904 Tyrnävä
k. 16.12.1978 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Hanna o.s. Alaraappana
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2, Ts, Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kurimo, Raate, Uhtua, Kiestinki

Mustonen, Juho Jafet
s. 7.11.1904 Tyrnävä
k. 15.5.1988 Oulu

Panostaja
Pso: Hilma o.s. Jokela
Lapset: Salme, Sulo, Seppo, Selma
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua

Mylly, Lauri Johannes
s. 12.8.1908 Paavola
k. 12.2.1978 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Pyykkönen
Lapset: Kalevi, Seppo, Kari
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2, Ts, Mm, Js, Mm
Taistelut: Suomussalmi, Sohananjoki, Kiestinki, Karjalan kannas, Pohjois-Suomi

Mäki, Vieno Armaks
s. 11.1.1909 Kiukainen
k. 8.12.1985
Maanvilj.
Pso: Tyne o.s. Hauru
Taistelut: Ppp. 6 Suomussalmi, Karjalan kannas, Pohjois-Suomen sotatoimet

Mällinen, Arvo Antti
s. 16.5.1921 Tyrnävä
Haavoittunut 2.8.-41 KisKisjärvi, 27.7.-44 Vuosalmi
Sementtimies
Pso: Helvi Annikki o.s. Riikola
Lapset: Irma, Terttu, Kaisu
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2 28.8.-41, Vm 2 6.12.-42
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Karjalan kannas, Kivennapa, Vuosalmi, Muolaa, Heinjoki, Noskua

Mällinen, Toivo Andreas
s. 6.1.1923 Temmes
Eläkeläinen
Pso: Ida o.s. Heinola
Lapset: Terttu, Veikko, Helena
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Seesjärven lohko, Paatene, Porajärvi, Liusvaara, Teppana

Mällinen, Viljo Jalmarin
s. 11.9.1917 Tyrnävä
Haavoittunut 24.7.-41 Pistojoen Maanvilj.
Pso: Sylvi o.s. Jokilehto
Lapset: Jorma, Reijo, Arto, Urpo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Kannas, Uhtua, Kiestinki, Kemi

Mäläskä, Toivo Johannes
s. 4.2.1919 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Saimi o.s. Pihlajaniemi
Lapset: Eija, Anja, Pentti, Irma
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Länsi-Syväri, Koirinoja, Salmi, Tuulos, Kuuterselkä, Kivennapa, Stalin kanava, Kokkari, Karhumäki, Äänislinna, Lapin sota

Mäläskä, Urho Matias
s. 14.1.1915 Tyrnävä
Eläkeläinen
Pso: Hilma o.s. Pihlajaniemi
Lapset: Ritva, Ilpo
Sot.arvo: ylikersantti
Taistelut: Ts. Kuhmo, Js. Kiestinki, Uhtua, Tolvajärvi, Lapin sota

Mäläskä, Viljo Abraham
s. 11.8.1912 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Eeva Maria o.s. Siira
Lapset: Kalevi, Irma, Raili, Pirkko, Veijo
Sot.arvo: ylikersantti
Taistelut: Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Pääjärvi, Länsi-Syväri, Sammatus, Vitele, Kaukojärvi, Salmi, Uusikylä, Uuksu, Pitkäranta, Uuksujärvi, Kemi

Männikkö, Pentti Heikki
s. 23.5.1924 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Alli o.s. Seppänen
Lapset: Tuula, Annikki, Eira, Helena
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uhtua, Karjalan kannas, Tornio, Rovaniemi

Määttä, Lauri Valdemar
s. 18.7.1913 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Määttä, Niilo Valdemar
s. 29.11.1922 Tyrnävä
k. 27.4.1979 OYS
Maanvilj.
Pso: Kerttu o.s. Aho
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Itä-Karjala, Ääninen

Määttä, Olavi Heikki
s. 15.9.1915 Tyrnävä
k. 24.3.1956 Tyrnävä
Haavoittunut Uhtua
Työmies
Pso: Kerttu o.s. Kolehmainen
Lapset: Matti, Marja-Liisa,
Terttu, Irja, Jukka
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua

Niemelä, Eino Jaakko
s. 20.9.1905 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Kallinen
Lapset: Leevi, Eino, Paavo,
Pentti, Veikko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: linnoitustyöt

Niemelä, Kaarlo Iisak
s. 28.12.1914 Tyrnävä
k. 7.8.1983 Diakonissalaitos
Haavoittunut 2.8.-41 Uhtua
Maanvilj.
Pso: Vieno o.s. Kirvesoja
Lapset: Eila, Toini
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Uhtua

Määttä, Onni Johannes
s. 28.2.1913 Tyrnävä
Haavoittunut 5.2.-40 Suomussalmi
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Alasuutari
Lapset: Marjatta, Onni, Tuula,
Toivo, Pirjo, Auli
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Niemelä, Lauri Waldemar
s. 3.1.1925 Tyrnävä
Haavoittunut 26.7.-44 Uhtua
Puutarhuri
Pso: Laura o.s. Kesti
Lapset: Ritva, Taisto, Matti,
Pekka
Sot.arvo: alikersantti

Kunniamerkit: Sotavammais-
merkki, Sodan 1941—45 Mm
Taistelut: Uhtua

Nurmela, Veikko
s. 1.6.1913 Tyrnävä
k. 2.4.1979 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Niemelä, Veikko Andreas
s. 31.12.1919 Paavola
k. 21.6.1983
Haavoittunut syyskuu -43 Uhtua, kesäkuu -44 Vuosalmi
Maanvilj.
Pso: Impi o.s. Hannula
Lapset: Kaisu, Matti, Maija,
Liisa
Sot.arvo: luutnantti
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2, Vr 4 tlk, Vr 4
Taistelut: Ts. Suomussalmi, Kuhmo, Viipurinlahti, Js. Uhtua kaukotiedusteluosasto, Karjalan kannas

Niemelä, Väinö Jaakko
s. 1.1.1921 Tyrnävä
Haavoittunut 23.6.-44 Kääntymä
Maanvilj.
Pso: Alma o.s. Markus
Lapset: Liisa, Rauha, Raija,
Veikko
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Vm 1, Vr 4, Rautaristi 2
Taistelut: Vasonvaara, Latvajärvi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Jyvälahti, Korpijärvi, Uhtua, Kiestinki, Ahvenlahti, Kannaksen taistelut, Tornio

Nikula, Veikko Pietari
s. 24.7.1922 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Sylvi o.s. Kankare
Lapset: Ossi, Keijo, Taisto,
Tarmo, Eero
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Malu, Biltsu, Poventsa, Maaselkä, Karjalan kannas, Ihantala

Nisula, Kalle Valtteri
s. 23.1.1906 Ylivieska
kuollut
Maanvilj.
Pso: Eeva o.s. Patala
Lapset: Elma, Hannes, Paavo,
Ritva, Alpo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: vartiomies

Nurro, Johannes likka
s. 8.1.1905 Muhos
k. 23.3.1983 Tyrnävä
Maanvilj.
I pso: Anna o.s. Kontti
Lapset: Taimi, Paavo, Laina,
Aini, Kerttu
II pso: Esteri o.s. Halonen
Lapset: Pekka, Aila, Pentti,
Mirja, Raili, Pasi, Pauli, Leena,
Seppo, Tarja, Pertti
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: pohjois- ja itärintamalla, Uhtua

Nurro, Uuno Kalevi
s. 5.9.1924 Tyrnävä
k. 11.9.1987 Vaggeryd
Haavoittunut 26.6.-44 Heinjoki
Maanvilj.
Pso: Kirsti
Lapset: Anja, Kauko, Jouko,
Eeva-Liisa
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kannas, Siiranmäki, Valkeamäki, Ihantala, Vuosalmi

Nykänen, Eino Matias
s. 5.5.1923 Tyrnävä
Sekatyömies
Pso: Helga o.s. Lahdenperä
Lapset: Leena, Matti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Hiitelmä, Metsäkylä, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksi

Nykänen, Veikko Johannes
s. 3.2.1920 Tyrnävä
k. 21.3.1955
Sekatyömies
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Louhi, Uhtua, Karjalan kannas, Tornio, Rovaniemi

Näppä, Antti

s. 9.5.1910 Tyrnävä
k. 21.1.1970 OYKS
Mylläri
Pso: Aili o.s. Tiikkoja
Lapset: Toivo, Aino, Hiikka,
Seppo
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Uhtua, Kiestinki

Näppä, Toivo Antton

s. 4.3.1926
Koneinsinööri
Pso: Hiikka o.s. Pirkola
Lapset: Lars, Ulla
Sot.arvo: lentosotamies
Taistelut: Nurmes, Luonetjärvi

Oikarinen, Eino Oskari

s. 12.5.1902 Puolanka
k. 15.11.1989 Liminka
Maanvilj.
Pso: Katri o.s. Tönning
Lapset: Esko, Vilho
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. Kuhmo, Js. Syväri,
Karjalan kannas

Oikarinen, Jaakko Kalle

s. 30.5.1912 Tyrnävä
Työmies
Pso: Annikki
Lapset: Airi, Eila
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Syväri

Ojala, Ossi Arvid

s. 18.2.1910 Pudasjärvi
Maanvilj.
Pso: Ruusa Johanna o.s. Kuopus
Lapset: Kauko, Irja, Osmo,
Olavi, Kaarina, Pauli, Erkki,
Pentti, Alpo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Sohjana, Kiestinki,
Kiisjärvi, Ihantala, Lapin sota

Ollila, Antti Johannes

s. 21.9.1920 Tyrnävä
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Korja

Ollila, Veikko Olavi

s. 9.10.1924 Tyrnävä
k. 20.10.1978 Mäntsälä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Valkeasaari,
Siiranmäki, Äyräpää, Vuosalmi,
Ihantala, Tornio, Paakkola,
Rovaniemi, Kittilä, Muonio

Oravainen, Juho Tauno

s. 15.4.1923 Tyrnävä
k. 2.5.1987 OYS
Maanvilj.
Pso: Helli o.s. Tervo
Lapset: Tuula, Ari, Aarno
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Karhumäki, Mäntyselkä,
Juustjärvi, Ravanmäki,
Kivatsa-Tsolkki, Suojärvi,
Vuontele, Äyläjärvi, Tolvajärvi,
Hylkysyrjä, Lapin sota

Oravainen, Vilho Aarne

s. 18.1.1907 Tyrnävä
k. 14.12.1989 Oulu
Maanvilj.
Pso: Sirkka o.s. Salmenhaara
Lapset: Juhani, Jouko, Jorma,
Heikki
Sot.arvo: yliluutnantti
Kunniamerkit: Ansioristi 2, Vr 4
Taistelut: Kuhmo, Uhtua

Paaso, Antti Johannes (Antero)

s. 29.10.1920 Tyrnävä
Kirvesmies
Pso: Hiikka o.s. Alaraappana
Lapsi Reijo
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Karjalan kannas

Paimela, Artturi Armas

s. 4.3.1896 Renko
k. 20.2.1941 Tyrnävä
Kansankoulunopettaja
Pso: Elli o.s. Haapanen
Lapset: Sirkka, Marja-Leena,
Pentti
Sot.arvo: luutnantti
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Pakonen, Erkki

s. 18.5.1923
k. 19.1.1992 Helsinki
Maalari
Pso: Vappu o.s. Arola
Lapsi Marjatta
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Oulu, Uhtua

Pakonen, Mauno Iisakki

s. 26.1.1907 Tyrnävä
k. 24.8.1980 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Enni o.s. Hannula
Lapset: Seppo, Paavo, Leena,
Timo, Tapio
Sot.arvo: vääpeli
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Uhtua, Kiestinki

Pakonen, Tauno Antti

s. 7.7.1914 Tyrnävä
Haavoittunut 26.6.-44 Kannas
Kuljetustenjärjestäjä
Pso: Hilda o.s. Karjalainen
Lapset: Liisa, Seppo
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 2, Ts. Mm
Taistelut: Rovaniemi, Kannas,
Uhtua, Karjalan kannas

Pakonen, Väinö Antti
s. 10.11.1904 Tyrnävä
k. 3.4.1975
Maanvilj.
Pso: Kerttu o.s. Matinolli
Lapsi Aira
Sot.arvo: luutnantti
Kunniamerkit: Ts. Mm, Ts. Lapin Mr, Js. Mm, Sk Mm
Taistelut: Latvajärvi, Vuokkiniemi, Vuonninen, Uhtua

Partanen, Uuno Iisakki
s. 12.11.1919
k. 27.7.1987
Kirvesmies
Pso: Hanna o.s. Mustakallio
Lapset: Jukka, Esa
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Kiestinki, Uhtua

Pasanen, Olavi Iisakki
s. 26.8.1920 Tyrnävä
Työnohjaaja
Pso: Anni o.s. Raappana
Lapset: Anneli, Arja, Aino, Anna-Liisa, Aune, Jorma, Juha
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2
Taistelut: Kiestinki, Lohilahti, Uhtua, Karjalan kannas, Lapin sota

Pso: Irja o.s. Sakko
Lapset: Veikko, Liisa, Kirsti, Eino, Esko, Jaakko, Kaisu, Eija, Paula, Aira
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas, Lapin sota

Patala, Eino Iisak
s. 28.9.1915 Tyrnävä
k. 4.9.1981 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Lea o.s. Suutari
Lapset: Kaarina, Tuula, Seija, Teuvo, Mirja, Irja, Toivo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Rukajärvi, Paanajärvi

Parkkinen, Antti Eemeli
s. 21.1.1902 Muhos
k. 30.4.1974 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maija o.s. Hauru
Lapset: Rauha, Matti, Antti, Eeva, Elvi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Vuosalmi, Ihantala

Pasanen, Veikko Ilmari
s. 19.3.1921 Tyrnävä
Autoilija

Patala, Juho Heikki
s. 24.4.1920 Tyrnävä
k. 23.9.1946 Tyrnävä
Sairastunut rintamalla
Maatyömies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua

Peisa, Eero Eemeli
s. 1.10.1923 Pudasjärvi
Rak.mestari
Lapset: Raija, Inkeri, Irja, Kari
Sot.arvo: ylikersantti
Taistelut: Uhtua, Kuuterselkä, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksi, Harjula, Tornio

Pelkonen, Kaino Johannes
s. 12.9.1918 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Taimi o.s. Määttä
Lapsi Taisto
Sot.arvo: tykkimies
Taistelut: Kananoja, Nuijamaa, Ojajärvi, Kaukola, Kaarilahti, Räisälä, Humalainen, Kiviniemi, Pasurinkangas, Kirjasalo, Lempaala

Pelkonen, Viljo Kalevi Antero
s. 27.1.1925 Tyrnävä
Lihateollisuusteknikko
Lapset: Anna-Maija, Mauri
Sot.arvo: jääkäri
Taistelut: Siiranmäki, Valkjärvi, Pasurinkangas, Punnus, Salmenkaita, Äyräpää, Vuosalmi

Pelkonen, Eugen Ossi
s. 7.11.1920 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Toini o.s. Kannainen
Lapset: Juha, Jouko
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: Lutto, Kemi

Pelkonen, Mauno Matti
s. 4.5.1913 Tyrnävä
Haavoittunut 17.7.-41 Pistojoiki
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Kolehmainen
Lapset: Milka, Olavi, Alpo, Irja, Aila, Kalevi
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki

Pesonen, Viktor
s. 13.2.1909 Salmi
k. 6.12.1958
Maanvilj.
Pso: Dunja o.s. Grammi
Lapset: Kaija, Seppo, Sakari, Salme, Soili, Sirkka, Siiri, Yrjö, Seija, Marja-Leena
Sot.arvo: vääpeli
Kunniamerkit: Vm 2, Vr 4 Ik
Taistelut: Rukajärvi, Kovero, Ruokojärvi, Hippola, Lemetti, Kilivaara, Lavajärvi

Pihlajaniemi, Antti Kaarlo
s. 24.10.1910 Tyrnävä
k. 11.9.1991
Maanvilj.
Pso: Saimi o.s. Pasanen
Lapset: Marja-Leena, Antero,
Lea, Timo, Anna-Liisa, Kaisu,
Tuula, Seppo
Sot.arvo: ylikersantti
Taistelut: Uhtua, Karhumäki,
Rovaniemi

Pihlajaniemi, Eino Henrik
s. 13.1.1920 Tyrnävä
Työmies
Pso: Helmi Maria o.s. Kamu-
nen
Lapset: Matti, Maija, Mirja,
Matti, Markku, Maire
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Salla, Uhtua, Kivijär-
vi, Tolvajärvi, Ristijärvi, Kemi-
järvi

Pihlajaniemi, Väinö Henrik
s. 19.4.1912 Tyrnävä
k. 15.6.1965 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Laura o.s. Turunen
Lapset: Raili, Jussi
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo

Pihlajaniemi, Eino
s. 14.9.1915 Tyrnävä
k. 31.10.1974 Päivärinteen sair.
Maanvilj.
Pso: Anna Maria o.s. Männik-
kö
Lapset: Martti, Paavo, Jouko,
Pekka, Pentti
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Sy-
väri, Sammatus, Vitele, Kanko-
järvi, Tulemajoki, Salmi, Uusi-
kylä, Uuksu, Pitkäranta, Ruhti-
naanmäki, Nietjärvi, Uuksujär-
vi, Kemi

Pihlajaniemi, Kalle Arvi
s. 29.8.1904
k. 1976 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Kaisa o.s. Palkki
Lapset: Kaarlo, Yrjö, Niilo, El-
sa, Kerttu, Taimi, Rauni, Veik-
ko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. Salla, Vironlahti,
Js. Suomussalmi, Uhtua

Piipari, Esko Jaakko
s. 25.7.1921 Liminka
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Honkakoski
Lapset: Seppo, Seija, Sirpa,
Aarne
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Kiestinki, Uhtua

Piipari, Olli
s. 1922 Tyrnävä
Taistelut: Kannas

Piippo, Martti
s. 31.1.1913 Muhos
k. 16.5.1990 Limingan vuo-
deos.
Maanvilj.
Pso: Eeva o.s. Järvitä
Lapset: Veikko, Martta
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Pikkarainen, (Samuli) Kaarlo
s. 6.8.1902 Tyrnävä
k. 16.3.1990 Turenki
Maanvilj.
I pso: Anna o.s. Suorsa
II pso: Hilja o.s. Niittymäki
Lapsi Eila
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Hyrynsalmi, Rova-
niemi

Piirainen, Aapel Henrik
s. 9.1.1916 Sotkamo
Kirvesmies
Pso: Anni ent. Rönkä o.s.
Laakko
Lapset: Pirjo, Kari, Esko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kies-
tinki

Pirkola, Antti Ilmari
s. 17.1.1912 Tyrnävä
k. 10.2.1959 Piikkiö
Sekatyömies
Pso: Aili Elina ent. Hauru, o.s.
Roininen
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kian-
tajärvi, Raate, Kuhmo

Pirkola, Aimo Isak
s. 25.10.1921 Tyrnävä
k. 8.12.1977 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Inkeri o.s. Sipola
Lapset: Seppo, Esko, Jorma,
Sirkka, Helena, Hilikka, Mark-
ku, Airi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Maaselkä, Syväri,
Kemi

Pirkola, Esko Samuli
s. 29.10.1926 Tyrnävä
Sähköyhtiön johtaja
Sot.arvo: ratsumies
Taistelut: Utti

Pirkola, Juho Petter
s. 3.3.1916 Tyrnävä
Haavoittunut 3.8.-41 Uhtua
Pienvilj.
Pso: Aini o.s. Halonen
Lapset: Teuvo, Erkki, Toivo,
Pentti, Sirkka
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Jun-
tusranta, Saunajärvi, Kuhmo,
Kiestinki, Uhtua

Pirkola, Leino
s. 4.9.1915 Tyrnävä
k. 24.1.1961
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Maanselkä, Karhu-
mäki

Pirkola, Otto Matias (Matti)
s. 9.4.1906 Tyrnävä
k. 22.11.1976
Maanvilj.
Pso: Tilda o.s. Hauru
Lapset: Leila, Elna, Leo, Enni,
Irma, Inkeri, Irene, Tuula, Pent-
ti, Toivo, Taimi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Jelettijärvi, Kiestinki

Pirkola, Pauli
s. 6.5.1918 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Rauha Annikki o.s. Suu-
tari
Lapset: Anneli, Kaisa, Auli,
Tuulikki, Martti, Mauno
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Vieksinki, Kivijärvi,
Korpjärvi, Shemeikka, Syväri,
Aunus

Pirkola, Uuno Iisak
s. 11.11.1910 Tyrnävä
k. 18.8.1974 Marttilan vanhain-
koti
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi

Pirkola, Uuno Valdemar
s. 16.11.1917 Tyrnävä
k. 13.6.1982 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Aino Henna o.s. Niemelä
Lapset: Aulikki, Leena, Tuomo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas, Pohjois-Suomen taistelut

Pirkola, Yrjö Johannes
s. 1.1.1923 Tyrnävä
Haavoittunut 25.6.-44 Karisal-
mi
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Bask
Lapset: Esa, Erkki, Eila, Esko,
Elsi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Seesjärvi, Suurlahti,
Maanselkä, Valkjärvi, Summa,
Karisalmi

Pirkola, Yrjö Rudolf
s. 6.3.1924 Tyrnävä
k. 21.1.1966 Kempele
Maanvilj.
Pso: Raiili o.s. Pylkäs
Lapset: Pentti, Paula, Pirjo, Ei-
ja, Tuula, Juha, Raimo
Sot.arvo: kiväärimies
Kunniamerkit: Sodan 41—45
muistomitali
Taistelut: Uhtua, Säämäjärvi,
Suojärvi, Vuontele, Ägläjärvi,
Tolvajärvi

Puhakka, Jaakko Valdemar
s. 3.7.1897 Muhos
k. 12.7.1988 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Uitto
Lapset: Valde, Reino, Arvo, Ei-
la, Niilo, Raiili
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Vapaussota Petsa-
mo, Uhtua, Kiestinki

Puhakka, Reino Kalevi
s. 14.3.1923 Tyrnävä
Haavoittunut 19.7.-44 Ihantala
Maanvilj.
Pso: Irja o.s. Kujansuu
Lapset: Veijo, Aarno, Ilpo, Ir-
ma, Maire, Heljä
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Seesjärvi, Suurlahti,
Karjalan kannas

Pitkänen, Juho Oskari
s. 7.12.1920 Kuusamo
Maanvilj.
Pso: Siiri o.s. Karjalainen
Lapset: Ilmi, Kauko, Veikko,
Paavo, Hilikka, Eija
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Js. Mm
Taistelut: Rukajärvi, Karhumä-
ki, Maaselkä, Iisjärvi, Povent-
sa

Puhakka, Lauri Antti
s. 2.5.1925 Tyrnävä
Hitsaaja

Pso: Rauha o.s. Nissinen
Lapset: Ari, Airi
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: Vuosalmi, Pudasjär-
vi, Ranua, Yliportimojärvi, So-
dankylä, Sattanen, Kitisenjoki,
Vuotso, Kaunispää, Ivalo, Inari

Puhakka, Valde Henrikki
s. 27.9.1921 Tyrnävä
k. 21.7.1945 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Puronkari, Jaakko Johannes
s. 14.9.1917 Tyrnävä
k. 26.3.1980 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Höysniemi
Lapset: Maria, Yrjö
Sot.arvo: ylikersantti
Taistelut: Ts. Kuhmo, Js. Kies-
tinki

Puttanan, Jaakko Armas
s. 11.12.1913 Laukaa
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Ollila
Lapsi Antti
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm,
Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Pylkäs, Heikki
s. 19.1.1920 Tyrnävä
k. 2.11.1977 Oulu
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ihantala, Vuosalmi,
Lapin sota

Pylkäs, Jussi
s. 6.9.1923 Tyrnävä
k. 5.11.1988 Oulu
Koneenkäyttäjät
Pso: Mirja o.s. Ojala
Lapset: Terttu, Kari, Pirkko,
Seppo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Kemi, Rovaniemi,
Kannas, Ihantala

Pyykkönen, Jaakko
s. 11.9.1912 Tyrnävä
k. 21.4.1964 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Irene o.s. Kukkonen
Lapset: Kalevi, Annikki, Heik-
ki, Matti, Ritva, Raiili
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi

Pyykkönen, Urho Eino
s. 18.6.1916
kuollut Oulussa
Haavoittunut elokuu -41
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Määttä
Lapset: Pentti, Seppo, Paula,
Raili, Anja, Erkki, Juhani, Jou-
ko, Seija, Helena
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Raate

Rahikka, Aate Henrik
s. 23.3.1910 Tyrnävä
k. 8.7.1979 Tyrnävä
Pienvilj.
Pso: Anna Reetta o.s. Välipirtti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo

Rahko, Pentti Juhani
s. 24.8.1914 Rantsila
Agronomi
Pso: Laura o.s. Säisä
Lapset: Ilkka, Helena, Markku,
Jaakko, Marja-Sisko
Sot.arvo: kapteeni
Kunniamerkit: Vr 4 tlk, 2 Vr 4,
Sr
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Uhtua, Kiestinki ja
Länsi-Kannas, Lapin sota Tor-
nio, Rovaniemi

Rahkila, Olavi Anselm
s. 1.6.1911 Tyrnävä
k. 17.1.1974 Tyrnävä
Haavoittunut
Pso: Sylvi o.s. Suutari
Lapset: Eija, Seppo, Enni
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kittilä

Pyykkönen, Vieno Henrik
s. 11.8.1914 Tyrnävä
k. 22.6.1990 Tuusula
Haavoittunut -42
Teurastaja
Pso: Anna o.s. Pirkola
Lapset: Alli, Aira
Sot.arvo: ratsumies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Rahkila, Urho Vilhelm
s. 12.1.1907 Vaasa
k. 11.9.1967 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Laila o.s. Pirkola
Lapset: Anja, Alpo, Aila, Heik-
ki, Irja, Helena, Liisa, Irma,
Juhani, Markku, Matti
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo

Ranta, Aarre Albert Johannes
s. 30.5.1917 Tyrnävä
k. 27.7.1977 Rantsila
Haavoittunut Kannaksella
23.6.-44
Puhelinasentaja
Pso: Vieno Johanna o.s. Tirk-
konen
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1 2
kertaa
Taistelut: Kivennapa, Länsi-
Kannas, Muolaa, Heinjoki

Ranta, Arvi Jaakko Olavi
s. 25.7.1919 Tyrnävä
k. 7.4.1978 OYKS
Haavoittunut 18.6.-44 Muolaa
Työmies
Pso: Helmi o.s. Alatalo ent.
Kirstinä
Lapset: Aune, Seppo, Kalevi,
Aino, Kauko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas,
Muolaa

Rantsi, Pekka
s. 15.6.1911 Salmi
k. 30.11.1988 Tyrnävä
Kirvesmies
Pso: Eeva o.s. Vesala
Lapset: Ritva, Kauko, Teuvo,
Unto, Seppo, Esko
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: Rukajärvi, Kannas

Rauhiö, Tauno August
s. 16.7.1924 Tyrnävä
k. 17.10.1988 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Rantala, Väinö
s. 23.3.1909 Multia
k. 6.5.1987 Tyrnävä
Sekatyömies
Pso: Eeva o.s. Huttunen
Lapsi Lea
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Uh-
tua

Rauhiö, Arvi Johannes
s. 6.2.1920 Tyrnävä
k. 24.8.1948 Päivärinteen sair.
Sai sodassa keuhkotaudin
kuoli Päivärinteellä
Maanvilj.
Pso: Tyyne o.s. Turunen
Lapset: Pirkko, Matti, Maija-
Liisa, Raimo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Rauhiö, Urho
s. 21.12.1921 Tyrnävä
k. 18.1.1950 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Palo
Lapsi Urho
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Syväri, Kannas

Rautio, Jaakko Ilmari
s. 26.4.1917 Tyrnävä
k. 16.10.1969 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua,
Laatokan koillispuoli

Rautio, Lauri Henrik
s. 2.5.1924 Tyrnävä
Haavoittunut Joutselkä. Sotavanki 13.6.-44 Joutselkä Maanvilj.
Pso: Siiri o.s. Junttila
Lapset: Leena, Liisa, Matti, Paavo
Sot.arvo: jääkäri
Kunniamerkit: Vm 2, sotainv. ans.m.
Taistelut: Lempaala, Mainila, Joutselkä, Karjalan kannas

Rautio, Lauri Olavi
s. 18.11.1923
Maanvilj.
Pso: Laura o.s. Karppinen
Lapset: Sirkka, Raimo, Reijo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Kannas, Tornio, Rovaniemi

Rekinen, Väinö Heikki
s. 26.11.1901 Tyrnävä
k. 9.2.1984 OYKS
Maanvilj.

Pso: Enni o.s. Vesala
Lapset: Alpo, Anja, Arvo, Airi
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Js. Mm, Kollaaristi
Taistelut: Ts. Kollaa, Js. Uhtua, Kiestinki

Riikola, Eero Ilmari
s. 29.6.1921 Tyrnävä
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Maaselkä, Syväri, Aunuksen kannas, Impilahti, Syskyjärvi

Riikola, Iikka
s. 5.2.1917 Tyrnävä
Haavoittunut 11.11.-41
Konstaapeli
Pso: Katariina o.s. Moilanen
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Niskankylä, Jelettijärvi, Soukela, Heinijärvi partiomatkat, Sv. 32 ssa., sotakoivohj.

Riikola, Eino Henrik
s. 31.1.1911 Tyrnävä
Haavoittunut 21.8.-41 Kiestinki
Maanvilj.
Pso: Lyyli Hilda o.s. Nykäsenoja
Lapset: Heikki, Väinö, Liisa, Kaisa, Pentti, Veikko, Eino
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm, Vm 2, sotavamma m.
Taistelut: Ts. Suomussalmi, Kuhmo, Js. Uhtua, Kiestinki, Louhi, Ino, Koivisto

Riikola, Martti Jaakko
s. 15.9.1910 Tyrnävä
k. Tyrnävällä
Haavoittunut -41 Pistojoella
Maanvilj.
Pso: Brita o.s. Uutinen
Lapset: Anna-Liisa, Eila, Irja, Sulo, Alli, Aili, Aino, Raija
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Kuhmo, Suomussalmi, Uhtua, Kiestinki, Nietjärvi

Riikola, Reino
s. 25.7.1908 Tyrnävä
k. 4.12.1983 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Eevi o.s. Holmi
Lapset: Lauri, Kalevi, Laura, Martta, Leena, Maija, Mauri, Anneli
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Riikola, Samuli
s. 16.1.1898 Tyrnävä
k. 12.4.1971 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Elviira o.s. Kanala
Lapset: Helvi, Reino
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Louhi

Riiski, Jaakko
s. 27.8.1919 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Keskitalo
Lapset: Pentti, Annikki, Uolevi, Urho, Anneli, Raili
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Syväri, Viipuri, Kannas

Riiski, Oiva
s. 21.6.1926 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Palv. Turun saaristo

Riiski, Paavo
s. 23.6.1923 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua

Riiski, Uuno Jeremias
s. 18.8.1920 Tyrnävä
k. 28.9.1983 Riihimäki
Työmies
Pso: Anni o.s. Nummela
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Louhen suunta, Uhtua

Rimpeläinen, Kalle
s. 28.9.1898 Tyrnävä
k. 4.6.1942 Oulun lääninsair.
Maatyömies
Pso: Martta o.s. Soini
Lapset: Toivo, Unto, Esko, Matti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo

Rissanen, Emil
s. 9.8.1911 Niisiä
k. 22.2.1991 Tyrnävä
Metsuri
Pso: Hilja o.s. Kantola
Lapset: Leena, Kalle
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Valkjärvi, Valkeasaari

Risteli, Vieno Iisak
s. 17.3.1908 Tyrnävä
k. 25.1.1961 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Olga o.s. Väliheikki
Lapset: Teuvo, Ossi, Marjatta, Esko
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Karjalan kannas, Tornio

Romppainen, Ahti Ilmari
s. 21.6.1921 Tyrnävä
Meijerin työmies
Pso: Hilja o.s. Niemelä
Lapset: Rauni, Päivi
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Mm. 1941—1945
Taistelut: Maanselkä, Syväri, Jendeba, Impilahti, Pitkäranta Syskyjärvi

Romppainen, Mauno Olavi
s. 11.5.1926 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: rajajääkäri
Palv. rajajääkärinä, vartiotehtävissä

Rusila, Lauri Olavi
s. 15.7.1921 Tyrnävä
k. 8.1.1986 Raahe
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Kantola
Lapset: Heikki, Veikko
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm Vm 2, Js. Mm
Taistelut: Uhtua

Rusila, Toivo Jaakko
s. 31.7.1909 Tyrnävä
k. 28.9.1985 OYKS:ssa
Maanvilj.
Pso: Helvi o.s. Hannula
Lapset: Airi, Anni, Paavo
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2, Js. Mm
Taistelut: Ts. Suomussalmi, Raate, Kuhmo, Js. valt. pol. etsivä

Saarela, Antti
s. 16.8.1917 Tyrnävä
k. 21.5.1972 Tyrnävä
Haavoittunut 22.2.-40 Itälemetti ja 28.6.-44 Heinijoki
Maanvilj.
Pso: Jenni o.s. Kallinen
Lapset: Teuvo, Senja, Eila, Reijo, Heino
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Maisniemi-Perkjärvi, Itälemetti, Uhtua, Karjalan kannas

Saarela, Uuno Iisakki
s. 28.3.1920 Tyrnävä
k. 20.12.1943 Kiiminki
Maanvilj.
Pso: Irene o.s. Piippo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Js. Uhtua

Saikkonen, Reino
s. 16.6.1925 Sortavala mlk.
k. 20.12.1980 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Hilma o.s. Kasa
Lapset: Ritva, Helena, Arja, Eija, Maija
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Laatokan ranta, Viitele, Lapin sota

Romppainen, Väinö Heikki
s. 22.9.1917 Tyrnävä
k. 5.2.1972 Tyrnävä
Haavoittunut 23.2.-40 Itä-Lemetti
Maanvilj.
Pso: Hilda o.s. Leinonen
11 lasta
Sot.arvo: ratsumies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Laatokan koillispuoli, Perkjärvi, Itä-Lemetti, Karjalan kannas

Rusila, Niilo Johannes
s. 18.7.1915 Tyrnävä
Haavoittunut 13.7.-44 Pitkäranta
Maanvilj.
Pso: Laina o.s. Pislä
Lapset: Olavi, Pirkko, Aino, Kaija, Marja-Leena
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm, Vm 2
Taistelut: Suomussalmi, Uhtua, Kiestinki, Louhi, Syväri, Rajakontu, Salmi, Pitkäranta

Risteli, Valde Verner
s. 8.10.1916 Tyrnävä
k. 20.10.1987
Vahtimestari
Pso: Aura o.s. Mäkelä
Sot.arvo: ylivääpeli
Kunniamerkit: Vr 4, Vm1, Vm 2, Rautaristi 2
Taistelut: Kannas, Summa, Uhtua, Kiestinki, Syväri, Sammatus, Uuskylä, Kemi

Saarela, Urho Heikki
s. 23.5.1914 Tyrnävä
Haavoittunut 18.12.-39 Pelkosenniemi
Maanvilj.
Pso: Helmi Maria o.s. Kallinen
Lapset: Rauha, Leino
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2, Ts. Mm, Js. Mm, Vienan risti
Taistelut: Ts. Salla, Js. Uhtua, Karjalan kannas, Tornio, Rovaniemi

Saarela, Yrjö Iisak
s. 12.8.1904 Tyrnävä
k. 20.8.1984 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Saimi o.s. Väliheikki
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Luumäki, Värttsilä

Saarela, Väinö Johannes
s. 21.4.1901 Tyrnävä
k. 11.10.1957 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Pelkosenniemi, Salla

Saikkonen, Väinö
s. 23.8.1919 Sortavala mlk.
k. 10.4.1991 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Jyvälahti, Karjalan kannas, Raivola, Lapin sota, Tornio

Sakko, Aarne Edvard
s. 14.3.1912 Tyrnävä
k. Oulussa
Räättäli
Pso: Meimi o.s. Kontturi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Sakko, Jaakko
s. 20.6.1895 Tyrnävä
k. 20.1.1976 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Hilja o.s. Paananen
Lapset: Irja, Kirsti, Jukka, Kerttu, Martti, Aaro, Maili, Veikko, Hilikka, Aila
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Vapausota, Ts. Karjalan kannas

Sakko, Niilo Ilmari
s. 11.7.1910 Tyrnävä
kuollut
Maatyömiäs
Pso: Helli o.s. Savaloja
Lapset: Pentti, Matti, Veikko, Eeva, Hilikka
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua, Louhi, Syväri, Sammatus, Vitele, Torasjärvi, Saarimäki

Sakko, Tauno Nikolai
s. 1.8.1922 Tyrnävä
k. 2.10.1975 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Vikiö
Lapsi Arja
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Salmenhaara, Voitto Lauri Kallervo
s. 5.8.1922 Tyrnävä
Pankinjohtaja
Pso: Taina o.s. Metso
Lapset: Anja, Anneli, Kari, Anitta, Hannu
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Ts. Korja, Js. Porajärvi, Viena, Kiestinki, Pistojärvi

Salmi, Kaarlo Jaakko
s. 29.12.1904 Ilmajoki
k. 4.10.1982 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Kirstinä
Lapset: Kaarlo, Salli, Salme, Sulo, Seija, Saila, Saija
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua, Äänislinna

Sarkkinen, Väinö Andreas
s. 19.6.1915 Oulunsalo
k. 1975 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Kilpeläinen
Lapset: Pentti, Lahja, Veikko, Erkki, Pekka, Raija
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Siira, Aappo
s. 28.11.1908 Tyrnävä
k. 2.5.1979 OYKS
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Hauru
Lapset: Raili, Tauno, Teuvo, Kalervo, Tellervo, Terttu
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Vuokkiniemi, Uhtua, Jyväskylä, Kiestinki, Suomussalmi, Kuhmo, Rukajärvi, Maa-selkä, Antria, Elisenvaara

Siira, Aarne
s. 28.4.1904 Tyrnävä
k. 28.4.1954 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Kaisa o.s. Kyllönen
Lapset: Onni, Aarne, Anja, Rauni, Helmi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi

Siira, Antti
s. 9.10.1898 Tyrnävä
k. 13.2.1958 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Fanny o.s. Virkkunen
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi

Siira, Erkki Johannes
s. 22.3.1917 Tyrnävä
Haavoittunut 25.8.-41 Kiestinki
Ent. maanvilj.
Pso: Milka o.s. Laakso
Lapset: Eero, Rauni, Raija, Ritva, Hannu
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo, Kiestinki, Lohivaara

Siira, Esko Paavali
s. 7.3.1917 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Ilmi o.s. Markus
Lapset: Kari, Merja
Sot.arvo: ylivääpeli
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2
Taistelut: Ts. Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo, Js. Simpele, Hiitola, Kaarlahti, Suvanto, Taipale, Rautu, Kaukola, Metsäpirtti, Lempaala, Vuoksela, Vuosalmi

Siira, Iisak Einari
s. 15.1.1911 Tyrnävä
k. 20.12.1984 Helsinki
Maanvilj.
Pso: Eeva o.s. Siira
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki

Siira, Reino Edvard
s. 18.3.1916 Tyrnävä
Ratatyöntekijä
Pso: Hilja o.s. Heikkinen
Lapset: Reijo, Raija
Sot.arvo: ratsumies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Kivennapa, Rovaniemi

Siira, Pekka Johannes
s. 23.1.1902 Tyrnävä
k. 25.7.1986 OYKS
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Rautio
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 1
Taistelut: Ts. Kuhmo, Uhtua, Kiestingin suunnalla

Siira, Toivo Jaakko
s. 21.9.1904 Tyrnävä
k. 19.1.1985 OYKS
Maanvilj.
Pso: Salli o.s. Mällinen
Lapset: Toivo, Matti, Lauri, Auli, Anja
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 1
Taistelut: Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo

Siira, Uno Iisak
s. 7.6.1913 Tyrnävä
k. 8.8.1990 OYKS
Haavoittunut 6.7.-44 Syvärillä
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Tolonen
Lapset: Pentti, Paavo, Aino, Sakari, Maija, Eine
Sot.arvo: vääpeli
Kunniamerkit: Mm 2 Ik:n rautaristi
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Syväri, Pohjois-Suomen taistelut

Siira, Valle Antti
s. 6.7.1914 Tyrnävä
k. 17.6.1959 Nummella
Myymälänhoitaja
Pso: Anna-Liisa o.s. Koivunieni
Lapsi Kaisu
Sot.arvo: luutnantti
Kunniamerkit: Vm 2 2/42
Taistelut: Vitele, Tuulos, Hyyriä, Hautavaara, Säämäjärvi, Prääzä, Salmenvitsa, Säämäjärvi, Viitana, Suoju, Lapin sota

Siira, Vihtori
s. 5.3.1908 Tyrnävä
Haavoittunut heinäk. -41 Sohanajanjoki
Maanvilj.
Pso: Salli o.s. Hannila
Lapset: Esko, Kirsti, Pentti, Aarne, Kaarina, Leino
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm, sotainv. merkki
Taistelut: Ts. Kuhmo, Js. Kiestinki, Röhö, Uhtua, Jyvälahti, Jelettijärvi, Kannas, Lapin sota

Siira, Väinö Johan
s. 21.12.1905 Tyrnävä
k. 27.2.1987 Oulu
Maanvilj.
Pso: Bertta o.s. Koski
Lapsi Sinikka
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Pistojoiki, Uhtua

Siira, Yrjö
s. 10.9.1902 Tyrnävä
k. 19.1.1955 Tyrnävä
Muurari
Pso: Sylvi o.s. Tervo
Lapset: Kerttu, Yrjö, Vilma, Asta, Matti, Annikki, Paavo, Leevi, Timo, Tuomo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua

Sillanpää, Veikko Johannes
s. 3.10.1912 Liminka
k. 1.6.1961
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Marttila
Lapset: Kaarina, Eero

Similä, Iisak Jalmar
s. 22.7.1909 Tyrnävä
k. 11.6.1991
Maanvilj.
Pso: Emilia o.s. Kukkonen
Lapset: Rauno, Timo, Sirkka, Liisa, Elsa, Kaisu, Pekka, Tellerervo, Tapio, Sirpa
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Äänislinna, Syväri

Sipola, Leino Einari
s. 15.11.1923 Tyrnävä
k. 13.8.1974 Oulu
Maanvilj.
Pso: Annikki o.s. Pirkola
Lapset: Antti, Marke
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kuuterselkä, Ihantala, Lapin sota

Sipola, Onni Kalevi
s. 28.2.1923 Tyrnävä
k. 10.8.1956 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Maanselkä, Suurlahdi, Koirinoja, Karjalan kannas, Valkjärvi

Sipola, Uno Henrik
s. 12.3.1917 Tyrnävä
k. 28.5.1979 OYKS
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Männikkö
Lapset: Pentti, Risto, Veikko, Maija-Liisa
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Kuhmo, Uhtua, Kiestinki

Skog, Pauli Jaakko
s. 8.6.1922 Tyrnävä
k. Tampereella
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Uhtua

Suorsa, Antti Kosti
s. 5.4.1912 Tyrnävä
k. 1976 Oulu
Kirvesmies
Pso: Anni o.s. Määttä
Lapsi Antero
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Syväri, Haukiselkä, Kemi

Suorsa, Frans
s. 12.3.1907 Tyrnävä
k. 13.1.1972 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Kaisa o.s. Isoniemi
Lapset: Hilikka, Inkeri, Kerttu, Sulo, Leo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Suorsa, Heikki
s. 10.11.1905 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Vappu o.s. Parkkinen
Lapset: Laura, Leino, Lauri, Simo, Saimi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Luumäki

Suorsa, Heikki Antton
s. 26.8.1902 Tyrnävä
k. 5.5.1981 Oulu
Maanvilj.
Pso: Saimi o.s. Kauppinen
Lapset: Aino, Tauno, Kerttu, Helli, Annikki, Anja, Toivo
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. ja Js. Mm
Taistelut: Ts. Karjalan kannas, Js. Taulukoski, Suomussalmi, Kiviniemi

Suorsa, Jaakko
s. 22.5.1922 Tyrnävä
Postimies
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Rintamaloikon merkk. 4 kpl
Taistelut: Karjalan kannas, Vaaseni, Äänislinna, Karhumäki, Poventsa

Suorsa, Johan
s. 25.1.1911
k. 26.1.1990
Työmies
Pso: Fredrika o.s. Kielesseniva
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua

Suorsa, Kalle Johannes
s. 16.3.1922 Tyrnävä
k. 25.9.1958
Maanvilj.
Taistelut: Uhtua, Karjalan kannas, Lapin sota

Suutari, Antti

s. 1.11.1900 Tyrnävä
k. 26.1.1977 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Kaisa o.s. Holappa
Lapset: Eila, Mauno, Neimi,
Olavi, Anja, Aimo, Toini, Matti,
Terttu, Antti, Leo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Uhtua

Suutari, Toivo Viljami

s. 2.7.1918 Tyrnävä
Kirvesmies
I pso: Helli o.s. Talman
II pso: Helli o.s. Anttila
Lapset: Terttu, Tuula, Heikki,
Timo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Hiisjärvi, Laatokan
koillispuoli, Uhtua, Kiestinki,
Pääjärvi, Sammatus, Vitele,
Kemi, Rovaniemi

Suvanto, Antti Ilmari

s. 11.7.1917 Temmes
Haavoittunut 22.2.-40 Koiriojal-
la
Maanvilj. eläkeläinen
Pso: Alma o.s. Vääräniemi
Lapset: Kauko, Sulo, Kirsti,
Sisko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Maisniemi, Perkjär-
vi, Itä-Lemetti

Suvanto, Toivo Otto

s. 23.3.1922 Temmes
Haavoittunut 26.6.-44 Noskua
Pso: Jenni o.s. Parkkinen
Lapset: Ritva, Taisto, Maija,
Vilho, Raija, Pentti
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas, Kuuterselkä, Kivennapa,
Noskua, Tornio, Rovaniemi,
Kittilä

Suutari, Jaakko Henrik

s. 15.2.1911 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Helli o.s. Paavola
Lapset: Esko, Eino, Martti, Al-
po, Airi
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Kiantajärvi, Raate,
Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Pää-
järvi, Syväri, Jandeba

Suutari, Viljo Jaakko

s. 5.6.1920 Tyrnävä
Haavoittunut 21.7.-41 Pisto-
joella
Maanvilj.
Pso: Lea o.s. Mällinen
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: 1 ja 2 Vm
Taistelut: Vasovaara, Latvajär-
vi, Vuokkiniemi, Ponkalahti,
Vuonninen, Pistojoeki, Korpjär-
vi, Uhtua, Karjalan kannas,
Tornio

Säisä, Kaarlo Jaakko

s. 19.1.1889 Tyrnävä
k. 29.10.1952 Tyrnävä
Agronomi
Pso: Anna Sofia o.s. Åberg
Lapsi Laura
Sot.arvo: kapteeni sot.virk.
Taistelut: Vs. Limingan ja Ou-
lun valtaus, Js. Itä-Suomen so-
tilashallinnon virkailija

Taajoranta, Johan Jaakko

s. 18.11.1903 Tyrnävällä
k. 6.8.1965 Tyrnävä
Sekatyömies
Pso: Sofia o.s. Siira
Lapset: Leila, Rauha, Martti,
Veikko, Veijo, Pentti, Irma,
Pirkko, Terttu, Timo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Takalo, Sulo Johannes

s. 26.10.1924 Tyrnävä
k. 11.4.1975 Päivärinne
Haavoittunut 15.11.-43 Savu-
koski
Puhelinasentaja
Pso: Enni o.s. Patala
Lapset: Arja, Tarja
Sot.arvo: jääkäri
Taistelut: Uhtua, Kivijärvi, Tol-
vajärvi, Ristijärvi ja Savukoski

Takalo, Jeremias

s. 10.6.1902 Pistojärvi
Kauppias
Pso: Martta o.s. Kantola
Lapset: Jorma, Irma, Pirkko,
Maija, Kaarina
Sot.arvo: kersantti, sot.virkaili-
ja
Kunniamerkit: Vm 2, sininen
risti 1917—18, päämajan
muistoristi
Taistelut: Kiestinki, Repola,
Raaha

Takalo, Veikko Jalmari

s. 1.3.1923 Tyrnävä
k. 15.8.1991 OYKS
Työmies
Pso: Selma o.s. Määttä
Lapset: Pirjo, Aili
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Seisjärvi, Suurilahti,
Maaselkä, Summa, Karisalmi

Talman, Antti Johannes

s. 20.2.1921 Tyrnävä
Työmies
Taistelut: Uhtua

Talman, Heikki Oskari

s. 10.9.1923 Tyrnävä
Työmies
Taistelut: Uhtua, Kannas

Talman, Heimo Matti

s. 20.5.1925 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kannas

Talman, Väinö

s. 7.2.1909 Tyrnävä
k. 22.2.1977 Tyrnävä
Maatyömies
Pso: Hulda o.s. Laakkonen
Lapsi Vuokko
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Taskila, Pauli Ilmari

s. 27.12.1921 Temmes
k. 17.10.1987 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Toini o.s. Kattainen
Lapset: Timo, Tarja
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Karhumäki, Lapin
sota

Tauriainen, Kalle Leonard

s. 12.5.1924 Kuusamo
k. 29.7.1980 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Annikki o.s. Lammela
Lapset: Marja-Leena, Kalervo,
Jorma, Eero, Vuokko, Raimo,
Aino, Tuula, Jarmo, Jari
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Karhumäki, Syväri

Teerinkoski, Veikko Iisakki

s. 7.9.1922 Tyrnävä
k. 16.1.1990 Tyrnävä
Maalari

Pso: Anna-Liisa o.s. Tuulainen
Lapset: Sirkka, Eero
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiskisjärvi,
Kivennapa, Vihtamämäki, Tor-
nio, Rovaniemi

Tervo, Antti Verner

s. 16.8.1900 Tyrnävä
k. 19.2.1947 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Hilda o.s. Mertaniemi
Lapset: Martta, Eila, Reijo, Su-
lo, Antti, Anneli
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Uh-
tua, Kiestinki

Tervo, Jaakko Henrik Gideon

s. 19.1.1912 Liminka
k. 25.2.1971 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Helmi o.s. Hakola
Lapset: Antti, Kerttu, Terttu,
Oili, Mirja, Maija, Pekka, Pau-
la, Kaisu, Helena, Anne, Taina
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas,
Kiestinki, Uhtua

Tervo, Jaakko Johannes

s. 20.6.1920 Tyrnävä
k. 27.5.1987 Oulu

Haavoittunut 3.11.-41 Kiestinki
Lämmittäjä
Pso: Fanny o.s. Similä
Lapsi Annikki
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Kijakkalampi, Polku-
vaara, Kelsinkäinen, Alakurtti,
Vaittojoki, Ala-Vilmajoki, Kies-
tinki, Louhi, Äänisniemi, Vie-
nan kanava, Hiisjärvi

Tervo, Johannes (Juho)

s. 4.1.1903 Liminka
k. 22.2.1965 Liminka
Maanvilj.

Pso: Ulla o.s. Tervo
Lapset: Arvo, Eila, Aarne, Al-
po, Maila, Anja, Sinikka, Sep-
po, Kaarina, Pirjo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Karjalan kannas, Terijoki

Tervo, Paavo Mikael

s. 29.9.1925 Tyrnävä
k. 18.1.1992
Maanvilj.

Pso: Anna o.s. Kantola
Lapset: Heli, Matti
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Aunuksen kannak-
sen ilmapuolustus

Tervo, Reino Antero

s. 30.3.1915 Tyrnävä
k. 30.6.1965

Haavoittunut 7.11.-41 Suomus-
salmi

Maanvilj.

Pso: Aino o.s. Arffman
Lapset: Esko, Eila, Tuula, Lee-
na, Paula, Hannu, Kaisu, Arja
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Js. Suomussalmi

Tervo, Sulo Henrikki

s. 18.1.1918 Muhos
k. 11.11.1969 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Reeta o.s. Similä
Lapset: Mirja, Martti, Matti
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua

Tervo, Sulo Jalmari

s. 3.1.1926 Tyrnävä
Työmies

Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Nurmes, Tornio

Tervo, Veikko Ensio

s. 20.2.1921 Tyrnävä
Työmies

Pso: Aura o.s. Karvonen
Lapset: Anna, Paula, Jukka
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2
Taistelut: Kuusamo, Suvanto,
Pistojärvi, Sohjana, Kiestinki,
Lohilahti, Poventsa, Ihantala,
Lapin sota

Tihinen, Vieno Heikki

s. 28.5.1902 Tyrnävä
k. 1.2.1968 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Laila o.s. Matinolli
Lapsi Heikki
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Vapaussodassa var-
tiomies, Ts. Suomussalmi, Js.
Uhtua, Kiestinki, Louhi

Tiikkoja, Mauno Jaakko

s. 25.1.1925 Tyrnävä
Haavoittunut 9.7.-44 Ventele
Työmies

Pso: Aira o.s. Junttila
Lapset: Mauri, Markku, Pasi,
Heikki, Rainer, Risto
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Kuolemanjärvi, Sum-
ma, Porkansaari, Tammisuo,
Laihalampi, Äyräpää, Vuosal-
mi, Ventele, Kivennapa

Tiikkoja, Pauli Yrjö Kalevi

s. 4.1.1922 Tyrnävä
Maanvilj.

Pso: Hellin o.s. Högman
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Maanselän kannas,
Suurlahti, Syväri, Pultsoila,
Laatokan koillispuoli, Kemi

Timonen, Aleksanteri

s. 23.4.1915 Salmi
Haavoittunut 15.7.-44 Suojärvi
Kirvesmies
Pso: Emma o.s. Kämäräinen
Lapset: Timo, Eija, Heimo, Aimo, Kirsti, Ari, Leo, Merja
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Mantsinsaari, Lun-
kulansaari, Salla, Alakurtti,
Vermajoki, Rukajärvi, Karhu-
mäki, Poventsa, Kontupohja,
Suojärvi

Tjäder, Iikka

s. 3.12.1914 Tyrnävä
kuollut
Haavoittunut Syvärillä
Työmies
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Toikka, Antti

s. 16.4.1925 Tyrnävä
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kannas, Ihantala

Toikka, Jaakko Nuutti

s. 13.1.1923 Tyrnävä
k. 6.5.1948 Hauho
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Maaselkä, Valkjärvi,
Summa, Käkisalmi

Toikka, Reino

s. 24.4.1916 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Hilikka o.s. Rikkilä
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Karjalan kannas, La-
pin sota

Tolonen, Yrjö

s. 24.1.1916 Tyrnävä
Haavoittunut 7.3.-40 Kuhmo
Maanvilj.
Pso: Kyllikki o.s. Keränen
Lapset: Airi, Kaarina, Ritva
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo

Tuimala, Veikko Johannes

s. 9.6.1925 Tyrnävä
k. 25.12.1966 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Kannas, Vuosalmi,
Ihantala

Tuovinen, Vilho

s. 11.2.1915 Tyrnävä
k. 23.11.1986 Limingan vuo-
deos.
Maanvilj.
Pso: Aili o.s. Yliväisänen
Lapset: Irja, Ritva, Pirjo, Mirja
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Kiestinki, Uhtua

Tuppurainen, Ahti

s. 31.10.1898 Muhos
k. 15.7.1983 Oulu
Metsänvartija
Pso: Lyyti o.s. Pieniniemi
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo

Tuppurainen, Aleksander

s. 23.10.1904 Muhos
k. 25.7.1980 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Eliina o.s. Rauhio
Lapset: Salli, Toivo, Esko,
Voitto, Pentti
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Syväri, Kuuttilahti,
Impilahti

**Turunen, Helmer Paavali (Paa-
vo)**

s. 20.1.1906 Tyrnävä
k. 27.8.1987 Tyrnävä
Työnjoht.
Pso: Darja o.s. Koivuniemi
Lapset: Reijo, Rauni, Paavo
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Ts. Kuhmo, Js. Uh-
tua, Kongasvaara, Kiestinki

Turunen, Matti

s. 16.3.1923 Tyrnävä
k. 11.5.1967 Tyrnävä
Maanvilj.
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2, Js. Mm
Taistelut: Uhtua, Karjalan kan-
nas, Lapin sota

Turunen, Niilo Johannes

s. 2.2.1920 Tyrnävä
k. 13.6.1988 Oulu
Haavoittunut 14.8.-41 Kiestinki
Maanvilj.
Pso: Fanni o.s. Vähänen
Lapset: Kauko, Antti, Jaakko,
Martti
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Kain mr. Vm 2 2
kpl, 6 DMR, Sininen risti, Ts.
Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Karhumäki, Maaselkä,
Ihantala, Lapin sota

Turunen, Reino Heikki

s. 19.1.1906 Tyrnävä
k. 21.5.1978 OYKS
Maanvilj.
Pso: Helka o.s. Matinolli
Lapset: Liisa, Pentti
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Suomussalmi, Itä-
Karjala

Uitto, Antti Heikki

s. 26.9.1903 Tyrnävä
k. 6.3.1968 Oulun lääninsair.
Pienvilj.
Pso: Margareta o.s. Seppänen
Lapsi Elsa
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karhumäki, Uhtua,
Kiestinki

Uitto, Eino Johannes
s. 10.9.1915 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Anni o.s. Kallio
Lapset: Esko, Kauko, Jouko,
Paavo, Tauno, Pirkko, Aino
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Aunuksen kannas,
Laatokan koillispuoli, Syväri

Uutinen, Antti
s. 24.4.1910 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Väänänen
Lapset: Teuvo, Seppo, Paavo,
Pentti, Jukka, Risto, Sirkka-Liisa
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo,
Kiestinki, Uhtua, Lapin sota

Uutinen, Esko Johannes
s. 29.10.1926 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Laina o.s. Arffman
Lapset: Raimo, Kaarina, Risto,
Reijo, Jouko, Eeva
Sot.arvo: sotamies

Uutinen, Juho Jaakko
s. 14.1.1903 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Patala
Lapset: Esko, Telma
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. eläinlääk.ryhmä
Mujejärvellä, Js. Äänisen rannikkopuolustus, Viipurinlahti

Uutinen, Toivo
s. 9.10.1913
Työmies
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo,
Kiestinki, Uhtua

Uutinen, Yrjö Heikki
s. 16.9.1904 Tyrnävä
Haavoittunut -41 Kiestingissä
jalkaan ja -42 vappuna sirpale
rintaan
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Hauru
Lapset: Kauko, Kalervo, Toivo,
Kerttu Inkeri
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Ts. Kuhmo, Js. Uhtua,
Kiestinki

Uutinen, Yrjö Johannes
s. 13.7.1919 Tyrnävä
Paalaja
Pso: Anni Elina o.s. Kontiokari
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Ts. Mm
Taistelut: Hanko, Puskuselkä,
Hirsijärvi, Syväri

Vaaheraho, Niilo Nikolai
s. 12.5.1910 Suistamo
k. 17.7.1988 Oulu
Maanvilj.
Pso: Olga o.s. Nykky
Lapset: Raili, Leena
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kollaa

Vartiainen, Väinö
s. 6.6.1915 Sortavala
maal.kunta
Maanvilj.
Pso: Eeva o.s. Mällinen
Lapset: Eero, Esa, Jouko, Arto,
Paavo, Tuomo
Sot.arvo: vääpeli
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1,
Rautaristi 2 lk, Ts. Mm
Taistelut: Ts. Lunkulansaari,
Uuksalonpää, Js. Uhtua, Kiestinki,
Louhi, Syväri, Sammatuus,
Vitele, Rajakontu, Salmi,
Uuksu, Pitkäranta, Uuksujärvi,
Kemi

Vastola, Väinö Alekski
s. 23.6.1916 Konginkangas
k. 7.12.1989 Tyrnävä
Haavoittunut 7.8.-41 Akkharjussa
Maanvilj.
Pso: Kerttu o.s. Määttä
Lapset: Arja, Ari, Kari, Hannu,
Timo
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Tyrjä, Akkharju

Vattu, Matti Johannes
s. 8.12.1922 Haapavesi
k. 26.12.1974 Päivärinteen sair.
Pso: Ella o.s. Pisilä
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Vavuli, Viljo
s. 12.1.1923 Lumivaara
Maanvilj.
Pso: Anni o.s. Kontio
Lapset: Raija, Ahti, Risto, Eija
Sot.arvo: sotamies
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: Lempaala, Syväri,
Aunus, Loimola

Vesala, Aarne Haarald
s. 2.12.1922 Tyrnävä
k. 5.7.1957 Marttila sair.osasto
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas

Vesala, Johan Henrik
s. 2.3.1909 Tyrnävä
k. 29.6.1976 Oulu
Maanvilj., työnjohtaja
Pso: Elsa Reta o.s. Kylm
Sot.arvo: sotamies

Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Raate,
Uhtua, Kiestinki, Syväri

Vesala, Kaarlo Henrik
s. 23.1.1913 Tyrnävä
Haavoittunut Puraksessa tammi-
kuussa -40 päähän, jalat paltui
Raateessa v. 39—40
Ostosiamies
Pso: Selma o.s. Sakko
Lapset: Sulo, Asta, Maija, Ritva,
Inga, Pentti
Sot.arvo: ratsumies
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kiantajärvi, Raate, Kuhmo, Js.
Salla, Maaselkä

Vesala, Lauri
s. 29.12.1915 Tyrnävä
k. 26.1.1981 aluesairaala
Haavoittunut 23.7.-41 Korpi-
vaara
Linja-autonkuljettaja
Pso: Maria o.s. Piipari
Lapset: Raili, Aune, Juhani,
Esko, Ritva, Annikki, Jorma,
Arja
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Uhtua, Alasniemi,
Tuulossalmi, Uuksu, Pitkäranta

ta, Kemi, Tervola, Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo

Vesala, Reino Johannes

s. 1.6.1916 Tyrnävä
k. 7.8.1952 Tyrnävä
Työmies
Pso: Sanna o.s. Pikkarainen
Lapset: Helvi, Anna-Liisa, Salli, Anja, Matti, Pentti, Erkki, Pirkko
Sot.arvo: ajomies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki, Pääjärven suunta, Sammatus, Länsi-Syväri, Vitele, Kaukojärvi, Salmi, Uusikylä, Pitkäranta, Uukonjärvi, Kemi

Vesala, Uno Martti

s. 10.11.1919 Oulu
k. 21.1.1984 Tyrnävä
Haavoittunut 2.8.-41 Rautjärvi
Työmies
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Vuoksen laakso, Rautjärvi, Valkeasaari, Aleksandrova

Vesala, Yrjö
s. 28.11.1912 Tyrnävä

Haavoittunut 1.7.-44 Tulemajoki
Maanvilj.
Pso: Jenni o.s. Pussinen
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vr. 4 miekkoinen, Vm 1, Vm 2, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Syväri

Vikiö, Arvo Kustaa

s. 4.4.1916 Siikajoki
Maanvilj.
Pso: Laila o.s. Kurikka
Lapset: Kalevi, Kauko, Markku, Pentti, Aila
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2, Ts. Mm, Kannaksen risti
Taistelut: Vuoksela, Uhtua, Kiestinki, Syväri, Sammatus, Vitele, Kaukojärvi, Salmi, Uukso, Pitkäranta, Kemi

Virkkunen, Aarno Ilmari

s. 5.1.1902 Tyrnävä
k. 8.4.1968 Tyrnävä

Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Patala
Lapset: Hiikka, Iines, Hellin
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: työpalveluksessa ja vartiotehtävissä

Visuri, Kyösti

s. 27.12.1917 Ylivieska
Mylläri
Pso: Eeva o.s. Pysäys
Lapset: Tytti, Timo, Terttu
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm
Taistelut: Kuusamo, Oulanka, Pääjärvi, Ihantala, Lapin sota

Vähänen, Aarne Einari

s. 6.11.1910 Tyrnävä
k. 14.1.1991 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Tyyne o.s. Korkala
Lapset: Hannes, Väinö, Paavo, Anna-Liisa
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Louhi, Syväri

Vähänen, Heikki Urho

s. 15.9.1916 Tyrnävä
Haavoittunut 2.8.-41 Uhtuan suunnalla, -40 Kuhmon taistelussa paleltuivat jalat
Maanvilj.
Pso: Martta o.s. Arffman
Lapset: Pentti, Maija-Liisa, Matti
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 2
Taistelut: Ts. Suomussalmi, Kiantajärvi, Raate, Kuhmo, Js. Uhtua, Syväri, Sammatus, Vitele, Salmi, Uukso, Pitkäranta, Kemi

Vähänen, Otto Andreas

s. 26.2.1906 Tyrnävä
k. 20.3.1991 Oulu
Haavoittunut sirpaleita selässä
Maanvilj.
I pso: Lyyli o.s. Kälkäinen
II pso: Fanny o.s. Kinnunen
Lapset: Kalevi, Kirsti, Eila
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. Suomussalmi, Kuhmo, Js. Uhtua, Kiestinki

Vähänen, Yrjö Johannes

s. 5.11.1903 Tyrnävä
k. 16.1.1970 Kempele
Maanvilj.
Pso: Anna o.s. Kangas
Lapset: Inga, Veijo, Ilona, Lilja
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Kiestinki, Uhtua

Väliaho, Frans Johannes

s. 2.6.1912 Tyrnävä
k. 12.10.1977
Haavoittunut Kiskis kukkuloilla -41
Maanvilj.
Pso: Aino o.s. Kantola
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Syväri, Vitele, Pitkäranta

Väliheikki, Lauri Iisakki

s. 9.10.1918 Tyrnävä
Haavoittunut 8.7.-44 Tuulokessa
Maanvilj.
Pso: Aune o.s. Ikonen
Lapset: Sulo, Sirkka, Voitto, Inkeri, Erkki, Pekka
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Ts. Mm, Js. Mm, Rannikkojoukkojen muistoristi, Pitkärannan risti
Taistelut: Kitee, Laatokan ranta, Vitele

Väliheikki, Lauri Olavi

s. 3.8.1915 Tyrnävä
k. 10.10.1985
Maanvilj.
Pso: Aune o.s. Alasutari
Lapset: Pentti, Terttu, Taisto, Teuvo, Jouko, Seppo, Kaarina, Veijo, Toini
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Ts. Mm, Vm 2
Taistelut: Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Louhi, Sammatus, Vitele, Kaukojärvi, Salmi, Uukso, Pitkäranta, Ruhtinaanmäki, Kemi

Väliheikki, Väinö Johannes
s. 19.10.1913
k. 2.12.1979 Tyrnävä
Haavoittunut -41 Kiestinki
Pientilallinen
Pso: Saimi o.s. Huotari
Lapset: Juhani, Antti, Tyyne,
Toivo, Vappu, Tauno
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Kiestinki, Syväri

Väyrynen, Kalle
s. 29.1.1905 Säräisniemi
k. 4.8.1983 Oulu
Työmies
Pso: Anna-Liisa o.s. Heikura
Lapset: Elsi, Laura, Brita, Lee-
vi, Helvi, Suoma, Sirkka, Veik-
ko, Aino
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Ts. Mujejärvi, Nurmi-
vaara, Heinivaara, Kuhmo, Js.
Kiestinki

Väänänen, Antti
s. 14.9.1915 Tyrnävä
k. 1.7.1989 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Helvi o.s. Pussinen
Lapset: Matti, Eila, Heikki,
Raija, Eija, Liisa, Sirkka, Aino,
Paavo, Maija, Kaarina, Kaisu
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Itä-Karjala

Välipirtti, Kaarlo Isakki
s. 15.3.1908 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Fanni o.s. Kontiokari
Lapset: Kalevi, Kerttu, Kauko,
Kirsti, Erkki, Fanni, Tauno,
Taimi
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: Kiestinki, Suomus-
salmi, Uhtua, Lapin sota

Väyrynen, Kalle
s. 24.9.1911 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Laura o.s. Kalla
Lapset: Anja, Hilikka, Jorma
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Viipuri, Uhtua

Väyrynen, Antti Viljami
s. 24.3.1912 Tyrnävä
Haavoittunut 26.12.-39 Suo-
mussalmi
Eläkeläinen
Pso: Briitta Maria o.s. Vesala
Lapset: Alli, Aune, Anneli, Juk-
ka
Sot.arvo: korpraali
Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1
Taistelut: Suomussalmi, Kian-
tajärvi, Raate, Kuhmo

Väänänen, Aarne Kalervo
s. 31.5.1925 Tyrnävä
k. 21.5.1990 Pulkkila
Lennätinasentaja
Pso: Anna-Liisa o.s. Laitinen
Lapset: Sirkka, Tuula
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Karjalan kannas,
Ihantala, Vuosalmi

Väänänen, Isak
s. 1912 Tyrnävä
kuollut
Maanvilj.
Pso: Irja o.s. Kuikka
Lapset: Sinikka, Ritva, Tuula
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Väänänen, Isak
s. 6.6.1900 Tyrnävä
k. 3.4.1943
Maanvilj.
Pso: Hilda o.s. Laanila
Lapset: Sulo, Kalevi, Veikko
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Salla

**Väänänen, Johan Jaakko Hen-
rik (Heikki)**
s. 21.7.1910 Tyrnävä
Haavoittunut 9.7.-44 Pitkäranta
Kirvesmies
Pso: Otteljaana o.s. Parhan-
kangas
Lapset: Tellervo, Pentti, Veijo,
Terttu, Liisa
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Vm 1 ja 2
Taistelut: Ts. Suomussalmi,
Kuhmo, Js. Uhtua, Kiestinki,
Sammatus, Vitele, Kaukojärvi,
Salmi ja Pitkäranta, Kemi

Väänänen, Eino Isak
s. 16.1.1918 Tyrnävä
k. 25.8.1971 OYKS
Maanvilj.
Pso: Hilda o.s. Kytönen
Lapset: Pirkko, Leena, Esko,
Eero, Eija, Tuula, Riitta, Maija
Liisa
Sot.arvo: alikersantti
Kunniamerkit: Js. Mm
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki, Syväri

Väänänen, Mauno Esko
s. 27.3.1923 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Ilma o.s. Seppänen
Lapset: Eero, Matti, Helena,
Markku, Jorma
Sot.arvo: kersantti
Taistelut: Seesjärvi, Suuslahti,
Maaselkä, Summa, Karisalmi,
Pyöräsaari

Väänänen, Pauli Ensio
s. 5.6.1920 Tyrnävä
k. 2.11.1956 Utajärvi
Haavoittunut 14.7.-44 Ihanta-
lan taistelut
Työmies
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Salla, Maaselkä,
Karjalan kannas

Väänänen, Reino Valtmar
s. 8.5.1918 Tyrnävä
Työmies
I pso: Anja o.s. Koskela
II pso: Ida o.s. Moilanen
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Latokan koillispuoli,
Kiestinki, Uhtua, Syväri

Väänänen, Toivo Erkki
s. 11.1.1921 Tyrnävä
k. 5.5.1959 Tyrnävä
Metsuri
Pso: Asta
Lapset: Aira, Raili
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Uhtua, Kiestinki

Väänänen, Yrjö
s. 18.6.1904 Tyrnävä
k. 27.9.1973
Maanvilj.
Pso: Hilja o.s. Karppinen
Lapset: Ilmi, Sirkka, Kirsti, El-
vi, Maija, Leila, Matti, Leena,
Eeva
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Ylitalo, Eino Olavi
s. 13.12.1920 Tyrnävä
Haavoittunut Uhtualla KisKis-
maasto 3.8.-41
Kauppias
Pso: Kirsti o.s. Salmenhaara
Lapset: Pasi, Vesa, Sirpa, Rei-
jo, Köpi
Sot.arvo: ylikersantti
Kunniamerkit: Suomen Leijon-
nan Ritarikunnan ansioristi,
Vm 1, Vm 2, Ts. Mm, Js. Mm
Taistelut: Karjalan kannas,
Maisniemi, Perkjärvi, Lavajär-
vi, Vilajoki, Muhulahti, Uhtua,
Pistojoki, Tetrivaara, KisKis-
maasto

Ylitalo, Jukka Kalervo
s. 3.1.1924 Tyrnävä
Haavoittunut 1.10.-44 Tornio
Maanvilj.
Pso: Annikki o.s. Siira
Lapset: Risto, Sisko, Ilkka, Ou-
ti, Mikko
Sot.arvo: kersantti
Kunniamerkit: Ts. Mm, Vm 2,
Js. Mm

Taistelut: Kivennapa, Muolaa,
Heinjoki, Noskua, Vuoksen-
laakso, Vuosalmi, Ihantala,
Tornio

Ylitalo, Matti
s. 25.5.1917 Tyrnävä
k. 22.8.1974
Maanvilj.
Pso: Helvi o.s. Rauhio
Lapset: Matti, Aino, Markku,
Hannu
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Varavaara, Latvajär-
vi, Vuokkiniemi, Ponkalahti,
Korpivaara, Tetrivaara, Uhtua

Ylitalo, Niilo Ossi
s. 29.7.1925 Tyrnävä
k. 9.12.1975 OYKS
Pankinjohtaja
Pso: Marja o.s. Rahikainen
Lapsi Kaarina
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Aunuksen kannas

Yrttiaho, Eino Jalmari
s. 6.6.1915 Tyrnävä
k. 11.10.1986 Oulu
Haavoittunut
Pso: Salli o.s. Karppinen
Sot.arvo: korpraali
Taistelut: Suomussalmi, Kuh-
mo, Uhtua, Kiestinki

Aaltomaa, Jaakko Eino
s. 16.4.1902 Tyrnävä
k. 7.11.1956 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Maria o.s. Patala
Lapsi Pirkko
Taistelut: Suomussalmi työ-
palveluksessa, Kannaksella
linnoitustöissä ja vartiotehtä-
vissä

Aaltomaa, Juha (Janne)
s. 1.11.1898 Tyrnävä
k. 22.9.1950 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Sofia o.s. Väänänen
Lapset: Eino, Jaakko, Anna,
Toini, Veikko, Väinö, Aino,
Pentti, Helli
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Suomussalmi, Uh-
tua, Hyrynsalmi

Komulainen, Hannes
s. 9.9.1924 Vieremä
Rautatieläinen
Pso: Senja o.s. Puumalainen
Lapset: Seija, Pentti, Timo,
Erkki, Raiili, Eeva, Osmo
Sot.arvo: sotamies
Taistelut: Rukajärvi

Alasuutari, Eino Johannes
s. 4.9.1899 Tyrnävä
k. 14.11.1987 Tyrnävä
Maanvilj.
Pso: Helmi o.s. Hemmilä
Lapset: Viljo, Eino, Helli, Eila,
Taisto, Mauri
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Ts. Rovaniemi, Js.
Uhtua, Aunus ja Syväri

Kontiokari, Veikko Antero
s. 5.1.1922 Tyrnävä
Haavoittunut 14.6.-44 Kivenna-
valla
Kirvesmies
Pso: Olga o.s. Ylipahkala
Lapset: Irma, Jouko, Jouni, Ir-
ja, Marja, Keijo, Arja, Matti
Sot.arvo: alikersantti
Taistelut: Uhtuan länsipuolei-
set taistelut, Kis-Kisjärvi, Kan-
naksen puol. taistelut

Tyrnävän suojeluskunnan historiaa

Kansalliskaarti ja suurlakko

Suojeluskunnan alkuvaiheita tarkasteltaessa voidaan luontevasti lähteä niinkin kaukaa kuin vuodesta 1905.

Marraskuun 5. päivänä 1905 kokoonnuttiin yleiseen kansalaiskokoukseen Väinölään (nyk. metsänhoitoyhdistyksen taloon). Tässä kokouksessa päätettiin perustaa ns. kansalliskaarti, jota voidaan pitää suojeluskunnan edeltäjänä. Kansalliskaarteja perustettiin noina aikoina kautta Suomen suurlakon maininkeina.

Suurlakko oli lakkoliike, joka Japanin sodan tappioiden seurauksena puhkesi lokakuussa 1905 Venäjällä ja levisi myös Suomen suuriruhtinaskuntaan. Lakkoliike sai lähes koko kansan kannatuksen, sillä se ei ollut mikään taloudellisia etuja ajava joukkoliike, kuten nykyajan lakot enimmäkseen ovat, vaan sen tarkoituksena oli palauttaa lailliset olot maahan Venäjän hallitusta painostamalla. Vuonna 1899 oli nimittäin keisari Nikolai II antanut surullisen kuuluisan helmikuun manifestin, julistuksen, joka suureksi osaksi kumosi maamme sisäisen itsenäisyyden, jonka myös Nikolai II, kuten aikaisemmatkin tsaarit, oli juhlistavasti luvannut pitää voimassa. Hänestä oli näin ollen Suomen kansan mielestä tullut valansa rikkoja.

Aluksi sekä työväestö että porvarilliset piirit olivat yhdessä mukana kansalliskaarteissa, mutta pian tapahtui jakaantuminen työväen punakaarteihin ja porvarillisten suojeluskaarteihin (suojeluskuntiin).

Yllämainitussa kokouksessa päätettiin suurlakolle antaa yksimielinen kannatus. Lakkoisten vaatimuksiin kuului mm. sortovallan puolella olevien virkamiesten erottaminen. Tyrnävällä todettiin, että Tyrnävän maapoliisi K. Rautiainen "ennen nykyistä bobrikovilaista järjestelmää virkaansa tulleena on senkin aikana hoitanut virkaansa oikeudenmukaisesti", joten häntä vastaan kenelläkään ei ollut mitään hampaankolossa. Hänet valittiin yleistä järjestystä valvomaan lakon aikana kansalliskaartiin avustamana.

Kansalliskaartiin ilmoitautui heti viidettä-kymmentä miestä. Kaartia johtavaan toimikuntaan tulivat valituksi K. Rautiainen, A. Arvola, P. Siira, A. Paasonen ja H. Koskela.

"Alustavaa opetusta" lupautuivat harjoituksissa antamaan Rautiainen ja Arvola, joiden avuksi päätettiin pyytää vielä Jaakko Kaikkonen. "Alustavaan opetukseen" lienee kuulunut aseenkäsittely- ja ampumarajoituksia sekä sulkeisharjoitusta (järjestäytymistä erilaisiin rivimuotoihin, käännoiksi, tahtimarssia yms.). Näitä oppeja ei ehditty tarvita, sillä jo viikon kuluttua lakkoliikehdintä Venäjällä alkoi hiipua, ja suomalaistenkaan ei ollut järkevää yksinään jatkaa vihanpitoa, koska hallitus oli Venäjällä päässyt tilanteen herraksi.

Mitä suurlakolla saavutettiin?

Suurlakon tärkein tulos Suomessa oli laillisten olojen palauttaminen maahan, joskaan helmikuun manifestia ei nimenomaisesti kumottu. Huomattiin myös, että keisarivalta Venäjällä oli sisäisesti heikko, ja tämä vahvisti meidänkin maassamme toiveita, että ehkä joskus tulee sellainen hetki, jolloin päästään irti Venäjästä. Tsaarivalta oli ostanut Venäjällä yhteiskuntarauhan tekemällä myönnytyksiä, lupaamalla kansalle yhdistymis-, kokoontumis- ja sananvapauden. Kansanedustuslaitos, duuma, tulisi saamaan lisää valtaa. Itse asiassa tsaarin itsevaltius loppui näihin päätöksiin. Kaksitoista vuotta myöhemmin se romahti kokonaan.

Tyrnäväläisten vapaussota

Aamulla 29.1.1918 kokoontui n. 60 Tyrnävän miestä osuuskauppaan haulikoin ym. aseinein varustettuina. Ampuma-asetta ei kuitenkaan läheskään kaikilla ollut.

Tarkoituksena oli lähikäytävien miesten kera riisua Liminkaan majoitetut venäläiset sotilaat aseista. Tehtävä onnistui verettömästi. Venäjän armeijan kuri oli vallankumouksen myrskyssä löystynyt, eikä sotilaille ollut halua vuodattaa vertaan vieralla maalla. Kotiinpääsy oli heille kaikkein tärkeintä. Niinpä heidät siten hevosskyydein kuljetettiin itärajan yli.

Tämän jälkeen alkoi Oulun valloitus, joka saatiin päätökseen helmikuun 3. päivänä. Täällä oli mukana Tyrnävän suojeluskunnan 10-vuotishistoriikin mukaan melkein kokonaan se joukko, joka oli ollut Limingassakin. Mannerheim oli lähettänyt Etelä-Pohjanmaalta ratsumestari Hannes Ignatiuksen johdolla n. 700 miehen joukon Oulua valloittamaan, sillä siellä oli toistatuhatta venäläistä sekä runsaasti heihin liittyneitä punaisia.

Oulun taistelu oli verinen, sillä siinä kaatui 33 suojeluskuntalaista, 26 punaista ja 1 venäläinen. Vangiksi joutui 1100 venäläistä ja 800 punakaartilasta. Haavoittuneita oli niinkään kymmeniä. Tyrnäväläisistä haavoittui vaikeasti Jaakko Keränen. Ouluun vankeja vartioimaan määrättiin Tyrnävältä 20 miehen komennuskunta.

Suojeluskunnan järjestäytyminen

Liminkaan venäläisiä aseista riisumaan lähteneistä mainitsee suojeluskunnan historiikki, että ketään ei voida erityisesti mainita johtajaksi. Mutta koska näin epämääräisellä pohjalta ei voitu kauan toimia, niin 6.3.1918 valittiin johtokunta, johon kuuluivat Jaakko Säisä, K.V. Salmenhaara, Juho Matinelli, Juho Ylitähti, J.H. Oravainen ja Väinö Siira.

Ensimmäinen vapaaehtoinen rintamakomennuskunta marssii Oulun asemalle helmikuussa 1918 kuljetettavaksi Etelä-Suomen taisteluihin. Sota-arkiston tietojen mukaan tässä joukossa oli kolme tyrnäväläistä: Antti ja Pentti Bäck sekä Esko Härmä. Myöhemmin lähetettiin rintamalle runsaasti lisävoimia, niin että Tyrnävältä osallistui vapaussotaan valkoisten puolella toistasataa miestä.

Temmesjoen rautatiesillan vartiomiehet talvella 1918. Punaiset olivat räjäyttäneet sillan osittain. Se korjattiin, ja siitä lähtien siltaa vartioitiin. Vasemmalta likka Päätaalo, Pauli Poutiainen, Heikki Kesti, Yrjö Markus, Ahti Kangas ja Veikko Isotalo.

Asser Kangas (vas.) tovereineen (nimi ei enää tiedossa) lähdössä Sallaan (Kuolajärvelle) läskikapinaa kukistamaan helmikuussa 1922. Nimensä tapahtumaketju sai siitä, kun rajan yli tullut SKP:n valtuutettu Jahvetti Moilanen nousi Väriön savotalla läskilaatikon päälle ja julisti, että Pohjolan Punainen Sissipataljoona oli ottanut vallan käsiinsä. (Siihen aikaan Amerikasta suurissa laatikoissa tuotu sianrasva oli savotoiden välttämätön ravintoaine). Läskikapinan hyvä puoli oli se, että ainoatakaan ihmishenkeä se ei vaatinut. Vajaan viikon kuluttua kapinalliset painuivat rajan yli Neuvostoliittoon, jossa he joutuivat ojasta alikkuon.

Tyrnävän Ängeslevän Ylipään vapaussotureita Oulussa talvella 1918. Vasemmalta liikka Pääatalo (vpi.), Heikki Pääatalo, Eera Remahl, liikka Pääatalo (npi.), Matti Kylmänen, Otto Keskitalo, Heikki Honkakoski, Antti Alatalo ja Hannes Keskitalo.

Leipä lehmästä

Johtokunta panikin toimeksi. Ruokatavaroi- ta alettiin kerätä valkoiselle armeijalle. Niinpä mm. toimitettiin kolme kertaa leivän keruu, jolloin oli määrä antaa leipä jokaista talon lehmää kohti. Meijeri lähetti voita ja juustoa, yksityiset lihaa. Vaatteita ja jalkineita toimitet- tiin runsaasti rintamalle.

Naisten toiminta varusteiden hankkimises- sa oli suuriarvoista. Ensimmäiseen naistoimi- kuntaan valittiin 18.2.1918 kunnantalossa jär- jestetyssä yleisessä kokouksessa S. Lemetyi- nen, Petti Martinkauppi ja Aura Kauppi.

Tyrnäväläiset muilla rintamilla

Kaikkiaan n. 100 tyrnäväläistä osallistui va- paussotaan kotiseudun ulkopuolella, suurin osa vapaaehtoisina, mutta muutamat kutsun- tojen kautta. Suurin osa oli mukana Hämees- sä ja Satakunnassa, joilla seuduilla kovimmat taistelut käytiin. Karkussa, lähellä Tamperetta, kaatui mv. Ville Timonen. Toinen vapauss- dassa kaatunut oli tm. livari Moisanen, joka sai sankarikuoleman kaukana Kuolajärvellä, nykyisessä Sallassa. Kymmenkunta miestä haavoittui sodan aikana.

Vapaussodan muistomitalin sai 70 miestä ja 1 nainen. Hän oli neiti Tyyne Oravainen, joka oli Oulun 3. rintamakomennuskunnan mukana kokkina.

Veljessodan arvet Tyrnävällä

Tällä sodalla on monta nimeä: vapaussota, veljessota, kansalaissota, luokkasota, kapina, sisällissota. Näitä kaikkia tämä sota oli, riip- puen siitä, miltä kannalta asiaa tarkastellaan. Urho Kekkosesta kysyttiin kerran, mikä hänen mielestään on oikea nimi. Hän vastasi: ”Minä kävin vapaussotaa, mutta nyt sanon sitä kan- salaissodaksi”.

Täällä Tyrnävällä ei tapahtunut murhia eikä muita veritekoja. Se johtui siitä, että koko Pohjois-Suomi joutui heti valkoisten hallin- taan, muutamia isompia paikkakuntia lukuun- ottamatta. Rintamalinja kulki kaukana eteläs- sä. Etelä-Suomessa punaisten hallussa olleilla paikkakunnilla huligaaniainekset, joita oli pu- naisten joukkoon pesiytynyt, tappoivat sum- mittaisesti syyttömiä ihmisiä. Murhamiehet olivat usein kierteleviä joukkioita, oman paik- kakunnan ihmiset eivät sellaisia tekoja olisi tehneet. Kun valkoiset pääsivät valtaan, he kostivat moninkertaisesti murhat, ja hekin enimmäkseen syyttömille. Molempipuolinen terrori onkin vapaussodan pahin häpeätahra.

Kuten sanottu, täällä säästyttiin tällaisista kauheuksista. Mutta suuri juopa oli tosiasia porvarillisten ja vasemmistolaisten, talollisten ja palkollisten välillä. Siihen aikaan esim. so- siaaliturvaa nykyaikaisessa mielessä ei ollut. Kesti vuosikymmeniä, ennen kuin kansa alkoi sisäisesti eheytyä.

Kymmenvuotiskausi vapaussodasta vuoteen 1927

Suojeluskunnan johto

Maa oli jaettu suojeluskuntapiireihin. Tyrnä- vä kuului Oulun piiriin. Suojeluskunnan johta- jana oli paikallispäällikkö. Hänen apunaan oli esikunta, johon kuului 4 jäsentä. SK-piirien ja paikallisesikuntien väliin muodostui vähitellen aluepäällikköjen muodostama johtoporras. Tyrnävä muodosti Temmeksen kanssa oman alueensa, jolla oli oma aluepäällikkö.

Paikallispäälliköt

Suojeluskunnan ensimmäisenä päällikkönä mainitaan lääketiet. yliopp. vääpeli Urho Jo- hannes Matinoli, jonka työ alkoi 9.9.1918, mutta hänen toimikaudestaan ei tullut pitkää, sillä jo samana syksynä hän siirtyi Helsinkiin jatkamaan opiskeluaan.

Kers. Arvi Matinoli toimi paikallispäällikkö- nä 1.10.1918—31.12.1920.

Vuoden 1921 alusta määrättiin päälliköksi sk. ups. Matias Johannes (Jonne) Matinoli, josta tulikin pitkäaikainen paikallis- ja alue- päällikkö Tyrnävälle.

Väliaikaisesti hoitivat tehtävää eri aikoina Väinö Siira ja Eino Alasuutari.

Esikunnat

Suojeluskunnan esikuntaan valittiin aina vuodeksi (myöh. kahdeksi) kerrallaan 4 jäsen- tä. Tämä oli luottamusmieselin, joka kokoon- tui tarvittaessa paikallispäällikön kutsusta. Suojeluskunnan johto kuului viime kädessä paikallispäällikölle, ja riippui hänen toiminta- tavoistaan, kuinka paljon hän antoi tehtäviä esikunnalle.

11.10.1918 perustavassa kokouksessa vali- tiin esikuntaan K. V. Salmenhaara, J. Matinol- li, A. Ylitalo ja H. Pakonen. Henkilöiden vaihtu- minen tällä 10-vuotiskaudella oli vähäistä.

Asiakirjoista ilmenee, että em. lisäksi esikuntaan ovat kuuluneet Jaakko Keränen, Hannes Bäckman, Väinö Siira ja J. Säisä.

Toiminta

Sotilaallinen koulutus pyrittiin järjestämään Sk-järjestön koulutusohjelman mukaisesti. Ensimmäisinä toimintavuosina harjoituksia pidettiin liiankin usein, 3—4 kertaa kuukaudessa, mistä seurasi, että niihin oli kyllästytty, ja innostus harjoituksissa käyntiin laimeni, kyse hän oli kaiken aikaa vapaaehtoisesta toiminnasta. Myöhemmin alettiin harjoituksia järjestää maanviljelijöille sopivina vuodenaikoina, aikaisin keväällä, syksyllä ja talvella. Sk-piiriin,

Vuosikertomuksista poimittua vuodesta 1928 lähtien

Pesäpallo

1920-luvun lopulla Tyrnävän suojeluskunnan toiminta sujui vakiintuneeseen tapaan: sota-harjoituksia, leiripäiviä, urheilua, ammuntaa, juhlia. Tähän aikaan erityisesti Suomen maa-seudulla omaksuttiin Tahko Pihkalan amerikkalaisesta baseballista meidän oloihimme muokkaama pesäpallo. Se löi itsensä läpi myös Tyrnävällä. Niinpä vuoden 1928 kertomuksessa mainitaan, että Tyrnävän sk saavutti 2. sijan alle 18-vuotiaitten pesäpallon piirikisoissa. Harvat nykyajan aikuisistakaan tietävät, että tuo lastenkin suosima hauska pallo-peli on aikanaan sotilaallisiin harjoituksiin kehitetty. Pihkala oli innokas suojeluskuntamies, ja pesäpalloa pelatessa voidaan mainiosti harjoitella käsikranaatin heittoa ja nopeata syök-syä asemasta toiseen, hän ajatteli.

Poikaosasto

Vuonna 1929 suojeluskunnan vuosikokous päätti perustaa poikaosaston. Siihen otettiin 12—16-vuotiaita poikia. Myöhemmin nimeksi tuli ”sotilaspojat” Runebergin tunnetun runon mukaisesti. Poikatyön tarkoituksena oli antaa isänmaallista kasvatusa ja opettaa sotilaallisia perustaitoja pojille sopivassa muodossa. Oppitunnit, maastoleikit, urheilu, suunnistus, leirit toiminta, pienoiskivääriammunta yms. olivat toiminta-aiheita. Jostain syystä, luultavasti vetäjän puutteesta johtuen, toiminta oli pitkän aikaa melko heikkoa, mikä mainitaan vuosiker-

Tyrnävä kuului Oulun piiriin, järjestämiin sota-harjoituksiin ja leiripäiviin osallistuttiin säännöllisesti. Yhdessä naapurisuojeluskuntien kanssa pidettiin joka vuosi taisteluharjoituksia. Kuntoisuus- ja harrastusmerkkejä suoritettiin kymmenittäin.

Ampumatoimintaan kiinnitettiin erityistä huomiota. Aluksi oli puute kunnollisesta ampumaradasta. Mutta v. 1922 Jaakko ja Esa Keränen antoivat suojeluskunnan käyttöön ns. Kummunkankaan reunasta sopivan alueen. Lopullisesti ampumarata valmistui v. 1926. Tyrnävän miehet käyttivät innokkaasti hyväkseen heille tarjottua mahdollisuutta silmän tarkkuuden ja käden vakauden harjoittamiseen. Vilkas kilpailutoiminta antoi lisäpontta harrastukselle.

tomuksissa. Vasta 1940 näyttää sotilaspoikatyö saaneen ilmaa siipiensä alle, sillä osastoon mainitaan kuuluneen 49 poikaa ja osallistutun leiripäiviin Lumijoella sekä pidetyn poikatoimintapäiviä. Jatkosodan kesällä 1941 puhjettua sotilaspojat toimivat kotiseudulla lähetteinä, ilma- ja palovartiaina. Myös desanttien (vihollisten asiamiesten) etsintään osallistuttiin.

Poikatyön ohjaajaksi otettiin v. 1938 kornetti Niilo Pakonen. Vuonna 1940 vääpeli Hannes Markkula johti oman toimensa ohella (paikallispäällikkö) tarmokkaasti myös sotilaspoikia. V. 1941 oli poikajohtajana alik. Veikko Markus.

Vuonna 1942 määrättiin sotilaspoikaosaston johtajaksi luutn. Into Aaltonen. Tällöin osastoon kuului 58 poikaa. I. Aaltonen ohjasi poikia järjestön lopettamiseen vuoteen 1944 saakka.

Tyrnävällekin hyppyrimäki

Suojeluskunta vuokrasi 1932 Maria Kaakiselta ns. ”Ketolan kukkulan” alueen Tyrnävänjoen rannasta ja rakensi sinne hyppyrimäen, josta tuli rohkeimpien poikien mieluinen harjoittelupaikka. Saavuttipa muutamien vuosien kuluttua eräs näistä nuorukaisista mäkimestaruuden maamme rajojen ulkopuolellakin, mistä toisaalla tässä kirjassa kerrotaan. Tämä ”kansainvälinen” voitto ei tosin ollut ihan sellainen, mitä sillä nykyään tarkoitetaan, mutta voitto mikä voitto.

Oma talo

Suojeluskunta ja lotat olivat kokoontuneet useimmiten ”Väinölässä”, nuorisoseuran talossa, nykyisessä metsänhoitoyhdistyksen toimipaikassa. Talo oli liian pieni järjestöjen tarkoituksiin. Kun v. 1932 työväenyhdistyksen talo joutui pakkohuutokauppaan, se ostettiin 75 000 mk:n hinnalla. Säästöpankki Sammosta saatiin kyseinen summa lainaksi. Tämä aika oli yleismaailmallista pula-aikaa, jolloin meidänkin maassamme joutui tuhansia maataloja vasaran alle, joten ei ole ihme, että köyhä työväenyhdistys ei voinut pitää omaisuudestaan kiinni.

Näin suojeluskunta oli saanut riittävät tilat, joita sitten täydennettiin ja kunnostettiin vähitellen talkootyönä.

Ammuntasaavutuksia

Kuten on mainittu, tarkkuusammunta oli suojeluskuntalaisten mieluisimpia harrastuksia. Erilaisissa kilpailuissa saavutettiinkin hyviä tuloksia. Vuonna 1936 Tyrnävän sk voitti sotilaskiväärin kouluammunnan piirin mestaruuden. 1937 voitti ns. Limingan pataljoonan kilpailu sekä Muhos — Tyrnävä kilpailu. Korpr. Jaakko Siira osallistui peräti MM-ammuntoihin Oulun sk-piiriin valiojoukkueessa hyvin tuloksin. Samana vuonna vääpeli Hannes Markkula voitti sk-piiriin kouluammuntamesta-

ruuden. ”Kannustakoon tämä nuorempia!” kehoitettiin vuosikertomuksessa. Vuonna 1938 saavutettiin jälleen piirin kevätamunnoissa mestaruus. Muhos — Tyrnävä kilpailun kiertopalkinto jäi lopullisesti Tyrnävän suojeluskunnan palkintokaappiin, sillä pokaali voitti kolmannen kerran peräkkäin.

Ratsuväkisuojeluskunta

V. 1934 Tyrnävän suojeluskunnasta tehtiin ratsuväkisuojeluskunta. Taloissa oli siihen aikaan runsaasti hevosia, joten joka miehelle löytyi helposti oma ratsu. Asia erikseen sitten on, kuinka sopivia työhevosekset olivat tähän tarkoitukseen. Mutta se ainakin on varma, että hevosia ei pelätty. Kun oikeaoppisesti ratsastetaan, niin varusteidenkin pitää olla asialliset. Niinpä vuodelta 1936 mainitaan, että on saatu uusia ratsastushousuja 35 kpl. Armeijan ratsuväellä oli siihen aikaan punaiset housut, mutta ikävä kyllä sellaisia ei annettu Tyrnävän suojeluskunnalle, vaan piti tyytyä kenttäharmiiniin.

Juhliin tarvittiin musiikkia

Vuosien mittaan suojeluskunta järjesti itse tai oli mukana monien vakavahenkisten juhlien tai viihteellisten iltamien järjestelyssä. Siksi oli perustettu mieskuoro ja yhdessä lottien kanssa sekakuoro. Näitä johti etevä mu-

Tyrnävän sk. kokoontuneena vapaussodan kaatuneiden muistomerkin äärelle lippuineen kunnianosoitukseen.

siikkimies op. Into Aaltonen. V. 1936 tehtiin suuri investointi soittimiin: hankittiin piano ja 9 kpl torvia. Pianoa tarvittiin säestysoittimeksi ja torvet luonnollisesti soittokunnalle, joka perustettiin. I. Aaltonen johti tätäkin. Kuoron jäsenistä mainittakoon erityisesti Olli Markus, jonka kaunistenoriääntä saatiin ihailta laukeuden juhlissa vuosikymmenet, hänen kuolinvuoteensa 1985 saakka.

Elokuvat saatiin

Vuonna 1938 suojeluskunta hankki elokuvakoneen talolleen. Filmejä näytettiin joka toinen viikko sunnuntai-iltaisina. Ne saivat tietenkin suuren suosion täällä ennennäkemättöminä uutuuksina. Nimismiehen mielestä elokuvayleisö ei ollut käyttäytynyt säännösten mukaisesti: salissa oli tupakoitu ja jotain muuta häiriötäkin oli ollut. Siksi hän lähetti suojeluskunnalle ankaran uhkakirjelmän: jollei parannusta heti tapahdu, kuvien näyttö loppuu. Tupakansavun epäterveellisyydestä siihen aikaan ei kukaan tiennyt mitään, mutta senaikaiset selluloidifilmit olivat erittäin tulenarkoja, joten tiukka tupakointikielto oli paikallaan.

Jäsenmäärän kehitys

Säilyneistä asiakirjoista ilmenee, että v. 1937 toimivia jäseniä oli 70. Voitaneen arvioida, että koko jäsenmäärä oli n. 150 paikkeilla. Sotavuosien jäsenmäärät ovat seuraavat: v. 1939 67, v. 1940 149, v. 1941 44, v. 1942 58, v. 1943 63. Jäsenmäärien pienuus useana vuonna johtuneen siitä, että useimmat miehet olivat armeijassa, ja heitä ei silloin laskettu suojeluskunnan vahvuuteen. Vuoden 1940 loppu oli välirauhan aikaa, ja miehet tulivat taas suojeluskunnan kirjoihin. Tästä johtuu vuoden 1940 muita suurempi luku.

Vuonna 1940 mainitaan suojeluskuntaan liittyneen 63 uutta jäsentä. Olisikohan sillä seikalla ollut merkitystä, että sosialidemokraattinen puolue talvisodan aikana kehoitti kannattajiaan liittymään suojeluskuntaan? Tämä oli merkki kansan sisäisestä eheytymisestä.

Vuosikertomuksen 1943 kertomaa

Tämä oli suojeluskunnan viimeinen täysi toimintavuosi. Rintamalla oli suhteellisen rauhallista, mikä ilmenee siitäkin, että sankarihautajaisia ei ollut. Koulutus ja muu toiminta oli vähäistä, koska kaikki voimat kotirintamalla täytyi keskittää tuotannolliseen työhön. Elettiin niukkaa pula-aikaa.

Aluepäällikkönä oli kapt. Toivo Jussila, mutta hän oli rintamalla. Paikallisapäällikkönä toimi vääp. Hannes Markkula. Esikuntaan kuuluivat V. Siira, J. Keränen, V. Pakonen ja A. Matinelli. Esikunta kokoontui 7 kertaa. Sotilaallista koulutusta ja urheilukilpailuja ei ollut. Sensijaan sotilaspoikaosasto näyttää toimineen melko vireästi. On ollut sotilaallista kou-

lutusta, pesäpalloharjoituksia, suunnistusta, maastoleikkejä, pienoiskivääriammuntoja sekä Raahen piirin leiri, johtajana I. Aaltonen.

15.12.1943 kävi lähetystö, johon kuuluivat V. Siira, Leo Kauppi ja Olli Kauppi tervehtimässä yksikössä 5256 palvelevia Tyrnävän miehiä. Tullaisina he veivät mm. voita ja lottien leipomaa vehnästä. (Siihen aikaan oli joukko-osat salaamissyistä numeroitu, mutta tyrnäväläiset tiesivät, että ko. yksikkö oli I/15. Pr. entinen SissiP 3, joka taisteli Syvärillä, ja jossa oli runsaasti Tyrnävän miehiä).

Lotat ja konepistoolit

Joku voi ihmetellä, mitä tekemistä näillä on keskenään, sillä eihän Lotta-Svärd ollut aseellinen järjestö. Ei muuta kuin se, että vuoden 1942 kertomuksen mukaan lotat ja meijeri yhdessä lahjoittivat suojeluskunnalle 2 Suomi-konepistoolia. Tämä on osoitus siitä yhteistyöstä, mikä vallitsi lottien ja suojeluskunnan kesken. Jokaisessa vuosikertomuksessa muistetaan kiittää lottia suuriarvoisesta työstä maanpuolustuksen hyväksi.

Sankarihautajaiset

Kaatuneiden siunaustilaisuuden järjestivät yhteisvoimin seurakunta, suojeluskunta ja lotat. Vainajat siunattiin kirkossa jumalanpalveluksen jälkeen ja kannettiin sitten sankarihautoihin kirkon vierellä. Joskus alttarin edessä lepäsi valkoisissa arkuissaan useita vainajia, miehiä, jotka olivat kuolleet parhaassa iässä. Omaisten suru oli mittaamaton, vaikka heillä olikin lohtuna se, että isänmaan vapauden edestä oli tämäkin uhri annettu. Suojeluskunnan lippujoukkue Suomen ja suojeluskunnan lippuineen seisoivat haudalla kunniaavartiona. Hautauksen jälkeen pidettiin muistotilaisuus useimmiten vainajan kotona, joskus seurakunnan rukoushuoneessa.

Vuonna 1940 järjestettiin 5 sankarihautajaisia, joissa siunattiin 21 talvisodan kaatunutta. V. 1941 oli jatkosodan hyökkäysvaihe, ja tämä ilmeni siitäkin, että kerrassaan 37:ään Tyrnävän perheeseen tuli surunviesti. Sankarihautajaisia vietettiin 6 kertaa. Vuosi 1942 oli rauhallisempaa aikaa rintamillamme, mutta 9 sankarihautajaistilaisuutta järjestettiin ja 9 vainajaa siunattiin. Vuosi 1943 oli asemasodan aikaa, eikä kaatuneiden hautauksia ollut. Vuodelta 1944 ei ole enää suojeluskunnan asiakirjoja käytettävissä, mutta tiedämme, että useita sankarihautauksia oli, koska lähes 40 tyrnäväläistä kaatui torjuttaessa puna-armeijan suurhyökkäystä ja Lapin sodassa saksalaisia vastaan.

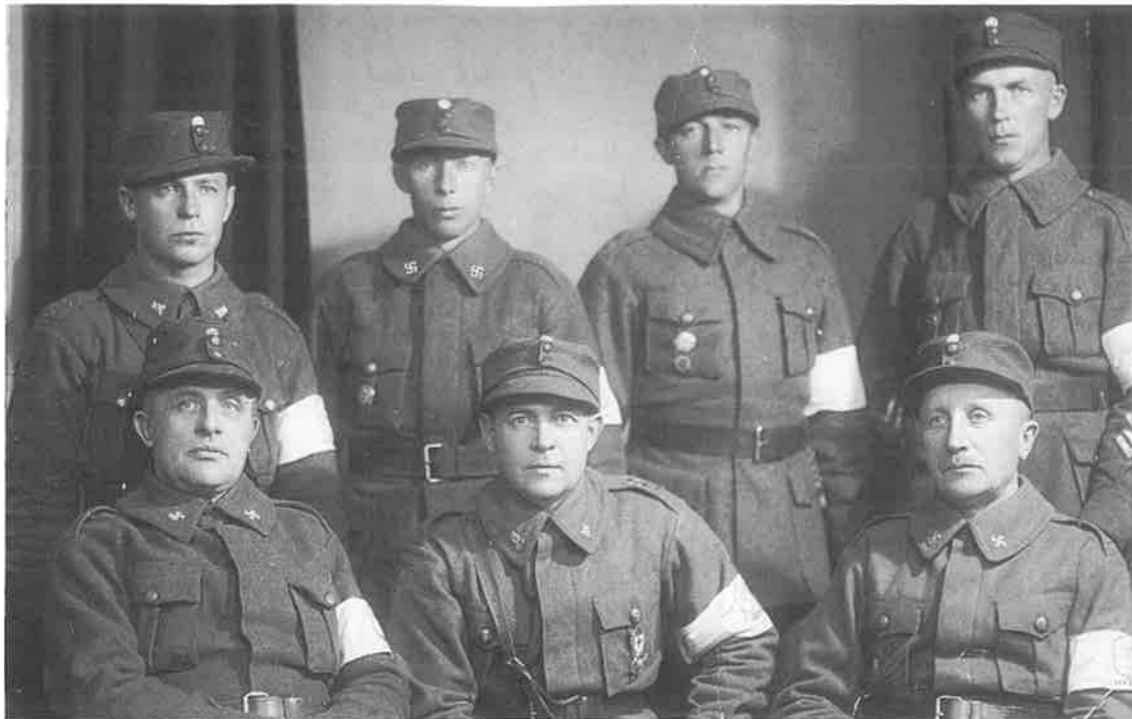
Vuoden 1944 jälkeen laskettiin sankarihaudan lepoon muutamia miehiä, jotka olivat kuolleet sodan aiheuttamaan sairauteen, viimeinen, Antti Romppainen v. 1947.

Tyrnävän suojeluskunta ennen sotia. Vasemmalla aluepäällikkö Jonne Matinelli.

Suojeluskuntaan liittyneet miehet vannovat suojeluskuntavalan. Juhla on seurakunnan rukoushuoneessa, joka kunnostettiin myöhemmin kunnan päiväkodiksi. Etualalla lipusta oikealle Hannes Puronkari, Jaakko Keränen, Väinö Siira, Arturi Paimela, Jaakko Markkula.

Tyrnävän suojeluskunnan esikunnan jäsenet ja varajäsenet v. 1939. Alarivi vas. Jaakko Keränen, Artturi Paimela, Väinö Siira. Yläriivi vas. Into Aaltonen, Jaakko Siira, Hannes Markkula, Väinö Pakonen.

Suojeluskunnan johto vuodesta 1928 lähtien

Aluepäällikkönä toimi vv. 1928—1934 res.luutn. (myöh. kapt.) Jonne Matinolli. Hän oli Limingan aluepäällikkönä vv. 1938—1944. Vuodesta 1935 järjestön lakkauttamiseen asti virkaa hoiti res.luutn. (myöh. kapt) Toivo Jussila. Tosin sotavuodet hän oli rintamalla, ja esim. vuonna 1940 mainitaan hänen sijaisinaan luutn. N. Kivikari, kapt. J. Kinnunen ja vänr. E. Huttunen.

Paikallispuhallikkonä oli kahteen otteeseen sk.vääp. Hannes Markkula, aluksi vuodesta 1928 vuoteen 1932, sekä toistamiseen vuodesta 1941 vuoteen 1944. Välillä toimi päällikkönä res. vänr. Artturi Paimela vv. 1933—1937. Ylik. Jaakko Siira johti suojeluskuntaa vuosina 1938—1941. Talvisodan aikana päällikkönä oli sk.korpr. Väinö Siira, Jaakko Siiran ollessa rintamalla. Muutaman kuukauden v. 1941 toimi paikallispuhallikkonä alik. Matti Mikkola.

Suojeluskunnan esikuntaan ovat tänä ajanjaksona kuuluneet vv. 1928—35 Hannes Bäckman (Puronkari), Väinö Siira, Jaakko Keränen ja Hannes Pakonen. Esikunta pysyi samana 8 vuotta. Myöhemminkin tehtiin siihen vain pieniä muutoksia kerrallaan. V. 1936 tuli Puronkarin tilalle J. Siira. V. 1937 uutena jäsenenä tuli mukaan I. Aaltonen, Hannes Pakosen jäädessä pois. Vuoden 1938 esikunta oli sama. V.

1939 J. Siiran tilalle tuli A. Paimela. V. 1940 esikuntaan kuuluivat H. Markkula, Arvi Matinolli, J. Keränen ja Y. Pisilä. Vuoden 1941 esikunta oli: V. Siira, V. Pakonen, Leo Kauppi, Arvi Matinolli. Kolmen viimeisen vuoden 1942, -43, -44 esikuntaan kuuluivat V. Siira, V. Pakonen, J. Keränen ja A. Matinolli.

Papereita poltettiin

Raahan sotilaspiirin esikunnassa on tehty 3.12.1944 polttopöytäkirja, jonka mukaan on kaikki muut kirjelmät poltettu paitsi arkistokansioissa luetellut, jotka on taltioitu. Paljon tietoja on hävitetty, mutta onneksi vuosikertomukset on jätetty tuhoamatta, joten niistä löytyy monia suojeluskunnan historiaa valaisevia tietoja. Ehkä joidenkin suojeluskuntien arkistoissa olisi ollut sellaisia papereita, joiden nojalla silloinen valtiollinen poliisi olisi voinut nostaa syytteitä tai jopa vangita joitakin henkilöitä. Aika kun oli silloin hyvin epävarma. Liittoutuneiden valvontakomissio, lähinnä venäläiset, piti tarkasti silmällä, mitä maassa tapahtui. — Tyrnävän sk:n papereissa ei kuitenkaan liene ollut mitään vaarallista. Säilyneet asiakirjat on taltioitu sota-arkistoon, ja niistä on tämän historiikin tiedot poimittu.

Suojeluskuntien merkitys

Suojeluskuntajärjestö oli perustettu isänmaan ja sen laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustamiseksi. Sen tehtävänä oli rauhan aikana kansan puolustusvalmiuden sekä henkisen ja ruumiillisen kuntoisuuden edistäminen sotilaskoulutuksella, liikuntakasvatuksella ja valistustoiminnalla.

Suojeluskunnat toimivat liikekannallepanon tapahtuessa kiinteänä osana puolustusvoimia. Niiden toimesta jaettiin palvelukseenastumismääräykset eli kutsut YH:hon, ylimääräisiin kertausharjoituksiin. Sk-järjestöstä muodostettiin ns. kotijoukot, jotka huolehtivat koulutuksesta, ilmavalvonnasta, vartiopalveluksesta ja täydennysjoukkojen muodostamisesta.

Näitä tehtäviä suoritti myös Tyrnävän suojeluskunta. Suojeluskuntalaiset veivät YH-kutsut reserviläisille. Määräykset otettiin vastaan vakavina, mutta luottavaisin mielin. Ennen talvisotaa uskottiin yleisesti, että sotaa ei tule, vaikka uhka oli ilmeinen. Mutta meidän rauhantahtomme ei painanut vaa'assa mitään, Stalinilla oli toiset aiheet.

Sodan olosuhteissa suojeluskunnissa saatu

koulutus havaittiin hyväksi. Edellä on kerrottu Tyrnävänkin miehille mieluisasta suojeluskunnassa virinneestä ampumaharrastuksesta, -harjoituksista ja -kilpailuista, joista viimeksi mainituissa Tyrnävän sk erityisesti kunnostautui. Tietenkin on annettava täysi arvo kaikille miehille asevelvollisuusajana annetulle ampumakoulutukselle; suomalainen sotilas yleensä on hyvä ampuja, mutta erityisen hyvä ampumataito oli suojeluskuntalaisilla. Asiahan on selvä: harjoitus tekee mestarin, ja harjoitusta heillä oli runsaasti. Armeijan tarkkaamput valittiinkin yleensä suojeluskuntalaisista. Suojeluskuntien riveistä nousseet upseerit ja aliupseerit todettiin kelvollisiksi johtajiksi, heihin miehet luottivat. Tällainen tulos saatiin talvisodan jälkeen ylempälle sk-upseeristolle tehdystä kyselystä.

Suojeluskunnat toteuttivat erinomaisen hyvin niille aikanaan asetetut tehtävät maanpuolustuksen monilla sarjoilla. Niinpä Tyrnävän suojeluskunnankin jäsenet ovat ansainneet jälkipolvien kiitoksen isänmaan hyväksi tehdystä työstä niin sodan kuin rauhan aikana.

I.M.

Lotta Svärd -järjestön toimintaa

Ahkerat lotat

Tyrnävän lotat toimivat työteliinä ja innokkaina suojeluskunnan apulaisina eri tehtävissä.

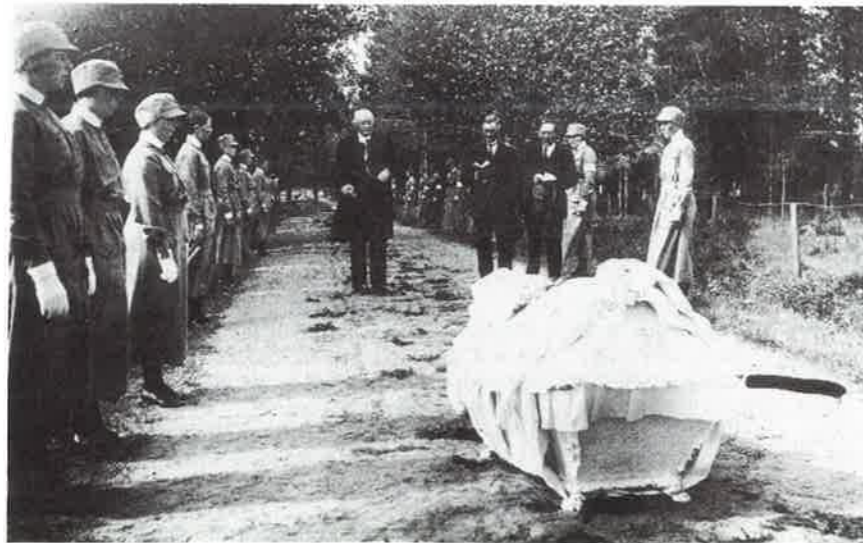
Ampumarjoituksissa ja monissa kilpailuissa niin kesällä kuin talvellakin lotat muuttivat monesti suurenkin joukon. Suurimmat tilaisuudet olivat leiripäivät, joihin osallistui suojeluskuntalaisia naapurikunnista. Silloin oli lotilla kiirettä ruuan ja kahvin keitossa.

Pikkulotat — lottatyöt

1930-luvun alussa perustettiin maassamme pikkulottaosastoja, joihin otettiin 8—16 vuoden ikäisiä tyttöjä. 17-vuotiaina heillä oli mahdollisuus liittyä varsinaiseen Lotta-Svärd-järjestöön. Jatkosodan aikana pikkulotta-nimitys katsottiin liian lapselliseksi ja ruvettiin puhumaan lottatyöistä. Tyrnävänkin lottatyöt, joilla oli samanlainen harmaa puku kuin aikuisilla, olivat hyvänä apuna monissa tehtävissä. Heidän johtajinaan toimivat mm. Aino Jussila ja Elli Paimela.

Lottakahvila

Tarmokas puheenjohtaja op. Alli Kivikari yhdessä johtokunnan kanssa päätti perustaa lottakahvilan suojeluskuntataloon (nykyiseen työväentaloon). Se sai kaikkien suosion. Arabian tehtaalta tilattiin täydellinen Lotta-Svärd-merkillä varustettu kahvi- ja ruokakalusto. Astioiden pohjassa oli Tyrnävä-merkintä. Aikanaan kun järjestö v. 1944 lakkautettiin, lotat jakoivat keskenään astiaston. Kahvikupit, kermakot, sokerikot ym. ovat nykyään arvokkaita,

Lotta Anni Fyrsten (s. 1906) lähdössä viimeiselle matkalleen. Kunniakujassa mm. Aino Nikkilä, Tyyne Isoniemi, Martta Saarela. Arkun edessä rov. Soriola, op. Paasonen ja kantt. Mattila. Vuosi on 1936.

eivät ehkä niinkään rahallisesti, vaan suvun vaiheisiin ja isänmaan historiaan liittyvinä esineinä.

Kahvilapalvelua varten lottajoukko jaettiin viiden hengen ryhmiin. Ryhmäpäällikön johdolla ryhmä vuorollaan oli töissä.

Töitä ja taitoja

Sk-talossa pidettiin monet muonitus-, ompelu- ja kutomakurssit. Eräillä kutomakurssilla valmistettiin komea ryijy ”Musta tulppaani” arvottavaksi. Sen voitti op. Into Aaltonen.

Monet lotat osallistuivat erilaisille kurseille muilla paikkakunnilla. Kaksi lottaa sai osallistua Tuusulan päällystökoululla muonitus- sekä keräys- ja kansliajaoston kurseille.

Paikalliset diakonissat Martta Saarela ja Elli Lahtinen pitivät lotille iltaisin lääkintäkurssia.

Tyrnävän paikallisosaston sihteerinä toimi pitkät ajat op. Elli Paimela ja rahastonhoitajana meijerin kirjanpitäjä Aino Nikkilä tarmokkaasti ja tunnollisesti.

Sotien jälkeen purettu lottamökki sijaitsi sk-talon tontilla. Siinä oli leivinuuni ja iso muuripata. Siellä leivottiin leivät ja keitettiin makoisat keitot moniin tilaisuuksiin. Sota-aikana leivottiin neliskulmaisia leipiä. Ne kuivattiin, pakattiin armeijan leipälaatikoihin ja lähetettiin rintamalle. Myös taloissa leivottiin paljon leipää armeijalle.

Suojeluskunnan kuorossa, jota johti op. Into Aaltonen, olivat laulutaitoiset lotat innokkaasti mukana. Kuoro oli sekakuoro, jonka esityksiä tarvittiin niin vakavissa kuin viihteellisissäkin juhlissa, joita oli joka vuosi runsaasti.

Fyysinen kunto katsottiin jo silloin tärkeäksi

Tyrnävän nuoria lottia keväisten koivujen katveessa vitivalkeissa esiliinoissaan leiripäivillään 1937. Vas. Rauha Alatalo, Helvi Fyrsten, Tyyne Korkala, Fanni Vähänen.

asiaksi, joten kuntomerkkejä suoritettiin suurella joukolla. Merkkiin vaadittiin 5 kertaa 10 km:n kävely kesällä ja talvella hiihtäen 3 kg:n hiekkapussi repussa.

Sota koskettaa Tyrnävää yhä enemmän

Talvisodan alettua 30.11.1939 Tyrnävälle siirrettiin sotapakolaisia eli evakkoja Kuusamosta, Suomussalmelta ja Hyrynsalmelta. Heidän majoituksensa ja muonituksensa järjestelyn lotat ja suojeluskunta hoitivat.

Lotat osallistuivat ilmavalvontaan Tyrnävän kirkon tornissa ja Limingassa Jussilan (sk-talo) katolla. Puhelimitse ilmoitettiin ilmavalvontakeskukseen lentokoneet ja niiden suunnat. Ilmahälytys annettiin meijerin pillillä huudattamalla ja kirkonkelloilla. Paikkakuntamme säästy pommituksilta, lukuunottamatta sitä tapausta, kun venäläinen pommikone jostain syystä pudotti pommilastinsa Ylitalon pellolle, ja siitäkään ei ollut ihmisille vaaraa. Jatkosodan aikana ei täällä enää suoritettu ilmavalvontaa.

Murheellisia viestejä kaatuneista alkoi saapua Tyrnävälle kuten muillekin maamme paikkakunnille. Lotat laskivat sankarihautajaisissa haudalle oman seppeleensä. He myöskin pitivät huolen hautojen kunnosta ja istutuksista

vuoteen 1944 asti, jolloin järjestö lopetti toimintansa. Siihen saakka avustettiin tietyllä rahasummalla kahta sotaorpoa, joiden isä oli kaatunut talvisodassa. He olivat suojeluskunnan ja lottien yhteisiä kummilapsia.

Tyrnävän sairaalat

Monelle on varmaan yllätys, kun kerrotaan kotikuntamme kahdesta sairaalasta, pienestä tosin. Pislän talon vanhalle puolelle perustettiin lottien toimesta Siirtoväen sairaala-niminen pieni sairaala, jossa kättilö hoiti synnytykset. Siellä oli 5 vuodepaikkaa. Sairaala-apulaisena oli nuori tyrnäväläinen lääkintälotta Jenni Ylisuutari (nyk. Hulkkonen). Toiminta-aika oli v. 1940 muutamia kuukausia.

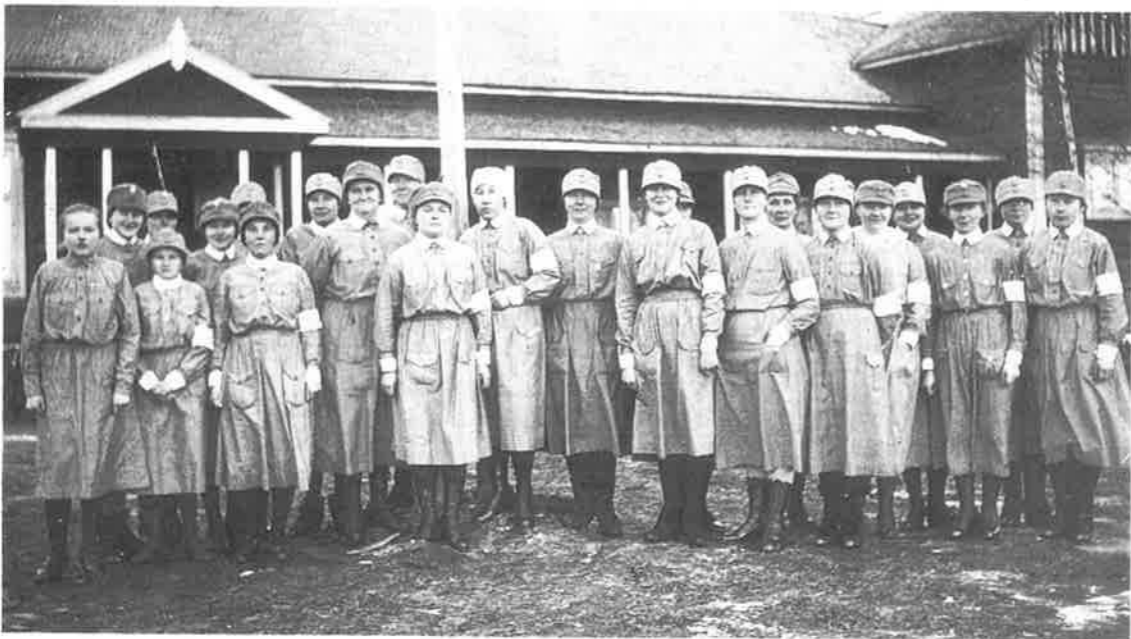
Toinen sairaala oli Pirskan taloon perustettu kulkutautisairaala, joka oli toiminnassa vielä lyhemmän ajan kuin Siirtoväen sairaala. Väli rauhan aikana Tyrnävällä puhkesi hengenvaarallinen kurkkumätäepidemia, ja sairaille piti saada nopeasti eristys- ja hoitopaikka. Täällä oli vain yksi hoitaja, em. lotta Jenni Y. Potilaiden ruoka valmistettiin lähitalossa.

Lottakomennukset

Monet lotat määrättiin komennukselle kauas kotiseudun ulkopuolelle. Sana ”komen-

Suojeluskunnan sekakuoro, joka aikanaan juhlisti laulullaan monia tilaisuuksia. Istumassa vas.: Into Aaltonen, Anni Aaltonen, Helka Turunen, Alli Kivikari, Anna Konola, Martta Saarela. 2. rivi: Anna-Liisa Siira, tunnistamaton, Sylvi Tuomikoski, Anna Siira, Laura Turunen, tunnistamaton, Elli Paimela, Oili Laine. 3. rivi miehet: Jaakko Markkula, Eino Markus, Iikka Korkala, Väinö Siira, Jaakko Markus. Yläriivi: Hannes Kantola, Toivo Keränen, Yrjö Pisilä, Jukka Siira, Reinó Anttila.

Tyrnävän lottia Väinölään pihalla joskus 1930-luvun alkupuolella. Kuvassa mm. Sylvi Karjalainen, Maija Korkala, Anna Siira, Hilma Pihlaja, Laura Turunen, Tyyne Oravainen, Aino Heinonen, Martta Matinolli, Enni Pakonen, Olga Laine, Anni Fyrsten, Laila Tihinen, Siiri Korkala, Lyyli Bäck, Anna Siira, Hanna Turunen, Anna-Liisa Kauppi.

Tyrnävän lotat hiihtomerkkiä suorittamassa. Hiihtomatka alkoi nuorisoseuran talolta (Väinölästä), käytiin Murron koululla, jossa oli mehutarjoilu, ja palattiin takaisin. Repussa oli määrä olla 3 kg:n paino. Matkaa kertyi yhteensä n. 20 km. Melko vaativa suoritus!

Kutomakurssien päätökseksi 1934 vasemmalla näkyvä ryijy on valmis. Se arvottiin ja saadut rahat käytettiin maanpuolustuksen hyväksi. Kuvan henkilöitä mm. Anni Fyrsten, Katri Pisilä, Laila Tihinen, Martta Matinolli, Tyyne Rauhio, Alma Littow, Jaakko Ikonen (Sk-talon vahtimest.), Tyyne Vähänen, Anni Pihlajaniemi, Aino Nikkilä, Anni Matinolli, Leila Matinolli, Elli Paimela, Helvi Ylitalo, Tyyne Isoniemi, Enni Pakonen, Helka Turunen, Martta Alatalo, Anni Ikonen, Anna Siira, Asta Markkula, Lyyli Riiikola, Anni Siira, Sylvi Laaninen, Helvi Rusila, Aili Kauppi, Alli Kivikari, Anni Aaltonen, Aino Koivuniemi, Laura Turunen.

nus" saattaa kuulostaa nykyihmisen korvissa tyyliä ja pakonomaiselta, mutta se tarkoittaa oikeastaan vain työtä, johon joutui. Lotathan olivat vapaaehtoisia, jotka olivat lupautuneet tiettyjä tehtäviä suorittamaan.

Tyrnävän lottia toimi erilaisissa tehtävissä sotasairaaloissa, muonituksessa, pesuloissa, varuskorjaamoissa, toimistoissa jne. Kuitenkin valtaosa heistä jäi kotiseudun lottatehtäviin, sillä maaseudun naisilla oli täysi työ hoitaa talonpito miesten ollessa rintamalla. He eivät voineet jättää kotejaan. Sensijaan perheettömät naiset eivät luonnollisesti olleet niin sidottuja kotitöihin, ja erittäin suuriarvoisen työn he suorittivat kaukaisilla komennuspaikoillaan.

Myöhäinen kiitos

Vaikka sodan aikana kaikki sotiemme johtomiehet antoivat varauksettoman tunnustuksen lottien korvaamattoman arvokkaasta työstä kansamme vaaran hetkinä, niin välillä olevina

vuosikymmeninä lottien työtä pyrittiin väheksymään ja heidän moraalinsakin tehtiin kyseenalaiseksi. Nykyään nämä syytökset tiedetään perättömiksi. Lottajärjestö valvoi tarkasti jäseniään.

Elämme suurten muutosten aikaa. Meidän ei enää tarvitse kätkeä kiitollisuuttamme lottien tekemästä työstä isänmaan hyväksi, vaikka Lotta-Svärd-järjestö lakkautettiin v. 1944 voittajan, Neuvostoliiton vaatimuksesta "fasisena". Mutta ajat ovat muuttuneet, Neuvostoliittoa ei enää ole, emmekä me elä enää "isonveljen" varjossa.

Lopuksi lainaan tyrnäväläisen lotan Helka Turusen sanoja: "Muistelen tyytyväisenä monesti raskasta ja vaikeaa lotta-aikaa. Silloin oltiin nuoria ja iloisia ja vähään tyytyväisiä. Lottalupauksen anto kirkossa oli harras tilaisuus. Lotta-Svärd-yhdistyksen tärkein sääntö oli toimia kodin, uskonnon ja isänmaan puolesta suojeluskuntajärjestön rinnalla".

I.M.

Lotta-aika — elämäni parasta aikaa

Liityn lottiin

Tultuani nuorena 22-vuotiaana neitosena Tyrnävän Osuusmeijerin palvelukseen liityin Tyrnävän Lotta-Svärd-yhdistyksen paikallisosastoon. Puheenjohtajana oli op. Elli Paimela, sihteerinä Helka Matinelli (nyk. Turunen), muonituspäällikkönä emäntä Anna Siira sekä lääkintäpäällikköinä diakonissat Marta Saarela ja Elli Lahtinen.

Työtä ja pikkuisen huviakin

Päästyämme sk-taloon 1932 saimme uutta intoa ja perustimme lottakahvilan. Tarmokas puheenjohtaja Alli Kivikari pani toimeksi, ja niin johtokunta suunnitteli sisustuksen. Tilattiin kalusteet: pöydät, tuolit ja upea ravintolatiski kaappeineen. Keittiö kunnostettiin, samoin vieressä oleva huone, jota alettiin kutsua "lottakamariksi". Samoin hankittiin kahvilakalusto.

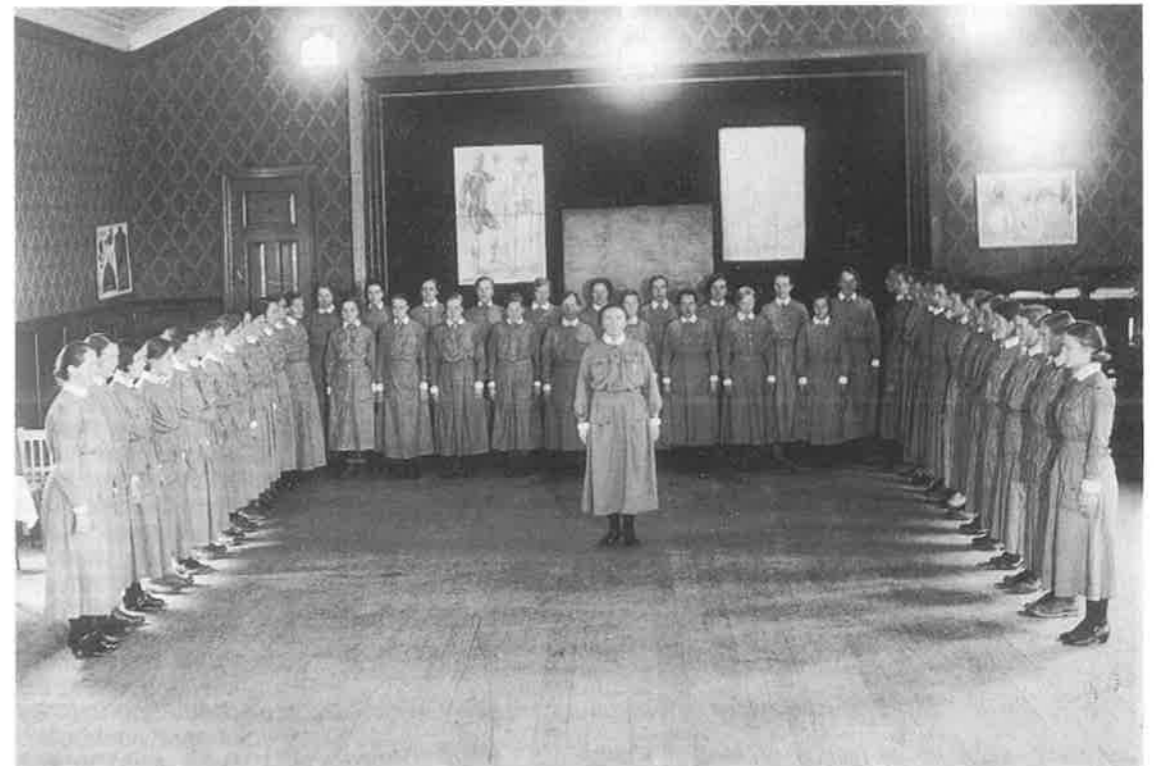
Työtä riitti. Olimme aina vuorollamme tarjoilemassa, tietenkin lottapuvussa. Vahtimestarina oli Ikosen pariskunta, aina valmiina auttamaan.

Koska talossa oli näyttämö, innostuttiin järjestämään teatteri-iltoja. Harjoiteltiin useita kappaleita, Ikosen pariskuntakin oli mukana. Iltaisiin saatiin väkeä. Nuoriso kaipasi tanssia, mutta tanssia saatiin vasta varsinaisen ohjelman jälkeen, niin oli säädetty.

Suojeluskunnan ja lottien yhteiset joulujuhlat olivat mieleenpainuvat, olihan iso, komea sali, johon pöydät saatiin sijoitetuksi ja tarjoilu helpoksi joulupuuroineen ja kahveineen. Joulukuusi kynttilöineen ja koristeineen luonnollisesti juhlisti tunnelmaa. Myimme piiriin lähettämiä Joululotta -lehtiä sekä muita julkaisuja.

Lottamökki saadaan

Saatiin lahjoituksena Ristelän vanha riihi Jokikylästä ja siirrettiin purettuna sk-talon pihiin. Siinä se koottiin. Siihen rakennettiin pirtti ja kamari, muurattiin leivinuuni ja hankittiin iso muuripata. Nyt oli helppo leipoa pullaa ja muita leivonnaisia sekä tehdä simaa ja keittää juhannusjuustoa myyjäisiin, sillä rahaa tarvittiin mm. piirille meneviin maksuihin luennoitsijoista yms.

Tyrnävän lotat opintokurssille järjestäytyneenä v. 1936. Neliön keskellä kurssin johtaja sair.hoit. Salli Kajava. Sk-talon juhlasali oli melko tyylikäs, huomaa senaikaiset juhlatapetit ja valaisimet. Vastikään hankittu komea piano oikealla.

Kirkkopuiston kuuset

Näkyväksi työksi tuli kuusen taimien hankkiminen ja istuttaminen kirkkopuistoon. Kaiettiin istutuskuopat, ja isännät toivat hevoskuormittain ruokamultaa, johon pienet kuusentaimet istutettiin. Ne oli kerholainen Tauno Oravainen Puistolassa kasvattanut. Hyvin taimet lähtivät kasvamaan ja ovat nyt isoiksi kuusiksi ehtineet. Onhan siitä jo kohta kuusikymmentä ajast' aikaa! Kun meistä istuttajista kohta aika jättää, niin on hyvä, että näiden puiden historia tulee kirjaan pannuksi, ja joskus ehkä me kuusien istuttajainkin saamme jälkipolvilta myötämielisen ajatuksen osaksemme.

Sota-ajan koettelemuksia

Talvisodan alkaessa Suomussalmelta alkoi tulla mahdottomasti väkeä lehmiseen. Vilja-aitan luona olevalle kentälle siirrettiin lehmät lypsettäviksi, olihan iltalypsyn aika. Maito tuotiin merijeriin punnittavaksi, ja siitä saadut rahat tiliin väsyneille pakolaisille. Onneksi tarkastuskarjako Alli Kallio otti komennon ja sai sijoitettua lehmät hoitajineen taloihin eri puolille pitäjää.

Suomussalmelta alkoi kuulua muutakin ikävää: ensimmäiset kaatuneet, Matti Herranen ja Väinö Johannes Korkala saivat sankarikuuleman 11. ja 12. joulukuuta 1939, samoin vielä

Tyrvään lottien koulutuspäivien päättäjäiskuva keväällä 1937. Istumassa 1. rivi vas. Emmi Soriola, 2 kouluttajaa, Anna Siira, Laila Tihinen, Alli Kivikari. 2. rivi vas. Anni Matinolli, Aini Lukka, Lyyli Riikola, Elsa Ylitälo, Saara Rekonen, Aino Nikkilä, Hilja Pylkäs, Hilma Pasanen. 3. rivi vas. Emmi Anttila, Anna Hemmilä, Eeva Vartiainen, Laura Pihlajaniemi, Elli Paimela, Aino Siira, Impi Niemelä, Liisa Kauppi. Ylemmissä riveissä Helka Turunen, Kerttu Pakonen, Hanna Kero-la, Helmi Kauppi, Martta Matinolli, Laura Markus, Sylvi Tuomikoski, Tyyne Isoniemi, Ilmi Siira, Salli Siira, Salli Ylitälo, Anni Konola, Anni Nurro, Anni Väliäho, Katri Anttila, Aino Jussila, Helvi Ylitälo, Kerttu Anttila, Kerttu Kuusiniemi. (Muutama henkilö jäänyt tunnistamatta).

12.12.1939 Reino Iisak Nurro ja 26.12. Juho Henrik Hämäläinen. Surunviestejä saatiin siten runsaasti 40-luvulla talvi- ja jatkosodan aikana.

Sankarivainajien siunaus toimitettiin kirkossa, siunauksen toimitti kirkkoherra Jussi Järvi. Lotat olivat mukana, ja laskimme yhteisen seppeleen haudoille.

Tarpeellisia talkoita

Välirauhan aikana kesällä 1940 Tupoksessa olivat alkaneet raivaustyöt siirtoväen asuttamiseksi. Tyrvään lottia lähti työhön, aina viikoksi kerrallaan. Myös halkomottien tekoon osallistuttiin. Motteja tehtiin enimmäkseen Kirstinän koivikossa. Jatkosodan aikana leivottiin leipää armeijalle talkootyönä. Roustin pirtissä leivoimme pyöreitä ohuita reikäleipiä, taloissa sekä pyöreitä että neliskulmaisia leipiä. Kuivattuina ne pakattiin ja lähetettiin edelleen.

Lottapiiriltä saatiin "Hooverin" apua siirtolaisille jaettavaksi. Se oli Amerikasta tullutta vaate- ym. apua. Lotat suorittivat tämän erittäin tarpeellisen avustuksen jakamisen kunnantalon vanhalla puolella.

Lottakomennuksia, työmääräyksiä

Täältä lähtivät komennukselle mm. lotat Aili Väliäho ja Hilma Pihlajaniemi (nyk. Mäläskä)

Tyrvään lottia ennen sotia. Kuvassa mm. Alli Kivikari, Helvi Rusila, Martta Matinolli, Tyyne Isoniemi, Anni Karppinen, Helka Turunen, Aino Nikkilä, Elli Paimela, Enni Pakonen, Asta Markkula, Aino Hannula, Tyyne Korkala, Lilja Kinnunen, Laura Turunen, Helvi Fyrtten, Toini Isoniemi, Aino Koivuniemi, Aili Väliäho, Aili Kallio, Kaisa Koistinen, Sylvi Laaninen, Laila Tihinen, Anni Siira, Kerttu Tolonen, Emmi Anttila, Anna-Liisa Ansamaa, Helmi Mällinen, Anna Siira, Alma Littow, Leila Matinolli, Helena Mikkola, Tyyne Rauhio, Maria Heikkinen.

Roustin pirtissä leivottuja neliskulmaisia leipiä pakataan armeijalle lähetettäväksi. Kuvasta huomataan leipälaatikon muodosta, miksi leipien piti olla juuri neliskulmaisia: pakkaukseen ei jäänyt tyhjää tilaa. Vasemmalta 2 pikkulottaa: Ilma Markus ja Anna-Liisa Bäck, punnitsijana Martta Kirstinä. Kuva on vuodelta 1942.

Lotat Helmi Vikiö (vas.) ja Olka Laine leipomassa leipää rintamalle lähetettäväksi. Tämä kuva on sk-talon vieressä sijainneen lottamökin pirtistä jatkosodan ajalta.

Talvisodan evakoille lahjoitettujen vaatteiden lajittelu ja kirjanpito käynnissä "lottakamarilla", joka oli pieni huone sk-talossa. Vas. Alli Kivikari, Tyyne Oravainen, Lyyli Bäck.

muonitustöihin lähelle Syväriä. Kotirintamalla oli monia autettavia, tehtiin käsitöitä, kahvilaa hoidettiin. Haluan erikoisesti mainita lotta Anni Väliahon, joka tuli päivätyönsä päätyttyä vielä illaksi tarjoilutehtäviin. Kevään tullen alkoi sankarihautojen hoito ja kastelu. Olihan niitä siirtolaisia, lottamökissä leivottiin ja muuripadassa kiehui hernekeitto. Lottien piiri-johtokunnasta tuli erilaisia työmääräyksiä, samoin sotilaspiirin esikunnasta.

Neuvostokansalaisia Tyrnävällä

Heitä oli kahdenlaisia: sotavankeja ja inkeriläisiä.

Vangit olivat tietenkin sotilaita, jotka oli määrätty tänne taloihin työhön, kun ankara työvoimapula vallitsi. Yleensä he käyttäytyivät hyvin, ja isäntäväki oli heidän työntekoonsa tyytyväisiä.

Toinen ryhmä oli inkeriläisperheet. Heidät

Kahvitarjoilu on alkamassa. Pöydällä Lotta-Svärd-kupit odottamassa juojia. Tarjoilu näyttää tällä kertaa olevan maksullinen, esim. kahvikupin hinta on 75 penniä. Lotat vasemmalta lukien Helmi Mällinen, Aili Rauhio, Sofia Turunen, Alma Paasonen, Laila Tihinen.

Kaksi iloista lottatyttöä v. 1939. Vas. Sirkka Puronkari ja Annikki Keränen.

oli tuotu suomalaisten pyynnöstä maahamme Leningradin lähetyiltä turvaan. Saksalaiset olivat valloittaneet ko. alueet, ja Suomessa katsottiin, että heimoveljet ovat täällä parem-
massa turvassa, vaikka Saksa olikin silloin liittolaisemme. Suurin osa inkeriläisistä teki täällä maatöitä, he nauttivat palkkaa kuten muutkin, usein he olivat taloissa ns. muonamiehinä, osa palkasta maksettiin ruokatavaran ja asunnon muodossa.

Inkeriläisten joukossa oli pystyvä sähkömies, Johanson nimeltään. Hän asensi sähköt asuntoihin. Sodan jälkeen Johansonia suojeltiin täällä kuten Muhoksellakin, jonne hän muutti. Inkeriläiset nimittäin piti luovuttaa Neuvostoliittoon, mutta monet aavistivat, mikä heitä siellä odotti. Hyvästit heille jätettiin murhemielin, sillä oli tultu hyväksi ystäviksi, hehän puhuivat suomea ja Suomen heimoa olivat.

Poltin arkiston

Lottajärjestö lakkautettiin 23.11.1944. Sen purkutyö alkoi. Omaisuus luovutettiin maamiesseurojen naisjaostoille, niin Tyrnävälläkin. Lottamökki purettiin ja siirrettiin Kirstinän ahteelle Keräsen maalle. Se rakennettiin asutavaksi.

Tilikirjat lähetin määräyksen mukaisesti Kempeleen nimismiehelle. Kaikki muut paperit poltin. Jälkeenpäin ajattelin, että olisi pitänyt ainakin tärkeimpiä asiakirjoja jättää tuleville

polville, ehkä niistä olisi joku ollut kiinnostunut. Mutta aika oli silloin niin pelottava, ja kaikenlaisia huhuja oli liikkeellä hävityn sodan jälkeen.

Lottien puheenjohtaja Alli Kivikari muutti sodan jälkeen Turkuun ja sihteeri Elli Paimela lapsineen Kemiin. Molemmat ovat siirtyneet ajan rajan toiselle puolen. Elli Paimela on haudattu miehensä viereen Tyrnävän hautausmaahan.

Epäiltiin asekatkijäksi

Tai ei oikeastaan minua epäilty suoranaisesti, vaan Valtiollinen Poliisi (Valpo) uskoi, että minä tiedän jotain suojeluskunnan puuhista. Silloin oli vuosi 1947 ja ns. asekatkenta-juttu oli kuumimmillaan. Minut kutsuttiin ravintola Arinan kabinettiin, ja kolme kuulustelijaa tuntikausia piti minua tiukilla. Lotillahan luonnollisesti ei ollut aseita, mutta kuulustelijat epäilivät, että kaikkia suojeluskunnan aseita ei ollut luovutettu asianmukaisesti pois. Lopulta he uskoivat, että en ole ainoatakaan konekivääriä piilottanut, enkä tiedä kenenkään muunkaan niin tehneen.

Vaikka lotta-aikani päättyi tällaiseen ikävään tapaukseen, niin mukavia muistoja on paljon enemmän, ja niitä on näin vanhoilla päivilläni, 86-vuotiaana, mieluista palauttaa mieleen. Olen tyytyväinen, että olen saanut lottana isänmaatani palvelulla.

Aino Nikkilä

Tyrnävän miesten talvisota

Satoja sotakokemuksia

Talvisodan aikana valtaosa Tyrnävän miehistä kuului 9. Divisioonaan, jota johti silloinen eversti Hjalmar Siilasvuo. Tyrnäväläisten perusyksikkö oli Kevyt komppania 9, jossa palveli myös Temmeksen miehiä. Komppania siirrettiin Oulusta Suomussalmelle. Sen päällikkönä oli luutn. Hannila.

Osa miehistä kuljetettiin Kuhmoon. Tämän osaston johtajana oli luutn. von Essen. Suomussalmen ja Kuhmon soturit olivat reserviläisiä, siis jo aikaisemmin asevelvollisuutensa suorittaneita "ammattitaitoisia" sotilaita.

Asevelvollisuutta suorittavat nuoret miehet palvelivat silloin Hämeen Ratsurykmentissä, joka taisteli Karjalan Kannaksella ja Laatokan koillispuolella. Lisäksi joitakin upseereita ja muiden aselajien miehiä palveli eri puolilla pitkää rintamaa.

Koska Suomussalmen ja Kuhmon taisteluita Hj. Siilasvuo on kirjoittanut erinomaiset teokset "Suomussalmen taistelut" ja "Kuhmo talvisodassa", niin tässä ei ole tarpeellista eikä edellytyksiäkään ruveta niitä tapahtumia tarkasti selostamaan. Asioista kiinnostunut voi kirjastosta lainata em. teokset samoin kuin Eeva-Liisa Honkakosken haastattelukirjan "Tyrnäväläiset talvisodan tanterilla."

Koska Eeva-Liisa Honkakosken teoksessa on runsaasti talvisodan muistelmia, niin tähän kirjaan on otettu pääasiassa jatkosotaan liittyviä haastatteluja, jotka on sijoitettu teoksen loppupuolelle, talvi- ja jatkosotaa käsittelevän joukko-osastojen sotapäiväkirjoihin ym. aiheeseen perustuvan historiallisen osan jälkeen.

Toivo Rusila — Kevyen komppanian runoilija

Toivo Rusila oli todellinen monitoimimies: maanviljelijä, taiteilija, urheilumies, runoilija. Viimemainitulla alalla on varmasti hänen paras saavutuksensa "Kronikka Kevyen komppanian sotaretkestä". Siinä hän kertoo komppaniansa historian Oulusta lähdöstä Suomussalmen ja Kuhmon taistelujen kautta aina rauhantekoon asti. Runoelma, jossa on kerrassaan 85 säkeistöä, on loppusoinuiltaan virheetön, eloisa ja sananvalinnoiltaan osuva. Siinä pilkahtaa joskus huumorikin, mutta yleissävy on vakava. Kronikka lausuttiin ensi kerran Kev.os. 9:n asevelijuhlissa Oulussa 5.1.1941. Runoteosta on aikanaan levitetty kirjapainossa painettuna vihkosena. Vihkosia lie-
nee säilynyt vain vähän, joten jos jollakulla sellainen on, pitäköön siitä tarkasti huolen. Toivo Rusila kuoli v. 1985.

Kun Rusilan Topi kuuli, että häneltä vaadittiin runoa Kevyen komppanian vaiheista, hän toteaa:

Ensin luulin, on tehtävä visainen, muisto talvesta on kovin risainen.

Talvisota oli kiivas, 105 päivää kestänyt kamppailu, myös Kevyen komppanian kohdalla monia, sekaviakin vaiheita sisältänyt tapahtumasarja, joten ei ollut ihme, että muistot siitä olivat selkiintymättömiä. Mutta kyllä ne Toivolla melko hyvin muistissa olivat, kuten runo kokonaisuutena osoittaa.

Runoilija on turhan vaatimaton, mutta se hän kuuluu asiaan:

Loistotulostahan ette voi multa vaatia, koetin muutamanlaisen mä laatia.

Värssyt alkaa vasta lähdöstä Oulusta majapaikastamme kuuromykkäkoulusta. Siitä kuuluisasta yhteentörmäyksestä juna-
kuljetuksen aikana Toivo kertoo näin:

Mutta Jaalangas tuli heti relletti, siellä tavaramme hangella kelletti. Komentajallakin meni käsi päähän nyt, tähän hiidessä passaa ei jäähän nyt.

Hyrnsalmelle saavuttua oli kiire suojaamaan Siilasvuon joukkojen vasenta sivustaa. Matkaan oli lähdetty Oulusta 7. joulukuuta, 9.12. saapui Kevyt komppania Hyrnsalmelle, siitä jatkettiin matkaa hiihtäen ja ratsastaen, ratsumiesten hinatessa hiihtäjiä, pohjoista kohti:

No, jalkaa kun nostimme taajassa, hernesopan söimme aamulla Laajassa. Kumu kuului kun kaukaa vaarolta, nousi harjakset Jussilta, Aarolta.

Hyökkäyksessä Hulkonniemeen joulukuun 11. päivänä joutui Kevyt komppania kokemaan ensimmäisen raskaan menetyksensä: alik. Väinö Korkala sai sankarikuoleman:

Kun komppania taistelusta palasi, näimme heti, pojat jotakin salasi. Saimme tietää heiltä viimein sen, oli retki ollut Korkalan viimeinen.

Kronikoitsija kertoo lyhyesti osaston tehtävistä:

Sivustaiskuja tehtiin ja saarrettiin, ryssän selkähän useinkin kaarrettiin.

Hyökkäyksiä piti jatkuvasti torjua:

Yhä kohti kun iivanat ammentaa, mutta moni heistä jää Kylälammen taa, ja kun Tolosessa tykkimme äännähti, Lenin haudassa varmasti käännähti.

Valitettavasti Lenin käännähteli kovin harvoin haudassaan, sillä tykistöillämme oli liian vähän ammuksia talvisodan aikana. Tämä piti paikkansa kaikilla rintamasuunnilla. Jos Suomussalmella ja Kuhmossa olisi saarrettuja venäläisjoukkoja voitu pehmittää voimakkaammin tykistötuella, olisivat suomalaisten tappiot olleet huomattavasti pienemmät.

Monia ajatuksia herättävä tyrnäväläiskohtalo tämäkin:

Kukaan säästy ei poikaimme uhkasta,
vanhat muistanevat vielä Janne Tuhkas-
ta,
loikkas Venäjälle kerran hän hanttina,
Hulkonniemessä nyt kaatui — luutnant-
tina.

Yllättävän paljon sattui Tyrnävän miesten
kohdalle tapauksia, joissa ilmeni asukkaiden
yhteistyötä vihollisen kanssa:

Omat koirat puri meitä Peurassa,
hyökkäs Tapio näet kuuden ryssän seu-
rassa.

Mutta kyllä Oskarin partakin naavoittui,
joskin Kukkola ja Markkula haavoittui.

Oskari Tapio-niminen paikallinen asukas
johdatti venäläispartion Ruosteen taloon ma-
joittuneiden Kevyen komppanian miesten
kimppuun. Yllätys onnistui, mutta lopulta saa-
tiin osa hyökkääjistä surmatuiksi, osa pakeni.
Jaakko Markkula haavoittui vaikeasti, Jalmari
Kukkola lievemmin. Isänmaan petturi sai sen
tuomion, joka sodassa sellaiselle aina annea-
taan. Tämä on täysin todistettu tapahtuma,
hyvin epäilyttäviä tapauksia jäi miehille mie-
leen joitakin. (Sodan jälkeen Toivo Rusilaa oli
kuulusteltu Tapion asiasta, mutta ketään ei
syytetty. Kai huomattiin, että vääryyttä ei ollut
tapahtunut.)

Suomussalmen kirkonkylästä ja Hulkonnie-
mestä alkoi puna-armeijan 163. divisioona pe-
rääntyä joulukuun 28. päivänä suomalaisten
kiivaiden hyökkäysten saattelemana. Se jätti
suuren määrän kalustoaan ja paljon kaatuneita
motteihin, mutta elävän voiman pakoa ei
voitu estää. Venäläisten tie kulki pitkin Kianta-
järveä. Kevyt komppania Hannila siirtyi erä-
seen niemeen ja yritti konekivääreillään tuho-
ta pakenijoita, mutta matka oli hieman liian
pitkä, joten tuli ei ollut tarpeeksi tehokasta, ja
jälle ei ollut menemistä venäläisten panssari-
vaunujen ja lentokoneiden vuoksi. Toivo ker-
toi:

Emme jää itsekään siihen kuolaamaan,
jälkijoukkoa käymme järvelle suola-
maan,
vielä yölläkin oomme me vahdissa,
Ala-Röntylässä käymme me jahdissa.

Päälliköksi vaihtui luutn. Volanen, suunnak-
si määrättiin Raatteen tie, jota pitkin hyökkää-
vä 44. moottoitu divisioona oli tuhottava saar-
tamalla se:

Olo motissa tuntui kai kuumalta,
kun rengas pieneni vain tuuma tuumalta.
Aset heittikin kirgiisit hallustaan
ja kauhun vallassa metsähän tallustaa.

Siilasvuo kertoo teoksessaan "Suomussal-
men taistelut": "Sekä kapteeni Flinkin että
luutn. Volasen osastot jatkoivat tammikuun
7:ntenä ja vielä useina päivinä alueen puhdis-
tamista. Vihollisia oli hajallaan metsissä. Toi-
set pyrkivät kohti rajaa, toiset olivat uupunei-
na piiloutuneet tuuheiden puiden alle. Vähitel-
len nälkä ja pakkasen ajoivat nämä onnetto-
mat päivänvaloon."

Toivo Rusila kertoo samasta asiasta:

Monasti oltiin nyt vaarassa suuressa,
ryssiä kitisi kun joka pehkon juuressa.
Kerran osuin mä Materossa paikalle,
kun ryssä tuli jonoon aamusaikalle.

Valtava sotasaalis saatiin:

Oli autoja, tykkejä, tankkia,
joukosta puuttui tuskin Venäjän pank-
kia.

Stalinin kuva tätä katseli männystä,
sormet jäässä oli vihollisten kännystä.

Voitollisten Suomussalmen taistelujen jäl-
keen Kevyt komppania Volanen määrättiin siir-
rettäväksi Kuhmoon, jossa rajan yli tullutta
ylivoimaista vihollista oli viivytetty sodan alus-
ta lähtien.

Kuljetus Kuhmoon tapahtui hyytävässä yli
30 asteen pakkasessa. Sen ymmärtää, mikä
koettelemus se on avoimella auton lavalla.
Paletumia tuli. Onneksi komppania sai Kuh-

Talvisotaan valmis-
taudutaan Oulussa.
Eino Fyrsten ilma-
torjuntakonekivää-
rin kahvoissa.

Talvisotaan lähtemisen muisto-
laatta terveysaseman edessä.

Niilo Turusen kuva-
albumista: "Suomussalmen taiste-
luiden muistomerk-
ki. Suunnilleen tällä
kohtaa ovat tyrnävä-
läisetkin olleet kah-
den tulen välissä.
Suomalaisia 2.000
miestä ja venäläisiä
18.000."

mossa viikon levon. Siilasvuon tarkoitus oli, että maanteille jumiutunut venäläisdivisioona pitäisi saada pitävästi motitetuksi ja tuhotuksi. Se oli viikkokausien ajan kaivautunut maahan ja tehnyt lujat korsut ja kenttävarustukset. Sen tuhoaminen tulisi olemaan raskaita tapioita vaativa sotatoimi, varsinkin kun suomalaisilta puuttui tarpeeksi tehokas tykistövoima. Pitkä ”venäläismakkara” Saunajärven tiellä pitäisi saada pätkityksi pienempiin osiin, niin ne olisi helpompi nujertaa yksitellen. Tähän tehtävään osallistuvat myös tyrnäväläiset:

Käskeytyminen sitten taas eri rutjahan, komppania etenee Klemettiin, Lutjahan, Ryssä on hädettävä Alajärven rannasta sekä iskettävä myös kohti Kannasta.

Hiihtotaito oli useimmilla venäläisillä ole-maton:

Hiihtotaito oli ryssillä heikkoa, lähinnä muistutti he suksilla peikkoa. Hädän tullen suksit, sauvatkin jäivät, tossuihin luottaen sitten pakohon mättivät.

Dolinin hiihtoprikaati oli poikkeus, mutta surkea kohtalo tuli senkin osaksi:

800:lle on matka tässä päättynyt, siinä lepäsi hiihtoprikaati jäätynyt, puolipalaneita siellä täällä kellottaa, sivukulkijaa tahtoo se ellottaa.

Junien yhteentörmäys Vaalan Jaalangassa 7.12.1939. Tyrnävän reserviläisten Kevyt komppania 9 oli matkalla rintamalle. Vaikka näin rumaa jälkeä syntyi, välttyttiin miesten pahoilta loukkaantumisilta, joitakin kolhuja tosin tuli. Törmäyksen syyksi epäiltiin sabotaashia, mutta varmuutta asiaan ei liene saatu.

Politrukit olivat puna-armeijassa poliittisia neuvonantajia, joilla oli enemmän valtaa kuin sotilasjohtajilla, ja asiantuntemattoman politrukin käskyn seuraus oli joukolle usein katastrofaalinen. Moskovon ”Tiltua” ei nuori polvi tunne. Hän oli suomalainen nainen, joka oli mennyt Neuvostoliiton radion palvelukseen. Hänen äänensä kuului suomalaisten radioasemien aalloilla, ja kun aukaisi radion, siellä puhui ”Tiltu” Neuvostoliiton sotapropagandaa suomalaisen ohjelman sekaan. Näin kertoo politrukeista ja ”Tiltusta” kronikoitsija:

Rohkeutta saivat usein iivanat votkasta, tällöin ei kai tarvinnut politrukin potkasta.

Kovääniset vuoroin haukkui ja soitteli, ”Tiltu” sakkiinsa myös vietellä koitteli.

Koivun kenttävartio oli tärkeä varmistusase-

Sitten siirryttiin jo Koivujärven rannalle, saatiin käsky: ”Käyte varmistuskannalle, taakse iivanaa ei saa päästää kiertämään, pääjoukko käy mottia viertämään!”

Maaliskuun 9. päivänä sai sankarikuoleman Eino Markus, Volasen komppaniasta viimeisenä ennen välirauhan tuloa:

Niilo Turusen kuva-albumista: ”Tienhaarasta etenivät suomalaiset ja valtasivat kirkonkylän tällaisena”.

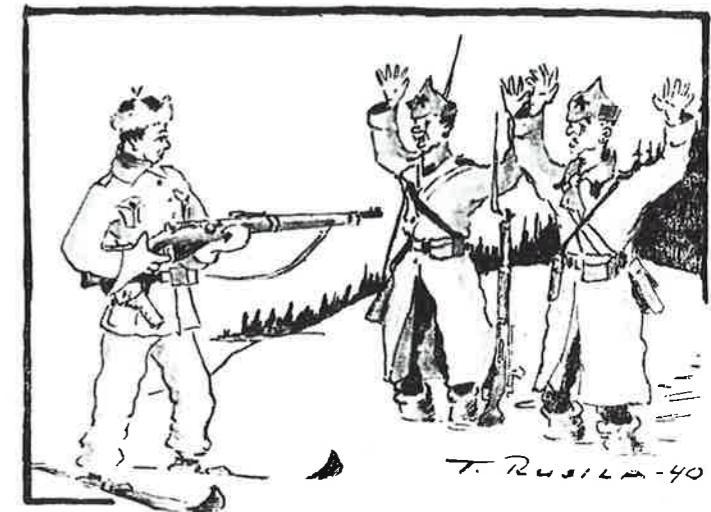
Suomussalmi 1.5.1940.

Kaksi Toivo Rusilan piirtämää kirjapainossa painettua postikorttia. Antautuvia venäläisiä esittävä kortti on talvisodan aikainen, humoristisen ratsumieskortin piirtämisaika ei ole tiedossa.

Sotien aikana painettiin paljon propagandakortteja, joissa koetettiin kuvata vihollinen typeränä ja naurettavana. Rusilan Topin venäläiskortti ei ole suinkaan pahimmasta päästä, ovathan viholliset siinä sentään tavallisen miehen näköisiä, vaikka eivät kasvoiltaan kaikkein kauneimpia.

Sotilaiden ja myös koko kansan mielialaa koetettiin pitää korkealla varsinkin jatkosodan aikana liioittelevilla tiedoilla omien voitoista ja vihollisen tappioista. Mutta valtaosa miehistä ei kaikkea uskonut, ja usein kuultu sanonta oli: ”Se on sitä ropakantaa!” Vielä tänä päivänä kuulee joskus sodan käyneen miehen suusta tämän lauseen, jos jotakin asiaa kehutaan vähän liikaa.

Vielä muistan mä Eino Markusta, hän katsoo nyt sankarina arkusta. Näin lopuss' oli sun kohtalos kaatua, Suomen sotilas olit ja parasta laatua.

Alikersantti, ryhmänjohtaja Toivo Rusila, joka viikkaana miehenä otti asioista jo ennakolta selvää ja piti ryhmänsä tilanteen tasalla, tuli aamulla 13.3. telttaan ja kertoi, että klo 11 tulee rauha. Tätä eivät kaverit olleet uskoa, vaan epäilivät Topin kurillaan valehtelevan ja suhtautuivat melko tympeästi tällaiseen leikinlaskuun. Mutta tottahan se oli, pian asia varmistui:

Rauhan viesti sotatoimet lopetti, kovin talvi tää kansaamme opetti, apua turhaan kun lännestä aneltiin, ehdot kovat meille idästä saneltiin.

Osasto siirtyi nyt Nurmekseen. Sinne olivat saapuneet myös von Essenin sotilaat, joita oli kohdattu vain sattumalta Kuhmon kovina päivinä:

Siellä tavattiin taas von Essenin poikia, nyt alkuperäinen sakkikoolla oli oikia. Majapaikkana jos ois vaikka Lohtaja, sill' ei väliä kun Essen on johtaja.

Me suomalaiset olemme rauhaa rakastavaa kansaa:

Vielä jatkan mä vähän tätä viisua, sota-asun saimme yltämme riisua ehkä kauaksikin, jos hyvin tässä onnistaa, rauhan töissä näet halumme ois ponnistaa.

Tyrnävän ratsumiesten talvisodan taistelut

Hämeen Ratsurykmentti Lappeenrannassa oli ollut useimpien tyrnäväläispoikien palvelupaikkana lähes kahden vuosikymmenen ajan. Niinpä tässä kunniakkaassa "punahousujen" rykmentissä palveli syksyllä 1939 kolmisenkymmentä tyrnäväläistä nuorta miestä. Heidän joukossaan jouduin minäkin 18-vuotiaana vapaaehtoisena talvisodan myllerryksiin. Kerroin lyhyesti HRR:n sotapäiväkirjoihin tukeutuen tuon kriittisen syksyn ja talven tapahtumista.

Hämeen Ratsurykmentti kuului osana Ratsuväkirykmenttiin, joka perustettiin Lappeenrannassa 7. p:nä lokakuuta -39. Rykmentin komentajaksi tuli ev. ltn. Matti Eemil Tiainen ja miehistön rungon muodostivat eräistä etelä- ja itä-Suomen sekä Karjalan ja Oulun sotilaspiireistä olleet varusmiehet. Miehistövahvuus oli 690 miestä, ratsuhevosia oli noin 490 sekä lisäksi vetohevosia hieman toista sataa. En-

Mutta onko seuraava säkeistö toteutunut ennustus? Jäihän rauhan aika lyhyeksi:

Mutta jos vainolainen uhkaa vasta ja rajalle ilmestyy anastaja, silloin joukko tää kokoontuu uudelleen, uhrin tarjoo taas isänmaallisuudelleen.

Talvisodan uhrin eivät olleet turhat. Isänmaan vapaus oli säilynyt:

Niin Suomi ei ole vielä kenenkään lisämaa,

oma on sen ranta ja sisämaa.

Eteenpäin nyt kaikki yhdessä koitetaan, siten parhaiten vastukset voitetaan!

von Essenin soturit

Toinen tyrnäväläisosasto, Kevyt komppania von Essen, joka oli Nurmeksen kautta siirretty Kuhmon rintamalle, oli ollut koko ajan rasittavissa partio- ja varmistustehtävissä oikealla sivustalla. Tässä osastossa oli myös Temmeksen ja Haapajärven reserviläisiä. Savijärvi, Tolkee, Saunajärvi, Kuusijärvi, Löytöjärvi, Löytövaara sekä monet muut paikannimet tulivat heille tutuiksi. Niihin liittyy muistoja ankarista taisteluista. Varsinkin sodan viime päivien Löytöjärven ja Löytövaaran raskaissa torjuntataisteluissa, joissa moni Tyrnävän mies kaatui isänmaan puolesta, Erkki Välipirtti vielä 13.3.1940, von Essenin komppania joutui keskeytyksensä rajoille. Turhaan ei eversti Siilasvuo tätä joukkoa kiitellyt.

I.M.

Korsun tekemisen taidon osasivat monet miehet, hirsitalon tekijöitä silloin löytyi enemmän kuin nykyään, ja suomalaisten korsu oli oikeastaan maan sisään rakennettu hirsimökki. Kuva Karjalan kannakselta talvisodan aikaan.

Talvisodan haavoittuneita Oulun lääninsairaалassa keväällä 1940. Sängyssä Jaakko Markkula, toiset tuntemattomia kohtalotovereita.

Surun päivä Tyrnävällä. 9 talvisodan sankarivainajaa lasketaan samalla kertaa hautaan samalla kertaa kevättalvella 1940.

muttiin yhden vuorokauden aikana 12-tuumaisilla tykeillä satoja ammuksia, rykmentistä kaatui tuolloin tietääkseni vain yksi mies. Muutoin HRR:n toiminta Kannaksella oli aluksi viivytystaistelua, jossa rykmentti jo kärsi raskaita menetyksiä.

Rajujen ja uuvuttavien viivytystaistelujen jälkeen rykmentti saapui pääpuolustuslinjalle eli ns. Mannerheiminlinjalle Summan kohdalla itsenäisyyspäivänä. Miehet olivat viikon lähes yhtäjaksoisen valvomisen jälkeen äärimmäisen väsyneitä, mutta joutuivat osallistumaan puolustustaisteluihin vihollisen aloitellessa läpimurtoa päälinjalla. Pian rykmentti pääsi kuitenkin lepoon Leipäsuon maastoon.

Helmikuun alussa ratsurykmentit marssivat Lappeenrantaan uudelleenjärjestelyjä varten. Hevoset, jotka olivat osoittautuneet nykyaikaisessa sodankäynnissä ja paksussa lumessa käyttökelvottomiksi ja jotka sitäpaitsi kärsivät vaikeissa ja kylmissä oloissa suunnattomasti, jätettiin Lappeenrantaan. Rykmentit jalkautettiin ja muutettiin hiihtojoukoiksi. Nimi muutettiin Kevyeksi Prikaatiksi ja prikaati siirrettiin junakuljetuksena helmikuun puolivälissä uudelle toiminta-alueelle Laatokan pohjoispuolelle.

Suurta Itä-Lemetin mottia purkamassa

Nyt suksilla liikkuvat entiset ratsumiehet kävivät päätaistelunsa 17.—29. helmikuuta osallistuessaan suuren Itä-Lemetin motin tuhoamiseen. Tässä ”kenraalimotissa”, joksi sitä komentajansa mukaan nimitettiin oli yhteensä yli 2 000 miestä, 105 panssarivaunua ja

kuusi tykkiä.

HRR:n taisteluvaihe Laatokan Karjalassa, jonne mottitaistelun päätyttyä siirryttiin maaliskuun alussa, koitui rykmentille menetyksiltään raskaaksi. Kahdessa viikossa se menetti lähes 36 pros. taisteluvahvuudestaan.

Neuvostojoukkojen hyökkäykset Viipurinlahdella pakottivat ylipäällikön keskittämään kaikki irtisaatavat voimat sinne. HRR, jonka taisteluvahvuus oli enää 250 miestä, siirrettiin aluksi Viipurista tulevan tien varteen Toranjalle ja maaliskuun 10. päivän tienoilla etulinjaan Muhulahteen. Läntisimpänä rintamavastuussa ja taistelukosketuksessa olleena yksikönä lopetti HRR tulensa näissä asemissa aselevon astuessa voimaan 13. p:nä maaliskuuta 1940 klo 11.

HRR:n kunniakkaimissa riveissä tyrnäväläisistä taistelivat ainakin Tauno Alatalo, Kalle Jäälinoja, Yrjö Kontiokari, Eino Kantola, Vieno Keskitalo, Kalle Kauppi, Jonne Koskela, Uno Korkala (mylläri), Yrjö Karppinen, Matti Keskiho, Antti Leskelä, Urho Lappalainen, Leo Laanila, Viljo Mällinen, Jaakko Pisilä, Viljami Pihlajaniemi, Eino Pylkäs, Väinö Romppainen, Olavi Raappana, Antti Saarela, Antti Suvanto, Antti Uutinen, Hannes Väänänen, Hannes Hannula ja Eino Ylitalo.

Konekiväärieskadroonan päällikkö ratsumestari T. Putkonen toteaa sotapäiväkirjassa, että HRR:ssä vallitsi talvisodan vaikeina päivinä uskomattoman ehyt henki sekä usko ja luottamus komentajaan ja hänen apulaisiinsa. Putkosen mukaan miehistö oli lannistumaton, tappioista välittämätön ja taistelumoraaliitaan esimerkillinen.

Eino Ylitalo

Jatkosota

Välirauhan aika

Talvisodan päätyttyä Suomessa jäi sotatila edelleen voimaan. Reserviläiset tosin kotiutettiin, mutta varusmieskausi määrättiin 2 vuodeksi. Puolustuasemien rakentaminen alettiin uudella rajalla. Elokuussa 1940 saksalaiset pyysivät ja saivat kauttakulkuoikeuden Suomen kautta Norjaan. Kyseessä oli lomalaisten ja sotamateriaalin kuljetus. Tämä kuljetus rauhoitti suomalaisia, sillä epävarmuus venäläisten aikomuksista oli suuri. Jollakin tavalla koettiin suurvallan sotilaiden läsnäolo maassa turvallisena, Saksa oli siihen aikaan mahtinsa kukkuloilla. Päätelmät pitivät paikkansa, sillä jälkepäin on arkistoista todettu, että Hitler kielsi Neuvostoliittoa ryhtymästä mihinkään muutokseen Suomen suunnalla. Hitler oli jo päättänyt hyökätä Venäjälle, mutta sitä ei Neuvostoliiton diktaattori Stalin vielä aavistanut.

Tyrnävällä elettiin rauhanomaisissa oloissa. Elintarvikkeet olivat kortilla, mutta se kosketti lähinnä asutuskeskusten väkeä. Maaseudun väelle kahvin, sokerin ja tupakan säännöstely oli ikävintä. Sodan alettua ja jatkuttua pitkään hiipi monien tarvikkeiden puute myös maaseudulle, esim. polkupyörän renkaat olivat sodan lopulla miltei kullannarvoista tavaraa.

Sota alkaa

Kesäkuun 25. päivänä 1941 Suomi katsoi olevansa sodassa Neuvostoliiton tehtyä yli 10 paikkakunnalle ilmahyökkäyksiä. Saksa oli 22.6. aloittanut valtavan idän sotaretkensä operaatio Barbarossan, joka tulisi 1945 päättyään Hitlerin Saksan perinpohjaiseen romahdukseen.

Vaikka maamme taisteli Saksan kanssa yhteistä vihollista vastaan, Suomessa ei ole koskaan hyväksytty sanontaa, että olimme Saksan liittolainen. Liittosopimusta ei ole tehty, kävimme erillissotaa, vaikka Saksa meitä avustikin ja vaikka joukkomme olivatkin yhteistoiminnassa saksalaisten kanssa.

15.6. Suomessa alettiin jakaa jälleen liikekannallepanomääräyksiä. Pohjois-Suomeen perustettiin III armeijakunta, jonka komentajaksi tuli Tyrnävän miehille tuttu, heidän talvisodanaikainen komentajansa, nyt kenraalimajuriksi ylennetty Hjalmar Siilasvuo. Tyrnäväläiset saivat käskyn kokoontua Liminkaan emäntäkoululle. He kuuluivat nyt uuteen Sissipataljoona 3:een, jonka komentaja oli majuri Lauri Könönen. Tyrnävän reserviläisistä muodostettiin 3. komppania, päällikkönä luutn. Y. Ylitalo. 2. komppaniaan kuului myös tyrnäväläisiä, osaksi revonlahtelaisia, päällikkönä luutn. E. Saajoranta.

Kesäkuun 19. päivänä SissiP 3 marssi Ouluun. ”Ensimmäinen 35 km:n pituinen keski-

tysmarssi oli rasittava, ja se kysyi kuntoa. Kenttäkelvopaisuudesta se antoi hyvän kuvan”, kirjoittaa kenraalimajuri Veikko Karhunen, joka on kirjoittanut pataljoonan vaiheita tarkasti kuvaavat teokset: ”Vienen sissi” ja ”Syväriitä U-asemaan”. Näitä teoksia sekä SissiP 3:n sotapäiväkirjaa on käytetty apuna tätä kirjoitusta laadittaessa. Jonkin verran on otettu tietoja W. Halstin kirjasta ”Suomen sota 1939—1945”. Veteraaneja on haastateltu.

Sissien tie

Poimintoja SissiP 3:n sotapäiväkirjasta 25.6.41 klo 02.54. Junan lähtö Oulusta Kontiomäen kautta Hyrynsalmelle.

Sama matka kuin talvisotaan lähdeittäessä. Tällä kertaa ei onneksi sattunut mitään haavertia. Tyrnäväläisten 3. SissiK tosin ei mahtunut samaan junaan toisten kanssa, vaan se lähti 4 tuntia myöhemmin.

10.—11.7.41. Patl. siirtyi Vuokkiniemelle. Osa pataljoonasta oli jo aikaisemmin edennyt taistelutta rajan yli. Ensimmäisenä marsiikkönä lähti liikkeelle 2. SissiK, muut yksiköt seurasivat järjestyksessä 3. SissiK, KKK ja esikuntakomppania. Hyväkuntoiset ja perusteellisen levon saaneet sissit marssivat tämän alkutaipaleen rivakasti katsellen tien varrella havaitsemiaan talvisodan jälkiä ja välirauhan aikana rakennettuja puolustusasemia. Tyrnävän miehet muistelivat tämän saman Raatteen tien talvisia taisteluita ja venäläisten hyökkäyksiä. Nyt olivat osat vaihtuneet. Pian ylitettiin raja, ja ensimmäisenä yöpymispaikana oli Latvajärven kylä, n. 12 km rajalta. Heinäkuun 11. päivänä saavuttiin suureen Vuokkiniemen kylään. Tiet huononivat huononemistaan ja hevoset joutuivat ponnistelemaan kaikin voimin vetäessään painavia kärryjä vaikeassa maastossa.

17.7.41 klo 19.50. Ensimmäinen kranaattikeskitys patl. alueelle (2 haavoittunutta).

Tähän saakka pataljoonan eteneminen oli sujunut melko rauhanomaisissa oloissa, mutta vihollisen partioiminnan lisääntyminen ennakoivat vastarinnan kovenemista. SissiP oli päässyt Pistojoelle sen jälkeen, kun se oli onnellisesti kuljetettu ponttoonilautoilla Ylä-Kuittijärven poikki. Samana iltana venäläiset alkoivat kiivaan hyökkäyksen 2. sissikomppaniaa vastaan joen yli. Joki ylitettiin veneillä ja lautoilla. Sumusta huolimatta hyökkäys torjuttiin ja vihollinen kärsi suuret tappiot. 2. sissikomppanian tappiot päivän taisteluissa olivat 2 kaatunutta ja 4 haavoittunutta.

18.7.41. Vih. hyökkää pohjoisesta Vuonnista vastaan ja purolinjalle.

Eteneminen Korpjärven suuntaan. Asemat purolinjalle Tarajärvestä kaakkoon.

19.—21.7.41. Taisteluja em. asemassa. 21.7.41. Siirtyminen Pistojoelle ja edelleen

Ruvajärvelle, jossa taisteluita 22. ja 23.7. Suuria metsäpaloja.

24.7.41. Hyökkäys Uhtuan tien katkaisemiseksi Korpijärven rantaan. Mottitaistelu ja purkautuvan vih. takaa-ajo.

Edellä luetellut sotapäiväkirjan aikamäärät kertovat lyhyesti sen, missä on menty ja mitä on tehty. Vain taisteluihin osaanneet veteraanit tietävät, millaista on ollut väsyneenä ja nälkäisenä rämpiä Vienan korpia kuoleman tai haavoittumisen uhan ollessa aina läsnä. Sissipataljoona oli eräiden muiden joukko-osastojen kera alistettu Osasto Vuokolle, jonka tarkoituksena oli lyödä vihollinen Uhtuan suunnassa.

III armeijakunnan esikunta kysyi eversti Vuokolta tilannetta 19.7. Vuokko vastasi, että tilanne on kriittinen, miehet väsyneitä, tyisiä. Vihollisen tappiot suuret, omat tänään erittäin suuret, 130 pelistä poissa, niistä 15 kaatuneina, loput haavoittuneina. 50 % kaikista entisistä joukoista hajallaan metsässä nukkumassa ruuan heikkouden takia ja väsymyksestä.

Kenttätehtävät saatiin kuljetetuksi joukoille 20.7. Keittoruokaa ei kuitenkaan sinä päivänä saatu. Sissipataljoona sai kuitenkin sen verran levätä, että taistelukyky palautui, kun vielä alettiin saada kenttätehtävien mukaan tulon kera keittoruokaakin. Ihmeen pian nuoret miehet olivat taas täydessä kunnossa. "Sotamies marssii vatsallaan", on vanha sanonta, joka taas piti paikkansa. Monivaiheiset taistelut jatkuivat, joutuipa 3. sissikomppania välillä sammuttamaan metsäpaloakin, josta näytti tulevan yhtä vaarallinen kuin puna-armeija. Yhteen aikaan SissiP 3 oli motissa, joka puolella havaittiin vihollisjoukkoja. Vaikuttaa siltä, että pataljoonan saartaneet venäläiset olivatkin perääntyviä joukkoja, jotka sattumalta kohtasivat sissit.

2. ja 3. Sissikomppania joutuivat kiivaaseen taisteluun voimakkaan vihollisjoukon kanssa, joka oli päästä saartavien suomalaisvoimien selustaan harjanteelle, josta olisi helppo tulittaa alempana olevia suomalaisia. Panssari-vaunujen tukemat venäläiset lyötiin kuitenkin takaisin. 3. komppanian IV Sissijoukkue kunnostautui erityisesti. Sissit Pylkäs ja Siira käyttivät konepistoolitaan tehokkaasti ja osoittivat suurta henkilökohtaista rohkeutta tässä taistelussa.

28.—30.7.41. Eteneminen Tetrivaaran kautta Eldankajärven länsipäähän.

Ensi kerran sissit saapuivat monesti myöhemminkin mainitun luonnonkauniin Eldankajärven rannoille. Täälläkin saarrettiin vihollisostasto. Se jätti jälkeensä useita kaatuneita, aseita ja ampumatarvikkeita.

31.7.—7.8.41. Taistelut Kiiskisjärven pohjoispuolitse käskettyä etenemistä varten. — Vihollinen varustetuissa asemissa.

SissiP lähti koukkaamaan erämaan halki Kiiskisjärven pohjoispuolitse. 3. Sissikomppania, jonka päällikkönä oli luutn. E. Kujari, sai kosketuksen viholliseen, joka vaikutti heikolta.

Oma kranaatinheitinjoukkue, jonka johtajana oli vänr. H. Tokola, tuki kolmatta komppaniaa tehokkaasti. Päivän valjettua päästiin perille vihollisen asemista ja havaittiin oltavan vihollisen vahvan kenttälinoitetun aseman edessä. Sitä yritettiin tykistövalmistelun jälkeen murtaa, mutta vihollinen oli niin lujissa asemissa, että vasta entistä rajumman tykistötulen tukemana saatiin vastus murretuksi.

Rauhallisempi päivä oli 6.8., ja pataljoonassa liikkui huhuja odotettavissa olevasta vaihdosta. 7.8. vihollisen partio oli hiipinyt SissiP 3:n joukkosidontapaikan maastoon. Se oli sieltä karkoitettu. Kun pataljoonan lääkäri Etola ja lääk. aliups. Hirvelä olivat menneet katsomaan kaatunutta venäläistä partiomiestä, niin paikalle tullut suomalainen partio, joka ei kuulunut Sissipataljoonaan, oli erehdyksessä ampunut Etelän ja Hirvelän. Tällainen onneton tapaus ei ollut sodan olosuhteissa kovinkaan harvinaisen.

10.8. oli pataljoonassa huoltopalvelua, lepoa ja jopa viihdytyskiertue, jollaiset varsinkin myöhemmin asemasodan aikana kiertelivät rintamalla, esitti ohjelmaa sotilaille. Oli soitto-kunnan esityksiä sekä tunnettujen taiteilijoiden Martta Kontulan ja Uuno Laakson huumoriohjelmaa.

Uskonnollisia asioita ei unohdettu, olihan lakeuden miehissä paljon vakavamielisiä, jopa syvästi uskonnollisia, jotka eivät hupiohjelmita välittäneet. Mutta kuoleman vaara pani muutkin sotilaat suhtautumaan vakavasti elämäänsä. Siksi pataljoonan pastorin, luutn. Mikkosen pitämä ehtoollisjumalanpalvelus sai paljon osanottajia.

15.8.41. Siirtyminen Uhtuan tien varteen siirtoa varten toiselle rintamanosalle.

SissiP 3 kuului monien muiden joukko-osastojen kera Ryhmä F:ään, joka oli saanut nimensä komentajansa eversti Fagnäsän mukaan. Tämän joukon tarkoituksena oli vallata Uhtua. Nyt kuitenkin suunnitelmiin tuli muutos, sillä saksalaiset halusivat nopeasti katkaista Muurmannin radan, jolla oli tavattoman tärkeä sotilaallinen merkitys, hyökkäämällä Kiestingin kautta Louheen.

Saksalaisten yritykset Kiestingin suunnalla eivät ottaneet onnistuakseen. Heillä oli apuna suomalaisia joukkoja, mutta näitä oli liian vähän, siksi tarvittiin lisävoimia. SissiP 3:n käskettiin siirtyä Kiestinkiin. Se oli parhaillaan valmistautumassa hyökkäykseen "Hevosenkengän" alueella, mutta uusi käsky muutti suunnitelman. Uhtuan suunnan taisteluissa pataljoona oli menettänyt 5.8. saakka kaatuneina 45 ja haavoittuneina 137 miestä. Monia tyrnäväläisiäkin oli saanut sankarikuoleman näissä kovissa taisteluissa. Nyt oltiin lähdössä vielä kovempaan paikkaan, mutta sitä ei (onneksi?) tiedetty.

Siilasvuon III armeijakunta oli kokonaan alistettu Saksan Lapin armeijalle, jota johti kenraalievosti von Falkenhorst. Siilasvuon oli puun ja kuoren välissä, hänen täytyi noudat-

Sissipataljoonan pääosat ylittävät valtakuunan rajan 9.7.1941 myöhään illalla. Marssi on näin rauhanomaista, koska pataljoonan 1. komppania on jo aikaisemmin mennyt rajan yli ja miehittänyt Vuokkiniemen.

Pioneerit ovat rakentaneet ponttonisillan. Joki lienee Vuonnisjoki.

Tien rakentamista kesällä 1941 Vienan korpimailla. Tässä kuvassa on hevonen kärryineen, jopa kuorma-autollakin yritellään eteenpäin, mutta SissiP 3 rämpi monesti niin vaikeakulkuisessa maastossa, että hevosen vetämät purilaat oli ainoa keino, jolla huolto pelasi.

taa isäntänsä käskyjä. Ylipäällikkö Mannerheim ei myöskään ollut kadehdittavassa asemassa. Hän ei olisi halunnut huonontaa välejä länsiliittoutuneisiin Muurmannin radan katkaisulla, sillä tämä oli erittäin tärkeä sotatarvikkeiden kuljetusreitti Neuvostoliittoon. Mutta suurta aseveljeäkään ei voinut loukata.

Kun SissiP 3 oli saapunut Uhtuan tien varteen, ajoi paikalle saksalainen 80 auton kolonna johon miehet, osa kalustosta ja hevosista kuormattiin. 18.8. saavuttiin Kananaisten kylään, jossa majoituttiin. Automatalla, joka oli n. 350 km, oli yövytty Kuusamossa. Koko kuormasto ei ollut mahtunut autoihin, joten niiden oli suoritettava pitkä marssi jalan, sillä poikittaistietä ei ollut Kiestinkiin. Suora välimatka olisi ollut n. 60 km. Hevosvetoisella kuormastolla kului monta päivää siirtomarssiin.

Osasto Turtola (vahv. JR 53) oli joutunut suuriin vaikeuksiin Kiestingin suunnalla, sillä venäläiset olivat päättäneet tiukasti pitää huolen, että Muurmannin rata säilyy heillä. He voivat jatkuvasti tuoda uusia joukkoja rautatietä pitkin avukseen, mutta suomalaisilla oli suuria huoltovaikeuksia.

20.8.41 klo 11.00. Vih. hyökkäys ratavarressa alkaa. SissiP 3 leiriytyi Veturipuron lähetyville. Nimensä puro oli saanut siitä, kun sen luona oli kaksi syöksypommittajien tuhoamaa venäläistä veturia kumolla. Silloin tapahtui yllätys, josta ev. Palojärven esikuntapäällikkö ev. luutn. Halsti kertoo päiväkirjassaan:

”Siilasvuo ja Palojärvi lähtivät aamulla katsomaan Könöstä, (SissiP 3:n kom.) ja juuri kun he saapuivat sinne, tuli Hangasvaarasta hyökkäys suoraan pataljoonan leirialueelle. Sieltä tuli koko rykmentti 758 hevosineen ja tykkeineen suoraan korven läpi. Tappelu alkoi yhtenä rysäyksenä. Ensimmäisenä tulivat radalle pst-tykit. Könönen oli käynyt ensimmäistä valjakkoa suitsiin ja kiskonut omalle puolelle. Taistelun meteli kuului tänne saakka (Kiestinkiin) ja minä olin lähteä liimauksistani, kun en mitään tiennyt eikä Könönen vastannut puhelimeen.

Sissit kävivät vastahyökkäykseen suoraan teltoistaan. 758 sai kunnan tavalla turpiinsa. Rata on taas vapaa, vihemies lähti takaisin Hangasvaaraan, Könönen perässä.”

Oli ollut erinomainen asia, että vihollinen ei päässyt yllättämään, koska vartiomiehet olivat olleet valppaina. Päinvastoin vihollinen yllättyi eniten. Illalla sissit palailivat leiriinsä huoltoa ja lepoa varten. Vaaratilanteissa suomalaisen sotilaan järki leikkaa salamannopeasti, samoin tälläkin kertaa oli selvitty yllättävän hyvin. Kranaatinheittimet oli pantu nopeasti aseisiin ja täysosumia oli saatu tiheisiin vihollisryhmyksiin. Veturipuron taistelussa venäläiset menettivät kaatuneina n. 400 miestä. Sotasaaliina saatiin tykkeitä, konekivääreitä ym. Sissipataljoonan menetykset olivat 8 kaatunutta ja 30 haavoittunutta. Surusanomia lähti myös Tyrnävälle.

20.8.—22.9.41. Taistelut ratavarressa ja Kangasvaaran seuduilla.

Aluksi oli vallalla sellainen käsitys, että radalle hyökännyt rykmentti oli hajonnut ja lähtenyt kokonaan tiehensä, mutta niin ei ollut, vaan SissiP 3 oli lähetettävä Hangasvaaran suuntaan ajamaan se sieltä pois. Mutta ennenkuin suunnitelma ehdittiin toteuttaa, rykmentti 758 oli taas radalla ja pureutui puolustukselle edulliseen kukkulaan.

Monivaiheiset taistelut alkoivat. Hangasvaaran ja rautatien välinen maasto oli täynnä eri suuntiin liikkuvia joukkoja, omia ja vihollisia. Yhteydet katkeilivat, johtaminen oli äärimmäisen hankalaa. Turtolan rykmentti oli vailla huoltoa, sillä vihollinen sulki rataa pitkin kulkevan huollon kaivautumalla hallitsevan kukkulan rinteisiin. Haavoittuneilla oli vaikeaa, kun heitä ei saatu ajoissa hoitoon Kiestingin taisteluista.

Huoltotie yritettiin saada auki Kiestingin itäpuolella Kapustnajajoen varrella taisteleville joukoille. Halsti kertoo:

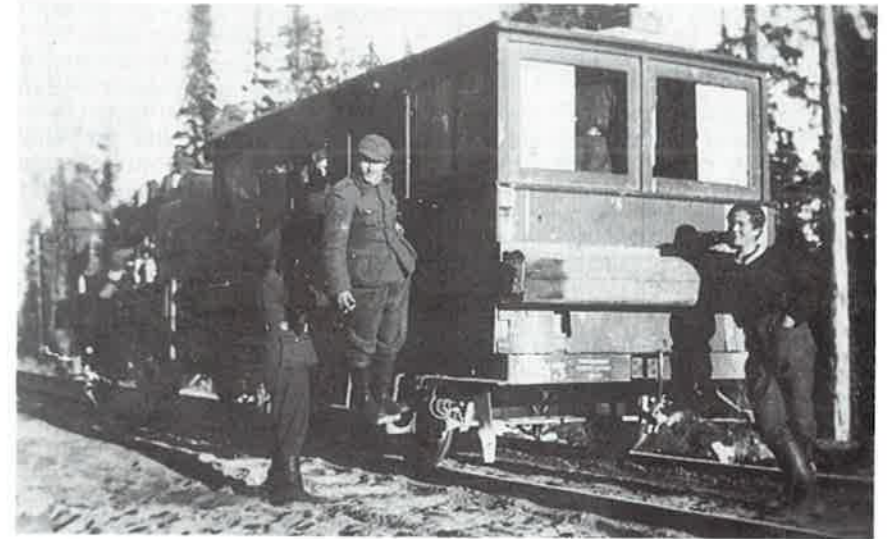
”Stukat hyökkäsivät kukkulaa vastaan ja tykistö ampui 3000 ammusta. Saksalaiset lentäjät ilmoittivat hyökkäyksensä jälkeen, että kukkulalla on kauhean näköistä. Mäki on täynnä ruumiita ja hevosen raatoja. Heidän mielestään siellä ei voi olla elämää jotakin yksinäistä asetta lukuunottamatta. Mutta kun hyökättiin, sieltä tuli vastaan kerrassaan jumalaton ammunta.”

Elokuun 29. päivänä JR 53:n komentaja ev. luutn. Turtola kaatui. Oli yhä selvempää, että joukot piti vetää taaksepäin. Suurin ponnistuksen saatiin soiden kautta miehet turvaan. Paljon kalustoa täytyi jättää. Haavoittuneet kärsivät vaikean perääntymisen aikana suunnattomasti. Kaatuneet täytyi haudata vihollisen puolelle. Siellä heidän hautansa ovat tätä kirjoitettaessa. On suunniteltu jäännösten keräämistä ja tuomista Suomen hautausmaihin tai hautausmaiden perustamista heidän leposijoilleen Venäjän puolelle.

Pataljoonalla oli 18.9. syytä huoleen, sillä pidetty komentaja Könönen astui omaan miinaan ja haavoittui vaikeasti, samoin kuin 3 muuta upseeria. Komentajaksi määrättiin tilapäisesti kapt. V. Karhunen, joka pian siirrettiin muihin tehtäviin. Kapt. J. Matinelli toimi komentajan sijaisena 13.—17.10.1941. 17.10. komentajaksi tuli Oulun sk-piirin päällikkö maj. H. Jussila.

22.9.41. Patl. Breitholtz vaihtoi etulinjasta SissiP 3:n.

I/JR 53 vaihtoi SissiP 3:n etulinjasta. Sissit siirtyivät n. 10 km Kiestingistä itään, jonne aluksi leiriytyivät. Kolmatta kuukautta kestäneet taistelut olivat kuluttaneet Sissipataljoonaa kuten muitakin joukkoja. Siksi oli välttämätöntä saada pataljoona taakse lepoa varten. Mutta lepo ei suinkaan ollut makeasta, vaan siihen kuului varusteiden huoltoa, terveydellisen tilan kohentamista ym. Lisäksi kenttälainoitusyöt kuuluivat ohjelmaan, mikä olikin paljon työtä vaativa tehtävä. Tienrakennuksen vuoksi pataljoona vaihtoi leiriään silloin tällöin. Pääasiassa lapioiden tehtävät tietyt oli

Kuuluista Kiestingin tilapäisjuna kesällä 1941. Siinä oli venäläisiltä jääneet 2 vaunun alustaa ja Suomesta tuotu dieselmoottori. Juna oli hyvin tarpeellinen joukkojen huoltamisessa ja haavoittuneiden kuljetuksessa.

1941 marraskuun ankarissa taisteluissa kaatuneita venäläisiä Kiestingissä.

Jos joutuvat ihmiset kärsimään sodassa, niin samaa voidaan sanoa myös viattomista luontokappaleista. Venäläisiä tykinvetohevosia matkansa päässä Kiestingin taisteluissa marraskuussa 1941.

käytännöllisintä suorittaa aina lyhyen työmatkan päässä.

26.10.41. Siirtyminen uudelle majoitusalueelle.

Saksan Lapin armeijan komentaja ei ollut vielä luopunut toivosta päästä katkaisemaan Muurmannin rata. Siksi hän päätti vielä yrittää. Sissipataljoona määrättiin aluksi reservijoukoksi, jonka tuli seurata JR 14:ta. Aluksi sissit kuitenkin joutuivat tietoihin rakentamaan huoltotietä hyökkäysjoukoille.

Hyökkäys lähti liikkeelle kiivaan tykistövalmistelun tukemana 1.11. Tarkoituksena oli rautatien pohjoispuolella murtaa vihollisen vastarinta, saartaa se ja jatkaa etenemistä kohti Louhea. Suunnitelman alku toteutuikin hyvin, mutta vastarinta oli kova. SissiP 3 joutui taisteluun mukaan. Vihollisen korsukylään tehtiin rynnäkkö, korsu toisensa jälkeen vallattiin käsikranaatein ja konepistoolisarjoin. Sotasaa-lista saatiin mm. 6 tykkiä, konekivääreitä, hevosia, ajoneuvoja ja joitakin vankeja. Kova yritys jatkui monena päivänä, mutta sitkeä vihollinen piti kaikesta huolimatta pintansa. 5.11. tapahtui vielä sellainen onnettomuus, että oma tykistö ampui tulipeitteen 2. komppanian niskaan, jolloin syntyi pakokauhu. Onneksi komppanian päällikkö luutn. Honkaniemi sai puhelinyhteyden tykistöön ja ammunnan lakkaamaan. Mutta tappioita ehti tulla: 2 kaatunutta ja 2 haavoittunutta.

Seitsemäntenä hyökkäyspäivänä maj. Jussila kaatui tarkka-ampujan luodista. Rohkea komentaja oli tapansa mukaan johtanut joukkoa aivan edessä. Pataljoonan hyökkäys pysähtyi, mutta sen jatkaminen olisi ollut mahdotonta, koska vihollinen oli lujasti varustetuissa asemissa niin lähellä, että oman tykistön apu oli mahdoton. Uudeksi komentajaksi tuli maj. R. Reunanen.

Vastahyökkäyksiä, varmistustoimia ja puolustusta oli Sissipataljoonan sota näinä päivinä. Erämaaoissa olivat yllätykset aina mahdollisia. Krh-joukkueen sotapäiväkirja kertoo: "Siirryimme melkein pikamarssia paikalle. Laitoimme heittimet ampumakuntoon aivan poikien teltojen liepeille. Saimme kaikki kuntoon, mm. kolme parivartiota, kun vihollinen hyökkäsi n. komppanian vahuisella joukolla kimpuumme. Ripeän toimintamme vuoksi sen yritys epäonnistui. Paikalle jäi toistakymmentä kaatunutta venäläistä. Lähimaasto puhdistettiin vastahyökkäyksellä."

Hyökkäystaistelun viimeiset vaiheet Sissipataljoonan kannalta: 13.11. kaivettiin teltat ja hevossuojat maahan sirpalevaaran vähentämiseksi. Saunan kaipuu sai myös täyttymyksen, sillä 1. ja 2. komppania rakensivat saunat itselleen Kapustnaja-joen latvoille.

28.11.41. Alkoi siirtyminen koko pataljoonalle varmistustehtäviin Ahvenlahden maastoon ja Jelettijärvelle.

Pataljoonalle annettiin sukset, hiihtojalkineet ja talvivarusteet. Läheskään kaikkea tarpeellista ei saatu, tingittävä oli paljosta. Sis-

siP 3 lähti hiihtämään uudelle kaistalleen. Jelettijärven alueella oli ollut saksalainen joukko-osasto, joka siirtyi tehdyn sopimuksen mukaan pohjoiseen omaan divisioonaansa. Pataljoona asetti joukkueen vahvuisia kenttävartiota määrätylee alueelle. Yhtenäistä rintamaa nämä eivät muodostaneet, vaan kenttävartioiden väliset alueet pidettiin silmällä partioiden avulla.

Kenttävartiot alkoivat rakentaa suojaisiin paikkoihin hirsimökkejä asunokseen. Pioneerit kävivät asettamassa varmistettaville alueille sopiviin paikkoihin miinoitteita. Koska metsänriistaa oli paljon, monet hälytykset osoittautuivat hirvien, metsälintujen, jopa ahmankin aiheuttamiksi. Vihollisen partiot osuivat silloin tällöin miinoitteisiin, ja niitä tiedettiin lähteä ajamaan takaa. Vihollinen asetti joskus miinojaan aivan lähelle meikäläisten kenttävartiota. Niinpä latoon asetettu miina surmasi heinäajossa olleen 1. komppanian miehen Ville Rasin.

Kolmatta komppaniaa täydennettiin 40 alokkaalla, joista muodostettiin vänr. Salosen johtama sissijoukkue. Ryhmänjohtajiksi määrättiin alikersantit Väliaho, Holopainen, Hauru ja Häyry. Komppania oli Sissipataljoonan reservinä Jelettijärven kylässä 15.—17.2.1942 sissiretken aikana. Retki tehtiin Petrajärvelle n. 20 km:n päässä vihollisen linjojen takana olevan rautatiesillan tuhoamiseksi. Johtajana oli maj. Veikko Karhunen. Osastoon kuului n. 200 miestä, mm. joukkue 2. komppaniasta (vänr. Tiainen), 20 miestä 3. komppaniasta (vänr. Vuokko) ja 40 miestä jääk. joukkueesta (kok. Männikkö). Yllätys onnistui, silta räjäytettiin ja palattiin tappioitta takaisin. Kerrassaan onnistunut retki siis!

18.2.42. Os. Karhunen palasi. Siirtyminen Niskaan alkoi, ensimmäisenä lähti 3. komppania.

21.2.42. Ryhmitys: esikunta ja jääk. joukkue Kankahaisissa, patl. huolto Vartiolumilla, 1. kompp. Shapkoserosa, 2. kompp., konekiv. kompp. ja krh.o.s. Niskassa, 3. kompp. Kuntijärvellä.

SissiP 3 siirrettiin varmistustehtäviin Kiestingistä pohjoiseen Pääjärven, Tiiksjärven, Soukelojärven alueelle n. 50 km:n levyiselle kaistalle. Sissikomppanoiden tukikohdat sijaitsivat jopa 20 km:n päässä toisistaan, ja kenttävartiotaikin oli kovin harvassa. Komppanioilla oli siis hyvin itsenäinen tehtävä, apua ei ollut kiireellisessäkään tapauksessa heti saatavissa, jos vihollinen pääsisi suurin joukoin yllättämään. Noin joukkueen suuruisia kenttävartiota asetettiin. 2. komppania asetti kenttävartion Kotajoen varrelle, 3. komppanian kenttävartiot olivat Kuntijärven itäpäässä ja Soukelon kylässä.

Uudella kaistallaan sissit joutuivat heti melko vilkkaaseen toimintaan. 3. komppanian Kuntijärven kenttävartio havaitsi eräänä aamuna vihollisen lentokoneen laskeutuvan järvelle ja kiepsahtavan nurin. Alikersantti Veijola ja

sissi Välikangas lähtivät sotakoira apunaan tutkimaan tapausta. He huomasivat jalanjaljet lumessa. Niitä lähdettiin seuraamaan. Sotakoira ilmaisi pakenijat tuuhean kuusen alta hyvissä ajoin. He luovuttivat aseensa. Lentäjät vietiin pataljoonan komentopaikan kautta sotavankileirille.

21.3.1942 tavattiin vihollisen 50-miehistä partion latu Kuntijärven suunnalla. Vänr. Tiaisen johtama partio lähti ajamaan sitä takaa. Partio laukaisi venäläisten virittämän latuunsa, jolloin kolme sissiä haavoittui lievästi. Vihollista ei enää tavoitettu. Tiaisen partio poltti matkallaan venäläisten majapaikkana olleet erämaakämpät. 23.3. Partio saapui takaisin tukikohtaansa 100 km:n lenkin tehtyään. Tällaisia rasittavia partiokahakoita satui silloin tällöin.

Isompi kahakka sattui 30.3. kun 200-miehistä venäläisosasto yllätti 3. komppanian Soukelon kylässä olleen kenttävartion, jonka oli vetäytyttävä järven toisella puolella olevaan Ruvaan. Takaa-ajoon lähetetty joukkue ei enää tavoittanut vihollista, jonka makuupaikoilla huomattiin haavoittuneiden verijälkiä. Vihollispartion takaa-ajo oli aina vaarallista ja tarkkaa puuhaa. Tämän partio oli asetunut väijytyksen Kumajoelle, mutta se oli onneksi havaittu ajoissa, joten venäläispartio joutui vetämään vesiperän. Mutta tappiota Sissipataljoonalle tuli tämän joukon vierailusta 3 kaatunutta, 2 haavoittunutta ja 2 vangiksi jäänyttä.

24.6.42. 2. komppania saapui pääosillaan Soukeloon. Vänr. Vuokon joukkue kenttävartioksi Kuurakoskelle.

Mitään hyökkäystä ei Suomen armeijan joto enää suunnitellut. Hitler oli käynyt onnittelemassa Suomen marsalkka Mannerheimia 4.6.1942 tämän 75-vuotispäivän johdosta. Uusia ehdotuksia tai vaatimuksia hän ei tällä käynnillään esittänyt. Mannerheim kuten monet muut maamme johtomiehet, alkoivat olla epäileväisiä Saksan voiton suhteen, vaikka yleinen mielipide maassa oli toiveikas. Uskottiin vielä oman sotamme onnelliseen lopputulokseen. Mannerheim oli lausunut lähimmille kenraaleilleen: "Minä en enää hyökkää."

Puolustusta varten kenttävartiota vähennettiin ja muodostettiin vahvemmat tukikohdat Kankahaiseen, Niskaan, Kuntijärvelle ja Soukeloon. Sotakoirat oli havaittu erittäin hyväksi apulaisiksi. Sissipataljoonalle hankittiin viisi sotakoira ja ennestään olevien 10 lisäksi. Näin laajan alueen valvonta oli todella vaikea tehtävä, ja suunnitelmia jouduttiin usein muuttamaan.

Muutoksia tapahtui päällystössä: ev. luutn. Arto luovutti komentajan tehtävät ev. luutn. Ahoselle. Kenr. maj. Siilasvuo kävi jäähyväiskäynnillä. Pataljoona alistettiin saksalaisille.

Komppanioiden päälliköt olivat: 1. k. luutn. V. Hirvelä, 2. k. luutn. A. Lytinen, 3. k. luutn. M. Riala, kkk. kapt. J. Matinoli.

26.7.42. Kankahaisten olympialaiset: pist. ammunta, yleisurheilua, köydenveto, nuolen-

heittoa. — Saapui viihdytyskiertue (nti Siukonen, Lähteenmäki, Tehonen ja mr Bruno).

16.8.42. Patl. pesäpallo- ja viestimestaruuskilpailut. Edell. voittaja 2. komppania, jälkimmäisessä yhdist. krh.o.s. + viestijoukkue.

Kuten sotapäiväkirjastakin huomataan, kesä 1942 oli enimmäkseen rauhallista aikaa, mitä nyt jokin viholliskone lenteli tai pikku partio kulki. Omat varmistus- ja tiedustelupartiot toimivat vakiintuneeseen tapaan. Mutta erityistä huolta aiheuttivat vihollisen partisaaniosastot, jotka tekivät tihutöitä mm. Kuusamossa, jossa monet siviilihenkilötkin saivat surmansa. Partisaanit kulkivat erämaa-alueiden halki mm. SissiP 3:n kaistalla. Jokien ylityksessä käytettyjä lauttoja löydettiin silloin tällöin ja koetettiin järjestää väijytyksiä, mutta erämaat olivat niin suuria, että partisaaneja ei niistä tavoitettu.

10.9.42. N. 150-miehistä partisaaniosasto hyökkäsi Niskaan odotetun saksalaispartion saapumisen sijasta. Omat tappiot 6 kaat., 2 haav.

Lämmin kesä kului verraten rauhallisissa merkeissä kuten sanottu, mutta ylläoleva sotapäiväkirjan merkintä, kertoo tapahtumasta, joka oli onnettomien yhteensattumien summa. Tuona päivänä oli ilmoitettu, että saksalainen partio saapuu tukikohtaan retkeltään. Samana päivänä oli vihollinen päättänyt tehdä selvän Niskan tukikohdasta, ja 150-miehistä osasto oli tulossa sinne juuri saksalaisten ilmoitetusta saapumissuunnasta. Jos saksalaispartio olisi ehtinyt ensiksi, ei ehkä mitään yllätystä olisi päässyt tapahtumaan. Mutta venäläisjoukko meni tukikohdan ja saksalaisten väliin, jolloin saksalaispartio hidasti vauhtiaan ja kääntyi pohjoiseen.

Tukikohdassa oli ruokailu juuri meneillään, ja miehet olivat kenttäkeittiön ympärillä ilman aseita. Vartiossa ollut sissi V. Hämäläinen näki maastopukuisen joukon tulevan metsästä. Hän luuli sitä saksalaiseksi partioksi, jonka oli niihin aikoihin määrä ilmestyä. Kun porukka kuitenkin levittäytyi taisteluryhmitykseen, vartiomies ampui hälytyslaukauksen. Nyt alkoi tunnin verran kestänyt kiivas kahakka. Kanttiinirakennuksessa oli kaksi lottaa, jotka keittiömies sai pelastetuksi viemällä heidät nopeasti järven rantaan ja veneellä pakoon. Ovi oli onneksi järven puolella. Tukikohdan miehistö sai yllätteen hyökkääjistä kiivaan taistelun jälkeen, ja vihollinen häipyi tiehensä saamatta aiettaan toteutetuksi. Venäläisosaston tappioista ei saatu täyttä selvyyttä. Tukikohtaan jäi kolme kaatunutta, 2 vankia saatiin. Haavoittuneensa se vei mukanaan. Yllätyksestä johtuen omat tappiot olivat raskaat: 6 kaatunutta ja 2 haavoittunutta. Erityisesti kunnostautui hyökkäyksen torjunnassa korpr. Hannes Ansamaa, joka taistelun kuluessa kaatui. Hän oli kertonut kapt. Jone Matinollin komento-paikassa yöllä näkemästään enteellisestä unesta juuri vähän ennen kuin partisaanit ilmestyivät.

26.11.42. Patl. aloitti siirtymisen talviryhmitykseen. 2. komppania Heinäjärvelle.

30.11.42. 1/Kev.os. 3 saapui Vartiolammille, jossa se alistettiin patl:ille. Sijoituspaikaksi sille tulee Ruva.

Talven ajaksi oli tukikohtia ja kenttävartioita tihennettävä. Siksi saatiin vahvennukseksi Kevyen osaston 1. komppania. Kenttävartioiden välillä pidettiin päivittäin yhteyttä, joten koko pataljoonan leveydellä oli päivittäin hiihdetty varmistuslatu. Lisäksi tehtiin joka viikko itään tiedusteluretki.

28.2.43. Ensimmäinen näytöntö Kankahaisen "elokuvasalissa".

4.3.43. Saksalaiset upseerit toivat AK:n käskyt SissiP:n siirrosta ja rintamavastuun luovuttamisesta saksalaisille.

6.3.43. Kenraalievosti Dietl seurueineen jäähyväiskäynnillä Kankahaisissa.

6.—7.3.43. Patl. talviurheilupäivät.

9.3.43. 2/SissiP 3 luovutti Heinäjärven lohkon rintamavastuun SS Div. Nordille ja aloitti siirtymisen Kuusamoon.

20.3.43. Siirtyminen Kankahaisista Kuusamoon alkoi (KKK ja Krh.j.).

4.4.43. Siirtyminen Kuusamosta Hyrynkan-kaalle aloitetaan autokuljetuksin.

10.4.43. Koko Patl. majoittuneena Hyrynkan-kaalle.

15.4.43. Patl. siirtyy junakuljetuksin Kajaa-niin.

Pataljoona asettui "taloksi" Kankahaisiin, majoituspaikkoja paranneltiin ja jonkinlainen elokuvasalikin järjestettiin. Mutta sodassa ei tiedetä, kuinka kauan milläkin seudulla viivytään. Se asia on suurten herrojen käsissä. Niinpä korkealla taholla oli päätetty, että saksalaiset tulevat Sissipataljoonan tilalle ja pataljoona siirretään Kuusamoon, Hyrynsalmelle, sitten Kajaaniin, Äänislinnaan ja Syvärille.

Dietlin vierailu 6.3.43 oli ainakin upseeristolle, jolle hän piti hyvästä aseveljeydestä kiittelevän puheen, elämys. Dietl, Narvikin valloittaja, oli hyvin miellyttävä ja pidetty, niin korkean päällystön kuin saksalaisten rivimiestenkin keskuudessa. Vaikka hän oli natsi ja Hitlerin suosikki, niin siitä huolimatta hänestä myös Suomessa pidettiin. Hän kuoli lentokoneen maahansyöksyssä Saksassa v. 1944. On sanottu, että jos hän olisi saanut olla Lapin armeijan komentajana, saksalaiset eivät olisi hävittäneet Lappia. Mutta kukapa tietää?

Kuusamossa ja Hyrynsalmella oleskelu oli ollut lähinnä lepoa ja matkavalmistelua. Oleskelu Kajaanissa kesti sensijaan lähes kaksi kuukautta. Se oli vaihtelua korpisotureille, jotka olivat pitkät ajat eläneet hyvin alkeellisissa olosuhteissa vihollisen hyökkäysohjan alaisina. Ohjelmassa oli jonkin verran koulutusta, mutta pääasiassa lepoa ja omaehtoista ajan-kuluketta.

27.5.43. AK:sta käsky 25. Pr:n muodostamisesta, jolloin SissiP 3:sta tulee 1/15. Pr.

Kenttäarmeijan uudelleenjärjestelyn yhteydessä Ylipäällikkö oli määrännyt perustetta-

vaksi uuden prikaatin, 15. Pr:n, johon lakkautettu SissiP 3 liitetään nimellä 1/15. PR. Päälystössä ei tapahtunut paljon muutoksia. Komentajana ev. luutn. I. Ahonen.

1. kompp.pääll. luutn. V. Hirvelä
  2. kompp.pääll. luutn. A. Lyttinen
  3. kompp.pääll. kapt. E. Kujari
  4. kompp.pääll. kapt. J. Matinolli
- Kranaatinheitinj. luutn. H. Tokola
Lääkäri lääk.kapt. A. Sääntti
Pastori luutn. E. Mikkonen.

11.6.43. Junakuormausta siirtymistä varten Äänislinnaan (Petroskoihin).

13.6.43. Tulo Äänislinnaan. Majoitus Läntisellä kasarmilla.

Näin oli saavuttu kahdella junalla pitkän matkan päähän entisistä, lähes kaksi vuotta rämmityistä Vienan korpimaista. Mutta mitään helppoa aikaa ei ollut odotettavissa täälläkään. Kasarmit olivat siivottomia, joten muutama päivä kului, ennenkuin ne saatiin välttävään kuntoon. Koulutusta, oppitunteja, asehuoltoa, asekesittelyä ja aseiden tarkkuuttamista sekä taisteluammuntoja oli ohjelmassa.

23.6.43. Juhannusjuhla patl. elokuvasalissa. Esiintyjiä mm. Äänislinnan teatterin henkilökuntaa.

Äänislinna oli niin suuri varuskuntakaupunki sodan aikana, että sinne oli perustettu vakinaisen teatteri näyttelijöineen ja säännöllisine esityksineen.

Kenttäjumalanpalveluksia pidettiin säännöllisesti Äänislinnassa olon aikana.

4.—25.7.43. Siirtyminen marssien Tervasojan (Derevjanon) kylään kenttävarustustoihin.

Tämä kylä on Äänisen rannalla. Se oli puolustuslinjan itäinen päätepiste. Päivät työskenneltiin taisteluasemien teossa, illat vietettiin kalastuksen, puhdetöiden, saunomisen, kanttiinissa käynnin yms. merkeissä. 17.7. oli vepsäläisten ja suomalaisten yhteinen heimojuhla iltanuotioineen ja vepsäläisnuorten esittämine kansantansseineen.

Kesällä 1943 pyrittiin pataljoonassa antamaan mahdollisimman paljon lomaa. Maatalon pojille oli hyvin tärkeää saada heinäntekomaata, sillä kotirintamalla vallitsi luonnollisesti suuri työvoimapula. Mutta lomalle ei päässyt ilman täitarkastusta. Taita ei saanut viedä kotiin. Täisaunat lämpisivät ja täikamat olivat ahkerassa käytössä. Vaatetait on helppo hävittää kuumaksi lämmitetyssä saunassa: alusvaatteet ripustetaan vain kiukaan päälle, niin lähtö tulee vaatteiden saumoissa piileskeleville syöpäläisille. Rintamaoloissa ne vain kovin helposti sikisivät uudelleen.

15.8.—17.9.43. Toinen varustelutyövaihe Tervasojoilla. Kenttävarustustyöt jatkuivat. Jostakin syystä korkein johto ei pitänyt kiirettä 1/15 Pr:n sijoittamisessa etulinjaan. Mutta mieluummin miehet olivat tällaisessa rauhanomaisessa puuhailussa kuin etulinjan korsuisa. Äänisen rannikkopuolustuksen komentaja kävi katsomassa ja kiitteli poikien työtä. Nä-

Hyvin käyttää lakeuden pojalta moottoriveneen ohjaaminen, vaikka ei ole ennen sotaretkeä juuri veden päällä käynytään. Kalle Kauppi kesällä 1942 Soukelojärvellä menossa ottamaan yhteyttä Ruvan kenttävartiotaan ja postia vie-mään.

Samana vuoden myöhäissyksyllä häneltä pääsi vahingossa irtoamaan veneen moottori ja painui 6 metrin syvyyteen, mutta Kalle ei ollut niitä miehiä, jotka armeijan kampeita hukkaavat. Hän merkit-si putoamispaikan jäälle, sillä jär-vellä oli jo ohut jääkansi, joka ei vielä haitannut ison veneen liikku-mista. Jään tultua tarpeeksi vah-vaksi hän onki pitkällä kepeillä moottorin kuiville tekemästään avannosta.

Sissipataljoonan krh-joukkueen pojat Nuorusen tunturin huipulla kevättalvel-la 1943. He eivät ole partioiretkellä vaan puhtaasti "turisteina" ihailmassa mahtavia maisemia, mutta aseettomina ei voitu minnekään lähteä. Alhaalla keskellä Arvo Vikiö.

Talvisen Niskan kylän maisema ko-meaan Pääjärven ran-nalla. Tänne hyök-käsi 10.9.1942 yllät-täen vihollisen parti-saanosasto, kuten Sissipataljoonan so-tapäiväkirjassa ker-rotaan.

mäkin varustukset jäivät aikanaan tyhjän pantiksi, niitä ei tositoimessa tarvittu, kun kesällä 1944 alettiin vetäytyminen Äänisen rannoilta. Mutta eihän se ollut ainoa turha puuha, mitä silloin tehtiin. Mahdotonta sodan olosuhteissa on ennustaa, tarvitaanko tätä poteroa vai ei, parasta on vain kaivaa. Tietenkään näiden varustelutöiden harkinta ei ollutkaan tavallisen rivimiehen asia, ne määrättiin ylhäältä.

8.—9.10.43. Siirtyminen rautatiekuljetuksin Syvärin pohj. puolelle vastaanottamaan pl. lohko Panssaridivisioonalta.

Nyt alkoi pataljoonan n. 9 kuukautta kestänyt asemasotavaihe. Miehistössä oli tapahtunut paljon muutoksia, nyt oli komppanioissa sotilaita joka puolelta Suomea. Sama muutos jatkui erityisesti seuraavan vuoden kesällä, jolloin tarvittiin paljon täydennysmiehiä. Vuoden vaihteen tienoilla tyrnäväläinen 4. komppanian päällikkö kapt. J. Matinoli siirrettiin muualle ja hänen tilalleen tuli luutn. A. Maatola. 2. kompp. päällikkö luutn. A. Lytinen siirrettiin esikuntaan ja hänen tilalleen tuli luutn. Nousiainen. Pataljoonan uudeksi komentajaksi määrättiin ev. luutn. I. E. Rytönen.

Pataljoonan lohkon leveys oli n. 15 km, joten komppaniaa kohden tuli n. 5 km, koska yksi komppania on aina reservinä. Aika leveä kaista oli näin ollen yhden komppanian valvottavana, joten esim. partioiden ja vanginsieppausten uhkan varalta piti aina olla erittäin tarkkana. Etulinja oli Syvärin rannalla, joten kesällä vartiointi oli helpompaa, mutta joen ollessa jäässä virran ylitys tuli helpommaksi.

20.10.43. Vih. väkivaltainen tiedustelu- ja vanginsieppausyritys Gorkan kohdalla. Omat tappiot: vänr. Tiainen vaik. haav. tai kuolleena vih. käsiin. 7 haav., 1 kaat.

Tämä oli ensimmäinen varsinainen yhteenotto 2. komppanian lohkolle. Se tapahtui yöllä. Vihollisen kohdisti tykistökeskityksen koko komppanian alueelle ja ylitti Syvärin. Tiainen oli juuri tarkastuskierroksella, kun vartiopaikka joutui vihollisen hyökkäyksen kohteeksi. Tukikohdan puolustajista haavoittui 8 miestä, joista sotamies V. Määttä kuoli haavoittumisen jälkeen.

18.1.44. 3. k. (Kujari) saapui Tiilitehtaan lohkolle.

20.1.44. 1. k. (Kaskinen) saapui Tiilitehtaan lohkolle.

24.1.44. Tuhottiin yöllä Kuuttilahden suulla vih. partio.

2.3.44. Luutn. Vuokon johdolla partio 1+2+9 Hakusta vanginsieppauksessa. Saatiin haavoittuneena 1 mies, joka kuoli paluumatkalla. Ei omia tappioita.

5.3.44. Vanginsieppausyritys (läheimmät tiedot puuttuvat sotapäiväkirjasta).

Viimeksimainitun yrityksen johtajana oli vänr. E. Koskela. Hänellä oli 40 miehen suuruisen vahvistettu joukkue. Tykistö tuki tulellaan joen ylitystä, mutta jonkin sekaannuksen vuoksi jatkoi ammuntaansa Koskelan joukkueen niskan, vaikka käsky oli siirtää tuli

kauemmas rannasta, kun joukkue on päässyt sinne. Samalla vihollinenkin alkoi ampua voimakasta torjuntaa. Selvä on, että yritys oli keskeytettävä. Tappioita tuli 8 kaatunutta ja toistakymmentä haavoittunutta. Jälkiselvityksissä ei löydetty syyllisiä tähän murheelliseen sekaannukseen, jollaisia tapahtui sota-aikana paljon.

28.5.44. Patl. kenttävarustustöissä Kuuttilahden — Gorkan lohkolle.

12.6.44. 1. k. Kuuttilahden kenttävarustustöihin.

13.6.44. Patl. siirtyi Gorkan lohkon taakse reserviin.

15.6.44. 1. ja 2. k. takaisin Kuuttilahden kv. töihin.

Kesällä alkoivat tavanmukaiset kenttävarustustyöt, kuten sotapäiväkirjastakin ilmenee. Venäläisten suurhyökkäys oli alkanut Karjalan kannaksella 9.6.1944. Ylin johto ei aluksi uskonut, mistä oli kysymys, arveltiin vain tavanomaista suuremman paikallisen hyökkäyksen olevan kyseessä. Kannaksen joukot olivat jo pitkään tienneet, mitä on tulossa, sen ne olivat monista merkeistä päätelleet, mutta jostain syystä sitä ei Päämajassa uskottu. Ei kulunut monta päivää, kun kaikilla oli selvä käsitys siitä, mitä Kannaksella tapahtui.

Vielä teki 1/15. Pr. töitä Syvärin virran rannoilla, mutta pian tulitaisiin saamaan toisenlaiset käskyt.

18.6.44. Patl. siirtyi komppanioittain Pisin eteläpuoliseen maastoon. 4. k. siirtyi Saarimäkeen.

Vetäytyminen oli n. 20 km. Se tapahtui ennakolta tehtyjen suunnitelmien mukaan vihollisen painostamatta.

21.6.44. Patl. alistettiin JR 4:lle, (Simelius) joka Sammatuksessa. 2. k. Enemäjärven maastoon. Muu osa Lamperon tienhaaran maastoon Sammatuksen ja Mäkriän välillä.

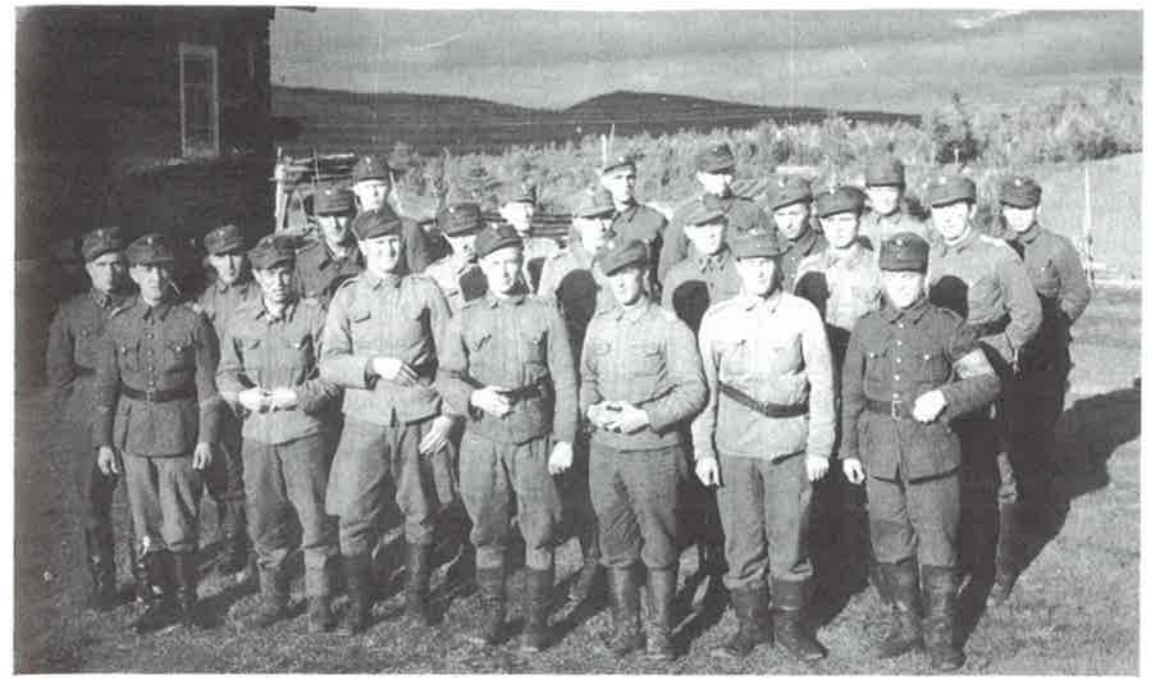
23.6.44. Patl. alistettu JR 2:lle taistelukeskuksen alettua Sammatuksen linjalla.

24.6.44. Sammatuksessa taistellaan.

25.6.44. Maj. Leppäkoski kuolettavasti haavoittunut taist. haudassa. Patl. vetäytyi Lamperon ja Nurmoilan kautta Sääntämän tienhaaran maastoon. Patl. komentajaksi kapt. Kujari. Tie täynnä vietyäviä. Sateinen sää.

Edellä olevat sotapäiväkirjan otteet kuvaavat lyhyesti raskasta vetäytymistäistelua. Yli-päällikkö oli päättänyt luopua koko Itä-Karjalasta ja lähettää suurimman osan joukoista Karjalan Kannakselle, jossa Suomen kohtalo ratkaistaan. Jäljelle jäävien joukkojen tuli vetäytyä mahdollisimman paljon vihollista hidastaen.

1/15. Pr. meni aseisiin Sammatuksen kylän tienoille, jonne oli tehty aikaisemmin puolustusasemat panssariesteineen. Lujia korsuja ja teräskupuisia konekivääripesäkkeitäkin oli, mutta paljon oli vielä keskeneräisiäkin varustuksia. Asemia ei ehditty valmiiksi kunnostaa ennenkuin vihollinen oli jo paikalla. Juhannusaattona 23.6. venäläiset hävittäjät ampuivat

Sissien kuoro Kankahaisten vaaramaisemissa. Vuosi lienee 1942. Eturivissä kolme keskimäistä vasemmalta lukien Lauri Väliheikki, Olli Markus, Reino Anttila. Kuoron, joka kävi myös kotiseutukiertueella, johtajana toimi ylikers. Ylitalo.

tuleen Sammatuksen kylän. Maisema avartui, ja ampuma-alaa riitti joka suuntaan.

Vihollisen panssarivoimat ilmaantuivat kyläaukean laitaan ja taistelu alkoi. Panssaritorjuntatykit ampuivat niistä parikymmentä pois pelistä, myös tykistön tuli-iskut tekivät selvää jälkeä niiden joukossa. Vihollisen jalkaväki kaivautui pelloille aseisiin. Muutamat panssarit murtautuivat läpi ja ajoivat keskelle palanutta kylää.

Yöhön mennessä saatiin murtautuneet panssarivaunut tuhotuksi miehistöineen. Tässä paikassa kaatui pataljoonan komentaja majuri E. Leppäkoski panssarivaunun konekiväärin luodista. Leppäkosken seuraajaksi tuli kapteeni E. Kujari.

Käskyn mukaisesti pataljoona lähti vetäytymään Nurmoilan suuntaan ja edelleen Sääntämän tienhaaran maastoon. Toiset joukot ottivat viivytystehtävän, ja pataljoonan tehtävänä oli mahdollisimman pian marssia Viteleeseen torjumaan alkanutta vihollisen maihinnousua. Se oli noussut maihin ylivoimaisiin joukoin Viteleen ja Tuuloksen välillä. Maihinnoussutta voimaa ei pystytty työntämään takaisin, joten joukkomme olivat vaarassa jäädä mottiin. 1/15. Pr. ohitti maihinnousupaikan vaikeakulkuisia metsäteitä pitkin samoin kuin monet muutkin osastot. Paljon kalustoa: tykkejä, ammuksia, elintarvikkeita, ajoneuvoja täytyi tuhota, kun niitä ei liejuisella tiellä saatu kuljetetuksi.

26.6.44. Vetäytyminen jatkuu Viteleen suuntaan. Tie keho.

27.6.44. Patl. viivytysasemiin Viteleen sillan pohj. puolelle.

Kapt. Kujari oli johtanut pataljoonansa Viteleen rautatiesillan lähetyville. Paikalla sattui olemaan Armeijakunnan komentaja kenraalimajuri Blick, joka käski pataljoonan heti asetua puolustukseen sillan luo. Jo tunnin kuluessa vihollinen yritti sillan yli. Väsymyksestä huolimatta saatiin kaivetuksi miehille poterot, parempia taisteluasemia ei ollut aikaa tehdä. Vihollisen siirtäessä vastarannalle ampumamaaleja, mutta sotilaat olivat niin loppuun väsyneitä, että uni tahtoi väkisinkin voittaa.

Vihollinen aloitti tunnin pituisen tykistövalmistelun, ja jalkaväen hyökkäys alkoi. Venäläiset pääsivät joen yli, mutta vastaiskuun saatiin hyökkäys pysähtymään. Painostus jatkui kovana väsynyttä pataljoonaa vastaan. Vastaiskuissa upseeritappiot olivat tuntuvat. Jääk. joukk. johtaja luutn. Aarnio kaatui, muutamat haavoittuivat, jotkut kuolettavasti.

30.6.44. Patl. viivytysasemassa Kukkoilan kylän pohj. puolella.

1.7.44. Vetäytyminen viivyttäen Hanhiselkään. Kapt. Kujari haavoittui, komentajaksi kapt. Kaskinen.

Kukkoilan (Kaukojärven?) kylä oli tärkeä tienristeyspaikka. Siinä oli puolustuksessa 2 pataljoonaa, toinen 1/15. Pr., mutta kylä menetettiin. Pataljoonat yrittivät vallata sitä takaisin, mutta kylässä oli jo niin vahva miehitys, että sitä ei enää pystytty valloittamaan takaisin. Toisen pataljoonan komentaja kaatui yri-

tyksessä. Vihollisen eteneminen oli tosin pysäytetty, mutta yleistilanne oli huonontunut, joten pataljoona määrättiin vetäytymään Hanhiselän maastoon, jossa kapt. Kujari haavoitui.

2.7.44. Siirtyminen aseisiin Miinalanjoen pohjoisrannalle Varpaselän kylästä n. 3,5 km leveällä lohkolle. Kapt. Kaskinen joutui haavoittuneena komentopaikalle hyökäneen vih. partion käsiin. Ptl. komentajaksi luutn. Maatala.

3.7.44. Patl. komentajaksi maj. Hakanen.

5.7.44. Patl. siirtyi linjalle Punkila — Likolampi, oikeana rajana Laatokka.

Joukot olivat liikkeessä metsämaastossa venäläisten seuraamina. Miinalanjoelle pysädyttiin puolustukseen. Huomattiin, että väsyneet ja harventuneet joukot eivät riittäneetkään aiotulla puolustuslinjalla Tulemajoella, päätettiin 15 Prikaati ohjata valmistelemaan uutta puolustusasemaa Uudenkylän ja Likolammen välille.

15. Prikaati sai käskyn sitkeästi viivyttää vihollista, takarajana U-asema, Pitkärannan, Uuksun ja Loimolan tienoilla oleva puolustuslinja, jota oli varusteltu ennakoita, mutta työt olivat pahasti kesken.

Vihollinen hyökkäsi Salmin maantien suunnassa 1. Pataljoonan kaistalla. Tämäkin hyökkäys torjuttiin vihollisen kärsiessä suuria tappioita. 1/15. Pr:lle taistelu oli myös tappiollinen, sillä pataljoonan komentaja majuri J. Hakanen kaatui. Taistelujen ankaruutta kuvaa sekin, että pataljoona oli menettänyt kahden viikon kuluessa 4 komentajaa, joista 2 kaatuneina, 1 sotavankina ja 1 haavoittuneena. Ratsumestari Eskola määrättiin uudeksi komentajaksi. Pataljoona jätti viivytysasemansa ja siirtyi U-asemaan reserviksi. Tarkoituksena oli valmistautua mahdollisten murtumien paikkaamiseen ja takaisin lyömiseen.

U-linjan puolustukseen oli sijoitettu kahden toista patteriston tykistö. Se on niin suuri tykistövoima, että jos sen tuli-isku osuu hyökkäysvalmiusasemissa olevaan joukkoon, niin kukaan ei pysty enää lähtemään etenemään, vaikka hengissä olisikin. Tähän saakka joukoillamme oli puuttunut miltei kokonaan tykistön tuki, tai se oli ollut aivan vähäistä, minkä ymmärtää vaikeasta perääntymisestä aiheutu-neeksi.

12.7.44. Patl. siirtyi autoilla Ruhtinaanmäen maastoon, josta marssien miehittämään asemat Katitsalammen luoteispuolisessa maastossa.

13.7.44. Hyökkäys kukkulalle Katitsalammen eteläpuolisessa maastossa. Sen jälkeen siirtyminen takaisin Konnunkylän maastoon. Upseeristossa tapahtui muutoksia: 2. kompanian päälliköksi tuli kapt. E. Prinssi, 1. kompanian luutn. A. Pohjola ja 3. kompanian kapt. T. Niemelä.

Vihollinen oli vallannut Katitsalammen eteläpuolella olevan puolustukselle tärkeän kukkulamaaston. Sitä oli yritetty saada takaisin.

Hyökkäyksessä oli kaatunut mm. pitkään pataljoonassa palvelut luutn. A. Lyttinen. Pataljoona ryhmittyi hyökkäystä varten, joka alkoi 13.7. varhain aamulla tykistön ja kranaatinheittimistön tulivalmistelun jälkeen. Muutaman tunnin ankaran taistelun jälkeen asemat vallattiin. Vihollinen kärsi suuret tappiot. Aseisiin vaihdettiin uusi joukko-osasto ja pataljoona siirtyi takaisin Konnunkylän maastoon. Prikatiin tappiot olivat Katitsalammen sotatoimissa 7 kaatunutta ja 82 haavoittunutta.

15.7.44. Hyökkäys varustettua vih. linjaa vastaan.

16.7.44. Siirtyminen hyökkäysvalmiusasemiin Nietjärven maastoon, josta yön aikana hyökkäys vih. varustettuja asemia vastaan.

Pataljoona sai olla lyhyen ajan prikaatin reservinä, mutta venäläisten tykistötuli ulottui laajalle alalle aina pataljoonan sijoitusalueelle saakka, joten levosta ei voinut paljon puhua. Vihollinen oli murtautunut asemeimme Nietjärven länsipuolella. Pataljoona ryhtyi valtaamaan menetettyjä asemia. Se onnistui, vaikka vihollinen pureutui sitkeästi taisteluhautoihin, jotka paikka paikoin olivat täynnä kaatuneita venäläisiä. Yhteen aikaan 2. ja 3. komppanian alueelle tuli sekä oman että vihollisen tykistöltä. Oman tykistön tuli saatiin siirtymään oikeisiin kohteisiin. Lopulta alettiin saada myös vankeja, useimmat haavoittuneina. Kaatuneita vihollisia oli 1/15. Pr:n taistelumaastossa viitisensataa.

16.7. tuli jälleen käsky vastahyökkäykseen, lepoaikaa ei siis juuri jäänyt. Tämänkin tehtävän selvitti pataljoona kunnialla. Vihollisen taisteluhautaus vyörytettiin käsikranaatein ja konepistoolein monesti harjoitellulla ja käytännössä koetellulla tavalla ammattimiehen ottein. Tämän päivän taistelu oli kestänyt kaikkiaan 7 tuntia. Kun vielä ottaa huomioon, että tykistön tukea ei sen aikana saatu, on tämä joukko osoittanut todella ihailtavaa urhoollisuutta ja taistelutaitoa. Pataljoonan komentaja majuri Eskola kiitteli miehiään, ja erikoisesti "vanhoja" täydennysmiehiä, jotka yllättävän hyvin olivat pitäneet pintansa taistelukentällä. Täydennysmiehistä osalla oli hyvin lyhyt koulutus ja osa oli haavoittumisten tai sairauden vuoksi todettu etulinjan sotilaksi kelpaamattomiksi, mutta raskaitten tappioiden vuoksi täytyi heidätkin kutsua takaisin riveihin.

18.7.—22.7.44. Patl. siirtyi Uuksujärvelle, jossa alistettiin 8. Div:lle. Marssi Metsänvartijan maastoon, jonne asetettiin aseisiin.

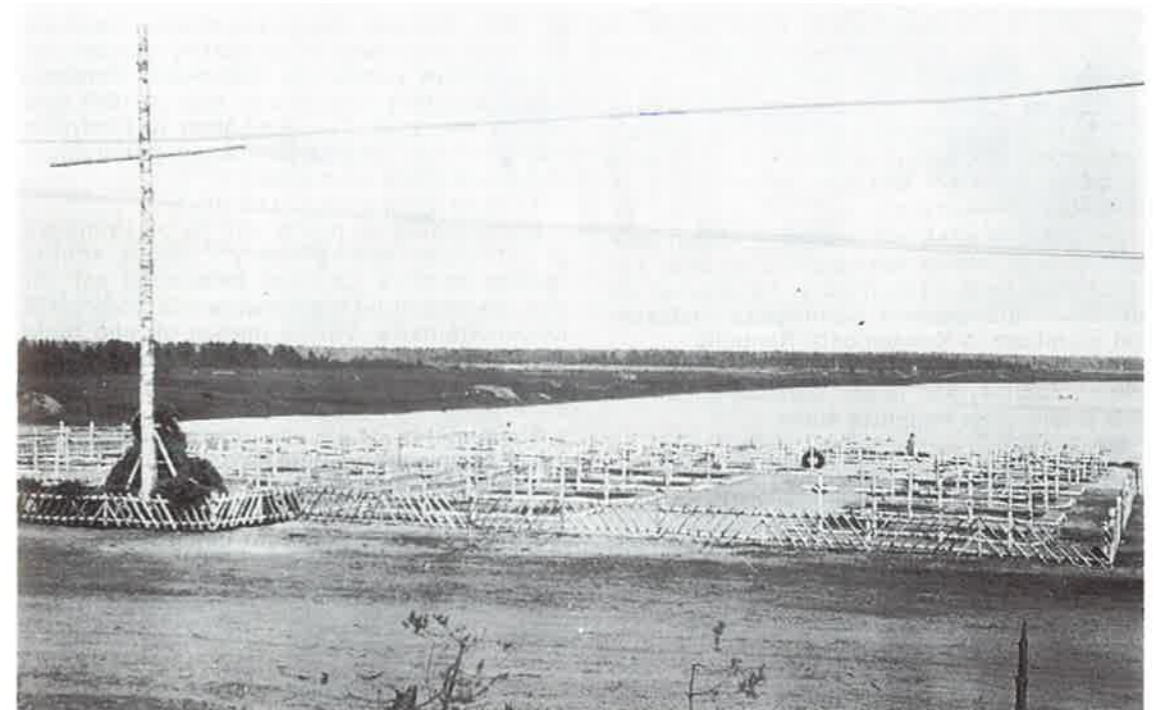
24.7.44. Taisteluja koko päivän.

25.—28.7.44. Partiointia ja taisteluja hajanaisia vih. osastoja vastaan etumaastossa ja omassa asemassa.

Neuvostoarmeijan hyökkäys oli saatu pysäytetyksi. Entinen SissiP 3, nykyinen 1/15 Pr. oli osaltaan ollut siinä mukana, viimeksi Nietjärven torjuntataistelussa. Pataljoona siirrettiin Uuksujärven korpikaistalle, jossa se sai n. 5 km leveän puolustuslohkon. Täällä ei saatu suinkaan olla rauhassa, vaan toimintaa riitti.

Olavi Markus ja sotakoira Piilku Kuntijärvellä. Pataljoonalla oli parikymmentä koulutettua koiraa, joiden tarkka vainu pelasti monen miehen hengen.

Saksalainen sotilashautausmaa Syvärillä lähellä Laatokkaa. Täällä oli majoillut saksalainen 163. divisioona kesästä 1941 kevääseen 1942 tarkoituksenaan mennä Syvärin yli ja saartaa Leningrad täydellisesti, mutta suunnitelmat olivat menneet myttyyn, ja saksalaiset oli siirretty Sallaan. Näille tienoille tulivat vuoden 1943 syksyllä Tyrnävän pojat 1/15 Pr:n mukana, ja joku heistä lienee ottanut valokuvan tästä vaikuttavasta hautausmaasta. — Suomi oli ainoa toisen maailmansodan sotaikäyvästä maista, joka kuljetti vainajansa kotimaan multiin, mikäli se suinkin oli mahdollista.

Partiointia, vanginsieppauksia, paikallisia hyökkäyksiä, tykistö- ja krh-tulta ym.

Heinäkuun puolivälissä Stalin oli määrännyt suurhyökkäyksen Suomea vastaan opetettavaksi, koska se ei ollut onnistunut suunnitelmien mukaisesti, ja oli kiire keskittää kaikki voimat Saksan lyömiseen. Tiedustelulentäjät olivat huomanneet rintamalta poispäin ajavia suuria autokolonnia, junia täynnä tykkeitä ja panssarivaunuja, joukkojenkuljetusjuna ym.

4.9.44 klo 7.00 Aselepo.

1/15. Pr. marssi Leppäsyryn asemalle. Sen paikan rintamassa oli ottanut Erillinen Pataljoona 18. 1/15. Pr. kuljetettiin junalla Ouluun ja sieltä Liminkaan, josta se oli erinimisenä sootaan lähtenyt. Paljon oli joukossa muutoksia tapahtunut, monet olivat riveistä poistuneet, kuka kaatunut, kuka haavoittunut, kuka muusta syystä muualle siirretty. Mutta uudet tehtävät odottivat, menneitä ei ehditty haikailemaan.

Mitä tekevät saksalaiset? Aselepoehtojen mukaan heidät oli saatava pois Suomesta kahden viikon kuluessa. Mutta käytännön mahdollisuus on siirtää 200 000 miehen armeija Norjaan niin lyhyessä ajassa. Aluksi Suomen ja Saksan Lapin armeijan johto koettivat suullisilla sopimuksilla sopia keskenään vähin äänin saksalaisten vetäytymistä sillä tavoin, ettei tulisi joukkojen välillä yhteenottoja. Mutta venäläiset olivat tiukkoina. He alkoivat syyttää meikäläisiä sopimuksen rikkomisesta, ja niin suomalaisten oli ryhdyttävä todella ajamaan saksalaisia pohjois-Suomesta.

1/15. Pr. määrättiin aluksi Oulujokivarteen estämään saksalaisten joen ylitys ja suojaamaan sillat ja lossipaikat Muhoksen ja Vaalan välillä. Saksalaiset lähtivät Vaalasta 22.9. ja pian koko jokilaaksosta.

Koko 15. Prikaati oli ryhmitetty Oulun puolustamiseen, mutta saksalaisilla ei ollut tarkoituksena hyökätä Ouluun, ja he alkoivat vähittäisen vetäytymisen Kiimingistä Pudasjärven suuntaan ja Kuusamosta Ranuulle.

27.9. pataljoonan 1. komppania saapui Kiimingin Jäälinkylään ja sen perässä koko muu pataljoona, joka majoittui sinne.

Pohjois-Suomen joukkojen komentajaksi oli määrätty kenraalimajuri Hjalmar Siilasvuo, joka tunsi tämän alueen ja jolla oli erinomainen kokemus saarrostaisteluista. Vahvennettu 15. Prikaati eteni rannikon suunnassa kohti Kemiä. Olhavanjoen sillan luona prikaatilla oli ollut lyhyt tulitaistelu saksalaisten kanssa. Saksalaiset kuitenkin ehtivät räjäyttää sillan. Myöskään Kuivajoen ja Simojoen siltojen tuhoamista ei voitu estää. Pitkän aikaa suomalaisten joukkojen huollossa oli suuria vaikeuksia, koska rautatietä Oulusta pohjoiseen ei voitu käyttää ja maantiekuljetuksetkin olivat hankalia. Ponttonisillat voitiin tosin tehdä nopeasti autoliikennettä varten.

7.—8.10.44. 15. Prikaatin 1 Pataljoona hyökkää Kemiin.

Pataljoonan tehtävänä oli koukata idästä

Ristikankaan tienoilta Karihaaran suuntaan ja otettava yhteys osasto Pennaseen, joka oli tulossa Karihaarasta. Hyökkäys onnistui, ja 1. Pataljoona jatkoi etenemistä kohti Kemijoen siltoja rautatien vartta. Mutta pian huomattiin siltojen suunnassa valtavat räjähdyskset ja savupilvet. Sillat oli tuhottu. Myös etenemistienä käytetyllä rautatiellä alkoivat pommit räjähdellä, mutta onneksi pataljoona ehti ennen sitä pois alueelta Kemijoen varteen. Pommit olivat olleet aikasytyksellä varustettuja suuria lentopommeja. Pataljoonan tappiot Kemiissä olivat 7 miestä kaatuneina ja 20 haavoittuneina.

15. Prikaatia oli vahvennettu muilla joukoilla, joten koko hyökkäysvoima oli huomattavan vahva. Sitä johti ev. Kuistio. Edellä lyhyesti kerrottu 1. pataljoonan osuus oli vain pieni osa monivaiheisesta ja verisestä Kemin taistelusta. Sitä osoittavat kokonaistappiotkin, jotka olivat n. 70 kaatunutta ja 180 haavoittunutta. Saksalaisten tappioista ei ole tarkkaa tietoa. Taistelulentäille jäi 70 kaatunutta, monia he varmaan veivät mukanaan.

Pataljoona seurasi vetäytyviä saksalaisia Kemijoen itäpuolen tietä kohti Rovaniemeä. Etenemistä hidastivat miinoitteet ja hävitetyt tiet, sillat ja tierummut. Pataljoona joutui usein tien korjaustöihin. Reitti oli: Alapaakkola, Tervola, Koivu, Runkaus, Rovaniemi.

2.11.44. Marssi Liminkaan alkaa.

Aseleposopimuksen mukaan Suomen armeija tuli saattaa rauhanaikaiselle kannalle 5.12.1944 mennessä. Siksi alettiin marraskuussa kotiuttaa vanhempia ikäluokkia. Pataljoonasta siirrettiin nuoremmat, 1924 ja 1925 syntyneet miehet muihin yksiköihin ja ryhdyttiin valmistamaan marssia Liminkaan, pataljoonan perustamispaikkakunnalle.

12.11.44. Saapuminen Liminkaan.

Marssimatka oli n. 300 km. Se oli kylmässä ja sateisessa myöhäissyksyn säässä kuntoa vaativa suoritus. Onneksi pataljoona sai yöt olla sisämajoituksessa muutamaa yöpymistä lukuunottamatta. Vaikka marssi oli niin rankka, mieliala pysyi hyvänä; oltiinhan sentään matkalla kotiinpäin, ja nyt lopullisesti, sotaretki oli tehty.

Sunnuntaina 14.11. oli jumalanpalvelus Limingan kirkossa ja seppelleenlasku Limingan sankarihaudalla. Ohimarssi, jonka otti vastaan viimeinen komentaja majuri K. Priha, päätti juhlallisuudet. Lopuksi lotat tarjosivat miehille kahvit. Se taisi olla lottien viimeinen palvelus suomalaisille sotilaille, sillä viikon päästä järjestö lakkautettiin välirauhansopimuksen nojalla.

Kotiin!

Kaikki 15. Prikaatin 1. Pataljoonan miehet kotiutettiin 20.11. mennessä. Sitä ennen oli tehtävä kuitenkin mm. varusteiden luovutus ja aseiden puhdistus niiden varastointia varten. Kuten muistamme SissiP 3:n miehistöstä 2. komppania oli puoliksi ja 3. komppania koko-

Yhdyspartio Kuntijärvellä 1942. Vas. Viljami Uutinen, partion johtaja (ei tunn.), Niilo Rusila, liikka Ceder.

Kenraalieversti Dietl (keskellä) seuraa Sissipataljoonan hiihtokisoja Kankahaisissa 6.3.1943.

Luutn. Frans Saastamoinen, 1/15. Pr:n krh-joukkueen johtaja tähyttää Syvärin yli keväällä 1944. Nämä asemat jätettiin taistelutta kulkautta myöhemmin, kun tuli käsky vetäytymiseen Aunuksesta. Vielä on kaikki rauhallista, eivätkä Tyrnävän miehet, kuten eivät muukaan, voineet aavistaa, millaiseen tulimyrskyyn he joutuivat jonkin ajan kuluessa.

Lomalaisia jatkosodan aikana. Vas. Väinö Talman, Matti Tervo, Jaakko Keskiäho. Matti Tervo menetti henkensä lento-onnettomuudessa Saksassa ollessaan komentuna hävittäjälentäjien jatkokoulutukseen.

naan Tyrnävältä. Nyt sodasta palanneen nimensä vaihtaneen pataljoonan 2. komppaniaan kuului enää kymmenkunta ja 3. komppaniaan noin neljäkymmentä tyrnäväläistä. Pitkän sotareissun eri vaiheissa oli joukko muuttunut kovasti. Kuka oli kaatunut, kuka haavoittunut, kuka vain muusta syystä muualle määrätty. Tilalle oli tullut miehiä ympäri Suomen. Muissa komppanioissa sekä krh-joukkueessa oli myös muutamia Tyrnävän miehiä.

Kotiutetuille annettiin mukaan alusvaatteet, päällyshousut, asetakki ja jalkineet. Ne olivat erittäin tarpeellisia, jopa välttämättömiä sodan jälkeisen ajan niukoissa oloissa. Moni oli kesällä -41 lähtenyt hyvin keveissä kesäkamppaissa armeijaan, ja lieneekö niitäkään vaatteita ollut enää kaikissa varastoissa tallella. Kuukausimääriä nähtiin kaduilla ja teillä miehiä armeijan vaatteissa, joista tietenkin oli kauluslaatat ja arvomerkit poisotettu. Tyrnävän miehistä useimmat palasivat maatalouden toi-

hin, mutta monet muutkin ammatit rakentamisen, liikenteen, kaupan ym. palveluksessa saivat työntekijänsä. Sodassa saatuja vammoja ja vaivoja ei valiteltu. Myöhemmin, "kun mies vanhenee, vaiva nuortuu", on huomattu, että silloin jo olisi pitänyt viedä kirjoihin mitättömiksi arvellut vaivat. Niiden hoito ja invaliditeettiasteet olisi voitu ajoissa määritellä.

Vaikka sota oli hävitty, niin torjuntavoitto oli saatu. Venäläiset oli pysäytetty U-linjan ankarissa taisteluissa. Samoin oli tehty kaikilla muillakin rintamasuunnilla. Heti sotien jälkeisenä epävarmana ja epäluulon sävyttämänä aikana tätä ei tarpeeksi arvostettu, mutta mitä enemmän on vuosia kulunut, sitä kirkkaammin piirtyy esiin tavallisen suomalaisen sotilaan vaatimaton hahmo, miehen, joka ei ollut mikään sotilaallisuuden perikuva, mutta joka pelasti maamme itsenäisyyden ja vapauden historiamme vaikeimmalla hetkellä.

I.M.

Tyrnävän miehet jalkaväkirykmentti 11:n sotureina

Taivalalanen

Tämä nimi ei sano nykytyrnäväläiselle mitään, ehkä Taivalkoski saattaa tulla mieleen, missä kyllä mennään harhaan, sillä Taivalalanen oli Suomussalmella sijaitseva parakkialue, jonne oli majoitettu JR 11:n 1. pataljoona. Eivät ne noin parikymmentä Tyrnävän nuoruksista myöskään tästä paikasta mitään tienneet, kun saivat palvelukseenastumismääräyksen asevelvollisina keväällä 1941. Mutta Suomussalmi oli sen verran tuttu nimi, että tiedettiin, minne piti matkata. Harjoituskenttä, jolla pojat sulkeisjärjestystä harjoittelivat, on nykyään osa Ämmänsaaren liepeillä olevaa rivitaloaluetta.

JR 11 on se joukko-osasto Sissipataljoona 3:n jälkeen, jossa tyrnäväläisiä palveli eniten, kaikkiaan n. 40 asevelvollisina tai reserviläisinä, suurin osa 1. pataljoonassa. Siksi seuraamme pääpiirteittäin sen sotatietä. Tiedot

perustuvat Matti Kaupin haastatteluun sekä teoksiin W. Halsti: "Suomen sota", S. Ahto: "Lapin sota", ja V. Karhunen: "Vienen sissit".

Yli rajan

Vienen taistelujen aikana SissiP 3 ja JR 11 toimivat molemmat Uhtuan suunnalla. Ne molemmat kuuluivat III armeijakuntaan, Siilasvuon alaisuuteen. Uhtuan valtaamiseksi perustettiin ryhmä F, joka tarkoitti ev. Fagernäsin komennossa olevaa voimaryhmää. Tosin Uhtuan sotatoimi ei onnistunut, sillä pian tarvittiin kaikki liikenevät joukot Kiestingin suunnan kovissa taisteluissa.

Kesäkuun lopulla 1. pataljoona, jonka komentajana oli maj. M. Raninen, marssi Raateen tietä ja edelleen Raatevaarassa rajan yli. Marssi oli melko raskas helteisenä kesäpäivänä, jollaisia sen kesän säät olivat, silloin tällöin yllättävine ukonilmoineen.

1/JR 11:n krh-joukkueen maanpäällinen korsu Kuittijärvellä 1942. Kuten kuvasta näkyy, yksi seinä, vihollisen puoleinen, on tehty kaksinkertaisesta hirsikerroksesta, joiden väliin laitettiin kiviä. Katto oli myös vahvistettu. Yleensä korsut tehtiin maan alle, mutta tämä oli käyttökelpoinen näissä olosuhteissa. Seinä kesti suorasauntauistykin osuman, kuten käytännössä todettiin. Matti Kauppi 4. vasemmalta.

Vasovaaran—Latvajärven taistelu

Heinäkuun 1. päivänä klo 2.20 alkoi tykistövalmistelu Vasovaaran valtaamiseksi. Sitä puolusti pienehkö vihollisosasto, joka vetäytyi itään. 1/JR 11 kiersi korprien kautta venäläisten selustaan, mutta he olivat jo menneet menojaan. Samana päivänä taisteltiin myös Latvajärvellä, jossa pataljoona koki ensimmäiset tappionsa: yksi kaatunut ja muutamia haavoituneita.

Eteneminen jatkuu

Tie muuttui sitä huonommaksi mitä kauemmas edettiin. Tietä piti jatkuvasti kunnostaa, kapulasiltoja vahvistaa, miinoja purkaa. Siksi meno ei ollutkaan mitään pikamarssia vaan hidasta rämpimistä. Ilvesvaara oli seuraava kohde, josta vihollisen viivytysosasto pian väistyi. Paahkomavaara oli seuraavana tavoitteena. Se oli n. 25 km rajalta, joten täällä oli syytä levähtää. Seuraavana päivänä 1/JR 11 saapui Vuokkiniemeen, jossa ei ollut taistelua.

Oli saavuttu vanhojen runonlaulajien kyliin, joista Elias Lönnrot kokosi Kalevalan runot sata vuotta sitten. Mutta näitä asioita ei Tyrnävän miehillä ollut aikaa pohtia, vaikka pitkäpartaisia ”starikkoja” kylän raitilla liikuskeli kuten Lönnrotin aikana.

Osa jalkaväkirykmentti 11:n kolmatta pataljoonaa paraatissa Eldankajärvellä maaliskuussa 1944 ennen Kannakselle lähtöä.

Vuokkiniemestä JR II kääntyi pohjoiseen, toiset porukat jatkoivat itään. Tarkoituksena oli hyökätä Vuonnista puolustavan vihollisen sivustaan. 4.7. luutn. P. Valkosen komppania valloitti Ponkalahden. Oinasniemi saatiin joukkomme haltuun tulitaistelun jälkeen. Vuonnin kylästä vihollinen vetäytyi Vuonnisjoen taakse, jonne se asetui lujaan puolustukseen. Ennen vetäytymistä käytiin taistelu, jonka aikana myös luonnon voimat näyttivät mahtinsa mitä ankarimman ukonilman muodossa, mutta nyt ei kenelläkään ollut aikaa ukkosta pelätä.

Pistojoki

Vihollinen irtautui Vuonnisjoen asemasta ja 1/JR 11 ylitti joen 19.7. Miinoitteet hidastivat pataljoonan etenemistä. Pistojoen rantaan saavuttua tuli rykmentin komentajalta eversti Malmilta käsky Pistojoen ylitykseen. Tykistövalmistelun jälkeen 1. pataljoonan 3. komppania alkoi ylimenon tukkilauttoja ja pikasiltoja apuna käyttäen. Vihollisen tuli oli kiivasta, mutta ylitys onnistui. Venäläiset yrittivät turhaan vastaiskuin ajaa suomalaisia joen taa. Vaihtelevat ja raskaat taistelut jatkuivat koko päivän. Satoja kaatuneita puna-armeijalaisia makasi taistelukentällä. Mutta raskaat tappiot olivat meikäläisilläkkin kaatuneina ja haavoittuneina, joita ei koko päivänä kyetty tuomaan pois sillanpäästä.

Korpijärven taistelut

1/JR 11 osallistui Korpijärven sotatoimiin koukkaamalla oikealta vihollisen selustaan. Monivaiheisissa taisteluissa saarrettiin vihollisosastot, joista osa pääsi metsien kautta pakoon. Lukuisia panssareita ja tykkejä saatiin sotasaaliiksi. Sissipataljoona 3 oli jäämäsäsä mottiin, jolloin 1/JR 11 määrättiin avaamaan sille tie venäläisasemien läpi. Pataljoonien tyrnäväläiset eivät liene toisiaan tavanneet tämän operaation kuluessa, sillä siinä ei ehditty juuri tuttavvia hakea.

”Hevosenkengä”

”Hevosenkengäksi” sanottiin kaaren muotoista painumaa venäläisten linjoissa Ison Kiiskijärven itäpuolella. Uhtuan puolustus oli puna-armeijalle hyvin tärkeä, joten se piti puolensa sitkeästi mm. erittäin voimakkaain tykistökeskityksin. ”Hevosenkengän” maastot tulivat tutuiksi sekä 1/JR 11:n että Sissipataljoonan sotilaille. Oli voimassa edelleen käsky Uhtuan valtaamisesta, mutta koska näitä joukkoja alettiin viedä Kiestingin vaikeisiin kampauihin, niin jäljelle jäävillä ei ollut voimaa saattaa hyökkäystä loppuun, sillä Uhtuaa venäläinen puolusti kaikin voimin. Elokuun 15. päivänä tuli käsky lähettää vielä yksi pataljoona, juuri SissiP 3, Kiestinkiin. Se oli valmistautumassa hyökkäykseen Malviaisten tien varressa. Nyt asetuttiin paikoilleen Uhtuan suunnassa.

Talvi Malviaisissa

2.8.1941 joukkomme haltuun oli joutunut Malviaisten kylä Uhtuan tien varressa. Sinne asetui pataljoona talvimajoitukseen. Korsut tehtiin parhaalla ammattitaidolla kunnolliset, sillä hyviä hirsityön tekijöitä oli runsaasti. Hirret veistettiin sisäpuolelta kauniin valkeiksi, joten viihtyisämpi niissä oli asua kuin rötöstellen tehdyissä. Taisteluhaudat kaivettiin pesäkkeineen ja yhdysautoineen.

Marraskuussa alkoi Kiestingin suunnalla suomalaisten ja saksalaisten yhteisvoimin tekemä viimeinen yritys Muurmannin radan katkaisemiseksi. Tähän ei oltu suomalaisten puolella erityisen innostuneita, mutta ison aseveljen vaatimusta oli vaikea olla noudattamatta. 1/JR 11 ei osallistunut tähän sotatoimeen muuten kuin siten, että se määrättiin tekemään sivustalla hyökkäyksiä vihollisen voimien sitomiseksi. Niemisen kukkula vallattiin. Talvi kului sen jälkeen asemasodan ja partioinnin merkeissä.

Venäläisten keväthyökkäys

Huhtikuun 24. päivänä 1942 venäläiset lähtivät vahvojen voimien liikkeelle Jelettijärven eteläpuolella tarkoituksenaan iskeä joukkomme selustaan Kiestingissä. Puna-armeijan hiihtor-

pikaatilla oli aluksi menestystä, mutta sitten se lyötiin perusteellisesti. Näissä taisteluissa oli mukana myös JR 11:n 1. pataljoona. Tuhansia vihollisen kaatuneita löytyi metsistä prikaatin perääntymisuran varrelta. Taistelut olivat kestäneet noin 10 päivää.

Kesä Kuittijärvellä

Pataljoona asetui kesäksi varmistusasemiin Kuittijärven alueelle. Siellä täällä oli kenttävartioita, joiden miehitys oli noin joukkueen suuruinen. Kenttävartioiden välisiä alueita pidettiin silmällä partioiden avulla. Kenttävartioiden tukikohdat olivat harvassa, väliä oli kilometrimääriä. Siksi venäläisten partioiden kulkua ei voitu kokonaan estää. Aina silloin tällöin partisaanit kävivät rintaman takana kulkevien huoltoautojen yms. kimppuun. Kesä kului pataljoonan kannalta melko mukavasti uiden, saunoen, kirjeitä kirjoittaen, lomalla käyden ja yleensä aikaa kuluttaen, mitä jäi partioretkien, vartiovuorojen ja muiden palvelustehtävien jälkeen vuorokaudesta jäljelle nukkumisen ohella.

Maisemat vaihtuvat

Koko vuoden 1942 majaili pataljoona samalla seudulla. Myöskin vuosi 1943 oli asemasodan aikaa, niin että sota alkoi jo melkein unohtua, mutta vuoden 1944 alussa näytti yhä enemmän siltä, että sodan loppu alkaa hämmöttää. Toivottiin vain, että meidän maamme saisi kohtuullisen rauhan. Voittoon kukaan järkevä ihminen ei enää uskonut.

Kevättalvella 1944 1/JR 11 jätti lopullisesti seudut, joissa se oli pitkät ajat huolettinut rintamavastuusta. Lähtöparaati pidettiin 17.3. Vaaralassa. Paraatin otti vastaan 3. Divisioonan komentaja kenraalimajuri Aaro Pajari. Paraatin jälkeen alkoi hiihtomarssi Poussu — Murtovaara — Kuusamon Vanttaja. Kuusamajärvellä oli myös paraati, jonka otti vastaan Saksan Lapin armeijan komentaja kenraaliversti Dietl, joka laskeutui pienellä lentokoneellaan sohjoiselle järvelle. Pataljoona oli ollut tähän saakka saksalaisen ylijohdon alaisena kuten muutkin Siilasvuon armeijakunnan joukot. Nyt pidettiin lähtiäisparaati Dietlin kunniaksi. Kuusamossa pataljoonaa koulutettiin kaksi kuukautta.

Koviin koitoksiin Karjalan Kannakselle

Pataljoona marssi touko-kesäkuun vaihteessa Rukavaaran ja Posion kautta Kemijärvelle, jossa se lastattiin juniin. Junakuljetus päättyi Kannakselle Raivolaan 6. päivänä kesäkuuta. Raivolasta pataljoona siirtyi keski-Kannakselle Kivennavalle, jossa se ryhmittyi puolustukseen. Venäläisten suurhyökkäys alkoi Suomenlahden rannalla Valkeasaarella 9.6. Ki-

Ihantalan maisemaa aselevon jälkeen. Kuvassa 1/JR 11:n komentaja majuri Malmivaara.

vennapa tuli taistelualueeksi 11.6. 1/JR 11 piti urhoollisesti puolensa, mutta pakko oli lopulta lähteä vetäytymään ylivoimaisen vihollisen edestä, jolla oli myös ilman herruus. Panssaroituidu maataistelukoneet ampuivat konekivääreilläään kaikkea liikkuvaa. Erikoisesti tiet olivat turvattomia. Pataljoona oli mukana Vuosalmen ja Ihantalan suurtaisteluissa. Ihantalassa lopullisesti pysäytettiin puna-armeijan vyöryminen Etelä-Suomeen. Aseiden vaietessa 4.9.1944 pataljoona oli Ihantalassa. Sieltä marssittiin Lappeenrantaan, josta junakuljetus Ouluun.

1/JR 11 Tornion taisteluissa

Syyskuun viimeisen päivän iltana lastattiin JR 11:n 2900 miestä rahtilaivoihin Toppilan satamassa. Matkan kohteena oli Tornio, mutta se pidettiin tarkasti salassa, sillä saksalaisilla oli varmasti vakoojijoita Oulussa. Vasta laivas miehille kerrottiin, minne oli matka.

Välirauhansopimuksen mukaan suomalaisen oli kahden viikon kuluessa ajettava saksalaiset pois maasta. Määräaika oli mennyt umpeen, sillä ehtoa oli mahdoton täyttää. Venäläisten vaatimuksesta piti kuitenkin näyttää, että sitä yritetään, vaikka meikäläiset olisivat mieluummin antaneet entisten aseveljien poistua maasta rauhanomaisesti.

Yö oli onneksi pilvinen ja sateinen, joten laivojen havaitseminen lentokoneesta oli mahdotonta. Kun vielä kaarrettiin Ruotsin aluevesien kautta, oltiin turvallisella reitillä. Olisi ollut katastrofi, jos syöksypommittajat olisivat pudottaneet pommeja laivoihin. Maihinnousupaikalla Tornion Röytän ulkosatamassa onni jatkui: ainoatakaan saksalaista ei näkynyt rannalla. Höyrysipä satamaan vielä veturi vaununeen. Junalla voitiin nopeasti siirtää joukkoja kohti Torniota.

Maihinnousseen rykmentin komentajana oli ev.luutn. W. Halsti ja 1. pataljoonan komentajana maj. Malmivaara. Monivaiheiset Tornion taistelut alkoivat. 1. pataljoona saavutti lokaan 2. päivänä Alavojakkalan, jossa se saarsi saksalaisosaston. Seuraavana päivänä saksalaiset pystyivät murtamaan saartorenkkaan ja

työntämään suomalaisia 3 km taaksepäin.

Tornion taistelut kestivät lokakuun 8. päivään saakka, jolloin saksalaiset lähtivät vetäytymään Rovaniemen ja Ylitornion suuntaan. Taisteluissa kaatui 189 suomalaista, heidän joukossaan 2 tyrnäväläistä, ja haavoittui n. 1000. Saksalaisten tappiot olivat n. 500 kaatunutta. Vangiksi joutui n. 400 miestä, jotka jouduttiin sopimuksen mukaan luovuttamaan venäläisille. He joutuivat niin kovan kohtalon alaisiksi sotavankeudessa, että vain pieni osa palasi kotiin Saksaan monen vuoden kuluttua.

Saksalaisten perässä Rovaniemelle

Tornion taistelujen jälkeen Halstin rykmentti suuntasi marssinsa Kemijoen länsipuolta kohti Rovaniemeä. Sillat ja tierummut oli hävitetty, joten paljon tarvittiin miehiä yksinomaan tien kunnostamiseen. Miinoituksia täytyi jatkuvasti varoa. Rykmentti saapui 15.10. illalla Rovaniemen lounaispuolella. Halsti päätti kookata metsien halki Kittilän tielle ja pistää saksalaiset mottiin. Saksalaiset saivat kuitenkin tiensä auki ja menivät menojaan. Saarrostusyritykset Lapin sodan aikana onnistuivat vain harvoin, sillä miehet väsyivät metsissä ja soilla raskaine varusteineen rämpiessään perusteellisesti, ja tien varteen päästyä taisteluteho oli heikko, ampumatarvikkeetkin kävivät vähiin. Saksalaiset sensijaan ajoivat autoilla paikalle torjumaan motitusta levänneinä miehinä. Kaikki myös tiesivät, että saksalainen joka tapauksessa on menemässä Norjaa kohti, sota on loppullaan, ei siis ole syytä uhkarohkeudella vaarantaa henkeään, kun tähän asti on elävänä säilynyt. Kaikesta huolimatta suomalaiset sotilaat täyttivät kunnioitettavalla tavalla velvollisuutensa, vaikka tilanne oli tällainen.

Kittilän tien varressa Sinetässä 1/JR 11 oli viimeksi asemissa ennen kotiuttamista. Maraskuun lopulla määrättiin välirauhansopimuksen nojalla kaikki muut ikäluokat kotiutettaviksi paitsi 1924 ja 1925 syntyneet. Tätä ennen oli jo kotiutettu miehiä, mutta nyt maan johto pelkäsi, että venäläiset alkavat syyttää meitä sopimuksen rikkomisesta, kun armeija oli vielä liian suuri. Vaikea oli Neuvostoliiton mieliksi olla: toisaalta piti tehokkaasti peitota sak-

salaisia, toisaalta vähentää omaa armeijaa.

Sen ymmärtää, mikä ilosanoma kotiutus oli vuosikausia asepukea kantaneille miehille, eikä haitannut, vaikka kotimatka oli kuinka hankala, satoja kilometrejä jalan myöhäissyksyn räntäsateissa kuraisia teitä pitkin. Sensijaan jäljelle jääneet nuoret miehet aloittivat "lasten ristiretken" saksalaisten perään. Vaikka suurimmat taistelut oli jo käyty, niin vielä vaadittiin uhreja näiltä ikäluokilta, ennen kuin saksalaissota oli lopussa.

Varusteiden luovutus tapahtui Raahessa. Siviiliin annettiin samat armeijan kampeet kuin kaikille muillekin kotiutetuille: kenttälakki, asetakki, päällyshousut, jalkineet ja alusvaatteet. 24.11.1944 olivat useimmat Tyrnävän miehet kotona. Reissu oli tehty.

JR 11:n komentajan kiitokset

Wolf Halsti kirjoittaa teoksessaan "Suomen sota 1939—45" seuraavasti: "Sodan päätyttyä yritettiin Suomen puolustusvoimia ja erityisesti sen upseeristoa tehdä venäläisten silmissä epäluulojen alaisiksi väittämällä, että Lapin sotateimet oli suoritettu vain muodon vuoksi. Tämä on karkea loukkaus niitä miehiä kohtaan, jotka tuolla sotaretkellä saivat antaa henkensä tai terveytensä maansa edestä. Tosiasiat osoittavat, että joukot päinvastoin toimivat erittäin hyvin, kun ottaa huomioon kokonaistilanteen ja olosuhteet. Lienee tuskin kohtuullista odottaa, että suoritettujen taisteluiden olisi pitänyt herättää ihastusta. Sota oli hävitetty, koti-ikävä suuri ja annettava uhri yksilön kannalta korvaamaton. Sotaretken merkitys valtakunnan tulevaisuudelle oli selvä vain hyvin harvoille, eikä sitä vielä nytkään (1957) yleisesti käsitetä. Oli siis kohtuutonta odottaa tai toivoa innostusta. Kun joukot tästä huolimatta nurkumatta ja hidastelematta suorittivat niiltä vaaditut raskaat ponnistukset ja vuodattivat vertaan, on se suoritus, joka ansaitsee varauksetonta ihailua ja ylistystä."

Näihin eversti Halstin sanoihin voimme me nykypolven ihmiset yhtyä ja osoittaa ne kaikille Lapin sotaan osallistuneille Tyrnävän veteraaneille, taistelivat he sitten missä joukko-osastossa tahansa.

I.M.

Haastatteluja ja muistelmia

Karjalaisperheen kohtalontie

Tyrnävällä asuu Helena Bräysy, syntynyt v. 1909, jonka perheen vaiheet sota-aikana ja sen jälkeen ovat tyypillisiä Karjalan heimon kärsimyksille sekä samalla kunnioitettava näyte sitkeästä uurastamisesta ja vaikeuksien voittamisesta.

Aviopari Helena ja Alekski Bräysy alkoivat yhteisen taipaleensa kauniissa Salmiin pitäjässä Laatokan koillisrannalla pientilaa viljellen. Perhettä karttui. Elettiin vuotta 1939. Huolestuttavia tietoja levisi tähänkin kylään. Alekski kutsuttiin ”ylimääräisiin kertausharjoituksiin” lokakuussa 1939. Tämä tarkoitti selväkielisesti sanottuna armeijan liikekannallepanoa sotaa varten.

Joulukuun 1. päivänä tuli jo aavistettu, mutta kuitenkin yllättävä lähtökäskey: kahden tunnin kuluttua oli oltava valmiina jättämään koti ja matkaamaan kohti tuntematonta päämäärää. Leipäaikana jäi tiinuun nousemaan, lehmät jätettiin navettaan. Todennäköisesti omat joukot teurastivat karjan ruuakseen.

Paljon ei tavaroita saanut ottaa mukaan, eikä sitä paitsi hevosen kärryille viiden lapsen, joista nuorin oli kolmen kuukauden ikäinen, ja kahden aikuisen lisäksi, vanha anoppi kuului myös perheeseen, olisi pystynytään juuri mitään lastaamaan.

Mantsinsaaren raskaitten tykkien jylinä jäi kodistaan pakenevan Helenan muistikuviiin pyryvästi. Tämän kaiken surkeuden keskellä hänellä oli kuitenkin se rauhoittava tieto, että omat siellä ampuvat, sillä jo rauhan aikana hän oli monesti kuullut saarilta tykistöharjoitusten jylyä. Mantsinsaaren järeät rannikkopatterit pitivätkin sitten koko talvisodan ajan puolensa ja tukivat tehokkaasti joukkojemme taistelua sekä mantereella että Laatokalla.

Koirinojan asemalla perhe nousi satojen kohtalotoveriensa kera junaan. Hevonen luovutettiin armeijalle. Väli rauhan aikana siitä saatiin aikanaan korvaus. Nähtävästi se oli sodassa menehtynyt, sillä muussa tapauksessa armeijan käyttöön otetut hevoset palautettiin omistajilleen. Ilmapommituksilta säästettiin ja saavutettiin Leppävirralle, Savon sydämeen vahingoittumatta. Täällä sitten evakot sijoitettiin taloihin asumaan. Ahdasta ja vaihalloistahan tämä tilapäinen asuminen oli, mutta isäntäväet olivat yleensä ystävällisiä ja avuliaita.

Suuri huoli oli perheen isän Aleksin kohtalosta. Tiedettiin, että hän taisteli lähellä kotiseutua Laatokan koillispuolella, mutta vasta helmikuussa häneltä saapui ensimmäinen kirje. Alekski oli säilynyt haavoittumatta, jollainen onni hänellä oli mukana molempien sotien

ajan, mutta kiivaat taistelut ja postin kulun sekoaminen olivat aiheuttaneet tämän sodankin oloissa harvinaisen pitkän kateissa olemisen. Perheen ilo oli nyt sitä suurempi!

Talvisodan jälkeinen rauhan kausi kesti vain toista vuotta, ja sitten alkoi n.s. jatkosota. Kesällä 1941 Alekski joutui jälleen armeijan harmaisiin. Leppävirralla perhe odotti pääsyä takaisin Karjalaan, jonka takaisin valtaus katsottiin sodan oikeutetuksi päämääräksi.

Kesällä 1942 saapui iloinen uutinen: saadaan lähteä Salmiin, kotiseudulle! Perille päässyttä perhettä kohtasi surkea näky, jota jo tosin tiedettiin odottaa. Kalkki oli poltettu, lukuunottamatta heinälatoa, johon asetettiin taloksi. Onneksi naapuritalon leivinuuni oli jäänyt käyttökelpoiseksi. Siinä sitten moni perhe paistoi leipänsä, kunnes oma jälleenkennus toteutui. Ja toteutuihan se, sillä Alekski sai kuukauden pituisen rakennusloman.

Talveksi perhe pääsi keskentekoiseen taloon asumaan. Mikäpä siinä oli talostellessa, kun leivinuuni oli valmis, ei päässyt kylmä hätyyttämään ainakaan pahemmin.

Vähitellen päästiin taas elämisen alkuun. Mutta kohtalo oli kova Karjalan heimolle. Kesällä 1944 juhannusviikolla piti lähteä toisen, ja nyt viimeisen kerran evakkotielle. Salmi oli tulimerenä. 70 viholliskonetta pyöri taivaalla.

Monet pakolaisjunat joutuivat pommitusten kohteeksi, mutta Bräysin perheellä oli onnea, se pääsi onnellisesti 2 vuorokauden junamatkan jälkeen Lapinlahdelle.

Alekski kotiutettiin, hänen ei tarvinnut lähteä enää Lapin sotaan saksalaisia vastaan. Lapinlahdella oltiin pari vuotta, kunnes ostettiin pieni tila Tyrnävän kirkonkylästä. Alekski ja Helena raivasivat vanhoista pajukkoisista peltoista 7 hehtaaria kunnollista viljelysmaata. Tilalla pidettiin hevosta, neljää lehmää ja pientä karjaa, siis tyypillinen pientila, joka vaati kovaa työtä, jotta siinä tulisi perheen kanssa toimeen. Lapsia heille syntyi kaikkiaan 9.

Alekski kuoli 1952, vain 45-vuotiaana. Sodasta jäänyt keuhkovika mursi hänen terveytensä. Hänelle kävi kuten monille muillekin sodassa vammautuneille, jäi invaliditeetin määrittäminen hakematta. Näin ollen jäi kuntouttaminen ja mahdollinen sotainvalidieläke saamatta. Siihen aikaan miehet olivat iloisia, kun olivat sodasta hengissä selvinneet, pääasia oli päästä kiireesti rauhan töihin.

Leskeksi jäänyt Helena jatkoi tilan viljelemistä. Lapset auttoivat töissä pienestä pitäen voimiansa mukaan. Ahkera perhe piti lehmiiä 1960-luvun lopulle. Sitten emännän terveys alkoi horjua, ja eläinten pito täytyi lopettaa. Nykyään tilan pellot ovat vuokralla.

Helena-mummo istuu tyytyväisenä poikansa

Taunon rakentamassa erillisessä vanhan emännän asunnossaan, josta on vain muutama askel lastenlasten luo päärakennukseen, ja muistelee menneitä aikoja, joihin liittyy niin paljon raatamista ja vastoinkäymisiä, joskin myös ilon päiviä.

”Suomessa on hyvin järjestetty asiat. Joka nyt purnaa, niin aiheettomasti purnaa!” hän sanoo. Ja hän on ihminen, joka on nähnyt niin kovia aikoja, että nykypolvi voi niitä vain muiden kertomana kuvitella.

Helena Bräysy (haast.)

Vartiolammen ”Rokkefellerillä” kävi tuuri

Olin Sissipataljoona 3:n automiehiä. Pataljoonan huolto oli sijoitettu Vartiolammelle. Kuorma-automme olivat 8-syllinterisellä V-moottorilla varustettuja Fordeja. Ne osoittautuivatkin vaikeissa oloissa parhaiksi ajoneuvoiksi. Saksalaiset Opelit eivät kestäneet Vietnan kehnoilla teillä. Jouduimme kerran kuussa viemään Ouluun armeijan pesulaan likapyykin ja noutamaan samalla puhtaat vaatteet pataljoonalle. Yleensä armeijalla oli suuret pesulat lähellä rintamaa, mutta tällaisen erillisen joukko-osaston, jollainen Sissipataljoona oli, vaatteiden puhtaus kannatti hoitaa muulla tavoin.

Matka oli yhteen suuntaan noin 300 kilometriä, joten pari päivää matkan tekeminen vei. Se oli mieluinen matka, saihan siinä poiketa myös kotona. Vartiolammella oli bensiinin jakajana ja polttoaineista vastaavana kirjanpitäjänä Eino Korkala, Temmeksen poikia. Häntä alettiin kutsua ”Rokkefelleriksi” kuuluisan amerikkalaisen öljymiljonäärin Rockefellerin mukaan. Ei hän näin komeasta nimestä ollut yhtään pahoillaan, eikä ollut syyttäkään, sillä lempinimi pelasti hänet kerran pahoista vai-

keuksista.

Olimme taas kerran lähdössä ison likapyykkikuorman kanssa Ouluun. Liminkalainen Nokelan Reino oli kuskina ja minä apumiehenä. Korkalan Einoa halutti myös käymään kotipuollessa. Hän pyysi päästä mukaan pyykkikuorman, mitään lomapapereita hänellä ei ollut. Mikäpä siinä, kyllähän se meille sopi.

Alkumatka meni hyvin, mutta Kuusamon Kuoliovaarassa sotapoliisit pysäyttivät meidät. Ratsia! Meidän paperimme olivat kunnossa. Lopuksi sotapoliisien johtaja kysyi: ”Eihän lavalla ole muuta kuin pyykkiä?” Eino oli tietenkin piiloutunut parhaansa mukaan, mutta jos poliisit olisivat ruvenneet syynäämään tarkoin, niin varmasti olisivat löytäneet. Nokelan Reino nopeaälyisenä miehenä vastasi: ”Ei siellä ole muuta kuin yksi rokkefelleri”. Nyt ei meiltä olisi ainakaan valehtelemisestä voitu rangaista. Onneksi sotapoliisipartion vetäjä sanoi: ”Ei me välitetä mistään moottoreista”.

Jatkoimme matkaa iloisina siitä, että Rockefellerin nimi ei onneksi kuulunut kaikkien suomalaisten yleissivistykseen.

Tauno Keskitalo (haast.)

Sotilaskodin lottia ja Sissipataljoonan automiehiä ihailmassa Vienan komeita maisemia. Taustalla Oulanka-joen Kivakkakoski ja Kivakkatunturi. Kuva vuodelta 1942. Vasemmalla Tauno Keskitalo.

Hyvämuistinen kenraali

Elokuun 20. päivän tienoilla 1941 Sissipataljoona joutui kovaan paikkaan Kiestinkiin. Meidät oli saksalaisten kuorma-autoilla kuljetettu Uhtuan tien varresta Kuusamon kautta Kanaisten kylään. Matka oli noin 350 km, sillä suoraa tieyhteyttä ei ollut, vaan piti kiertää Suomen puolelta. Siitä marssimme Kiestinkiin, josta edelleen itään, ja majoituimme telttoihin ratavarteen.

Seuraavana aamuna venäläiset yllättäen hyökkäsivät isoin joukoin etelästä, Hangasvaarasta. Kuuluin kranaatinheittinjoukkueeseen, ja meille tuli kova kiire ampua heittimillämme vihollista. Pudottelin kranaatteja putkeen niin nopeasti kuin kerkesin. Putki pohotti jo punaisena, mutta rauhanaikaisia varomääräyksiä ei ollut syytä noudattaa. Samoin oli laita muilla joukkueemme putkilla. Siihen sattui tulemaan pataljoonan komentaja majuri Könönen. Ohi mennessään hän katsoi hehkuvaa krh:n putkea ja virkkoi: ”Paahan poika putkeen!” Eipä aikaakaan, kun hänen perässään kiirehti kapteeni Karhunen, josta tuli myöhemmin joksikin aikaa pataljoonamme komentaja Könösen haavoittutua. Hän pysähtyi

paikalle hetkiseksi ja kehoitti hänkin: ”Paahan poika putkeen!” Ajattelin itsekseni, että kovinpa on meidän herroilla käyneet puheenaiheet vähiksi ja tein työtä käskettyä. Venäläiset saatiin sillä kertaa ajetuksi etäämmälle ratavartesta, mutta raskaat Kiestingin suunnan taistelut jatkuivat vielä pitkän aikaa. Turtolan pataljoona, JR 53, jota me olimme tulleet auttamaan, joutui mottiin ja pääsi vasta suurin tappioiden murtautumaan saartorenkasta.

Edellä kerrottu pikku tapaus sodan melkeen keskellä palautui mieleeni parikymmentä vuotta myöhemmin, kun Sissipataljoona 3 vietti vuotuista asevelijuhlaansa Tyrnävällä. Mukana oli myös Veikko Karhunen, nyt kenraalina. Hän näki minut: ”Sinähän olet varmaan se mies, joka Kiestingin ratavarressa pisteli niin tiuhaan kranaatteja putkeen?” Myönsin olevani, ja niin siinä joku sana muisteluksia vaihdettiin. Erinomainen näkömuisti täytyi miehellä olla, kun tunsin minut niin pitkän ajan päästä, sillä en hänen kanssaan muulloin ollut tekemisissä. Mutta kai se kuuluu hyvän upseerin ammattitaitoon.

Arvo Vikiö (haast.)

Yllättäviä tilanteita

Kiestinki 20.8.1941

Sota on täynnä yllätyksiä. Ei koskaan voi varmasti tietää, mitä seuraavassa hetkessä tapahtuu. Tietenkin vihollisen yllätyksiin voi varautua tarkalla vartiointilla ja tähytyksellä, mutta koskaan ei kaikkea voi ennakoita. Se on aina niskan päällä, joka pääsee yllättämään. Tämän etu meillä oli Kiestingissä.

Näimme kun radan yli meni iso porukka venäläisiä, jotka luultavasti eivät havainneet meitä. Pataljoonankomentaja Könönen käski 2 joukkuetta kiertämään vihollista vastaan. Johantajana meillä oli vänrikki Manninen.

Teimme käskyn mukaan ja odottelimme suon laidassa, mutta mitään ei näkynyt eikä kuulunut. Joko venäläiset olivat hidastelleet tai me olimme liikkuneet liian nopeasti.

Siirryimme varovasti edessä olevaan vankaan metsikköön. Rupesimme kuulemaan puhetta ja kalahtelua edestämme. Manninen varmuuden vuoksi meni saksaksi kysymään, hän kun taisi kielen, keitä siellä oli. Olisihan ollut kauhea erehdys, joita kyllä joskus sattui, jos olisimme alkaneet aseveljiämme tappa. Saksalaisia SS-joukkoja oli tällä suunnalla runsaasti, eivätkä ne pystyneet kulkemaan metsässä ääneti, se oli jo nähty. Siksi Mannisen

mieleen tulivat ensiksi saksalaiset.

Vastaukseksi räikähti laukauksia. Emme tarvinneet tulenavauskäskyä. Olimme valmiiksi taisteluryhmyksessä, ketjussa joten pystyimme tehokkaasti ampumaan pienellä alalla olevaa vihollisjoukkoa, joka yritti vastata tuleen, mutta huonolla menestyksellä. He olivat niin yllättyneitä, että vain harvaksen sieltä tuli laukauksia.

Taistelu oli pian ohi. Kun vastapuolelta ei enää mitään kuulunut, lähdimme varovasti etenemään. Venäläiset makasivat kuolleina maassa, aivan lähekkäin. Olisikohan heillä ollut meneillään jokin käskynjako, ja ympäristöön asetettava varmistus oli unohtunut? Huomasimme, että meidän joukostamme Arne Matero oli kaatunut, haavoittuneita ei ollut. Aarnen kohtalo sai meidät hiljaisiksi, jälleen oli kotipitäjän poika tullut tiensä päähän.

Kaatuneita venäläisiä oli tarkkaan laskien 98. Haavoittuneita ei ollut yhtään. Yksikään ei antautunut. Meidän oli pakko ampua maassa makaavia, sillä heistä muutamat olivat valeskuolleita, jotka kopeloivat asettaan esille tai käsikranaattia vyöltään. Sodan laki on julma: tapa tai tule itse tapetuksi.

Vihollisjoukko oli ollut erittäin hyvin varustettu. Kaikilla oli uudet automaattikiväärit.

Neljä konekivääriä, joita he eivät ehtineet käyttää, samoin kuin neljä kranaatinheitintä saimme sotasaaliiksi. Näistäkin varusteista huomasimme, että venäläinen ei anna helpolla Muurmannin rataa lähestyä, Kiestingin suunnalle tuodaan runsaasti hyvinvarustettuja joukkoja.

Uudenkylän tienhaara 10.7.1944

Täällä puolestaan veli venäläinen yllätti minut, mutta tuuria sentään minulla riitti, muuten en olisi tätä kertomassa.

Oli parhaillaan vetäytymisvaihe menossa, ja tilanne melko sekava, kuten usein sinä kesänä. Meidän komppanian oli määrä odottaa, kunnes viivyttävät joukot ovat ohittaneet meidät, ja sitten vasta lähteä asemista.

Porukka porukan jälkeen ohitti meidät. Viimeksi tuli Markus-Ollin ryhmä. Olli sanoi, että he ovat viimeiset, perässä tulevia saa jo ampua, ne on vierasmaalaisia!

Komppanianpäällikkö ei tätä uskonut, vaan oli varma, että siellä on vielä paljon meikäläisiä. Luotin komppanianpäällikköön, mutta kun olin joukkueenjohtaja, niin päätin käväistä varmistamassa asian, ettei vain pääse tapahtumaan sellaista, että aletaan ampua omia. Jätin konepistoolini ja repun mättään viereen ja

lähdin katsomaan, kuinka oli asian laita.

En päässyt pitkälle, kun puiden välistä alkoi vilahdella miehiä, joilla oli ruskea suojavaikka pään päällä. Ensi silmäyksellä tiesin heidät venäläisiksi. Alkoi kuulua huutoja: ”Idi sudaa!” ja ”Ruki verh!” eli tule tänne ja kädet ylös. Vanki olisi heille ollut hyvin mieluinen, siksi he nähtävästi eivät heti ampuneet, varsinkin kun näkivät minut aseettomaksi, saattoivatpa arvella minun tulevan vapaasta tahdostani antautumaan.

Käännyn salamannopeasti takaisin ja karjaisin kaikin voimin: ”Ryssä s-tana!!” Jälkeenpäin pojat vitsailivat, että ei saisi sillä tavalla ihmisiä säikäytellä, vaikka sodassa ollaankin, huutoni oli kuullut kuulemma koko pataljoona. Minulla oli kyllä vitsit vähissä, sillä kuulua alkoi tulla naapurin torrakoista niin tiuhaan, että täytyi pelätä henkirievun olevan vaarassa. Puiden rungoista sinkoilivat säleet, kun räjähtävät luodit iskeytyivät niihin.

Minulla oli sen verran suunta selvillä, että juoksin lähtöpaikkani kautta ja sieppasin aseeni, reppua en siinä hötäkässä ehtinyt ottaa. Saavutin pian joukkueeni.

Nyt meillä oli ainakin varmuus siitä, ketkä tulevat perässämme.

Lauri Matinoli (haast.)

Tyrnävän poikia, vuoden 1921 ikäluokkaa, Taivalalasan varuskunnassa Suomussalmella JR 11:n alokkaina vappuna 1941. Eturivi vas.: Alpo Hauru, Valde Siira, Väinö Niemelä, Kauko Keränen. Keskirivi: Juuso Tuhkanen, Arvo Mällinen. Veikko Alakylmänen, Olavi Ahtola, Veikko Tervo. Ylärivi: Antti Heinola, Heikki Högman, Urho Karhu, Jaakko Lassila, Johannes Uutinen, Erkki Marttila, Tauno Koskela, Toivo Lithovius. Näistä kaatuivat Erkki Marttila, Tauno Koskela ja Juuso Tuhkanen.

Tulenjohtoa pitsiverhojen takaa

Sodassa voi tapahtua kaikenlaista. Mutta harvoin, voipa sanoa ei koskaan, etulinjan mies istuu idyllisessä, siistissä pikku mökissä keinutuolissa, antaa silloin tällöin tulikomentoja kranaatinheittimille, katselee kuinka viholliset henkensä hädässä hyppivät suojaan, ja hän itse kahvia hörppien keskustelee kahden herttaisen keski-ään paremmalla puolella olevan neiti-ihmisen kanssa maailman asioista. Mutta tällainen "ei koskaan" -tapaus minulle sattui Tornion taistelujen aikana lokakuun alussa v. 1944.

JR 11:n I pataljoona oli etenemässä Torniossa pohjoiseen Alavojakkalan kohdalla. Siinä on joessa Oravaisensaari, johon pataljoonan johto suunnitteli sijoittavansa krh:n tulenjohtueen. Ilta-työhällä annettiin vänr. Pentti Konstille ja minulle käsky siirtyä saareen jhtamaan tulta.

Meidän tehtävämme oudolla, virtaisella joella pimeän aikaan olisi ollut erittäin vaikea, jollei meille olisi annettu opasta, suomalaista tullimestä, joka tunsii joen niin tarkoin, että voimme siirtyä kahlaamalla saareen. Hän johdatti meidät turvallisesti Ruotsin puolelta kiertäen sinne. Se oli tietenkin kansainvälisten sotalakien vastaista, mutta vanha sanonta "häätä ei lue lakia", pätee varmaan sotaankin nähdessä.

Valitsimme saaresta yöllä sopivan mökin, johon päätimme majoittua. Mökki sopi tarkoituksiimme hyvin, sillä sen sijainti oli sellainen, että sieltä näki hyvin rannalle, jossa saksalaiset olivat asemissa.

Mökin asukkaat, kaksi vanhemmanpuoleista naisihmistä eivät kovinkaan yllättyneet, kun esitimme heille rauhallisesti asiamme. Tottahan toki he omia sotapoikiaan auttavat! Kylässä oli muitakin taloja asuttuina, ehkä Ruotsin rajan läheisyys antoi turvallisuutta. Saksalaisille oli annettu tarkat määräykset siitä, että Ruotsin rajaa ei saanut missään olosuhteissa loukata esim. ampumalla sen suuntaan. Saksalaisilla oli nimittäin lupa kuljettaa haavoittuneita Ruotsin halki kotimaahan ja tässä voisi tulla vaikeuksia, jos rajalla sattuisi ikävyyksiä. Saksahan ei ollut enää mahtinsa kukuloilla.

Mökin ainoa huono puoli oli se, että ovi avautui joelle päin. Siitä ei ollut päiväsaikaan meillä menemistä. Naiset kyllä voivat liikkua vapaasti, heistä saksalaiset eivät piitanneet, mutta jos suomalainen sotilaspuke oli vilahnut, niin lähtö meille olisi tullut kiireesti, sillä saareen johti silta parinsadan metrin päässä mökistä.

Aamun valjettua ryhdyimme käskettyyn työhömme. Meillä oli mukana kannettava radiopuhelin, jolla otimme yhteyden krh:n tuli-

asemaan. Yhteys pelasi hyvin. Annoimme maalulukemat, kun näimme liikettä saksalaisten puolella. Ja yhä enemmän liikettä syntyi, kun kranaatteja alkoi tippua. Koska siinä vaiheessa kranaateista oli puutetta, niin ammunta oli pääasiassa häirintätulta.

Pian saksalaiset alkoivat epäillä jotain, kun aina pahaan aikaan sattui kranaatteja tippumaan. Siellä näyttiin kiikaroivan tarkasti ympäristöä. Ja niinhän mekin kiikaroimme pitsiverhojen läpi sopivia maaleja. Ikkunaverhot olivat niin hyvä näkösuoja, ettei parempaa voi kuvitella. Väliillä emäntämme keittivät meille ruokaa ja tarjosivat kahvia, joka olikin oikeata ruotsinkahvia eikä mitään korviketta, jota me olimme litkineet vuosikaudet. Naiset eivät tuntuneet pelkäävän, vaikka kyllä he varmaan ymmärsivät, että me olemme oikeastaan hyvin vaarallisia vieraita. Mutta kun me pysyimme visusti näkymättömissä, niin mikäpä siinä oli ollessa.

Saksalaiset näyttivät tuovan kuorma-autoilla lisää joukkoja. Siihen soppaan mekin aina väliillä pistimme lusikkamme lähettämällä kranaattiterveisiä kolonnan sekaan. Meidän pataljoonamme tarkoituksena oli lähteä etenemään, mutta saksalainen tekikin niin kovan vastaiskun, että oli mentävä kilometrimääriä taaksepäin.

Sen päivän, jonka me viivyimme Oravaisensaaresta, linjat olivat vielä paikoillaan, eikä saksalaisia ollut saaresta yhtään. Mutta kun seuraavana päivänä JR 53:n pojat tulivat saareen, niin siellä oli jo satamäärin vihollisia, ja meikäläiset joutuivat lopulta patruunoiden loppuessa pelastautumaan Ruotsin puolelle ja siellä internoiduiksi kansainvälisten säännösten mukaisesti.

Me kumminkin pääsimme saaresta samalla tavalla kuin olimme tulleet, kahlaamalla saman tullimiehen opastuksella, joka meidät oli tuonutkin. Kiittelimme vieraanvaraisia emäntiämme ja painuimme matkaan pohjolan pimeään syysyöhön tuosta lämpimästä mökistä, jossa olimme täyttäneet ankaran sodan käskyn niin miellyttävällä tavalla.

Myöhemmin vuosina ollessani matkalla Tornionjokilaaksossa on usein tullut mieleeni Oravaisensaaren tupanen ja sen asukkaat. Nyt he ovat jo manan majoilla, mutta joskus menneinä vuosina tuli mieleeni, että olisi mukava käydä katsomassa, vieläkö mökissä asutaan, saksalaiset eivät niitä taloja polttaneet. Mutta käynti jäi aikanaan toteuttamatta, eikä se enää niin kiinnostusta, tiekin kulkee nykyisin kauempana rannasta.

Matti Kauppi (haast.)

Nuorin veteraani muistelee

Oli kutsuntatilaisuus 1926 loppuvuodesta syntyneille pojille Suojeluskuntatalolla maaliskuun 13. päivänä 1944. Emme olleet kuin seitsentoistavuotiaita, mutta isänmaa jo kutsui meitäkin avukseen. Olimme mielestämme ehkä ylpeitäkin. Nyt olimme jo miesten kirjoissa. Saimme palvelukseenastumismääräyksen. Ketään ei muistaakseni raakattu, ei minuakaan pienuudestani huolimatta, pituus 152 ja paino 54 kg.

24.4. meidän oli ilmoitettava Oulun kasarmilla, jossa jako tapahtui, osa meistä jäi Ouluun, osa Liminkaan emäntäkoululle ja kansanopistolle. Minä jouduin Liminkaan.

Lähtöpäivän aamuna odotellessani Ahdin onnikkaa kirkkohaarassa ja katsoessani kohti sankarihautoja tuli mieleeni ajatus, olenkohan minäkin joskus tuolla rivistössä. Noustessani onnikkaan Ahti tuumasi, että joko se nyt sinäkin lähdet miesten mukaan... (Ahti Jaakkola oli liikennöitsijä, joka enimmillään kolmella linja-autolla ajoi vuo-roja Ouluun ja Suutarinkylään n. kahdenkymmenen vuoden aikana vuoteen 1954 asti.)

Jv-koulutuskeskus Limingassa. Heti alkuun tukka pois, sitten täisaunaan, jonka jälkeen alkoi varusteiden sovittelu. Kyllä vaatetus jotenkin meni, mutta se asetakkihomma ei miellyttänyt ketään, sillä ne olivat niitä kovakauluksisia "Tampereen valloittajia" vapausodan ajoilta. Eipä kärsinyt päätät paljon liikutella...

17.5. kutsui komppanianpäällikkö Mikkonen

Tyrnävän ja Kestilän poikia riviin kasarmin eteen. Tällöin hän valitsi ratsuväkeen lähteviä, joiden joukkoon minäkin jouduin. Liminkaan jäi tyrnäväläisistä Heinolan Eino ja Nalkin Martti.

Seuraavana aamuna, se oli helatorstai, nousimme junaan Oulua kohti, jossa ruokailtiin ja sen jälkeen siirryttiin junaan taas, ja nyt isolla joukolla mullivaunussa Savon rataa, suuntana Kouvola. Matka kesti useita päiviä. Vastaantulevia junia oli paljon, joten jouduimme odottelemaan asemilla useita tunteja eteenpäin päästäksemme.

Mieliala oli keveä. Olimme päässeet eroon vanhoista asetakeistamme, ja nyt oli uudet kesäpusakat päällä, mutta mieliala laski, sillä ei kahden päivän muona laukussa kauan riittänyt.

Etelän yöt kesäisin ovat hämääriä, sitä ihmettellessämme saavuimme Kouvolan asemalle. Silloin tuli käsky laskeutua alas junasta ja marssia kasarmille. Aamulla teen jälkeen oli vapaata koko päivän.

Kouvolassa tapasimme edellisistä ikäluokista jääneitä Tyrnävän poikia, mikä oli meille mieluisa yllätys. Honkakosken Mauno, Kemilän Veikko ja Laakson Aarne olivat vanhoja kavereitani. Aarnen kanssa ehdin olla myöhemmin tallivartiossakin.

Niin, meitä Tyrnävän poikia oli yhdessä eskadroonassa seuraavat: Reino Hämäläinen, Jouko Kauppi, Niilo Kaakinen, Väinö Karppinen, Esko Pirkola, Paavo Keskitalo, Urho Hon-

Kirvesmiesporukka on saanut valmiiksi v. 1943 Repolassa esikuntarakennuksen. Taitavaa työtä kuten näkyy. Pekka Rantsi toinen oikealta, Mikko Rantsi edessä oikealla.

JR 32:n Hiihto-osaston 2. joukkue partioon lähdössä v. 1942. Äärimm. vas. tyrnäväläinen Olavi Pasanen, toinen oik. Lauri Väliaho.

"Eldanka-järven jää on taakse jäänyttä elämää", laulettiin sota-aikana. Taustalla kuuluu järvi kuuraisena pakkaspäivänä.

kakoski ja allekirjoittanut. Kuuluimme ratsuväkiosasto Vartiainen toiseen eskadroonaan ja peiteluku oli 0411.

Jälleen lähti tukka pois. Tämä harmitti jos mikä. Entinen venäläisten ampumamaneesi oli nyt ratsutallina, saimme hevosemme ja putsasimme niitä. Olimme Marjaniemen raviradalla harjoituksissa ja teimme ratsumarsseja. Nämä ravit eivät miellyttäneet ketään, pian onneksi hevoset vietiin laitumelle Uttiin, osa eskadroonasta jäi Uttiin ja osa AU:hun, osa komennukselle kuka minnekin.

Laidun oli Lappeenrantaan menevän tien varrella. Se oli niin iso, että sen kiertäminen kesti lähes neljä tuntia, joten vartiovuorotkin olivat nelituntisia. Meillä oli "kovat" piipussa vartioidessamme, sillä radan varrella kulki paljon sotilaskarkureita, ja meidän oli otettava

heidät kiinni. (Venäläisten suurhyökkäys oli parhaillaan menossa, ja monet ryhtyivät "hiippareiksi", jotka hermojen romahtamisen, ketkä pelkuruuden vuoksi). Muistan, kun Heikkisen Heimon (Kestilän poikia) kanssa otimme ensimmäistä karkuria kiinni, tutisin kiväärinpiippua myöten. Olisiko sitten mitä meillä tahtunut, jos hän olisi yrittänyt karata?

Enin osa karkureista oli edellisistä ikäluokista. Jäädessään kiinni usea itki. Moni sanoi, että muutaman kuukauden päästä tekni pojat olette samassa liemessä. En kiellä, ettemmekö joskus katsoneet heitä sormien läpi...

Pääsimme usein uittamaan hevosia Utin Haukkajärvelle. Se oli mieluisaa hommaa. Vastakkaiselta rannalta sotilaslentokentältä lähtivät pommilaivueet usein järven yli lentäen ja kaartuen itään päin. Jyminä oli silloin valta-

va.

Haluaisin vielä mainita, että eskadroonamme "tallimestarina" oli aikaisemmille ikäluokille tuttu Ruuskasen Janne, silloin vääpelinä.

Sota loppui kohdallamme onnellisesti, ja avasin kotioven 7.10.1944. Olimme Suomen nuorin ikäluokka silloin, ja nyt olemme eläk-

keellä. Katumista ei missään nimessä ole — täytimme osaltamme velvollisuutemme isänmaan ja vapauden hyväksi...

Mutta emme ansainneet sotilastunnusta passiimme...

Voitto Heikkinen

Sotahistoriaa tämäkin: Kaksi sotavankia, valkeapaitainen Alekski ja tummapaitainen Ossi Niilo Turusen Kauko-pojan kera talon seinustalla kesäpäivänä 1943. Kummankaan sukunimeä ei enää muisteta, koska sitä aikanaan ei käytetty. Alekski oli kotoisin Voronezhista, Don-virran varrelta, n. 500 km Moskovasta etelään. Ossi oli puolalainen. Kuinka hän oli joutunut puna-armeijaan, ei tiedetty. Alekski työskenteli Niilo Turusen, Ossi Hannes Turusen talossa. Kuvanottohetkellä Ossi oli tullut kyläilemään Aleksin luo.

Jatkosodan aikana, kun oli kova puute työvoimasta, annettiin sotavankileireiltä miehiä maataloihin töihin. Vangeista se oli mieluinen määräys, nyt he pääsivät vankileirien huonoista oloista kunnollisen ruoan ääreen. Taloissa he söivät samaa ruokaa kuin oma väki. Ohjeiden mukaan heille piti rakentaa lukittava koppi pirtin nurkkaan. Fanni Turunen kertoo, että niin tehtiin myös heillä. Kesäksi voitiin usein järjestää aitta nukkumapaikaksi. Pakoon vangit olisivat päässeet milloin tahansa, jos halua olisi ollut, mutta minnepä he olisivat menneet kaukana vieraassa maassa?

Koska oli ankara puute polttoaineista, maaseudun naisillekin määrättiin 4 halkokuution hakkuuvelvollisuus. Alekski kävi halot tekemässä Pisilän metsässä, ja nuori Fanni-emäntä pinosine. Samoin kaikissa muissakin töissä Alekski oli mies paikallaan. Hän kuului olleen lukutaidoton. Lukutaidottomuus ei ollut kovin harvinaista Venäjän armeijassa. Lapsirakas hän oli. Hänellä oli kotona Venäjällä samanikäinen poika kuin Fannin ja Niilon Kauko, jonka kanssa hän kumman hyvin jutteli. Äiti arveli, että he puhuivat keskenään venettä, mikä nyt ei aivan mahdotonta liene, sillä olihan Alekski Turusella peräti kaksi vuotta, kyllä siinä ajassa lapsi venäjän kieltä oppii! Syyskuussa 1942 Alekski tuli taloon ja syyskuussa 1944 lähti kotimaahansa kymmenien muiden Tyrnävän taloissa olleiden vankien kanssa. Lähtö oli haikea. Alekski itki ja sanoi: "Kun sota loppuu, niin Alekski tulee Kaukille kylään!" Ei ole Aleksista kuulunut mitään. Lieneekö teloitettu vai työleirillä näännytetty, sillä Stalinin hirmuhallitus ei hyväksynyt vangiksi antautumista. Valtaosa palanneista joutui kotimaassaan suuriin vaikeuksiin.

Kankahaisten ”olympialaiset”

Vuosien 1942 ja -43 kesät olivat suhteellisen rauhallista aikaa, asemasotaa. Silloin oli mahdollisuus harrastaa muutakin kuin sotimista. Urheilu eri muodoissaan on aina ollut suomalaisen miehen mielipuuha. Urheilun harrastus oli myös merkittävä mielialan kohottaja yksitoikkoisen vartiopalveluksen vastapainona.

Niinpä heinäkuussa 1942 Sissipataljoona 3:n komentajan Ahosen mieleen juolahti, että pidetäänpä ”olympialaiset”, ja aina kun armeijassa ison herran mieleen jotain juolahtaa, niin se myös tapahtuu. Kilpailut pidettiin heinäkuun 26. päivänä Kankahaisten kylässä, jossa oli pataljoonan komentopaikka.

Lajeina olivat pistooliammunta, yleisurheilu, köydenvedo ja nuolenheitto. Paljon en enää kilpailuista muista, mutta se on pysynyt mielessä, että krh-joukkueen, jossa itsekin palvelin, johtaja vänr. Tokola voitti pituushypyn. Hyvin on mieleen jäänyt, että meidän joukkue oli paras köydenvedossa. Vetoporukkaan kuuluivat likka Keränen Rantsilasta ja Siikajoen pojat Heikki Turpeinen, Kalle Keränen, Arvo Ketelinmäki sekä allekirjoittanut. Saatiin oikein komentajan allekirjoittama Puolustusvoimien kunniakirja, joka vieläkin on minulla tallessa. Mukava muisto!

Arvo Vikiö (haast.)

annettu Sissi P. Sissa

kesäurheilu kilpailuissa

Kapteeni A. Vikiö lle

tunnustukseksi sijoittumisesta I kksi tuloksella

köydenvedossa

26.7.42

Evl. U. Seppälä
KOMENTAJA

Vänr. A. Kesäaho
V. TUOHARI

Sissipataljoonan köydenvedon mestarit kesällä 1942. Vas. Arvo Vikiö, Auvo Metelinmäki, Kalle Keränen, Heikki Turpeenoja, likka Keränen.

Nuorukaisen viimeiset hetket uskossa Jumalaan turvaten

Usein aseveljet kertoivat kirjeitse sankarivainajan omaisille tämän viime hetkistä. Läheisille oli lohdullista ja rauhoittavaa saada selvitystä näistä asioista. Uhtuan suunnalla kaatui 17.8.1941 Erkki Marttila parhaassa nuoruudessaan, 20-vuotiaana. Hänen aseveljensä U. Seppälä kirjoitti Erkin sisarelle Eevalle (nyk. Korkala) kirjeen, josta seuraavassa on otteita: ”...Hän toimi lääkintämiehenä meidän komppaniassa. Kaikki tunsivat hänet rohkeaksi ja tunnolliseksi sotilaaksi ja pidimme raskaana menetyksenä hänen kaatumistaan. Hän oli aina valmis menemään sinne, missä apua tarvittiin. Silloinkin hän oli juuri auttamassa erästä haavoittunutta, kun luoti häneen sattui. Hän oli sitonut toverinsa kanssa haavoittuneen ja lähtenyt tuomaan pois. Menin kolmanneksi auttamaan heitä. Emme ehtineet pitkälle, kun vihollisen luoti sattui Erkkiin. En tiennyt, mihin kohtaan se kävi, koska hänessä ei

päällepäin näkynyt mitään jälkeä. Hän ei elänyt kuin pari kolme minuuttia. Hän tunsu heti, että kuolema lähestyy, koska hän pyysi: ”Hyvä Jumala, annan minun syntini anteeksi”. Sitten hän sanoi: ”Onko teistä kukaan uskovainen, että siunaisi minua?” En osannut muuta kuin vakuuttaa hänelle, että hänenkin syntinsä ovat annetut anteeksi Jeesuksen nimessä. Uskon, että hän kuoli siihen turvaten ja että hänen nuori elämänsä päättyi onnellisesti...

Olimme melkein kaikki hänen toverinsa pyhäjokisia, mutta hän oli parempi asetoveri kuin monet ennestään tutut. Otan puolestani ja me kaikki, jotka hänet tunsimme, osaa syvään suruunne. Jumala antakoon Teille voimia sen kestävään. Hänen voimaansa me pyydämme myös itsellemme täällä vaikeuksien ja vaarojen keskellä ja pyydämme, että hän antaisi meille pian rauhan.

Terveisin U. Seppälä”

Surusanomat

Seurakunnan kirkkoherra toi kotiin tiedon lähiomaisen kaatumisesta ja lohdutti Jumalan sanalla järkyttyneitä surevia. Aikanaan saattoi tulla myös aseveljen kirje, joka kertoi ehkä pitkäaikaisenkin sotakaverin viime hetkistä.

Sotilaspastorit virkansa puolesta olivat veitettävät kirjoittamaan vainajan viime vaiheita selvittävä kirje lähimmälle omaiselle.

Seuraavana on sotilaspastorin lähettämä kirje Heikki Honkakosken isälle. Kirjeessä mainitaan sana "verikyly". Pastorin sanonnassa ei ollut yhtään liioittelua, sillä kesällä 1944 raivosivat Karjalan kannaksella Suomen kohtalon ratkaisevat taistelut. Venäläisten ylivoimainen suurhyökkäys oli meneillään, tarkoituksena valloittaa koko Etelä-Suomi. Kuuterselkä, jossa Heikki Honkakoski haavoittui kuolettavasti, oli niitä taistelupaikkoja, jotka vaativat eniten suomalaista verta. Mutta turhia eivät olleet sitkeä puolustus ja vastahyökkäykset, sillä vähitellen puna-armeijan täytyi totta, että päämääränsä se ei pääse.

Lähettäjä
sot.past. Heimo Kuoppamäki
10 Kpk 2906

19.6.1944

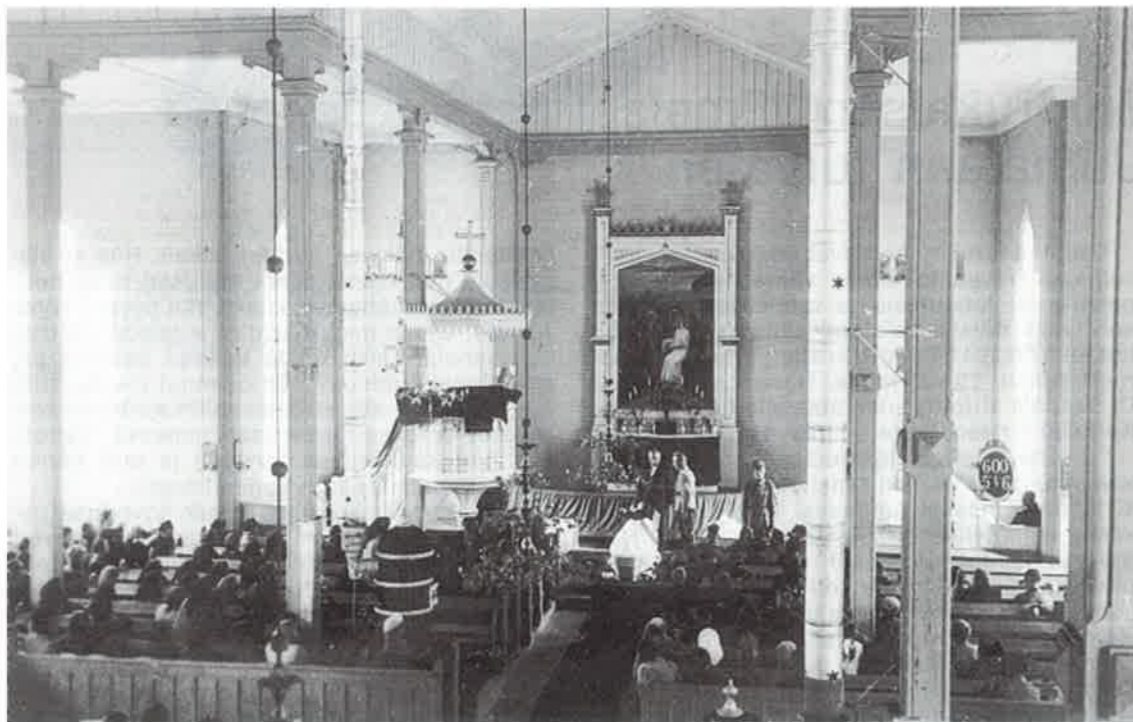
K. Herra Heikki Honkakoski
Tyrvävä

Sydämellinen osanottoni Teitä kohdanneeseen raskaaseen menetykseen poikanne Heikki A. Honkakosken synt. 25.5.1922 kuoltua haavoihinsa, jotka oli saanut taistelussa isänmaan puolesta Karjalan kannaksella. Poikanne viime vaiheista tiedän vain, että hänet illalla 15.6. myöhään tuotiin sotasairaalaamme vatsaan ja selkään haavoittuneena, jolloin oli tajuissaan; hänet otettiin heti yöllä leikattavaksi vatsasta, mutta leikkaussalista tuotuna hän yöllä kuoli enää mitään puhumatta.

Suomen kansan verikyly juuri nyt on runsas. Paras ja tervein miespuolinen väki saa antaa kaikkensa, koko elämänsä, uhrina isänmaan edestä. Tähän uhuriin on Teidän nyt ollut raskas osuus annettava, mutta koettakaa nähdä tässä Jumalan tahto. Tiedämme kristityinä, ettei ainoakaan elämä voi sammua Hänen sallimattaan. Ja kun Hän antaa ihmiselle kuoleman, Hän antaa myös voimaa sen kantamiseen ja lohduttaa ihmistä kaikessa hänen surussaan.

Se erityinen lohdutus Teillä on — sitähän ei liene nyt kaikilla — että saatte ruumiin sinne kotiseurakuntaan kätkeväksi. Ruumis on jo lähetetty täältä Limingan asemalle.

Kaikkivaltias, armollinen Jumala olkoon auttajananne ja lohduttajananne!
Kunnioitavasti ja osanotolla tervehtien
Sot.pastori Heimo Kuoppamäki

Sankarivainajien siunaustilaisuus kirkossa jatkosodan aikana.

Mielivaltaa

Olin syksyllä 1941 päähän haavoittuneena hoidettavana Oulun diakonissalaitoksella, joka toimi siihen aikaan sotasairaalana.

Sinne tuotiin myös päähän haavoittunut Aappo Ikonen, suunnilleen minun ikäiseni, niinikään Sissipataljoona 3:n poikia. Tunsin hänet hyvin lapsuudesta alkaen.

Minulla ei ollut vielä tietoaakaan pois pääsystä, mutta eräänä päivänä ollessamme Aapon kanssa tarkastusjonossa lääkäri ilmoitti Aapolle hiukan ylimieliseen tapaan: "Isäntä lähtee sitten rintamalle!" Aappo oli kaukana isännästä, pienen mökin poika, "maan hiljaisia", jos kuka.

Kun tiesin pojan kotiolot ja tilanteen siellä: isä syöpää sairastavana viimeisillään, en voinut olla sanomatta lääkärille omaa mielipidettäni, että Aappo tarvitsisi kotiinpääsyn toipu-

mislomalle. Ihme, että lääkäri ei aivan räjähtänyt, kun halpa alikersantti rupesi häntä neuvoamaan! Hän vain kovalla äänellä toisti määräyksensä ja kirjoitti isoin kirjaimin, painokkaasti palveluluokaksi A 1, eli mies parhaas-
sa kunnossa.

Aappo matkasi kuuliaisesti yksikkönsä, mutta pataljoonan lääkäri totesi heti miehen kunnan sellaiseksi, että hän ei ole rintamakelpoinen, ja palautti hänet sairaalaan.

Hän pääsi toisella yrityksellä toipumislo-

malle, ehtipä nähdä vielä isänsäkin elävänä. Diakonissalaitoksen lääkärin nimi jääköön mainitsematta, koska hän oli yleisesti arvostettu, laajalti "näissä pohjoloissa" tunnettu tohtori, ja koska lääkäriinkin hermot saattoivat pettää sota-ajan rasituksissa.

Toivo Keränen (haast.)

Oliko uni enne?

Palvelin jatkosodan alussa Sissipataljoona 3:ssa. Tulimme elokuun 20. p:nä Veturipuron maastoon Kiestingissä. Olin silloin sotilasavoltoni alikersantti. Olin pikakivääriryhmän johtaja. Ilta hämärtyi. Asetimme yöksi tavanomukaiseen tapaan vartiot. Aamulla oli tarkoitus hyökätä edessä olevalle kukkulalle. Oli määrä ajaa venäläiset sieltä pois. Muuten suomalaiset olivat vaarassa jäädä mottiin.

Yöllä näin unta, että olin tulossa pyörällä kotiin. Yhtäkkiä molemmat pyöränsarvet katkesivat. Syöksyin nurinniskoin ojaan. Kun varhain aamulla heräsin, muistin heti uneni. Vaikka en ole taikauskoinen, mietin uneni merkitystä, varsinkin kun olimme vaaralliseen hyökkäykseen valmistautumassa.

Aamupäivällä klo 11 alkoi rynnäkkö. Nousin poterosta ja huusin pojille, että nyt lähdetään. Muuta en sitten muistakaan. Kuusamon sotasairaalassa heräsin kahden vuorokauden ku-

luttua. Siellä kuulin, että sirpale oli mennyt vasemmasta silmäkulmasta aivojen alta niskaan. Siellä se on vieläkin koteloituneena.

Oulun diakonissalaitoksella olin sitten 5 kuukautta potilaana. Tohtori Kiiänmies totesi, että vasemman silmän näkö on pysyvästi huonontunut. Vielä jouduin olemaan Helsingissä kallohammasairaalassa 6 kuukautta. Sieltä halusin omaan porukkaan Sissipataljoonaan, mutta sinne minua ei päästetty, koska palveluluokakseni määrättiin B 1, eikä entinen A 1.

Jouduin kyllä sitten täydennyspataljoonan mukana Karjalan kannaksella kesällä 1944 koviin paikkoihin, mutta Lapin sotaan minua ei enää määrätty.

Olen 30 % sotainvalidi. Ovat sanoneet, että olisi pitänyt anoa lisätutkimuksia ja suurempaa invaliditeettiä. Ei ole tullut anottua. Onpa tässä pärjätty.

Eino Riikola (haast.)

Mummot suksilla

Kun ennen talvisotaa jäi rajaseudun siviiliväestö osittain evakuoimatta, joutuivat sotapoliisit suorittamaan tämän tehtävän. Ennen Suomussalmen kirkonkylän takaisinvaltausta oli 9. viestikomppanian keskus Haukiperrän lossin tuntumassa pienessä mökissä, johon mm. sotapoliisit poikkesivat puhelimen ääreen. Eräänä päivänä toivat poliisit kolme pirtteä mummoa pirttiin. Kävi ilmi, että poliisit

olivat tavanneet mummot talosta, joka oli tietämien taipaleitten takana rajalle päin. Kun poliisit olivat ihmetelleet, millä he saavat nämä naiset turvaan, he olivat sanoneet: "Onhan meillä sukset!" Kun sitten oli lähdetty matkaan, oli poliiseilla ollut täysi työ pysyä perässä. Hameenhelmat vain olivat hulmunneet, kun Kainuun vaaroilta laskettiin.

Pentti Rahko

Mäkihyppykilpa Kankahaisissa

Kevättalvella 1943, tarkemmin sanottuna maaliskuun 6. päivänä, järjestettiin sissipataljoona 3:ssa komeat hiihtokisat Saksan Lapin armeijan komentajan Dietlin kunniaksi, kun hän saapui tarkastamaan aseveljen joukkoja.

Päivän ohjelmaan kuului sekä mieskohtaisia että yksiköiden välisiä hiihtokilpailuja ja myös mäkihyppyä, johon minä osallistuin. En tarkoin muista, millaisilla suksilla hyppäsin, mutta ne taisivat olla armeijan ”hikilaudat”, mistäpä niitä muita. Olin kyllä poikasena harjoitellut Tyrnävälle rakennetussa mäessä, jossa sai n. 20 metrin lentoja.

Kankahaisten kylä oli mahtavan Päänuorusen tunturin äärellä, joten siihen saatiin hel-

posti pienehkö hyppymäki. Siitä sitten hypättiin, myös saksalaisia osallistui kilpailuun. Tyyliopisteistä ei ollut väliä, pituus ratkaisi. Minä onnistuin parhaiten, ja sain tästä suorituksesta puolustusvoimien kultaisen urheilumitalin. Lieneekö tämä ollut ainoa rintamaolosuhteissa pidetty mäkihyppy, sitä en varmasti tiedä, mutta ainoa lakeuden pojan voittama ”kansainvälinen” mäkimestaruus se varmasti on.

Pataljoonan komentaja ev. luutn. Ahonen jakoi palkinnot. 9 saksalaista hävittäjää kiisi jylisten kylän yli kenraalileversti Dietlin vierailun kunniaksi.

Vaino Vartiainen (haast.)

Syvärin takaa Suomeen

Palvelin JR 45:n jääkärijoukkueessa. Olin päässyt 14 vrk:n lomalle, ja 17.5.1944 loma oli loppumassa, kun lähdin kotoani Tyrnävän Kolmikannasta kävelemään Soson pysäkillä nousekseni itään päin menevään junaan. Oli tullut takatalvi, ja lunta oli puolissäreen, kun tarvoin kohti Sosoa. Matkaa oli 25 km, mikä sinänsä ei ollut rasittava parhaassa kunnossaan olevalle nuorelle miehelle, mutta matkaan oli varattava sellaisessa säässä tarpeeksi aikaa. Hyvin ehdin junaan, varsinkin kun se oli pari tuntia myöhässä, mikä sota-aikana ei ollut harvinaista. Maisema oli valkoinen Joensuuhun asti. Juna oli tupaten täynnä, kuten ne siihen aikaan enimmäkseen olivat. Ei ollut mikään ilo istua puupenkillä kaksikin vuorokautta kerran minullekin sattui lomalle mennessäni. Pahimmassa tapauksessa joutui seisomaan päivätolkulla. Varsinkin koti-Suomen suuntaan kulkevat lomalaisjunat olivat täpötäynnä, mutta silloin mieliala oli iloinen ja toiveikas, joten hankaluuksista ei piitattu.

Matkaselän risteysasemalla me JR 45:n lomalaiset kuulimme kovaääniskuulutuksista, että me emme saakaan mennä Mäkriälle, jonne joukko-osastomme oli ollut sijoitettuna, vaan junaan on vaihdettava ja matkustettava Syvärin kaupunkiin. Näin sodassa ”koti” vaihtuu tietämättä, emmekä sitä ihmetelleet. Kuulimme, että muu porukka oli jo uusissa asemassa. Matkustimme Äänislinnan kautta Syvärin kaupunkiin. Sieltä menimme Syvärin joentaakse 9 km uusiin majapaikkoihimme. Meidän rykmenttimme oli tullut sinne JR 25:n tilalle, joka oli siirretty ties minne. Ikävä meille vain tuli entisiä olosijojamme, sillä korsujen lattialla oli parikymmentä senttiä vettä. Alue oli näet matalaa suomaastoa, ja kun oli vielä kelirikon aika, niin ei ihme, että vettä oli. Olisi-

vathan korsut kesän tultua pian kuivahtaneet, mutta Stalin oli päättänyt, että me emme siitä saa jäädä nauttimaan. Teimme jonkin aikaa varustelutöitä, suuria määriä piikkilankaestepylväitä yms. Mutta esteet jäivät rakentamatta, sillä kesäkuun 17:n ja 18:n päivien välisenä yönä saapui lähetti tuoden käskyn, että osasto siirtyy välittömästi Syvärin rantaan. Eihän tämä oikeastaan ollut meille yllätys, sillä tiesimme, että Karjalan kannaksella käytiin kovia taisteluita päälle tunkevaa puna-armeijaa vastaan, ja olisi vain ajan kysymys, milloin täälläkin jotain alkaisi tapahtua. Varhain aamulla alettiin pikasillan teko. Kaksi lähekkäin olevaa puomijonoa vedettiin yli joen, joka oli sillä kohtaa n. 150—200 m leveä. Niitten päälle poikkipuut, ja silta oli valmis. Me jääkärijoukueen miehet menimme pyöriämme kantaen yli samoin kuin jalkamiehet. Ponttoonilautta kuljetti kaiken aikaa kalustoa, jota oli niin paljon, että miehille täytyi tehdä erikseen silta.

Sama touhu oli käynnissä monessa muusakin paikassa, sillä nyt irtaannuttiin vihollisesta. Kaiken piti käydä mahdollisimman huomaamattomasti, ja siinä onnistuttiinkin niin, ettei vihollinen ehtinyt aivan selkään roiskimaan. Mutta etumatka ei jäänyt suureksi, sillä JR 45:n ylimenopaikalle alkoi pian tulla tykistön kranaatteja ja myös maataistelukoneet häiritsivät meikäläisten vetäytymistä.

Rykmentti vetäytyi kohti Suomen rajaa siten, että jokin osasto määrättiin aina vuorolaan pitämään venäläisiä paikallaan ja toiset marssivat annettuun suuntaan. Viivytystaistelu oli meille tappiota aiheuttavaa, sillä vihollisen painoi suurin voimin päälle kaiken aikaa.

Joukkueemme ajoi pyörillään kauneudetaan kuuluisalle Kuujärvelle, jonka ihanuutta

meillä ei ollut aikaa tarkastella. Kylän karjalaiset kyselivät ivallisesti: ”A minne kiire Suomen prihat?” Oli ankarasti kielletty polttamasta taloja tai tuhoamasta heidän muuta omaisuuttaan. Päinvastoin heille luovutettiin kaikki elintarvikkeet, joita itse emme voineet viedä mukamme. Lopuksi saimme heiltä kiitokset: ”Menkää helvettiin, tshnat!” Ymmärsimme heidän mielialansa, sillä melkein kaikilla heillä oli omaisia puna-armeijassa, monet saaneet surmansa taisteluissa. Tähän asti he olivat näyttelleet ystävää ja olleet mielin kielen, mutta nyt ei enää tarvinnut. Mutta joukossa oli varmaan sellaisiakin, jotka todella olisivat pitäneet parempana suomalaisten komentoa.

Siitä vetäydyttiin metsiä myöten tuttuihin Mäkriän maastoihin. Käytiin lyhyt mutta ankara taistelu viivytysasemassa pääletunkevia venäläisiä vastaan Saarimäessä. Siinä joukkueenjohtajamme vänrikki Sihvo kaatui. Hän oli eversti Sihvon poika. Juhannusaattona olimme Nurmoilassa. Rräntää satoi, oli kylmä, mutta vaikka olisi ollut kuinka sievä juhannus, niin meidän mieleemme eivät olisi juhannusjuhlat tulleet, oli sen verran vakavista asioista kysymys.

Viestiyhteydet eivät aina pelanneet. Niinpä määrättiin pieni partio antamaan vetäytymiskäskeä Äänislinnan tien varressa asemassa olevalle pataljoonalle. Tehtävään määrättiin ylikersantti Linden johtajaksi, Lavalta kotoisin oleva Oiva Sälliluoma ja allekirjoittanut. Lähdimme polkupyörillämme tavoittamaan pataljoonaa. Minulta sattui pyöränketju katkeamaan, mutta ei auttanut kuin juosta toisten perässä. Pääsimme Kotkatjärvelle ja saimme tietää, että joukko oli jo lähtenyt. Otimme veneen ja soudimme järven yli Lahden kylään. Asukkaat pakenivat meitä ja piiloutuivat. Me olimme viimeiset suomalaiset niillä main. Hiukan outo tunne valtasi mielen.

Lähellä oli Goran kylä. Soudimme sinne tar-

kastamaan, olisiko siellä kenties vielä meikäläisiä. Kulkiessamme kylätiellä karjalaismuori kutsui minua tulemaan mökkiinsä, sanoi antavansa 30 000 markkaa. Jokin aavistus tuli mieleeni, että sinne ei ole hyvä mennä. Kaverini Oiva Sälliluoma oli kahden vaiheilla, sillä tuo summa oli melkoinen rahamäärä, vastanne nykyrahassa n. 20 000 mk. Sain kumminkin hänet lähtemään pois, vaikka houkutus oli suuri. Sinänsä ei olisi ollut mitään kummallista siinä, että muori olisi antanut rahansa meillemme, sillä venäläisten tullessa ne olivat arvoittomat. Mutta mistä hän oli noin suuren rahasumman saanut, jos nyt niitä yleensä olikaan, se arvelutti. Kun kolmimiehinen partiomme lähti soutamaan takaisin Kotkatjärven kylään, peräämme avattiin konekiväärituli ollessamme parinsadan metrin päässä rannasta. Onneksi usva oli nousemassa järvelle, mistä varmaan johtui, että sarjat menivät yli.

Yövyimme metsässä Kotkatjärven tienoilla. Kun aamulla lähdimme etsimään omaa porukkaa, niin pian havaitsimme ison venäläispartion. Onneksi oma joukkueemmekin oli lähellä ja pääsimme tehtävämme suorittuamme entiseen ryhmäämme. Nyt kuitenkin sattui niin, että pian vihollispartio tunkeutui joukkueemme asemiin. Siinä oli isoja halkopinoja, joiden ympärillä syntyi kahakka. Kierrettiin pinoja ja koetimme saada toisiamme tähtäimeen, me ja venäläiset. Tässä pinojen ympärijuoksussa muutamat meistä haavoittuivat lievästi. Menihän siinä joitakin venäläisiäkin, mutta siihen emme joutaneet tarkemmin huomiota kiinnittämään, koska meillä oli vetäytymiskäskeä.

Tilanteen sekavuutta kuvaa se, että eräässä vaiheessa meiltä varastettiin pyörät. Olimme jalkautuneet tehdäksemme koukkauksen metsän halki, ja kun tulimme muutaman tunnin päästä pyöriemme luo, niitä ei näkynyt missään. Venäläinen oli ne vienyt parempaan talteen. Ihme kyllä vihollisesta emme havainneet

JR 45:n jääkärijoukkue korsunsa edustalla Syvärillä kesällä 1942. Rintamalla oli rauhallista aikaa, kuten huomataan poikien rakentamasta ”puutarhakalustosta” ja tyylikkäästä aidasta. Kuvassa on 2 tyrnäväläistä: istumassa 1. vasemmalta Heikki Hartikka, hänen yläpuolellaan Eero Riikola. Istumassa 3. vasemmalta Limingan poika Pentti Moilanen.

hajuakaan. Meitä harmitti tämä tapaus, vaikka pikku juttuhan se oli tärkeämpien asioiden joukossa, mutta polkupyörä alkoi tulla yhä kätevämmäksi kulkuvälineeksi teitten parantuessa Suomen puolella.

Emme olleet saaneet nukkua kunnolla moineen vuorokautteen. Mitä nyt pysähdyttäessä torkahdimme. Ruumiillinen väsymys ja univelka aiheuttivat sen, että vaarallinen välinpitämättömyys valtasi mielen. Koetimme toinen toistamme pitää hereillä, ettei vihollinen pääsisi yllättämään. Mutta taisi venäläisten hyökkäysjoukoillakin onneksi olla sama ongelma, koneita nekään eivät olleet. Kahteen viikkoon emme saaneet keittoruokaa, eikä aina ollut tietoa vanikastakaan.

Heinäkuun lopulla olimme asemissa Syskyjärvellä. Täällä oli tilaisuus muutaman päivän lepoon. Eräänä yönä Rajajääkärikomppania 3 ja meidän joukkue määrättiin tekemään vastaisku vihollisen valtaamien asemien takaisin ottamiseksi. Hyökkäys oli hyvin valmisteltu. Tykistö ampui tuhansia kranaatteja venäläisten aseisiin, ja me lähdimme ryntäämään miltei viimeisten kranaattien räjähdellessä kohti vihollisen taisteluhautoja. Vastaisku onnistui täydellisesti, asemat vallattiin ja vihollinen pakeni, ne jotka vielä hengissä olivat. Laskimme alueella olevan n. 400 ruumista ja kymmeniä hevosen raatoja. Verinen oli taistelu meidänkin osaltamme: 23 kaatunutta ja kymmeniä haavoittuneita.

Aloimme haudata venäläisiä. Emme jaksaneet heille kivikkoiseen maastoon kunnan hautoja kaivaa, vaan peitimme vainajat taisteluhaudan pätkiin melko ohuilla maakerroksilla. Omat kaatuneemme kuljetettiin rintamaosan kaatuneiden evakuoimiskeskukseen kotiseurakuntien multiin kätkeväviksi.

Haudatessamme venäläisiä ei tehnyt mieli leikkiä laskea. Jos joku kovaluontoinen selaista yritti, hänet vaiennettiin välittömästi. Ajattelimme, että ihmisiähän hekin ovat. Samalla alkoi oma kohtalokin mietittyä. Vaikka vielä olikin itse selvinyt hengissä, niin miten käynee vastaisuudessa, olhan tänäkin päivänä 23 aseveljeä taistellut viimeisen taistelun-

sa. Muistoesineitä ei kerätty eikä vainajien taskuja kaiveltu. Aseet olivat eri asia, esim. venäläisiä sotilaspistooleita kulkeutui kotiseudulle saakka, vaikka se olikin kiellettyä. Vieläkin siellä täällä on tallella sodan aikaisia venäläisiä aseita. Erään vainajan taskusta oli liukunut maahan lompakko, josta näkyi valokuva. Se esitti perhettä, nähtävästi tätä sotilasta, vaimoa ja kahta lasta. Kuvaa oli varmaan hiljattain katseltu, viimeisen kerran. Laitoin varovasti lompakon kuvineen vainajan taskuun...

Aselepo tuli voimaan 4.9.1944. Aselepohtojen mukaan meidän tuli tietyssä aikataulussa pysyen siirtyä uudelle rajalle. Se tiesi meille jopa 60 km:n päivämarsseja. Jonkin aikaa olimme majoittuneina telttoihin Kiteenlahdella, jossa avustimme kyläläisiä perunnostossa ym. askareissa, sillä sotatouhut oli nyt jätetty, vartiopalvelustakaan ei enää ollut.

Marraskuun alkupäivinä me Raahan sotilaspiirin miehet nousimme sotilasjunaan Tohmajärvellä. Juna ajoi Seinäjoen kautta Raaheen, jossa luovutimme aseemme ja varusteemme sotilaspiiriin. Saimme pitää ne tavanomaiset varusesineet, jotka silloin kotiutettaville annettiin: kenttäpuseron, housut, jalkineet, kenttälakin ja alusvaatteet.

13. päivänä marraskuuta saavuimme kotiin Tyrnävälle. Tulin olleeksi asepalveluksessa kaikkiaan 3 vuotta, 2 kuukautta ja 13 päivää. En sano tätä kerskatakseeni, sillä tiedän, että jotkut olivat armeijan harmaissa alun kuudetta vuotta.

Kun tulini siviiliin, kaikki tuntui aivan epätoelliselta. Hypistelin itseäni. Onko tämä totta? Monesti oli kovissa paikoissa tuntunut, että selviääköhän tästä hengissä. Nyt se kaikki oli ohi. Sen enempää tunteilematta oli sotahomien jälkeen ryhdyttävä rauhanomaiseen työhön. Ja sitä riitti vuosikymmenet. Nyt eläkkeellä ollessani, päivän kalliistuessa iltaan tunnen tyydytystä veteraaniveljieni kanssa siitä, että meidän ponnistelumme niin sodan kuin rauhankin aikana isänmaan hyväksi eivät ole olleet turhia.

Heikki Hartikka (haast.)

Torniosta Tukholmaan

1.10.1944 Jalkaväkirykmentti 11 nousi maihin Tornion Röntän syväsatamassa. Isot höyrylaivat kiinnittyivät laituriin rauhanomaisesti varhain aamulla. Meitä oli vastaanottamassa suomalainen juna, saksalaisia sotilaita ei ollut näkyvissä, joten maihinnousun salaaminen oli onnistunut hyvin. Vasta laivassa Oulusta lähdettyä meille oli kerrottu matkan päämäärä. Saksalaisilla oli varmaan Oulussa asiamiehiä, jotka olisivat heti ilmoittaneet heille tietonsa.

kueeseen. En määrännyt ketään miehistäni ottamaan yhteyttä, vaan päätin lähteä itse suorittamaan annetun tehtävän. Mitään varsinaisia asemia emme olleet kaivaneet, emmehän tienneet, vaikka tulisi aivan pian käsky lähteä liikkeelle.

Joukkueenjohtaja oli käskenyt ampua valoraketin, jotta näkisin maaston. Taisi olla virhe tehdä näin, sillä nyt vihollinen tuli tarkkaavaksi. Ammuttuani valoraketin olin kyllä kii-reesti syöksynyt syrjään, sillä saksalaisilla oli tapana heti ampua raketin lähtökohtaan. Nytkin pensaissa ropisi, mutta vaarattomasti. Olimme jo huomanneet, että saksalainen on aseiden käyttöön erinomaisen hyvin koulutettu. Erityisesti konetuliaseilla ammuttaessa sarjat nousevat liian ylös, varsinkin hämärässä. Monesti olimme tämän huomanneet venäläisten tulituksesta, mikä tietenkin oli ollut meidän onnemme. Mutta saksalainen oli toista maata: penkka pölisi, kun he päästelivät sarjojaan.

Kuljin toista joukkuetta kohti ojan pohjaa. En ruvennut vetistä ojaa pitkin ryömimään, olihan jo pimeää, kello kymmenen paikkeilla. Lienevätkö saksalaiset kuulleet veden litinän, olen jälkeensä tuuminut, kun yhtäkkiä kajatti kiväärin laukaus, tunsin kovan iskun jalassani ja lensin nurinniskoin maahan. Tajusin heti, että minuun oli osunut. Pääsin ryömien takaisin ryhmäni luo. Pojat vetivät housun lahjetta alas ja panivat kiristysiteen reiteeni. Ei kulu-nut kauan, kun lääkintämiehet kantoivat minut JSP:lle.

Joukkosidontapaikalla minulle annettiin ensiapu ja siirrettiin välittömästi Haaparannalle kenttäsairaalaan. Ruotsin armeija oli perustanut nopeasti organisaationsa haavoittuneiden auttamiseksi. Myös evakkoon lähteneitä Lapin siviiliasukkaita autettiin tehokkaasti. Kenttäsairaalana oli iso teltta, jossa näkyi olevan myös tyrnäväläinen Heikki Högman hoidettavana.

Saksalaisten vankina

Palvelin asevelvollisena JR 53:n 3. pataljoonassa. Nousimme maihin Torniossa lokakuun 2. päivänä 1944. Edellisenä päivänä laivoilla oli tuotu maihin JR 11, joka oli etenemässä Kemin suuntaan ja Torniossa pohjoiseen. Meidän porukka määrättiin myös samaan suuntaan.

Me etenimme n. 10 kilometrin päähän Torniossa Alavojakkalan kylään. Siellä jouduimme taisteluun. Joukkue, johon minä kuuluin, oli hieman erillään muista, ja meidän ryhmä käskettiin sivustavarmistukseen vielä muista erilleen kauas pellolle. Saksalaiset hyökkäsivät aamulla tien suunnassa, ja meikäläiset joutu-

Mutta täällä ei oltu kauan. Meidät vietiin junalla Tukholman läänin keskussairaalaan, jossa oli erinomaisen hyvä hoito. Kaikki muukin, ruuasta lähtien, oli rauhanajan tasoa, Ruotsissahan ei ollut mistään pulaa. Meitä oli siellä toistasataa suomalaista hoidettavana.

Reittäni kuvattiin monta kertaa, sillä lääkärit ihmettelivät, missä luoti on, kun ei ollut ulostulojälkeä. Lopulta luoti löydettiin lonkasta, mutta se on sellaisessa kohdassa, että on paras antaa olla leikkaamatta. Olen arvellut että se oli kimmoke, suoraan ammuttu kiväärinluoti menee yleensä reiden läpi ja särkee luun.

Olin Ruotsissa hoidossa marraskuun 25. päivään asti. Laivamatka Turkuun kesti normaalia kauemmin. Saksalaisten pelossa ei kapteeni uskaltanut lähteä Ruotsin aluevesiltä kohti Turku. Ruokakin alkoi olla lopussa. Sitä tuotiin sitten laivaan moottoriveneellä. Parin vuorokauden kuluttua lähettiin yltämään Ahvenanmerta, kun sää muuttui pilviseksi ja myrskyiseksi, joten ei ollut pelkoa lentokoneita.

Muutaman vuorokauden sairaalassaolon jälkeen pääsin kotiin kepin varassa kävelemään. Vuoden vaihteessa minut kotiutettiin. En pyytänyt lääkärintarkastusta invaliditeetin määrittämiseksi. Olinhan nähnyt niin paljon minua vaikeammin haavoittuneita: sokeita, amputoituja, rampoja, että ajattelin saavani olla tyytyväinen, kun ei tämän pahemmin ollut käynyt. Lisäksi olin silloin perheetön, 21-vuotias nuorukainen, jolla oli elämä vasta edessä, ei silloin jouda vaivoja valittelemaan.

Vasta vuonna 1981 hain vamma-asteen määrittelyä, kun jalan vamma alkoi yhä enemmän vaivata. Turusen Niilo sanoi: "Nyt sinä haet!" Niinpä tottelin häntä. Invalidiasteeksi määriteltiin 15 %, mikä myöhemmin nostettiin 25 %:ksi.

Jukka Ylitalo (haast.)

vat perääntymään aina Peräpohjolan kansanopistolle asti, lähes 10 kilometriä.

Meidän ryhmälle ei kukaan ilmoittanut mitään. Me vain katselimme sieltä kaukaa sivusta, kun komppaniamme vetäytyi. Ajattelimme, että kai ne tekevät vastaiskun ja tulevat takaisin. Mutta aika kului eikä mitään tapahtunut. Me pidimme neuvottelun ja päätimme lähteä muiden mukaan, koska meidät oli näköjään täydellisesti unohdettu.

Lähdimme tulemaan taaksepäin. Alavojakkalan aseman lähellä saksalaiset näkivät meidät ja alkoivat ampua. Suojauduin lähellä olevan maantiesillan alle. Siinä kului jonkin ai-

kaa. Nousin katsomaan tilannetta. Olin joutunut omasta ryhmästänikin erilleen. Huomasin, että kaverini olivat jonkin matkan päässä jonoissa menossa antautuneina kädet ylhäällä aseitta saksalaisia kohti. Ei siinä auttanut muu kuin tehdä sama temppu minunkin, miinukäpä sitä lähteä aukealla pellolla.

Tämä oli 5. päivä marraskuuta. Meitä ke-
rääntyi siihen kymmeniä sotavankeja. Hermot olivat pinnalla joiltakin saksalaisilta, vai mikä kostonhalu lienee ollut, kun eräs sotilas nosti kiväärin ja ampui meitä kohti. Onneksi toinen sai lyötyä kiväärin piipun alas ja luoti iski meidän eteemme tiehen. Vielä hän yritti tehdä latausliikettä, mutta toiset saksalaiset riistivät häneltä aseensa käsistä. Siinä meitä pidettiin pari päivää vartioituna parakissa. Sieltä meidät vietiin kuorma-autoissa Aavasaksalle ja edelleen, kumma kyllä, rintamaa kohti Rovaniemelle.

Rovaniemellä meitä pidettiin viikon verran. Silloin ei paljon nukuttu, sillä saksalainen hävitti kaupunkia, silloista kauppala, parhaan kykynsä mukaan. Ja siinä he kyllä onnistuivat. Meidän vankien nukkumisesta ei tullut juuri mitään, kun yöstä päivää valtavat räjähdykset vapitsuttivat maata.

Rovaniemeltä lähdimme vetäen saksalaisten nelipyöräisiä täyteen lastattuja vankkureita aisoista ja köysien avulla. Suuntana oli Kittilä. Jonkin ajan kuluttua vaihdoimme aina vetomiehiä. Toiset saivat sillä aikaa kävellä tarkasti vartioituna rivistönä. Venäläisiä vankeja oli myös, mutta heillä oli paljon lievempi vartiointi, meitä kai pidettiin niin paljon vaarallisempina, että vartioita oli oltava enemmän.

Parin päivän päästä vankkurien veto lopetettiin, koska hitaat kärryt olivat vain haittana ja tien tukkona, sillä kuljetuskolonnat veivät saksalaisten varastoja kohti Norjaa yöstä päivää ja vastaan tuli tyhjien kuorma-autojen virta. Ruoka ei ollut kaksista. Aamulla annettiin laihaa veteen keitettyä jauhovelliä ja puoli silliä, illalla pala leipää ja teetä, joskus leivän päälle margariiniä tai juustoa. Kittilässä saimme olla pitkästä aikaa yöstä sisätiloissa. Muulloin oli yövytty paljaan taivaan alla Lapin myöhäissyksyn koleassa, sateisessa säässä.

Kittilästä jatkui marssimme Narvikiin, noin 500 km. Toista kuukautta kesti tämä raskas reissu, päivämatkat vaihtelivat 20—40 kilometrin välillä. Vahingoniloa meille tuotti, kun saksalainen vartiomies kesken marssin kytkähti maahan pyörtyneenä. ”Nehän on heikompia kuin me!” sanoimme. Jos joku keksi vitsin aiheen, niin se auttoi pitämään henkistä kanttia yllä. Me kaikki olimme nuoria miehiä, minäkin olin silloin parikymppinen, parhaissa voimissani, muutenhan sitä ei olisi kestänytäkään, kun ruokapuoli oli niin heikkoa.

Narvikia lähestyttäessä sattui vielä sellainen tapaus, että SS-miehet kävivät meidän kimppuumme, potkuja ja iskuja alkoi sadella. Onneksi armeijan eli Wehrmachtin miehet lopettivat rökityksen lyhyeen. Kuinkahan meidän

olisi SS-miesten hallinnassa käynytäkään?

Narvikissa meidät majoitettiin ikkunatto-
maan vanhaan rakennukseen. Muistan, kun joku meidän joukostamme hyppäsi pöydälle ja alkoi laulaa Alfred Tannerin kuplettia, jossa neuvottiin huonon onnen kohdatessa: ”Huumori vaatii näin, ota vastaan se viheltäin!” Ei ollut siltä pojalta huumori lopussa, ja piristihän se meidän toistenkin mielialaa, joka ei nyt hävi ollut.

Täällä laihtuimme entistä enemmän, vaikka otsa hiessä meitä ei vaadittu töitä tekemään. Olimme varastotöissä siirtelemässä tavaroita tai milloin missäkin sekalaisissa hommissa.

Helmikuussa 1945 meidät vietiin laivaan ja alettiin matka pitkin rannikkoa kohti etelää. Laiva kulki aina yöllä, ja päivät oltiin vuonoissa piilossa. Saksalaiset pelkäsivät näet ilmahyökkäyksiä. Päädyimme Tönsbergin pieneen kaupunkiin vajaa 100 km Oslostä etelään. Siellä sitten saimme venyä kuukausimääriä ikäväksi asti. Töitä meillä ei juuri enää teetetty, mitä nyt omat lämmitys-, siivous- ja järjestyshommat teimme.

Suomalainen SS-joukkoihin liittynyt kapteeni Itälä kävi värväämässä meitä liittymään kyseisiin joukkoihin. Hän oli jo Muoniossa ollut meidän luonamme samalla asialla, mutta huonoin tuloksin. Nyt hän sai meistä lähes puolet liittymään, monet luultavasti uskoivat pääsevänsä jossain vaiheessa livahtamaan tiehensä tällä keinoin. Meitä, jotka emme halunneet SS-miehiksi, hän uhkaili, että emme ikinä pääse Suomeen. Me vastasimme, että me kyllä mennään, mutta sulle se voi olla vähän hankalaa! Tämä oli viimeinen kerta, kun hän ”ilahdutti” meitä käynnillään.

Me tiesimme melko tarkoin sodan kulun, vaikka saksalaiset koettivat pitää kaiken salassa. Lähellä oli nimittäin kaljatehdas. Sieltä lenteli lappuja meidän leiriimme. Niissä kerrottiin oikeat tiedot. Saksalaiset ihmettelivät, kun me olimme perillä sotatilanteesta.

Meidän terveydentilamme alkoi olla melko heikko. Eräänä päivänä oli lääkärintarkastus. Urho Markus joutui sairaalaan. Hänellä oli ollut pitkän aikaa kuumetta. Hän oli haavoittunut Kieistingissä keuhkoon kesällä 1941. Nyt vankeuden rasituksissa hänessä oli puhjennut keuhkotauti. Hän toivoi hartaasti pääsevänsä kotiin Tyrnävälle mahdollisimman pian, kun näytti, että meidän ei enää kauan tarvitse olla vankeina. Kun sitten lopulta saavuimme kotimaahan kuukausien päästä, Urhokin sai toiveensa toteutumaan, mutta jo muutaman päivän päästä hän joutui sotasairaalaan Tiikkaan Helsinkiin, jossa hän pian kuoli. Tämän nuoren miehen kärsimysten tie oli raskaimpia, mitä aseveljeni joutuivat kulkemaan. Joulukuun alussa hänet kätettiin kotipitäjän sankarihaudan multiin.

Markuksen Urhoa muistelllessani olen mennyt hieman asioista edelle. Eräänä aamuna huomasimme, että saksalaiset vartijat olivat kadonneet. Saksa oli antautunut 7. päivänä

kesäkuuta v. 1945. Toinen maailmansota Euroopassa oli päättynyt.

Nyt rupesimme saamaan kunnan ruokaa saksalaisten runsaista varastoista. Kaupungin Punaisen Ristin osasto otti meidät huolenpitoonsa. Mutta meidät oli jostain kumman syystä korkeilla tahoilla kokonaan unohtettu. Kesä kului. Jotain tietoa meistä oli tihkunut Suomen herroille, kun Osloon tuli suomalainen yhdysupseeri, joku luutnantti. Hänelle oli sanottu, ettei täällä mitään sotavankeja ole. Hän tuli kumminkin käymään ja ihmeekseen löysi meidät ja teki nimiluettelon. Nyt oli pakko uskoa.

Tuurin tynkää

Sissipataljoona 3 oli heinäkuun lopulla 1941 kovissa taisteluissa Ylä-Kuittijärven, Korpjärven, Pistojoen tienoilla muutamia nimiä mainitakseni. Näistä ajoista on pian 50 vuotta, ja kun muistikin tahtoo näin vanhemmalla iällä heikentyä, niin paikannimet eivät palaudu kunnolla mieleen. Usein oli kyllä tilannekin niin sekava, ja liikuttiin sinne ja tänne, ettei tavalli-

Nousimme junaan Oslossa ja matkustimme Tukholmaan. Sieltä laivalla Turkuun. Joutuimme vielä olemaan Hangossa karanteenissa pari viikkoa mahdollisten tarttuvien kulkutautien varalta.

Marraskuun 1. päivänä sain Raahessa litterat kotimatkaa varten. Näin oli päätöksessä alun toista vuotta kestänyt Pohjolan kierto-matka, jonka muistot ovat enimmäkseen niin ikäviä, ettei rauhan aikanaan ole tehnyt mieli entisille jäljille lähteä, vaikka nykyään ihmiset mielellään käyvät ihailmassa Norjan kohteita maisemia.

Lauri Alatalo (haast.)

Kumajoki, taustalla mahtava Kumakoski. Tyrnävän poikien leiripaikan savut kohoavat vasemmalla. Kenttävartion tukikohta oli näillä tienoin vuosina 1942—43. ”Kaunis paikka ja kaloja joessa”, sanoo Niilo Rusila. Kumajoki laskee Kuntijärveen ja siitä edelleen Kuntijoki-nimisenä Pääjärveen. (Nämä ovat rajan takana suunnilleen Rukatunturin korkeudella.)

ampuja ja minä apulainen. Yhteistä asettam-
me en ottanut vielä mukaan, vain oman kivää-
rini.

Kuljin melko huolettomasti rantaa kohti.
Yhtäkkiä rävähti edestä konepistoolisarja.
Heittäydyin salamannopeasti maahan. Sama-
la hetkellä kenttälakkin lensi pästä. Heitin
käsikranaatin ja ryömin mahdollisimman ma-
talana suojaan asemeimme. Rannassa piileksi-
neet venäläiset, pieni kolmen miehen partio,
tuhottiin pian kun antautumiskehoitukset ei-
vät tehonneet. Huomattiin, että he olivat tul-
leet yön hämärissä rantaan honkalautalla. Sii-
hen aikaan yöt vielä eivät olleet pimeitä, mutta
järvelle noussut usva oli ollut hyvä näköeste.
Rytäkän mentyä ohi lähdin hakemaan lakkin.

Rautaristi ”pelkuruudesta”

Kesällä 1941 taisteli sissipataljoona 3, jo-
hon useimmat Tyrnävän miehet kuuluivat,
Kiestingin suunnalla. Olimme joskus senai-
kaisten aseveljiemme saksalaisten kanssa yh-
teistoiminnassa. Heillä oli paljon vaikeuksia
Vienan korvissa liikkumisessa. Suunnistustai-
to oli aivan olematon. Jonkinlaisia kompas-
seja heillä oli, mutta eipä niillä ollut mitään
virkaa suomalaisiin Suunto-kompasseihin ver-
rattuna.

Sain käskyn pataljoonankomentajaltamme
majuri Könöseltä ottaa joukkueestani kaksi
miestä mukaani ja lähteä opastamaan lähis-
töllä oleva saksalainen SS-pataljoona n. 10
kilometrin päässä olevaan kohteeseen metsän
halki. Ilmoittauduimme saksalaiselle majurille
ja suoritimme tehtävän.

Mutta asia ei ollutkaan sillä selvä. Vaikka
yhteinen keskustelumme kielivaikeuksien
vuoksi olikin vaikeaa, niin ymmärsin, että mei-
dän piti jäädä vielä oppaaksi saksalaisille.
Minulla ei ollut minkäänlaista halua jäädä ou-
toon porukkaan. Sanoinkin kavereilleni sopi-

Liian hyvähermoinen luutnantti

Sissipataljoona 3, jonka kolmanteen komp-
paniaan kuuluin, saapui myöhään illalla
19.8.1941 Kiestingin radan varteen, Veturipu-
ron seuduille. Pojat nukkuivat väsyneinä tel-
toissa. Vartijat vain valvoivat ulkona. Vartio-
vuorot olivat 2-tuntisia.

Kun yöllä tulin omalla vuorollani vartioon,
aloin kuulla outoa, kaukaista kolinaa etelästä,
Hangasvaaran suunnasta. Aivan kuin raudoite-
tut kärrynpyörät olisivat kolahdelleet kiiviin.
Kuuntelin tarkasti. Muuten oli aivan hiljaista,

Tutkin sitä enkä löytänyt siitä yhtään luodin-
reikää, vaikka minusta oli maahan syöksy-
säni tuntunut, että luotisuihku paiskasi lakin
päästäni. Olisiko ollut niin, että luotien ilman-
paine heitti lakin pästä vai olisiko äkkinäinen
liikkeeni ollut siihen syynä?

Oli miten oli, turha tätä asiaa oli pohtia.
Ainakin se on varmaa, että tuurin tynkää mi-
nulla oli, kun läheltä ammutusta sarjasta selvi-
sin ehein nahoin. Muutaman päivän pästä
24.7., erinomainen onneni päättyi, kun haavoit-
uin Pistojoella, tosin en silloinkaan vakavasti,
sillä selvisin vain kolmen viikon sairaalahoii-
dolla.

Viljo Mällinen (haast.)

van hetken tullen, että nyt häivytään. Niin
jätimme saksalaisen pataljoonankomentajan
hoitelemaan puljunsu reittiä parhaan kykynsä
mukaan.

Ilmoittauduin majuri Könöselle ja kerroin,
että olimme liivahtaneet tehtävän suoritet-
tuamme vähin äänin tiehemme, kun näytti sil-
tä, että jäisimme saksalaisten joukkoon ties
kuinka pitkäksi ajaksi. Könönen sanoi vain:
”Oikein teitte!”

Jonkin ajan kuluttua minulle toimitettiin
saksalainen kunniamerkki, rautaristin 2. luok-
ka. Se kuulemma annetaan urhoollisuudesta.
Ei olleet sakut muistaneet pahalla!

Joskus joku on kysynyt, kun jotain kautta
on saanut tietää minulla olevan edellämäini-
tun kunniamerkin, mistä ansioista sen olen
saanut. Olen tavallisesti vastannut saaneeni
sen pelkuruudesta. Kun olen kertonut saksalaisten
oppaana oloni vaiheet, kysyjä on ymmärtänyt
leikinlaskuni.

Väinö Vartiainen (haast.)

kalahtelu vain jatkui. Menin herättämään
komppanianpäällikön, luutnantti Matti Rialan
ja ilmoitin hänelle, että venäläiset tulee. ”Älä
höpötä, ne on saksalaisia!” hän unenpöppe-
rössä vastasi ja nukahti uudelleen. Tietenkin
näin jälkeen ajatellen minun olisi pitänyt ravis-
tella mies hereille ja käskeä tulemaan itse
kuuntelemaan, mutta ajattelin, että kaipa ne
herrat asiat paremmin tietävät. Pian vartiotuu-
rini päättyi ja menin telttaan nukkumaan.

En tiedä, kuinka kauan olin nukkunut, mutta

sen tajusin, että ulkona oli hirvuinen meteli ja
räiske. Syöksyimme ulos, sieppasimme aseet
käteen ja aloimme puolustautua päälletunke-
via venäläisiä vastaan. Aluksi siinä oli aika-
moinen sekasorto, vihollinen oli yhtä yllättynyt
kuin mekin. Niin lähelle venäläiset pääsivät,
että eräs heistä rupesi riuhtomaan Siiran likal-
ta (kuollut 1984 Helsingissä) kivääriä pois kä-
destä. Ikkahan sitä ei sovinnolla antanut,
vaan potkaisi venäläistä, sai aseensa ampu-
mavalmiiksi ja ehti laukaista ensimmäisenä.
Vihollinen kaatui kuolleena maahan.

Me selvisimme yllätyksestä nopeammin
kuin venäläiset. Pian ajoimme heidät tiehensä
ratavarresta ja ryhdyimme seuraamaan pe-
rääntyviä. Ei ihme, että kolinaa oli kuulunut:
heillä oli ollut mukanaan hevosten vetämiä
nelipyörävankkureita jos kuinka paljon. Muuta-
missa jälkeenjätetyissä vankkureissa oli ruu-
miita, he aikoivat ne viedä mukanaan. Kuulim-

”Nuorna vitsa väännettävä”

Pokitörmällä ja ”Mykkäkoululla”

Minut todettiin kaverieni kera kelvolliseksi
astumaan Suomen armeijan palvelukseen
19.12.1941 18-vuotiaana.

Palveluspaikkamme oli aluksi Oulussa Pok-
kitörmän poikalypse. Koulutus oli rankkaa, ly-
hyessä ajassa alokkaiden piti oppia kaikki
sotataidon niksit. Minut määrättiin aliupseeri-
kouluun, joka oli Oulun kuuromykkäinkoululla.
Aliupseerikurssi oli lyhyt, vain 6 viikkoa, mie-
histä oli pula, ei ehditty sen perusteellisem-
min kouluttaa.

Ruoka oli heikkoa, etupäässä jäätyneitä pe-
runoita ja lanttuja, lisäksi oli tattari- ja hirssi-
puuroa. Leipää oli vähän ja voita pieni nappi.
Rahaa ei juuri ollut, mutta aina jokin korvike-
kuppi saatiin ostettua. Muistelen, että päivära-
ha olisi ollut 1 mk 50 p.

Kihlajaiset ja häät herättävät epäilyksiä

Yleiset tanssit olivat kiellettyjä, mutta tälle-
kin kielloille nuoret miehet keksivät kiertomah-
dollisuuden. Joku oli saanut tietää, että kihla-
jaisia ja häitä varten saa vuokrata Lämsänjär-
vellä olevan hiihtomajan. Luvan antoi kaupun-
gin palopäällikkö. Niinpä sitten ”vihittäviä” ja
”kihlattuja” ilmaantui tiheänpuoleisesti, niin
että palopäällikkö alkoi ihmetellä nuorukais-
ten naimisiinmenointoa. Lupa ei irronnut kovin
helposti, vaan asialla piti olla kaksi todistajaa,
ja kaikista ei valehtelijoiksi ollut. Oulun tytöt
olivat kovasti tanssinhaluisia, joten tanssitet-
tavia kyllä oli tarjolla. Luonnollista vetoa tun-
sivat nuorukaiset ja neitokset toisiinsa, mutta

me, että meitä vastaan oli hyökännyt kokonai-
nen rykmentti, joka nyt oli pakenemassa suu-
ria tappioita kärsittyään takaisin korpeen, mis-
tä oli tullutkin.

Oli onni, kun me satuimme olemaan juuri
sillä kohdalla, jossa vihollinen tuli radalle.
Muussa tapauksessa se olisi rauhassa pääs-
syt pureutumaan alueelle, pistänyt radan poik-
ki ja Turtolan rykmentin mottiin. Ei kylläkään
kauan kulunut, kun mainittu rykmentti oli mo-
tissa, mutta se on taas asia erikseen.

Tässä taistelussa Sissipataljoona 3 menetti
8 miestä kaatuneina, meidän 3:nnesta komp-
paniasta Hannes Tolosen. Haavoittuneita oli
monia.

Tällainen oli ensimmäinen taistelupäiväm-
me Kiestingin suunnalla. Vielä pitkän aikaa
täältä tuli kantautumaan suruviestejä Tyrnä-
vän koteihin.

Nillo Rusila (haast.)

seurustelu oli, kuten yleensä siihen aikaan,
viatonta laatua.

Saksalaisille oltiin mustasukkaisia, koska
heillä näytti olevan parempi tuuri naismaail-
massa. Se johtui luultavasti paremmasta pu-
keutumisesta, kohteliaasta käytöksestä ja vie-
rasmaalaisuudesta. Pientä tappelun nujakkaa-
kin saatettiin käydä näissä merkeissä. Näin
jälkeenpäin ymmärtää naisten seurustelun
saksalaisten kanssa, mutta silloin se tuntui
suorastaan rikolliselta, eikä sitä hevin ymmär-
retty.

Etulinjaan Hevosenkänkään

Aikanaan päättyi koulutus, ja meidät siirret-
tiin ensin Hyrynsalmelle, jossa sama touhu
jatkui, ja sitten Uhtuan suunnalle Hevosenkän-
kä-nimiselle rintamalohkolle Kiiskisjärven poh-
joispuolelle.

Yön pimeydessä poikajoukko kersantin ve-
tämänä lähestyi etulinjaa, joka muodosti hevo-
senkengän muotoisen kaaren, josta tietenkin
nimi oli saanut alkunsa. Luodit vinkuivat ti-
heään ja valojuovia sinkoili joka puolella. Ker-
santti käveli suorana eikä välittänyt ylitse len-
tävistä kuulusta, mutta me kuljimme kumaras-
sa, kokemus puuttui.

Meitä pari poikaa joutui Urpo-nimisen kor-
sun asukkaiksi. Korsu ei ollut kaksinen, vettä
oli jatkuvasti lattialla, ja ahdas se oli siinä
asuille neljälle miehelle. Vartiossa juoksu-
haudassa oli aina yksi sotilas. Korsu oli n. 50
metrin päässä etulinjasta. Juoksuhaudat oli-
vat matalia, veden vaivaamia monttuja. Vartio-
paikalla oli venäläinen pikakivääri ”Leila” se-
kä panssarintorjuntakivääri. Etumaasto oli

harvaksi ammuttua ja hakattua rämemetsää.

Vihollisen asemat olivat n. 200—300 metrin päässä. Juoksuhaudat oli naamioitu havuilla, samoin kuin hajumatkan päässä korsusta oleva riuku eli käymälä.

Vartiopaikassa oli pimeän aikana tapana vartion vaihdon jälkeen ampua sarja pikakiväärillä, johon vihollinen vastasi välittömästi. Jos ei vastannut, oli epäiltävissä, että venäläisiä oli hiiviskelemässä välimaastossa. Niinpä piti ampua valoraketti ilmaan asian selville saamiseksi.

Oli vain muutama päivä kulunut, kun käydessäni komppanian komentopaikalla näin ensimmäisen kaatuneen samasta ikäluokasta. Se tuntui hyvin pahalta. Panin merkille, että kun saapui uusia täydennysmiehiä, niin heitä kaatui välittömästi. He eivät osanneet varoa tarkka-ampujia.

Vangin sieppausta harrastettiin molemmin puolin. Tämän tarkoituksena oli saada tietoja vihollisen toiminnasta.

Hevosenkengän vaikein rintamaosuus oli ns. ”kärki”, jossa linjojen väli oli vain n. 100 m. Kärjessä oleminen oli tavattoman rasittavaa. Siellä kaatui ja haavoittui miehiä tämän tästä. Maapohja oli kallioista, joten ampumahaudat varustettiin hirsistä tehdyillä maalla täytetyillä arkuilla. Myöhemmin tehtiin piikkilankarastuja, jotka pimeällä kannettiin välimaastoon. Linjojen välissä oli miinoituksia, joihin oli jätetty kulkuaukkoja. Kerran tuli meidän kohdalla pimeässä venäläinen miinoituksen läpi ja antautui vangiksi. Hän oli ollut niin taitava, että oli kyennyt pistimellä tekemään viritetyt miinalangat vaarattomiksi.

Hiiriä pelättiin, nimittäin puurossa

Oltiin taas kerran levossa linjojen takana. Jokainen komppania sai vuorollaan noin kolmen viikon välein vapautuksen rintamavastuusta. Olimme telttamajoituksessa. Märkää lunta sateli, teltat vuotivat eikä vaatteita tahdottu saada kuiviksi. Niinpä minultakin paloi asetakki kahtia liian lähellä peltitorvea sitä kuivatellessani.

Kerran hyvin vetistä kaurapuuroa syödessäni huomasin jonkin möykyn puurossa ja tarkastelin sitä lähemmin. Se oli hiiri. Syönti tietenkin loppui siihen. Eipä aikaakaan, kun muistakin teltoista alkoi kuulua hirveää noitumista: ”Hiiri puurossa!” Oli käynyt niin, että kokin kaatessa ryynejä säkistä oli huomamatta mennyt kokonainen hiiriperhe pataan.

Sattui minulle toisenkin kerran hiiri pakkini, silloin lihakeiton yhteydessä. Eihän näistä haitoista muuta seurannut kuin senkertainen syönnin kesken jääminen. Kuinka monta kertaa lienee syöty jotain inhottavaa tietämättä, se jää onneksi salaan.

Siirto Karjalan kannakselle

Vuodet kuluivat, ja tuli tieto, että divisioonamme siirretään Uhtualta jonnekin muualle.

Helmikuun loppupuolella 1944 ilmestyi saksalainen vääpeli korsuumme ja ilmoitti, että he ottivat rintamavastuun ja korsun käyttöönsä jo seuraavana päivänä. Olimme silloin asemissa Hevosenkengän itäisellä siivellä. Korsu oli melko uusi ja hyvä, mutta täynnä luteita. Ryhmämme oli voittanut tällä korsulla ja taistelusemiemme kunnolla kilpailun, joka oli järjestetty rykmentissämme JR 53:ssa. Olimme saaneet koko ryhmä ylimääräisen 6 vrk:n kotiloman.

Luovutettuumme asemat saksalaisille lähdimme varusteinemme hiihtämään pataljoonan komentopaikkaa kohden, jossa kokoontumispaiikka oli. Pataljoona aloitti varusteineen isoine kuormastoineen siirtymisen kohti Hyrynsalmea. Miesten henkilökohtainen varusteiden paino oli noin 25 kg, mikä pitkällä hiihtomarssilla on aika paljon.

Päästyämme n. 5 km:n päähän aloitti vihollisen tykistö kovan keskityksen entisiin asemiimme. Venäläiset olivat saaneet tiedon vaihdosta. Meidät komennettiin palaamaan takaisin, mutta jonkin matkaa hiihdettyämme tuli ilmoitus, että hyökkäyksen olivat saksalaiset torjuneet, joten käänsimme sukset jälleen entiseen suuntaan. Ennenkuin lähdimme Suomea kohti oli kuuluisalla Eldankajärvellä rykmenttimme katselmus ja hartaushetki. Katselmuksen suorittivat korkea-arvoiset suomalaiset ja saksalaiset upseerit.

Hiihtomarssi oli rankka, olihan kantamus painava ja matka pitkä, kaikkiaan yli 200 km. Yöpymiset olivat teltoissa havuvuoteilla, onneksi sää oli lauha.

Hyrynsalmella meidät lastattiin junaan, ja matka härkävaunuissa kohti Karjalan kannasta alkoi. Useimmilla pojilla oli keripukki, sillä hampaat olivat irti ja veri tuli ikenistä varsinkin aamuisin. Kun sitten pitkän matkan ja ”kolluutuksen” jälkeen saavuttiin Mustamäen pysäkille ennen Raivolaa, oltiin lähellä tulevaa työmaata ja leiripaikkaa Kanneljärveä, jonne leirydyttiin kuivalle kankaalle.

Kun oli saatu teltat pystyyn, lähettiin naapurin pojan kanssa etsimään maitotaloa. Oli näet semmoinen usko, että jos saadaan maitoa, niin hampaat tarttuvat kiinni. Heti ensimmäisestä talosta onnistuttiin saamaan maitotinki, 2 litraa mieheen joka päivä. Kun oli juotu tuoretta maitoa muutama viikko joka päivä, niin jopa tarttuivat hampaat lujasti kiinni leukaperiin.

Olimme koko kevättalven rintamajoukkojen reservinä jotensakin laiskoina. Karjalaisia oli muuttanut moniin taloihin takaisin asemadanan rauhallisina vuosina. Vierailimme talosta taloon ja seurustelimme talonväen kanssa. Erikoisesti on jäänyt mieleeni asukkaiden ystävällisyys meitä sotilaita kohtaan, meitähän oli tuhansia miehiä, ja varmasti melkoisena riesana asukkaille. En muista, että meitä olisi koskaan huomauteltu mistään asiasta, ja yleensä tarjottiin meille talon antimia. Ehkä pohjoisen Suomen asukas aikoinaan suhtau-

tui samalla tavalla vieraaseen kulkijaan, mutta tuskin suureen sotilasjoukkoon olisi ystävällisyyttä riittänyt.

Huhtikuussa meidät siirrettiin Kuuterselkään linnoitustoihin. Tämä ns. VT-linja, jota myös Mannerheim-linjaksi sanottiin, oli pahasti keskeneräinen, meidän kohdalla vain panssariesteet olivat paikoillaan ja pallon muotoiset ryhmän korsut betonoituina. Ampumahaudat olivat vain kaivettuja monttuja vailla mitään tukiseiniä. Me asuimme pahviteltoissa ja teimme lähinnä lapiotöitä ja välimaaston raivaamista. Jostain syystä innostus työn tekemiseen oli heikko. Työ oli kuin tervan juontia. Lieneekö yleinen sotaväsymys vaivannut meitä.

Lomalle

Toukokuun puolivälissä 1944 pääsin kotilomalle, johon oli liitetty palkintoloma, eli lomaa yhteensä 20 vrk. Kesä oli Kannaksella kauneimmillaan, eikä käen kukunta lakannut kuulumasta hetkeksikään.

Saapuessani tekopitäjäni Pudasjärvelle oli siellä täysi talvi ja lijoki jäässä. Oli hyvin myöhäinen kesän tulo. Samaa sanoivat myös Kannaksen asukkaat, vaikka meikäläisestä tuntui sikäläinen kesän tulo aikaiselta. Kotiin päästyäni säät lämpenivät hellelukemiin ja kesä tuli yhdessä humauksessa. Kerkesin rakentaa kotitilalle hirsisaunan ja kerran kylpeäkin, ennenkuin loma oli lopussa ja piti lähteä takaisin.

Tulimyrskyssä

Saavuttuani yksikköni oli suurhyökkäyksen alkaminen lähellä. Kesäkuun 9. päivänä taivas melkein pimeni valtavista pommituslauvauksista. Siviilit ja karja täyttivät tiet paetessaan asemiemme läpi Kuuterselässä. Tykistökeskitys

lentopommitusten lisäksi oli niin valtavaa, että yksittäisiä räjähdyksiä ei erottanut. Linjassa olleet joukot perääntyivät nopeasti hirvittävän paineen alaisina. Parin päivän päästä venäläiset olivat meidän edessämme VT-linjalla.

Oli aamuyö, kun kuulin outoa puhetta. Epäilin jo, että ”veli venäläinen” on tullut, mutta perääntyvä osasto olikin virolainen vapaaehtoisjoukko. Mieleeni on jäänyt myös nuori tyttö, joka ajoi lehmikarjaa edellään tietä pitkin asemiemme läpi. Kysyin häneltä, jäikö Raivola nyt viimeisen kerran. ”Ei varmasti jäänyt!” vastasi tyttö tomerasti. Luja oli vielä usko tällä neitosella samoin kuin yleensä siviiliväellä Suomen armeijaan. Se oli luonnollistakin, sillä sensuurin läpi ei päästetty kovin huonoja uutisia ja päätelmiä sodan silloisesta vaiheesta. Saksan asiat olivat sangen huonosti, Suomen rintamalla oli sensijaan eletty asemadanan aikaa tähän asti.

Omien joukkojen tultua linjojen läpi oli perässä vihollinen suurine armeijoinen. Olin ryhminen Raivolasta tulevan tien vasemmalla puolen. Vihollinen yritti tuli-iskun jälkeen läpimurtoa, mutta hyökkäys torjuttiin.

Myöhään yöllä oli melko hiljaista, ja usva peitti tienoon. Panssariesteitten luota alkoi kuulua hevosen kavioiden kopinaa, mutta mitään ei näkynyt. Silmä tarkkana seurasimme outoa kulkijaa. Yhtäkkiä tuulenpuuska poisti sumuverhon ja paljasti venäläisen upseerin ratsun selässä tutkimassa esteitä. Samalla räsähtivät aseemme ja ratsu miehineen suistui maahan.

Pian tämän jälkeen venäläiset käynnistivät panssarivaununsa ja valmistautuivat hyökkäykseen. Kuulimme ensi kertaa erittäin voimakkaan äänen, joka muistutti ruostuneen saranan avaamista. Pian sen jälkeen räjähtelivät miltei yhtäaikaa kranaatit noin hehtaarin alueella. Tuntui kuin ilma olisi loppunut. Se oli venäläisten rakettiasie, hehtaariympäry, urku-

Kuva monille Tyrnävän miehille tutusta ”Hevosenkengän” taistelumaastosta Uhtuan suunnalla. Taustalla häämötää venäläisten konekivääripesäkkeen suuaukko.

pyssy tai Katjuska, joilla nimillä se opittiin tuntemaan. Katjuska taisi olla venäläisten sille antama lempinimi.

Hyökkäysvaunut olivat mallia T 34 eli Sotkia suomalaiselta nimeltään. Ne ajoivat miltei viere viressä kannet täynnä sotilaita esteitten lähelle ja ampuivat esteisiin aukkoja sekä tietenkin meidän asemiamme. Lohkollamme oleva panssarintorjuntatykki ampui 22 vaunua pois pelistä, ennenkuin tykki miehistöineen tuhoutui. Venäläisten tummiksi maalatut maataistelukoneet lensivät hyvin matalalla juoksuhautojen yläpuolella ja ampuivat meitä tykeillä ja konekivääreillä. Myös rintaman tausta oli ankaran tykistötulen alaisena.

Perääntyessämme jouduimme jättämään kaatuneita ja haavoittuneitakin vihollisen valtaamiin taisteluhautoihin. Minunkin ryhmästäni jäi Räisälästä kotoisin ollut poika ensimmäisessä taistelussaan Kuuterselässä juoksuhautaan. Samoin jäi eräs toinen ryhmäni miehistä. Hänen hermonsä pettivät, ja hän katosi taistelun aikana.

En muista enää, kuinka kauan taistelua jatkui. Useiden vuorokausien valvominen vie ajan tajun, ja ihminen muuttuu vaistomaisesti toimivaksi. Ainoastaan se on jäänyt mieleeni, että katsoessani pesäkkeestäni ympärilleni huomaisin vihollisen olevan läpi. Huusin lähelläni olevalle konekiväärikomppanian päällikölle Dilanderille, että ryssä on takana. Perääntymisemme jatkui kohti Kanneljärveä. Laguksen panssarit ajoivat meitä vastaan pysäyttämään vihollista, mutta sekään ei auttanut.

Peräännyttiin Kyrrölään, jossa viivytettiin vihollista pari vuorokautta. Siellä haavoittui kavereita, mm. eräältä meni jalka poikki, ja häntä kannettiin kymmeniä kilometrejä paa-reilla.

Noskualla jouduimme erittäin ankariin taisteluihin juuri juhannuksena kovassa vesisaateessa. Vihollinen hyökkäsi voimakkaan tykistökeskityksen jälkeen, mutta torjuimme sen. Noskua oli erittäin kallioista seutua. Kallio- maastossa kranaatit tuottivat meille pahoja tappioita. Kerran erään joukkueen valmistautuessa vastaiskuun kallioseinäman juurella johtajansa ympärillä osui tykin ammus keskelle joukkuetta, ja vain harva selvisi hengissä.

Kohtasin kuolleeksi luulemani aseveljen Oulussa

Kuusamolaisen hyvän sotakaverini Salmirinteen kanssa sovittiin, että jos jompikumpi haavoittuu, niin koetetaan auttaa toista, ettei tämä jää vihollisen haltuun. Tosiasia kai silloin oli, että mentiin itsekukin välinpitämättömäksi toista kohtaan. Kun ihminen on toivonsa menettänyt ja kuolemanväsynyt, niin hän toimii vaistonvaraisesti, eikä jaksa edes itsestään pitää huolta, saatikka sitten toisista. Mutta tällaiset "mustat" hetket olivat lyhyitä, onneksi nuori mies hetken levättyään ja ruo-

kaa saatuaan taas pystyi ajattelemaan ja toimimaan järkevästi.

Eräässä vastaiskussa Salmirinne joutui monttuun, joka oli jyrkässä rinteessä avoinna vihollisen tulelle. Olin siinä lähellä taisteluhaudassa erään toisen kaverini kanssa. Siinä näytti makaavan kaksi kaatunutta venäläistä. Onneksi huomasin toisen liikkuvan ja sanoin kaverille, että nämä elävät. Samassa hän silmänräpäyksessä ampui viholliset. He olivat olleet valekuolleita, ja meidän olisi käynyt huonosti, elleimme olisi ajoissa sitä havainneet.

No niin. Salmirinne oli edelleen pinteessä montussa ja huusi minulle, että hän lähtee tästä paikasta pois. Sanoin hänelle, että pysy siellä toistaiseksi. Mutta hän hyppäsi sieltä ja sai samassa osuman vatsaansa ja kaatui maahan. Hän nousi uudelleen ja katosi näkyvistä.

Jonkin ajan kuluttua vihollinen aloitti hyökkäyksen, jota tehosti se, että oma tykistö ampui lyhyeksi jääneen iskun meidän päällemme. Ankarassa painostuksessa jouduimme perääntymään. Koetin etsiä Salmirinnettä, mutta en löytänyt.

Meidän puolijoukkueen keskelle putosi vettäyttyessämme ammus. Räjähdyksen voimasta lensimme kuka minnekin. Useimmat selvisivät ehjin nahoin, mutta kersantti Puskala kaatui ja jouduttiin jättämään sinne.

Koska olimme Salmirinteen kanssa sopineet toistemme huolenpidosta, jäi asia minua vaivaamaan. Kyselyäni kompaniassa hänen kohtaloaan ei kukaan tiennyt mitään. Niinpä olin varma siitä, että hän jäi Noskuan kalliolle kuolleena tai vaihollisen vankina.

Mutta kerran heti sodan jälkeen kävelin minua vastaan Oulussa tutunnäköinen mies. Se oli kuin olikin Salmirinne! Ilo oli suuri molemmien puolin. Hän kertoi, että tykistön lääkintämiesporukka oli sattunut paikalle parien kanssa, ja hänet vietiin sairaalaan. Lisäksi hän kertoi menneensä tajuttomaksi ja heränneensä vasta sotasairaalaissa leikkauksen jälkeen. Onnea oli Kuusamon pojalla ollut, tai varjelusta, kuinka sen kukin haluaa sanoa.

Hakiko tekopitäjäni poika kuolemaansa Oravaisensaaressa?

Venäläisten kanssa tehdyn välirauhan jälkeen rykmenttimme JR 53 joutui saksalaisia vastaan Tornion taisteluihin. Palvelin silloin rykmentin 2. pataljoonassa, joka isolla rahtilavalla Bore IX:llä kimpusuineen ja kampsuineen kuljetettiin onnellisesti Tornion Röyhtään lokaan 2. päivänä 1944.

Komppanian päällikkö luutnantti Takkinen kutsui minut puheilleen 4.10. aamulla ja määräsi minut kokoamaan ryhmän ja nousemaan maihin läheiseen Oravaisensaareen. Oli melkoinen syystulva. Emme tienneet, oliko saaressa saksalaisia. Niin vain vene täyteen miehiä ja soutamaan saareen, sillä sinne johtava silta oli saksalaisten hallussa.

Ryhmyttiin ketjuun ja ruvettiin hiljaksen etenemään saaren pohjoisosaan, jossa oli taloja. Huomattiin, että saaressa saksalaisilla ei ollut erikoisempia varmistuksia. Mutta kun oltiin noin 300 metrin päässä taloista, niin niistä alkoi juosta satamäärin saksalaisia sotilaita siltaa kohti. Oltiin hetken ymmällä, aletaanko ampua entisiä aseveljiä vai ei. Saksalaiset ratkaisivat tämän kysymyksen puolestamme avaamalla tulen ensiksi. Käskin poikien ampua, ja niin mekin olimme sodassa suurvaltaa vastaan. Aluksi tällaisia vaikeita omantunnon ratkaisuja jouduttiin tekemään saksalaissodassa paljon, mutta aivan pian ei ollut enää mitään vaihtoehtoa. Samassa avasivat tulen mantereen puolella olevat konekiväärit sillan yli juoksevia saksalaisia kohden.

Välittömästi lähtömme jälkeen saareen tuli lisää kaksi joukkuetta, ja niin se saatiin tappioitta haltuumme. Yö nukuttiin heinäladossa heinien seassa. Aamulla kun herättiin, oli melko kova pakkanen. Kuulimme mantereelta kovaa tykistökeskityksen äänet. Saksalaiset olivat aloittaneet vastahyökkäyksen, ja meikäiset perääntyivät Torniota kohti.

Ihmettelimme, mitä tehdä, sillä olimme vaarassa jäädä mottiin. Meillä oli vain kevyt aseistus, ja patruunatkin olivat käyneet vähiin. Luutnantti Nihtinen sanoi minulle, että jos saataisiin veneitä mantereen puolelta, niin pimeän turvin voisimme laskea pitkin Tornionjokea omiemme luo. Veneet, joilla tulimme saareen, oli palautettu mantereen puolelle. Nihtinen alkoi kysellä vapaaehtoisia tehtävää suorittamaan. Vapaaehtoisia löytyi vain yksi, Eino Ojala, syntyjään Pudasjärveltä.

Nihtinen sanoi minulle, että lähde sinä Ojalan kaveriksi. Mietin onnistumisen mahdollisuutta, sillä tehtävä oli suoritettava uimalla miltei jääkylmässä vedessä. Lisäksi välillä oli pienempi saari, ja uintimatkaa oli näin ollen kahdessa paikassa, noin 30—50 m kummassakin. Kuitenkin sanoin, että veneiden hakeminen on melko toivotonta, mutta lähdetään, ettei siitä syytetä.

Riisuimme vaattemme, kaveri jätti naamiksi pitkän villapuseron päälleen, ja minä vedin selkääni manttelin, hihat kulaan sidottuina. Matka pieneen saareen onnistui hyvin, mutta huomasin kaverini olevan erittäin heikon uimarin, ja hän väsyi ja kangistui pahasti. Päästyämme saareen näimme veneiden mantereen puolella olevan särjetyt, joten reissu oli ollut turha.

Sanoin Ojalalle, että äkkiä takaisin, ettei jäädytä. Ojala epäili, jaksako hän enää uida takaisin. Hän käski minun lähteä ensiksi, hän katsoo, mitenkä selviän. Missään tapauksessa en halunnut jäädä vangiksi ja lähdin uimaan joen yli. Saksalaiset olivat huomanneet meidän touhumme ja alkoivat ampua. Onneksi rannan likellä oli suuri kivi, jonka suojaan pääsin loppumatkalla. Kun ammunta päättyi, ryntäsin kangistuneena rantapehkojen suojaan.

Huusin Ojalalle, että lähde heti uimaan. Hän kerkesi uida melkoisen matkan, kun hän vapui veden alle. Lieneekö luoti sattunut vai voimat loppuneet, jäi tietämättä. Ojala lienee jäänyt ainiaaksi joen syvyyksiin. — Näitä Pudasjärveltä kotoisin olevia veljeksiä kaatui kolme. Näin jälkeempäin on tullut mieleen ajatus, että Eino Ojala haki kuolemaansa, kuten vanha kansa pohjoisessa asian ilmaisi. Sillä mistä johtui hänen vapaaehtoisuutensa? Kyllä näistä kuoleman enteilyistä porukassa usein käytiin keskustelua, ja monet olivat sitä mieltä, että enteitä on, joita asianomainen itse ei aina huomaa.

Selvittyäni maihin olin niin kohmettunut, etten pystynyt enää jäseniäni liikuttamaan. Kaverit pukivat minut ja hieroivat käsiäni ja jalkojani sekä antoivat tilkan konjakkia, ja niin alkoi veri taas virrata suonissa.

Ruotsin kautta kotiin

Meidät pelastivat ruotsalaiset, jotka näkivät toivottoman tilanteemme ja toimittivat meille veneitä, joilla pääsimme Ruotsin rantaan. Ruotsalainen kapteeni määräsi aseemme luovutettaviksi ja kertoi, että pääsemme Haaparannan kautta takaisin tappelemaan saksalaisten kanssa. Ei kuitenkaan niin käynyt, vaan meille ilmoitettiin, että kansainvälisten säännösten mukaan meidät internoidaan. Näin sota oli päättynyt meidän osaltamme.

Ruotsalaiset seurasivat rannoiltaan kuin teatterissa suomalaisten ja saksalaisten välillä käytävää sotaa, joka joskus kävi katsojien osalta liian vaaralliseksi harhalaukausten vuoksi. Ruotsalaisista ei tiettävästi kukaan kuitenkaan vahingoittunut.

Internoituina meitä pidettiin 6 viikkoa Vitvatennimisessä kylässä. Hyvä meillä siellä oli olla. Ruoka vain oli äkikseltään liian voimakasta nälkiintyneille sotilaille, joten aluksi maha-vaivat olivat riesana. Joutilaisuus kävi pian rasittavaksi, vaikka saimmekin melko vapaasti liikkua ympäristössä.

Kirjoitin tietenkin kotiin heti, missä olen, mutta ennen tätä oli ehtinyt kotiin tieto katoamisestani. Kotiväen ollessa evakossa minun kirjeeni ei ollut heitä heti tavoittanut.

Kun palasimme Ruotsista Tornioon meidät pidätettiin kuulusteluja varten. Jouduimme asemaan Tornion asemalla peräti 8 vuorokautta, jokaista kuulusteltiin erikseen. Olimme siitä hyvin katkeria, emmekä ymmärtäneet, mitä olisimme toisin voineet tehdä. Kuulustelujen jälkeen meidät vapautettiin.

Oulussa luovutimme sotilaspöytäkirjojen varusteemme. Päälle saivat jäädä housut, asetakki, saappaat, villapusero, alusvaatteet, jalkarätkä ja lakki. Näin oltiin siviilissä. Reissu oli kestänyt kuukautta vaille 3 vuotta.

Eero Peisa

Mieleeni jääneitä tapauksia jatkosodan ajalta

Kuuterselän taistelu minun näkökulmastani

JR 53, johon kuuluin siirrettiin Karjalan kannakselle keväällä 1944. Kevät oli vielä helppoa aikaa Kannaksella, suurhyökkäyksen tulosta emme tienneet mitään. Jälkeenpäin on kerrottu, että jo toukokuun lopulla armeijan tiedustelu osasi odottaa jotain sellaista, mutta sitä ei korkeimmissa johtoportaisissa uskottu.

Kuuterselän kylän tienoilla jouduimme koviin taisteluihin kesäkuun 12.—14. päivien vaiheilla. Kun olimme asemissa, tuli Kivennavan suunnasta joukkoja, osittain sekaisin, osittain ryhmissä. Näytti olevan pakokauhu valloillaan. ”Siellä ei kestä mikään!” he sanoivat. Näihin joukkoihin olikin kohdistunut niin kova venäläisten tykistötuli ja lentopommitukset, ettei ihme, vaikka hermot olivat menneet.

Meidän herrat nauroivat ja vakuuttivat, että kyllä me kestämmme. Meillä oli nimittäin hyvät bunkkerit, sillä tässä oli varustettu linja, ei kylläkään vielä valmis.

Me odotimme, mitä tuleman pitää. Pian meihin kohdistui kova lentopommitus, sitten tykistötuli ja taas ilmapommitukset ja tykistön keskitykset.

Miehet kävivät niin vähiksi, että asemissa ei ollut juuri ketään, sillä haavoittuneita ja kaatuneita oli paljon. Komppanian päällikkö tuli meidän luoksemme taisteluhautaan ja sanoi, että hän menee katsomaan tuonne. Hän ei siinä kiireessä kertonut tarkemmin. No, hän häipyi siitä pitkin taisteluhautaa oikealle. Häntä ei kuulunut takaisin. Meitä meni noin kymmenen miestä suojaan komentokorsuun, kun kranaatteja räjähteli ympärillä yhtenä. Kaunisharju-niminen kaverini sanoi, että hän lähtee yrittämään pois. Minä lähdin hänen mukaansa. Ryömimme ja syöksyimme aukean poikki. Venäläisiä vilisi joka paikassa. He yrittivät ampua meitä, mutta eivät osuneet. Toiset jäivät korsuun. Heistä ei ole kuulunut sen koommin mitään.

Komppaniamme oli mennyt aivan sekaisin. Harhailimme Kaunisharjun kanssa pari päivää, emmekä löytäneet komppaniaamme. Laguksen miehiä tuli vastaamme. Heidän aikomuksena oli työntää vihollinen takaisin. Kova ruske kuuluu pari vuorokautta Kuuterselästä, mutta panssaridivisioonankin piti lopulta perääntyä, niin valtavilla voimilla venäläinen sieltä tuli.

Etsiessämme omiamme Kaunisharjua ja minua vastaan tuli tuttu oman komppanian vänrikki. Sitten löysimme 12 miestä ja päällikön, joka oli Kuuterselässä meiltä mennyt hukkaan. Komppanianpäällikkö selitti meille, että hän ei pystynyt tulemaan takaisin meidän ty-

kömmä, kun venäläiset tulivat perässä taisteluhautaan.

Siitä me sitten lähdimme taaksepäin. Olimme tykistöpatterin lähellä, kun vihollinen rupe- si ampumaan sitä. Keskityksessä meitä muutamia haavoittui. Muuan sotakaverini oli sanonut aikaisemmin, että jos hän vain haavoittuu, niin hän ampuu itsensä. Hän sattui tässä haavoittumaan. En tiedä, kuinka pahasti hänelle kävi, olisiko hänestä tullut enää eläjää. Hän kumminkin pyysi komppanianpäälliköltä käsikranaattia. Tällä ei ollut, vai eikö muuten halunnut antaa. Silloin mies ampui omalla kiväärillään itsensä. Tämä järkyttävä tapaus, jollaisia kuuluu sattuneen paljonkin, on jäänyt mieleeni, ja usein ajattelen, olisiko siinä ollut mitään tehtävissä.

4.9.1944 tuli välirauha. Olimme silloin Ihan- talassa. Sota ei vielä loppunut, vaan nyt piti lähteä saksalaisia vastaan.

Tornion taisteluissa

JR 53 nousi maihin Torniossa lokakuun 2. päivänä. Olimme menossa pohjoista kohti, kun saksalainen hyökkäsi kovalla voimalla. Se tapahtui yöllä, vaikka meille sanottiin, ettei se yöllä tule, mutta tulipa vain. Me jouduimme mottiin. Ampuminen kuului meidän joukkueen takaa, ja lähdimme rantoja pitkin perääntymään.

Yhteen aikaan oli jo niin rauhallista, että meidän joukkue tuli vähän liiankin välinpitämättömäksi tilanteesta. Olimme pysähtyneet ruokailutauolle. Saksalaisia kyllä oli näkyvissä hyvin kaukana, eivätkä he ampuneet. Meidän kiväärinkin taisivat olla keossa, kun yhtäkkiä huomasimme, että sakemanneja oli pellonojat täynnä ja alkoivat paahtaa meitä, sen kuin kerkesivät. Jotenkin siinä saimme siepatuksi torrakot käsiimme. Otin konepistoolini ja rupe- sin tärryttämään kohti saksalaisia. Pääsimme tiukasta tilanteesta ihme kyllä ehein na- hoin.

Tässä vaiheessa tilanne oli epäselvä suoma- laisten kannalta. Pian saksalaisten rynnäkö- kö tien suunnassa torjuttiin, mutta vielä meidän joukkue oli muista erillään. Saksalainen ampui kranaatinheittimillään tiuhaan yrittäes- sään jatkaa hyökkäystään. Niinpä lähelle osu- neesta kranaatista lähtenyt sirpale meni oi- keasta poskestani läpi ja päätyi niskaan.

Pystyin kävelemään. Ympärillä oli aavaa pel- toa. Ojia ja pajukkoa suojanani käyttäen läh- din hakeutumaan omia linjoja kohti. Saksalai- nen ampui. Piti välillä syöksyä vetiseen ojaan. Lopulta pääsin saksalaisten kiväärin alta pois ja kävelin Torniota kohti. Meikäläiset näyttivät valmistautuvan etenemään. Miehiä

oli ojat ja maaston painanteet täynnä.

Torniossa lääkintämies satoi minut jossain koulussa toimivassa JSP:ssä. Meidät haavoit- tuneet vietiin laivalla Ouluun. Kun saksalainen Stuka ilmaantui näkyviin alkoivat jännittävät hetket. Huomaako se meidät? Onneksi Ruot- sin aluevesille oli lyhyt matka, joten siellä oltiin turvassa. Kiertelimme Ruotsin rannikon kautta Oulua kohti ja pimeässä saavuimme sinne turvallisesti.

Oulusta minut vietiin junalla Raahen sota- sairaalaan, jossa lääkärit neuvottelunsa pää- tökseksi leikkasivat sirpaleen niskastani. Se

Partisaaniprikaatia hätyyttämässä

Rohkeita naissotureita mukana

Palvelin 12. Prikaatin I pataljoonan 1. kom- paniassa. Luutnantti Isomaa oli komppanian- päällikkö. Aika oli heinä-elokuuta kesällä 1942.

Saimme tiedon, että iso vihollisjoukko oli tullut korprien läpi rintaman selustaan. Siellä ei ollut yhtenäisiä linjoja, vaan kenttävariot siellä täällä pitivät silmällä vihollisen puuhia. Vasta paljon myöhemmin saimme tietää, että tulossa olikin lähes tuhannen sotilaan prikaa- ti, jonka tehtäväksi oli annettu tuhota Porajär- vellä ja Kontupohjassa sijaitsevat armeijakun- nan esikunnat.

Me jouduimme tämän osaston kanssa koviin taisteluihin. Eräs tapaus on jäänyt erikois- tusti mieleeni. Pienehkö sissiosasto oli saar- rettuna. He eivät juuri antautuneet, vaan kaik- ki tuhottiin rajussa taistelussa. Ihmeeksemme huomasimme, että kaatuneiden joukossa oli toistakymmentä naista. Paateneesta kotoisin oleva nuori poika oli ainoa, joka antautui. Hä- net vietiin vankileirille. Hän oli suomen kielen taitoinen karjalaispoika.

Aivan pian venäläisten johto huomasi, että sissiprikaatilla ei ollut mitään mahdollisuuksia suorittaa tehtävänsä. Mutta se oli jo kau- kana vaikeakulkuisessa erämaassa meikäläis- ten ahdistamana. Prikaati hajosi erillisiin osastoihin. Me olimme kuukauden verran sen kimpussa.

Nälkä sissiprikaatin vihollisena

Venäläiset koettivat huoltaa partisaanejaan ilmasta. Usein kävi niin, että paketit putosivat väärin merkkinuotoiden äärelle, nimittäin meille. Ja kyllähän ruoka meillekin kauppansa teki. Lähetyksissä oli kuivattua kalaa, siitä saikin hyvän kalakeiton, leipää ja sokeria. Isot sokeripalat ovat erityisesti jääneet mieleeni.

Jos venäläiset olisivat saaneet rauhallisesti liikkua korvessa, niin olisihan sieltä löytynyt marjoja, sienisiä ja metsänriistaa hirvistä al-

oli pikkusormen pään kokoinen kranaatin pa- lanen.

Nykyään niskaani on alkanut särkeä enem- män kuin nuorempana, eikä tahdo kestää pää- tä kääntää. Invalidiprocentti on 30. En ole käynyt kuin kerran kuntoutuksessa. Silloin lää- käri yllytti, että mene hyvä mies ilmaiseen kuntoutukseseen. Ikäisekseni olen mielestäni vielä kohtalaisessa voinnissa. Ehkä tässä vie- lä innostun uudelleen kuntoutukseni me- nemään.

Yrjö Kontiokari (haast.)

kaen, mutta kun oli ainainen painostus ja takaa-ajo käynnissä meidän taholtamme, niin vaikeaksi heidän elämänsä muodostui. Mutta kuri ja taistelukyky säilyi sillä porukalla ih- meen hyvin, vaikka tilanne oli suorastaan epä- toivoinen. Mutta nämä sotilaat olivatkin puo- luekoulun kasvattajia, tarkasti valittua joukkoa, Komsomol-järjestön jäseniä.

Meidän oli oltava jatkuvasti varuillamme. Yllätystilanteessa sillä on puoli voittoa, joka huomaa vihollisen ensiksi. Kerran kun menim- me tarkastelemaan tällaisessa kahakassa kaa- tunutta vihollista, huomasimme, että hänellä oli pakki (kenttäastia) täynnä sieniä. Kova näl- kä oli saattanut aiheuttaa hänelle tarkkaavai- suuden herpaantumisen. Ehkä hän oli juuri ollut aikeissa alkaa sienten keittämisen.

Sodan raakuuksista pahimpia olivat sota- vankien ampumiset. Jouduin näkemään, kun eräs majuri, jonka nimi jääköön mainitsemat- ta, suoritti tällaisen teon. Sodan jälkeen hän kuuluu joutuneen rikoksesta oikeuteen ja tuomituksi.

Partisaanisodan loppuvaiheet

Olin elokuussa Voljjärvellä moottorimiehenä kuljettamassa haavoittuneita hoitoon ja vie- mässä ruokaa ja patruunoita taistelujoukoille. Tämä olikin minulle tuttua puuhaa, sillä rau- han aikana asevelvollisena olin Laatokalla me- rimoottorin kuljettajana Valamon ja mante- rren välillä. Veneen kannelle mahtui paareilla kerrallaan 5 haavoittunutta. Pahimmin haavoit- tuneet kuljetettiin järvelle laskeutuvilla vesita- soilla hoitoon. Lentokoneilla ei ehditty kaikkia vaikeasti haavoittuneita kuljettaa. Niinpä mi- nunkin veneessäni 2 vaikeasti haavoittunutta aseveljää menehtyi noin 20 km:n pituisen mat- kan aikana.

Koetimme jatkuvasti saarrostuksilla ja väijy- tyksillä tehdä lopun sissiprikaatista. Ja mel- kein me siinä onnistuimmekin. Prikaatin jään- nökset ylittivät Jolmajärven valmistamillaan

lautoilla. Heidät havaittiin, ja lentohyökkäyk-
sin sekä rannoilta konekivääritulella yritettiin
tuhota viholliset. Osa heistä pääsi omiensa
luokse. Historioissa mainitaan, että 120 pala-
si, n. 700 oli jäänyt kuolleina korpeen. Heidän
joukossaan prikaatin komentaja majuri Grigor-
jev. Raskaat olivat meidänkin tappiomme, yh-
teensä toistasataa miestä, joista kaatuneina
noin kolmekymmentä.

Vapaaehtoisena panssaripataljoonassa

Astuin vapaaehtoisena palvelukseen
30.6.1941. Minut määrättiin Panssaripataljoon-
aan Hämeenlinnaan Poltinahon kasarmille.
Tässä yksikössä tapasin muitakin tyrnäväläi-
siä, mm. Leino Sipolan, Veikko Lasilan ja
Jaakko Suorsan.

Sain koulutuksen panssarivaunun ajajaksi.
Aluksi harjoittelimme vaunun hallitsemista
Poltinahon kentällä. Minulla ei ollut minkään-
laista kokemusta traktorinkaan ajosta, joten
kaikki oli aivan uutta ja mielenkiintoista. Sii-
hen aikaan Tyrnävän taloissa traktori oli suuri
harvinaisuus, eikä kuten nykyään joka talossa
jo pikkupojasta alkaen aletaan traktorin ajoa
harjoitella. Onhan panssarivaunun ajaminen
tosin niin erilaista, että se vaatii kokonaan
oman koulutuksensa.

Ensiksi me ajajat suoritimme maastoajotut-
kinnon, jonka jälkeen oli vuorossa maantieajo-
kortti. Parolassa harjoittelimme maastoajoa
kevyillä Vickers-hyökkäysvaunuilla, jotka oi-
keastaan eivät erikoisen keveitä olleet, painoa
oli kymmenen henkilöauton verran. Parolan
jyrkässä harjumaastossa olevia panssariuria
pitkin oli tarkoitus oppia ohjaamaan vaunua
niin tarkasti, etteivät ympärillä kasvavat puut
kolhiinnu.

Vähitellen opin asiat ja sain luvan myös
maantieajoon. Kerran ajaessamme tietä pitkin
kohti kasarmia päätin jyrkässä alamäessä
päästää vaunun rullaamaan vapaalla, vaikka
se oli kielletty. Vauhti kiihtyi yllättävän kovak-
si, enkä saanut ajoneuvoa hallintaani. Tien
mutkassa oleva talo lähenei uhkaavasti. Onnek-
si vaunu pysähtyi kaadettuaan betoniset por-
tinpylväät, joten kauhukuvani talon läpi rymis-
tävästä panssarivaunusta ei toteutunut. Tie-
tenkään päätäni ei tästä teosta silitelty, mutta
vaunumiehistön kanssa kävin valamassa ta-
loon uudet portinpylväät, ja asia unohtui vähi-
tellen.

Marraskuussa tuli käsky siirtyä Äänislin-
naan. Aluksi jouduin III pataljoonan 3. kom-
paniaan, sitten myöhemmin raskaaseen kom-
paniaan. Kalustona meillä olivat venäläisiltä
vallatut erinomaiset panssarivaunut Sotkat ja
Klimit.

Kerran ajaessamme Äänislinnan kadulla
näin kadun varressa tutun hahmon. Se oli

Vaikka näistä tapahtumista on kulunut jo 50
vuotta, niin aina joskus ne tulevat mieleeni.
Ne eivät ole mitään mieluista muisteltavaa,
mutta tässä ne on kerrottu siinä tarkoitukses-
sa, että nuorempikin polvi saisi jonkinlaisen
kuvan sodan kauheudesta. Toivon että Suo-
men kansa ei koskaan enää joutuisi koke-
maan sellaisia aikoja.

Aleksanteri Timonen (haast.)

Kalle Keränen, Tyrnävältä kotoisin oleva silloi-
nen luutnantti. Hän oli Panssaripataljoonan
pioneerikomppanian päällikkö. Pysäytin vau-
nun ja kyselimme kuulumiset. Hän kävi sitten
useamman kerran majoituspaikassamme
Ukon kasarmilla tapaamassa meitä synnyinpi-
täjänsä miehiä. Monivaiheisen sotilasuransa
jälkeen hän elelee nykyisin Yhdysvalloissa
eläkkeellä USA:n armeijan everstin virasta.

Sotavuosistani kului pääosa vartiotehtävis-
sä Äänislinnassa sekä työkomennuksilla. Ke-
sällä 1941 olimme Nurmoilassa vankileirin var-
tijoina. Panssaripataljoonasta tehtävään oli
määrätty 2 vaunua. Nähtävästi johto pelkäsi,
että venäläiset partiot tulevat yrittämään leirin
vankien vapauttamista. Joitakin kahakoita sat-
tuikin, mutta kyllä siellä olevat 1000 vankia
saatiin pysymään aitauksen sisällä.

Äänislinnassa pidettiin 13.1.1944 harjoitus,
jonka aiheena oli panssarivaunun tekeminen
toimintakyvyttömäksi käsisavukranaateilla.
Meidän komppaniasta osallistui tähän yksi
joukkue eli 6 vaunua, joissa minä olin yhden
ajajana. Huoltoporukoista koottu komppania
oli toisena osapuolena. Harjoituksesta tuli
liiankin todenmukainen sikäli, että sain niin
pahan savumyrkytyksen, että vasta 4 vrk:n
kuluttua heräsin tajuttomuustilasta Äänislin-
nan kenttäsairaalassa.

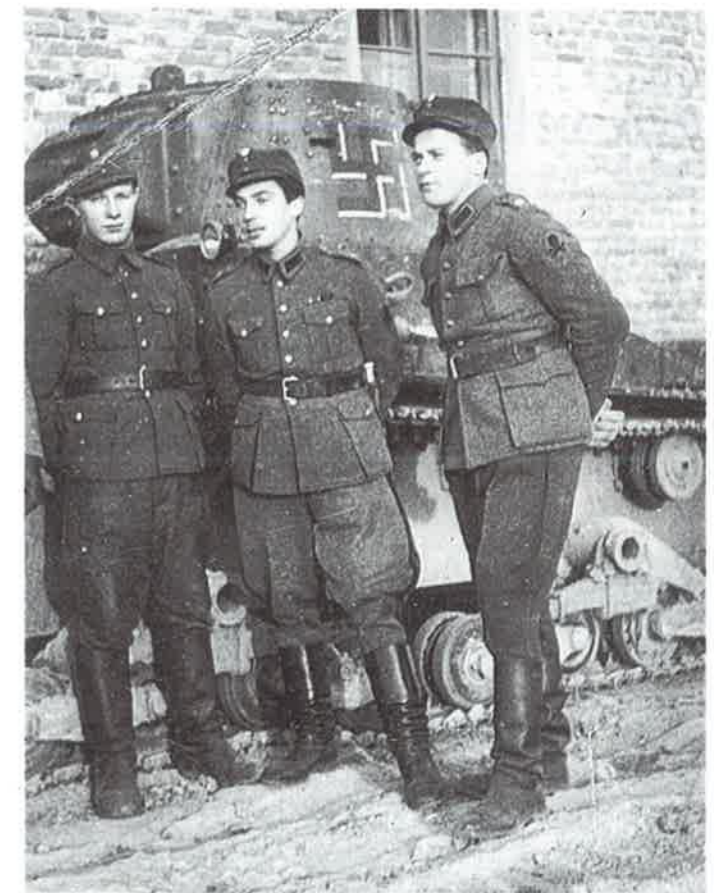
Minut siirrettiin Matkaselän lähellä olevaan
Pälksaaren sotasairaalaan, jossa jouduin ole-
maan puoli vuotta potilaana. Minuun tuli jat-
kuva kuume, jota kesti 4 kuukautta. Keuhko-
sairauksien erikoislääkärin diagnoosi oli, että
minua vaivasi keuhkotauti. Itse olin koko ajan
eri mieltä. Lopulta lääkäri myönsi erehtyneen-
sä. Hän ei ollut koskaan nähnyt näin vaikeaa
savumyrkytystä.

Panssaripataljoonamme vietiin kesäkuussa
Karjalan kannakselle torjumaan venäläisten
suurhyökkäystä, mutta minä olin sairaalassa
enkä päässyt matkaan. Elokuussa kokoontui
lääkärikomissio ja teki päätöksen: kelpoisuus-
luokka B 2, ei rintamajoukkoihin.

Toimin sitten sairaalan puhelinkeskusmie-
henä sodan loppuajan. Joka kolmantena yönä
oli koko yön kestävä päivystys. Päivisin meillä
oli 4 tunnin vuorot. Yleensä haavoittuneet tuo-
ttiin yöaikaan. Heitä oli paljon kesän 1944 pe-

Åänislinnan valtausparaati syksyllä 1941.

Panssaripataljoonan pojat Uuno Korkala, Veikko Klasila ja Esko Kinnunen Åänislinnassa kesällä 1943.

rääntymisvaiheen aikana.

Eräänä yönä havaitsin, että oli tuotu tuttu mies, Matinollin Lassi, ja menin häntä jututtamaan. "Nyt on nälkä, katselehan Uno evästä!" kehotti Lassi miltei ensimmäisinä sanoinaan. Harvat haavoittuneet ensimmäiseksi nälkäänsä valittavat, mutta kun tiesin hänen voimakkaaksi ja kovakuntoiseksi mieheksi, niin en ihmetellyt, vaan lähdin hakemaan vanikkaa, margariininappeja ja juuston viipaleita.

Tämän sairaalan kautta lajiteltiin kotiseu-

Syvärille ja takaisin

Talvisodan olin taistellut Taipaleenjoella ja Vuosalmella. Kun jatkosota alkoi, kuuluiin Kevytosasto 12:n konekiväärikomppaniaan, sen panssarintorjuntajoukkueeseen.

Joukko-osasto koottiin Lahdessa kesällä 1941. Minut määrättiin pst-joukkueessa ryhmänjohtajaksi. Meillä oli siihen aikaan aseistuksena 20 mm:n pst-kivääri, 1 kpl ryhmässä. Tämä ase ei tehonnut isoihin panssarivaunuihin, kuten esim. venäläisten Sotkiin ja Klimeihin. Perääntymisvaiheen aikana 1944 saimme saksalaisia panssarinyrkkejä, jotka oli kehitetty lähietäisyydeltä tuhoamaan kaikki senaikaiset vaunut.

Meidän osastomme liikkui polkupyörillä. Kaikki raskaammat kampeet vietiin kuorma-autoilla. Niinpä meidät sitten määrättiin ajamaan Lahdesta Nuijamaalle Lappeenrannan lähelle. Täältä lähdimme hyökkäämään Karjalan kannakselle. Kevytosasto 12 joutui koviin koitoksiin mm. Siirtolahdessa, Sortanlahdessa ja Pasurinkankaalla.

Venäläinen Sotkapanssarivaunu Kevytosasto 12:n poikien ihmeteltävänä kesän 1941 hyökkäysvaiheen aikana.

dun sairaaloihin vietäviksi Tyrnävän poikia muistaakseni ainakin Urho Rahkola, Unto Kauppi, Ville Mällinen, Hannes Väliaho ja Antti Okkonen.

Marraskuun lopulla pääsin siviiliin. En välittänyt hakea invaliditeettia. Myöhemmin on todettu toisen keuhkon vamman olevan 7, toisen 8 prosenttia. Ehkä tupakoimattomuuteni on osaltaan parantanut keuhkot. Joka sellaisen savumyrkytyksen on kokenut kuin minä, ei tee mieli itseänsä hitaasti savulla myrkyttää.

Uno Korkala (haast.)

Suomen sodanjohto katsoi, että Kannaksella oli asemat saatava muutamissa paikoissa Neuvostoliiton puolelle, jotta niitä olisi helppompaa puolustaa, vaikka yleensä oltiin hyvin varovaisia, kun tuli kyseeseen sotatoimi Leninigradin läheisyydessä. Esim. lentopommituksia suomalaiset eivät kohdistaneet Leningradiin. Tiedettiin, että Neuvostoliitto (Venäjä) tulisi olemaan aina suurvalta, jonka toiseksi suurimman kaupunkiin, jossa on yhtä paljon asukkaita kuin koko Suomessa, on suhtauduttava aina tietyllä kunnioituksella.

Tällainen alue, jossa puolustuksellisista syistä menttiin rajan yli, oli Lempaala. Lempaalassa viivyimme neljättä kuukautta, kunnes ennen joulua koko Kevyt osasto 12 määrättiin siirtymään Syvärille. Se hajoitettiin JR 2:n eri pataljooniin. Meidän komppaniasta tuli JR 2:n konekiväärikomppania, 8. komppania.

Tässäkin rykmentissä olin tietääkseni ainoa tyrnäväläinen, kuten oli ollut jo kevyessä osastossa.

1/JP 3:n komentoryhmä vahvistettuna hanureilla Paateneessa 10.5.1942. 2. oikealta Arvo Hynninen.

Sotavankeja kesällä 1941. Iloinen vanki oli harvinaisen näky. Mistä mahtoi johtua keskimmäisen vangin hymy?

Joulukuun 16. päivänä aloimme pitkän hiihtomarssin Syvärille, voimalaitoksen kaistalle. Matkaa oli noin 400 km. Yhteen menoon tätä ei tietenkään tehty, koska kiirettä ei ollut. Siirtyminen kesti muutamia viikkoja. Kuittisten kylässä olemme pitkän aikaa.

Se talvi kului Syvärin voimalaitoksen luona, lähellä Syvärin kaupunkia. Majaillimme pimeissä maanalaisissa bunkkereissa. Pulloihin laitoimme voimalan turbiinöljyä, kangassutti korkin läpi, ja siinä meillä oli käryvä tuikka, jolla nyt jotenkin näki. Meikäläisten rintamalinja kulki siinä kohdassa Syvärin takana, jo-

ten me olimme miltei koko talven levossa, kuten tällaista oloa sotilaskielellä sanotaan. Vartiointi, varusteiden huolto ja käsketyt työt tietenkin kuuluivat asiaan.

Kevättalvella 1942 jouduimme aseisiin Birginitsaan Syvärin rannalle. Täällä olimme sitten koko kesän. Venäläisten linjat olivat joen vastarannalla. Maasto oli hyvin vetistä ja alavaa. Siksi meidän asemamme olivat metsän reunassa, vähän korkeammassa maastossa. Emme rakentaneet mitään erityisen lujia taisteluasemia, korsut sensijaan teimme kunnolliset, sillä tykistökeskityksillä vihollinen saattoi

silloin tällöin meitä tervehtiä.

Mieleeni ovat jääneet tältä rauhalliselta asemasota-ajalta "laulukonsertit", joita me sekä "veli venäläinen" toisillemme vuorotellen järjestimme. Meidän porukassa oli puolijoukkueen johtajana kersantti Ahjo, hyvä musiikkimies, joka perääntymisvaiheen aikana kaatui. Hän pisti laulukuoron pystyyn, ja niin sitten lauloimme etulinjan asemissa sotilaslauluja ja senaikaisia iskelmiä. Kuten tunnettua veden yli ääni kantautuu hyvin, ja niinpä venäläiset kuuntelivat meidän esityksiämme ja vuorostaan innostuivat myös esittämään omia laulemiaan. Kuin salaisesta sopimuksesta aset olivat tällöin vaihi.

Mutta laulut loppuivat aikanaan. Vuonna 1943 meitä siirrettiin monta kertaa eri rintamansille Syvärillä. Kesällä -43 jouduimme tekemään vastaiskuja. Bodporose ja Jandeba ovat jääneet paikanniminä mieleen.

Kesän 1944 perääntymisvaihetta muistelen ankanan ruumiillisen rasituksen ja raskaitten taistelujen aikana. Olin silloin kk-ryhmän johtajana. Vihollisen maataistelukoneet syöksivät kimppuumme ja ampuivat tykeillään ja konekivääreillään, joten ojan pohjia ja muita suojapaikkoja sai tuon tuostakin hakea. Omia lentokoneita ei juuri näkynyt.

Olimme Tuulosjoella puolustautumassa venäläisten ankanan tykistötulen tukemaa hyökäystä vastaan, kun meidät määrättiin vetäytymään kehnöjä metsäteitä ja tietömiä korpia

pitkin kohti vanhaa rajaa. Vihollinen oli nimitäin tehnyt suurin voimin maihinnousun selkämme takana, ja olimme vaarassa jäädä saarroksiin.

Selvisimme tästä tilanteesta, mutta monia torjuntataisteluja oli vielä käytävä, ennenkuin aseet vaikenivat. Upseeritappiot olivat erityisen suuret. Ennen Tuulosjokea komppanianpäällikkö kapt. Pulkkanen haavoittui, jo tätä ennen oli menetetty monia upseereita. Luutnantti Kokkinen tuli komppanianpäälliköksi, meidän joukkueen johtajaksi määrättiin "vanha" luutn. Piikivi, oululainen mies, joka sodan alkuvaiheessa oli kotiutettu. Silloin nimittäin vanhimmat ikäluokat oli siirretty siviiliin. Nuoria upseereita ei tahtonut enää sodan tässä vaiheessa löytyä.

Lemetin loholla JR 2 kävi viimeiset taistelut 10.7.—4.9.1944, minkä jälkeen vähitellen siirryttiin Lahteen, joukko-osaston kokoamispaikkaan, josta minutkin marraskuussa kotiutettiin.

Tyrnäväläisten joukko-osasto Sissipataljoona 3 kokoontuu joka vuosi muistelemaan menneitä, mutta minun porukkani JR 2 ei tietääkseni ole viettänyt juhlapäiviä. Tai jos onkin, ei siitä ole tänne pohjoiseen mitään kuulunut, sillä kuulutukset ovat olleet etelän lehdissä, koska joukko-osaston miehet olivat kotoisin harvoja poikkeuksia lukuunottamatta etelästä, Lahden tienoilta.

Lauri Korkala (haast.)

Sissikahakka Astahmajärvellä

Helmikuun 12. päivänä 1943 lähti noin 20 miehen partio Mäntyvaaran kenttävartiosta Tiiksjärven eteläpuoliseen maastoon kohti partio Astahmajärveä.

Meitä tyrnäväläisiä tähän joukkoon kuului Valde Risteli, Antti Järvitalo ja minä. Saattoi kuulua vielä joku muukin, mutta kun noista ajoista on kohta puolisataa vuotta, niin on luonnollista, että kaikkea ei voi ihan tarkoin muistaa. Sehän ei ole mikään ihme, kun virallisissa historioissakin saattaa olla suuria eroja tapahtumien kertomisessa.

Partion johtajana oli luutn. Vuokko. Lisäksi porukkaamme kuului 5 saksalaista SS-tiedusteluosaston miestä. Saksalaiset eivät osanneet liikkua metsässä talvella sen paremmin kuin kesälläkään: suunnistustaito oli oleaton ja etenemisessä tahtoi syntyä aina varusteitten kalinaa ja muuta ääntä, mikä sissitoiminnassa on suuri virhe. He taisivat olla meidän mukana koulutustarkoituksessa.

Olimme lähteneet iltapäivällä hiihtäen liikkeelle. Tulimme suunnitellulle yöpymispaikalle yötä vasten vihollista kohtaamatta. Teltta, jota olimme vetäneet ahkiossa, pystytettiin, havut katkottiin pohjalle makuualustaksi, tulet teh-

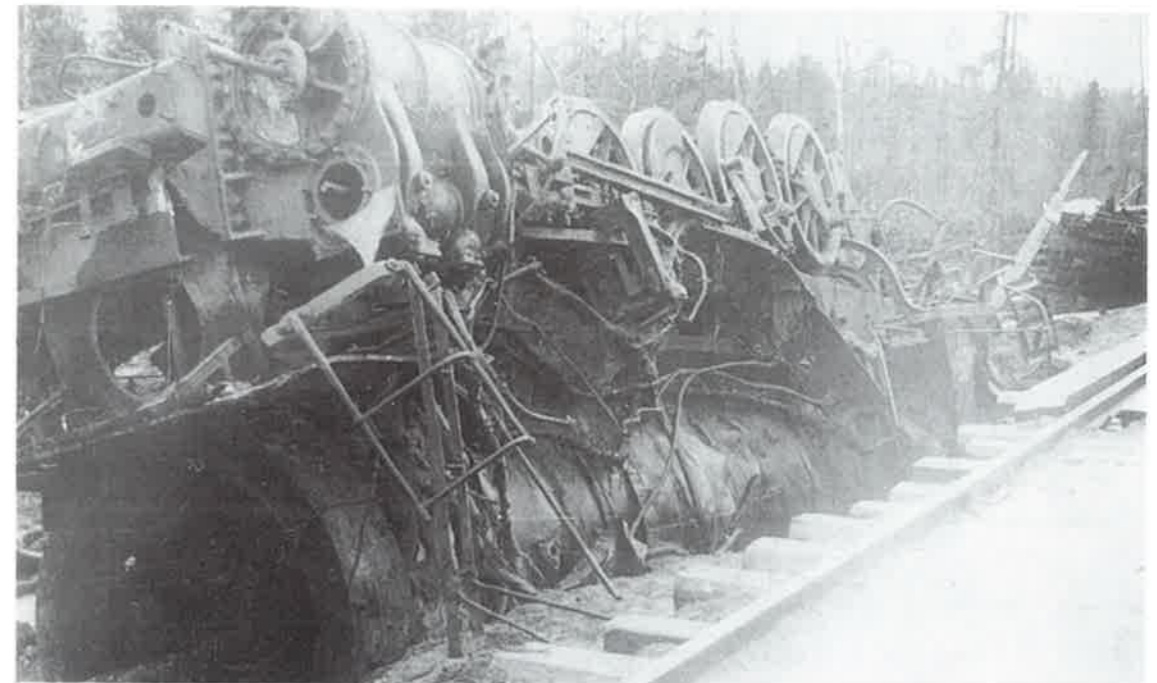
tiin kamiinaan, ja sitten vain ruokailun jälkeen yölevolle. Vartiointi tietenkin järjestettiin, jottei mitään yllätyksiä sattuisi.

Aamulla varhain lähdimme liikkeelle. Kartat niistä seuduista olivat huonoja. Niinpä mekin todennäköisesti hiihimme sellaista linjaa, jota ei ollutkaan kartassa, vaikka luulimme olevamme oikealla metsälinjalla. Suunnasta vastasi partion johtaja, me toiset tietenkin hiihimme käsketyssä suunnassa.

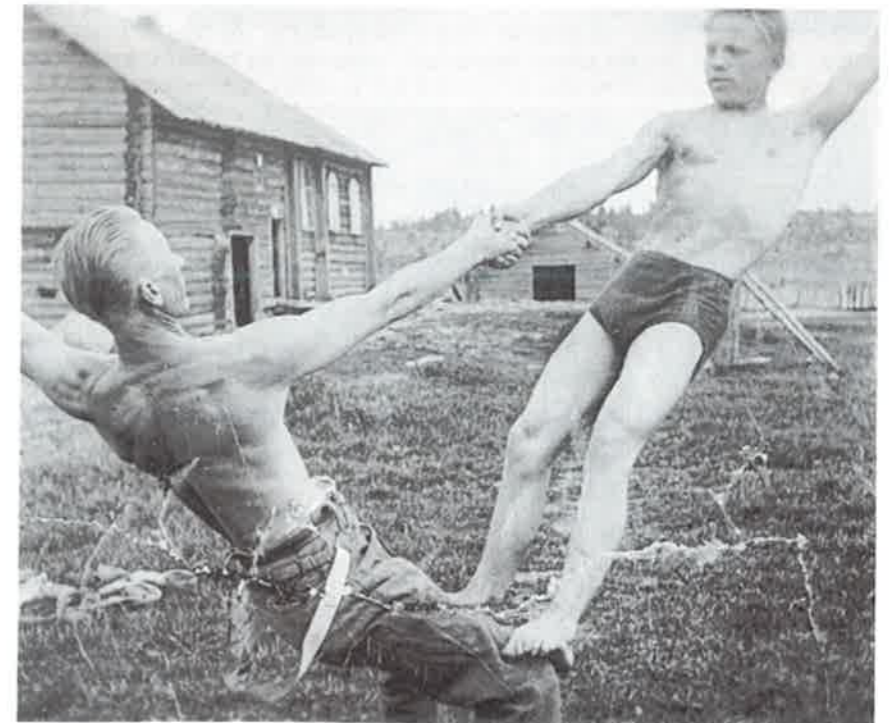
Yhtäkkiä näimme venäläispartion, joka hiihti vinosti meitä vastaan. Venäläiset lisäsivät vauhtiaan ja pääsivät meidän tieltämme sivuun. He näyttivät pakenevan, ja mukanaamme ollut sotakoira sekaantui vihollisjoukkoon joksin aikaa, selvisi kyllä seikkailustaan hengissä.

Nyt huomasimme, että venäläiset hiihtivät myös metsälinjaa, josta emme olleet aikaisemmin selvillä. Lähdimme vihollisen perään, tunnustelijat edellä. Jonkin matkaa hiihdyimme venäläiset avasivat yhtäkkiä kiivaan tulen. He olivat päästäneet etumaisena hiihtävät miehet aivan lähelle, miltei omaan joukkoon.

Levittäydymme ketjuun. Tulitaistelua kesti

Niilo Turusen kuva-albumista: "Louheen menevän radan varressa oli tällainen näky, kun Jänkääjärkit (6. Divisioona) etenivät Louhea kohti, joka jäi näkemättä. Nimittäin Muurmannin radan risteysasema oli Louhi. Tästä kävelimme Kukkosen (Muhokselta) kanssa ottamaan yhteyttä eteentyönnettyyn joukkueeseen, muonat ja posti mukana. Kävelimme koko päivän 9.8.1941 ja saavutimme joukkueen purolinjalla iltahämärissä kahvin keitossa. Yö oltiin kuusten alla kyyhötäten. Aamulla mentiin yksi kilometri, ja siihen syntyi Kiestingin motti, jossa oli olla JR 12:n II pataljoonan matkan pää. Mutta ihmeitten aika ei ollut vielä ohi, ja Korkeimman käsi tuli vielä väliin, ja niin selvisi 12 vielä lähes kuukauden kestäneestä motista."

Niilo Turusen kuva-albumista: "Pojat harjoittaa voimistelua Sunkun niemellä ollessa, Markkanen (vas.) ja Puustinen. Ihantalassa katkesi Markkasen Villen maallinen vaellus."

Niilo Turusen kuva-albumista: "Huhtikuussa 1942, Taneli Savaloja Rantsilasta. Kirjoittajan muonakaveri, hyvä saikan keittäjä ja hyvä sotamies, mutta lhantalassa hänenkin loppunsa tuli. Sanoi aina minulle, että lähtään Nikke, tappaa ne kuitenkin. Ja niin kävi Tanelin. Kaipauksella häntä muistelen."

Niilo Turusen kuva-albumista: "Tykistöllä tuhotun kirkon rauniot Sunkun niemellä Äänisjärven takana. Näitten raunioitten maastossa meillä oli ensin rykmentin hiihto, jonka minä voitin. Ja sitten oli divisioonan kilpailut, joissa minä myös pärjäsin huhtikuussa 1943. 10 km:n hiihto-aika oli 34.35."

Niilo Turusen kuva-albumista: "Karhumäen suunnalla, Poventsan kaupungista pohjoiseen sijaitsevalla Pirunsaareksi kutsutulla tukikohdalla ollut keskuskorsu v. 1943 venäläisten päästyä äkillisellä hyökkäyksellään korsulle ja meikäläisten vallattua korsun takaisin. Kuvassa näkyy suomalaisen tykin osuma katon reunassa. Sotilaat vasemmalta oikealle: alik. Juopperi, joku pst-mies, korp. Heikki Huotari, korp. Reino Huotari, kers. Kärnä." "Oli syksyinen aamu kello 5. Heräsimme helvetilliseen tykistökeskitykseen ja luulimme, että nyt tulee lähtö Ääniseltä. Sataa valui katosta niskaan, ja miehet pemisi hädissään, että mitä tehdään. Lähdettiin varmistamaan linjaa kaikki, jotka jouti. Meitä oli tyrnäväläisiä tässä kahakassa kaksi, minä ja Aappo Ikonen. Kuvassa keskellä oleva Huotari oli soittanut radiopuhelimella majuri Essenille tiedon. Siellä oli jo luulo, että saari on menetetty. Vastaus tuli Esseniltä, että yksi sarja tulee kuusituomaisia, jotta suojautukaa minkä voitte. Jäljet näkyvät korsussa."

noin puolen tunnin verran. Venäläiset lähtivät pakoon. Löysimme taistelun jälkeen kaatuneina kärjessä hiihtäneet alik. Herbert Roosin, stm. Heimo Kaakkomäen ja stm. Veikko Puolakan. Kadonneeksi havaittiin stm. Pentti Saksi.

Peitimme kaatuneemme tilapäisesti lumella ja kävimme heidät hakemassa parin päivän päästä ahkioilla Mäntyvaaraan. Hiihdimme yöpymispaikkaamme teltalle, jonka olimme jättäneet tukikohdaksemme. Siitä sitten lähdimme allapäin kohti omaa kenttävartiota, sillä olivathan menetyksemme olleet raskaat, eikä tehtävääkään saatu suoritetuksi. En enää muista, mikä tehtävä meille oli annettu, kyllä se varmaan oli liikkeelle lähtiessä selitetty, mutta joskus saattoi käydä niinkin, että partioetken tarkoitusta ei rivimiehille tarkoin kerrottu, pääasia, että käskyä noudatti.

Pataljoonan sotapäiväkirjassa on kerrottu venäläisiä olleen 50—60, paljon enemmän

kuin me paikan päällä arvioimme. Itse näin omin silmin vain muutamia vihollisia, mutta selväähän on, ettei yksi mies metsämaastossa voi monia huomatakaan, eikä ole terveellistä kovin uteliaasti päättään kohotella. Sotapäiväkirjassa mainitaan venäläisten kaatuneiden luvuksi myös kolme. He veivät kaatuneensa vetäytyessään mukanaan.

Kun meidät syksyllä 1943 oli siirretty Syvärille, niin vielä meitä muistutettiin tästä Astahmajärven retkestä. Venäläinen propagandakovääninen nimittäin kuulutti Syvärin toiselta puolelta: "Tulkaa vapaasti tänne ja antautukaa, täällä on toverinne Pentti Saksikin!" Saksi oli sotapäiväkirjan mukaan joutunut haavoittuneena vihollisen vangiksi. Minulla ei ole tietoa, palasiko Saksi sotavankeudesta vai ei. Varmaa ei ole sekään, oliko hän todella hengissä kuullessamme venäläisten ämyrin houkuttelut. Tämä vain osoittaa, kuinka tarkasti

Niilo Turusen kuva-albumista: "Äänisen rannan puolustajia kenttävartion tukikohdassa kuvattuna. Vas. Huugo Meriläinen, Niilo Turunen, Aleksi Lasaroff, Arttu Rotonen, Taneli Savaloja, Pekka Niemi, Pauli Sammalniemi. Tässä paikassa kovalla pakkasella ollessa tuntui ilkeältä, kun sudet ulvoi takamaastossa, että monesti piti selkää kääntää viholliseen ja odottaa, milloin hangen päällä näkyy nelijalkainen. Tästä tukikohdasta oli suoraan yli Äänisen Povenksaan matkaa 18 km. Kirkkaalla päivällä erotti periskoopilla venäläisen kolonnan."

puna-armeija oli perillä meidän joukkojemme sijoituksista. Hyvä heillä oli tiedustelu ja varmaan myös vakoojia meidän puolellamme väestön joukossa.

Vajaa kuukausi tämän partioretken jälkeen pataljoonamme aloitti siirtymisen muihin mai-

semiin, aluksi Kuusamoon, sitten Hyyrynkankaalle ja Kajaaniin. Juhannusjuhlia vietimme jo Äänislinnassa. Joukkomme nimikin ehti muuttua tällä välillä 15. Prikaatin I Pataljoonaksi.

Kalle Kauppi (haast.)

Kirje sotasairaalaan

Pietarsaareissa 7.8.41

Hyvä serkku!

Terveiset täältä yllämainitsemani kaupungin alueelta. Meitä tuotiin tänne sieltä Venäjän maalta, koska emme pysyneet siellä aivan ehjinä. Viime lauantaiamuna sai ryssä ammutuksi minunkin oikeaan lapaani orkosen. Voin muuten mitä parhaiten.

Meitä on täällä tyrnäväläisiäkin kai toistakymmentä. Ei heistä kukaan ole hengenvaarallisesti haavoittunut. Tämä talo on komea palatsi (jokin parantola), kyllä täällä olla saattaa. Äärimmäinen olosuhteiden vaihdos korpisodan vaaroista, vaivoista ja väsymyksestä tänne rauhaan, puhtauteen ja lepoon. Tuli joskus mieleeni, että muistutettiin paljon nokikolaria. Ryssä pistää metsän tuleen ja lähtee pakoon. Meikäläiset saavat niitä nokisia ja savuavia metsiä painua perässä. Taasen vihollinen pysähtyy, alkaa heitellä kranaatteja ja sinä vaan heittäyt nokeen ja poroon, parhaaseen kiven koloon säästyäksesi sirpaleita. Ne juuri hyvin paljon meidän miehiämme haavoittivat. Kivää-

rintluodeilta sitä on paremmin maassa suojassa, mutta kranaattisade on kaikkein pahin.

... Ja kyllähän se viime sotien siirtolaisillekin mahtaa olla ilon aikaa, kun pääsee takaisin syntymäseudulle. Sen tuntee jokainen, joka joutuu kauas kotoaan, kuinka sen arvo kasvaa, sitä ei rauhan oloissa osaa tarpeeksi korkealle noteerata.

En tahdo kerskata, mutta sanon vaan, että monen monet huokaukset ovat nousseet minunkin rinnasta Jumalan puoleen. Olen rukoillut voittoa aseillemme ja vielä useammin varjelusta itselleni onnelliseen kotiinpääsyyn saakka. Ja kun sydämessä on Jumalan rauha, niin vaikka sota räiskii ympärillä, voi turvallisesti nukahtaa kiven kolossa vihollislinjojen läheisyydessä.

Olisipa hauska kuulla, mitä sinne Tyrnävän keskeisimpään elämään kuuluu ynnä teidän kotioloihinne. Mitä ne teidän uudet asukkaat nyt tuumivat. Tekee niitten mieli Salmiin!

Terveisiä Tädilille, Toivolle ja Evalle

Antti Ikola

Sotilaan katoaminen

(Sotilaspastorin kirje)
15.7.44

Toivo Iisakki Keräsen Vanhemmat, Tyrnävä
Teidän poikanne Toivo Iisakki Keränen on palvellut eräässä yksikössämme, tarkemmin sanottuna 5448:ssa. Tämä yksikkö on ollut viime aikoina useilla partioretkillä. Niinpä yksikkö partioi kesäkuun 30. päivänä. Toivo osallistui myös tuona päivänä partioon, mutta siltä partiomatkaltaan hän ei ole vielä kukaan palannut, vaikka tapauksesta on kulunut jo kaksi viikkoa. Samalla kertaa jäi myös Martti Sakari Turunen Puumalasta samalle partiomatkalta. Toivosta ei ole tarkempaa tietoa. Missään tapauksessa ei ole tietoa hänen haavoittumisestaan, vielä vähemmän hänen kaatumisestaan. On siis todennäköistä, että Toivo on vankina. Pieni mahdollisuus saattaisi olla sekin, että hän olisi eksynyt vieraisiin joukkoihin ja silloin hän varmasti vielä palaisi tänne. Jos hän palaisi takaisin, niin siitä kyllä Teille heti ilmoitaisin. Valitettavasti en hänestä pysty tämän enempää Teille kertomaan. Katoaminen tapahtui Porajärven itäpuolisessa maastossa 30.6.44.

Syd. terveisin.

Sot. pastori Ano Kauppinen
5/6300

Tällaisia ikäviä katoamistapauksia sattui varsinkin perääntymisvaiheen aikana 1944 paljon. Jotkut päätyivät onnellisesti, kun mies palasi vankien vaihdossa sodan päätyttyä takaisin, mutta useimmiten kadonneesta ei kuulunut enää mitään. Näin surullisesti kävi myös Toivo Keräselle, hänet on kentälle jääneenä siunattu Tyrnävän sankarihautaan.

Antti Mällinen, joka alokasaikana palveli jv.-koulutuskeskus 16:ssa Torniossa Toivo Keräsen ja Veini Markuksen kanssa, tunsivat Toivo Keräsen jo lapsuusajoilta saakka. He kuuluivat 5:nteen komppaniaan. Toivo oli vaatimaton, alokaskaveriensä kanssa hyvin toimeentuleva nuorukainen, muistelee Antti Mällinen.

Taistelujoukkoihin Toivo määrättiin 21. Prikaatiin eli "Ventti Prikaatiin". Kesällä 1944 joukko-osasto joutui kiivaisiin vetäytymistaiseluihin Itä-Karjalassa. Kesäkuun 30. päivänä joukkue, johon Toivo Keränen kuului, joutui vihollisen yllättämäksi majoitusalueellaan Porajärven kankaalla. Osa joukkueesta pääsi vain uimalla järven yli suomalaisten puolelle.

Antti Mällinen oli 3. Erillisen Ps.-autojoukkuksen panssarivauvan ampuja, ja hänen osastonsa toimi kolonnien varmistustehtävissä. Edelläkerrotun ylläköön jälkeen juoksi tahtumapaikalta Veini Markus ja ilmoitti ohi mennessään: "Sinne jäi Toivo!" Tarkemmin

hänkään ei tiennyt, kuinka Toivo oli käynyt.

Kuten tästä silminnäkijöiden kertomuksesta ilmenee, ei Toivo Keräsen katoaminen tapahtunut partioretkellä, vaan tavanomaisessa taistelutilanteessa. Antti Mällisen panssario-sasto käskettiin siirtymään taaksepäin, eikä ollut mitään mahdollisuuksia lähteä katsomaan, olisiko Toivo elävien kirjoissa, vihollinen oli tulossa niin suurin joukoin. Silloisissa sekavissa olosuhteissa ei ollut mikään ihme, että sotilaspastorin tiedot eivät olleet täysin oikeita. Saattoihan olla niinkin, että Toivo oli ollut partioretkellä juuri ennen edelläkuvattua taistelua, vaikka sieltä olikin palannut vahingoittumattomana. Pääasia eli katoaminen oli oikein tiedetty. Monissa tapauksissa rintamilta saapui kotiin kuolinsanomia, jotka onneksi osoittautuivat vääriksi.

Yllättävä tapaaminen

Kesällä 1941 Sissipataljoona 3 toimi aluksi Uhtuan suunnalla. Erään taistelun jälkeen koh-tasin yllättäen veljeni, jonka ei pitänyt olla mailla halmeilla.

Pataljoonan 3. komppania, johon kuului, oli joutunut raskaaseen kaksipäiväiseen taisteluu vahvojen vihollisvoimien kanssa. Me olimme motittaneet venäläisosaston erään järven rantaan. Olimme kiertäneet sen taakse tekemällä n. 5—6 km:n koukkauksen. Vihollinen piti tiukasti puoliaan, kuten sen tapa yleensä oli. Me kiristimme mottia yhä pienemmäksi, mutta kun venäläiset saivat apuun muutamia panssareita, joita meillä ei ollut, he pääsivät raskain tappioin murtautumaan saartorenkasta ulos. Meiltä kaatui tässä ankarassa kamppailussa kymmenkunta miestä, mikä nyt venäläisten menetyksiin verrattuna oli murto-osa, mutta meidän mittapuidemme mukaan sitä on pidettävä valitettavana ja suurena menetyksenä. Muutamia tyrnäväläisiäkin oli sankarivainajien joukossa.

Voimia vaatineen taistelun jälkeen pystytettiin teltat järven rannalle komealle mäntykan-kaalle. Oli toiveita saada muutaman päivän lepo, ennen kuin taas jatkettaisiin tunkeutu-mista Uhtuaa kohti. Muistan, että sotilaspas-tori piti kenttähartauden, joka vakavoitti kaik-kien mielet: olihan kuolema käynyt joukos-amme ja vielä useampia ”liipannut läheltä”,

Kuukauden kuluttua 21. Prikaati pysäytti vihollisen ja ”vanhan mottimestarin” kenraali Raappanan johdolla saarsi 2 venäläisdivisioo-naa Suomen puolella, Ilomantsissa, jossa ne joutuivat hyvin tukalaan asemaan.

Tällaisessa katoamistapauksessa omaiset viimeiseen saakka uskovat ja toivovat, että kateissa oleva olisi elossa ja jonain päivänä palaisi kotiin. Mutta useimmiten, niin kuin Toivo lisäksi Keräsenkin kohtalossa, toiveet osoittautuivat turhiksi. Koskaan ei saatu sel-ville, oliko hän kuollut heti vai oliko jäänyt sotavangiksi, ehkä haavoittuneena. Tätä nuor-ta miestä kuten tuhansia muita elämänsä ke-väässä kaatuneita ajatellessa tulee mieleen vanhan virren sanat: ”Niin usein raukee ihmis-tyo jo kohta alkaisansa”.

I.M.

kuten siihen aikaan sanottiin.

Hartauden jälkeen siirryimme teltoihimme, eikä niistä juuri pulinaa kuulunut, sillä pian kaikki olivat sikeässä unessa. Havahduin kuitenkin jostain syystä hereille myöhään illalla ja liikuskelin teltan lähetyvillä tien varressa. Näin, että tietä pitkin oli menossa jotenkin tutunnäköinen hahmo. Vaikka hän oli kulke-massa jo pois päin, oli kävelytyyli minusta jol-lain tapaa tuttu. Juoksin hänet kiinni, ja eikös se vain ollutkin oma lihallinen veljeni Martti!

Martti oli ollut Reserviupseerikoulussa ja oli nyt etsimässä omaa joukko-osastoaan JR 11:ta, joka siihen aikaan taisteli samalla suun-nalla kuin mekin. Olimme tietenkin molemmat iloisesti yllättyneitä tapaamisesta. Vein Martin teltoillemme, keitimme saikat, vaihdoimme kuulumiset ja paneuduimme levolle teltaan, eihän Martillakaan niin tulenpalavaa kiirettä ollut, että olisi yötä myöten pitänyt joukkoon-sa vaeltaa.

Aamulla toivottelimme toisillemme onnea näissä sotahommissa, ja tietimme erkanivat vuosikausiksi. Haavoituin vaikeasti Kiestingis-sä 21.8.41 ja olin sodan loppuun saakka vartiopäällikkönä Hyrynsalmella. Vapauduin loka-kuussa 1944. Saksalaissotaan en enää joutu-nut.

Toivo Keränen (haast.)

Vanha veteraani muistelee

Olen syntynyt 14.1.1903, joten pian täytän 90 vuotta, jos Luoja suo. Kuulin äsken kirkko-herra Kaltakarin jumalanpalveluksessa ilmoit-taneen minun olevan seurakunnan vanhimman miehen, mikä oli minulle yllätys, arvelin aikai-semmin, että joitakin on minua vanhempia. Satun olemaan pitkäikäistä sukua. Lääkärinä minun ei ole tarvinnut vaivata montakaan ker-taa elämässäni. Joku vuosi sitten minulle sat-tui tosin lievä sydänveritulppa, jolloin jouduin olemaan toista viikkoa sairaalassakin, ja siitä käynnistä ovat muistona sydänlääkkeet ja nit-rot. Vielä pystyn ulkoilemaan, ja kerran aioin mennä huoltoaseman baariinkin toisia vete-raaneja jututtamaan, mutta en kumminkaan rohjennut kävellä niin kauas, kun tie oli liukas. Mutta kunhan tässä kesä tulee, niin ehkäpä ... Tällä iällä ei ole kerskauksen sijaa näin-kään kohtalaisesta voinnista, täytyy vain olla kiitollinen jokaisesta päivästä, jonka saa olla terveenä.

Minulla on jonkinlainen muistikuva vapaus-sodastakin, vaikka en itse siihen osallistunut, olinhan vasta 15-vuotias siihen aikaan. Helmi-kuun alussa v. 1918 olin toisten renkien kans-sa senaikaisen ison Säisän talon pellolla lan-taa levittämässä. Oli kuulas talvisää, taisi pie-ni tuulihenki puhaltaa pohjoisesta. Silloin siitä suunnasta alkoi kuulua kummallista pa-patusta. Kysyin toisilta, mitä se mahtoi olla. ”Kuularuisku!” asiantuntevammat vastasivat.

Silloin oli parhaillaan Oulun valloitus käyn-nissä, ja konekiväärin eli kuularuiskun, kuten siihen aikaan sanottiin, ääni kantautui Tyrnä-vän lakeuksille asti. Ei ihme, että senaikainen maalaispoika tiesi hyvin vähän asioista oman kotikylänsä ulkopuolelta. Ei ollut radioita, sa-nomalehdet vaatimattomia, eikä niitä ollut jo-ka kotiin varaa tilatakaan, televisiota ei voitu kuvitellakaan.

Puolikymmentä vuotta kului, kun jouduin tarkasti perehtymään sotakapineeseen, jonka äänen olin ensi kerran kuullut Säisän pellolla. Minut määrättiin nimittäin vakinaiseen väkeen Lappeenrantaan Konekiväärieskadroonaan vuonna 1923. Minut koulutettiin kk-ampujaksi. Kouluttajista muistan erityisesti vääpeli Urho Rautavuoren, joka opetti erinomaisen tarkasti ja perusteellisesti kaikki mahdolliset asiat tuosta tehokkaasta tappovälisestä. Ase piti osata purkaa ja laittaa ampumakuntoon vaika-silmät sidottuina.

Talvisodassa en ollut varsinaisissa rintama-joukoissa, vaan eläinlääkintäryhmässä Muje-järven kylässä Kuhmon ja Nurmeksen välillä. Meidän johtajamme oli eläinlääkäri Kronberg. Ryhmään kuului 13 miestä. Tyrnäväläisiä olivat Urho Mäläskä, Eemeli Parkkinen, Matti Mattila, Hannes Taajoranta, Matti Moilanen, Eino Karppinen ja Aarne Mikkonen. Minun tehtävänäni oli pääasiassa hevosten kengitys. Toinen kengitysseppä oli kempeläläinen Pauli

Sankilampi.

Kylä oli evakuoitu, ja karjasuojuissa oli runsaat tilat hevosille eri puolilla kylää. Vaikeasti haavoittuneet ja sairaat hevoset kuljetettiin Ruukkiin, jossa niille oli oma ”sairaala”. Jona-kin päivänä tuli niin paljon hevosia, että emme ehtineet niitä päivässä kengittää.

Kaikkiaan käsiemme läpi kulki satoja hevo-sia, eipä niitä tullut lasketuksi, mutta kai kirju-ri niistä lukua piti.

Venäläiset sotasaalesshevoset toimitimme ju-naradan varteen muualle kuljetettaviksi. Mei-dän pienellä porukallamme oli täysi työ suu-ren hevosmäärän ruokkimisessa, juottamisessa ja hoitamisessa. Vain yksi huonokuntoinen hevonen jouduttiin lopettamaan, luultavasti sellaisia ei juuri rintamalta lähetettykään meil-le. Tervehtyneet ja uudestaan kengitetyt hevo-set kuljetettiin takaisin yksiköihinsä.

Sodan päätyttyä lähdimme yhdessä Aarne Mikkosen kanssa siviiliin, tosin mutkan kaut-ta, sillä meidän piti toimittaa muutamia hevo-sia Joensuun tienoilla kotitaloihinsa. Isännät ja hevoset vaikuttivat molemmat iloisilta koh-dattuaan toisensa.

Jatkosodassa palvelin rannikkotykistössä Äänisen rannalla. Meillä oli siellä suuret tykit, joita tosin ei juuri tarvinnut käyttää, sillä venäläiset eivät maihinnousua yrittäneet, mitä nyt talvella joitain kahakoita jäällä käytiin, kun venäläiset lumikiitäjillä tekivät partioretkiä. Pieniä kohteita ei isoilla tykeillä ammuttu. Tässä rauhallisessa hommassa kului toista vuotta, kunnes pääsin välillä siviiliin, kun van-himpia ikäluokkia vapautettiin.

Mutta kesällä 1944 jouduin uudestaan remiini puna-armeijan suurhyökkäyksen alkaes-sa. Nyt minut määrättiin Viipurinlahden ran-nalla olevaan joukko-osastoon konekivääriam-pujaksi, johon olin aikanaan saanut koulutuk-sen. Konekiväärikin oli entisenlainen, joten pian kykenin sitä käyttämään.

Komppaniamme sijoitettiin aseisiin n. 2 km:n päässä rannasta olevaan Melansaareen. 10 päivää saimme olla aivan rauhassa. Sitten alkoivat venäläiset hävittäjät lennellä saaren päällä. Ehkä ne huomasivat jotain liikettä, vaikka telttamme ja taisteluasemamme oli naamioitu.

Yhdententoista saassaolopäivänämme alkoi tapahtua. Oikeastaan jotain olimme aavistelleet, sillä parina päivänä olimme nähneet paikallaan olevia laivoja kauempana merellä. Kun aamulla olimme saarella kenttäkeittiöiden luona, tipahti kranaatti saareen, ei kylläkään lähelle meitä. Pian räjähti toinen, vähän lähempänä. Nyt meille tuli kiire taisteluhautoi-hin.

Päästyämme aseisiin huomasimme 2 laivaa saaren lähellä, muutaman sadan metrin pääs-sä. Ihmettelimme, miten ne niin nopeasti oli-vat siihen ilmaantuneet, ja kuinka ne olivat

saapuneet niin äänettömästi. Kranaatit olivat lentäneet todennäköisesti näistä laivoista.

Näimme kuinka laivoista laskettiin 2 melko isoa kumilauttaa, joissa kummassakin oli noin 20 miestä. Ammuimme venäläisiä kaikilla aseillamme. Pian he huomasivat, että tänne ei ole tulemistä ja soutivat lautansa laivojen taakse suojaan, nostivat lautat aluksiin, jotka pian kaarsivat tiehensä. Laivat olivat panssaroituneet, joten niihin ei konekiväärin tulo tehonnut. Lautoilla maihinnousua yrittäneiden tappioista me emme saaneet havaintoja, mutta arvelimme, että veretön se yritys ei voinut olla.

Voiko kuusamolainen kotiutua Tyrnävälle?

Olen syntynyt Kuusamon Paanajärven kylästä. Luonnonkaunis Paanajärvi sijaitsee luovutetulla alueella komeitten vaarojen ympäröimänä. Kylässä oli ennen sotia toistasataa asukasta.

Olin jo ennen sotia autohommissa puutavaraa ajamassa. Siksi olikin luonnollista, että minut määrättiin jo talvisodassa autokomppaniaan kuorma-auton kuljettajaksi.

Talvisodan aikana kotikyläni asukkaat evakuoitiin kiireesti Pudasjärvelle. Paljon tavaroita ja karjan rehua jäi Paanajärvelle. Meillä oli tarkoitus hakea kuorma-autoilla mahdollisimman paljon taloihin jäänyttä tavaraa kylästä pois. Sinne ei ollut siihen aikaan edes maantietä, mutta jää oli jo niin vahvaa, että uskalsimme ajaa n. 24 km pitkän järven jäätä pitkin autollamme.

Kun nousimme jalan Mäntyniemen taloa kohti, autolla sinne ei päässyt, niin vaarasta avattiin kiväärin meitä kohti. Venäläiset olivat jo siellä ennen meitä. Tulitukseksi siviilimies Oskari Kiviperä sai kuolettavan osuman ja rajavartija Ahonen haavoittui jalkaan. Kiihdyttiin auttamaan Ahosta, ja minun tukemana ni hän pääsi onnellisesti autoon, vaikka luodit vinkuivat ympärillä. Kiviperän Oskari oli jätetty sinne.

Seuraavana päivänä teimme uuden yrityksen. Nyt venäläisiä ei ollutkaan enää lähettävillä, edellisenä päivänä oli ollut varmaan pieni partio tiedusteluretkellä. Toimme Kiviperän ruumiin pois ja jonkin verran tavaraa, mutta kiire alkoi olla. Pian sitten suomalaiset polttivat koko kylän, jotta siitä ei olisi suojaa viholliselle.

Jatkosodan syttyessä olin rekka-autokompaniassa, jonka tehtävänä oli aluksi hoitaa enimmäkseen saksalaisten määräämiä kuljetustehtäviä. Lastina oli jauhoja, säilykkeitä, kaikenlaista muuta ruokatavaraa. Heiniä vetojuhdille meni suuria määriä. Saksan armeijan

Vain väliaikainen mökki ehdittiin Paanajärvelle rakentaa, ja parasta niin olikin, sillä syyskesällä 1944 tuli taas lähtö, nyt lopullisesti. Uusi asunpaikkamme oli Saloinen.

Tyrnävälle muutin v. 1948 vaimoni Saimin ja lastemme kanssa. Olimme solmineet avioliiton v. 1947. Saimi oli sotaleski, jonka mies oli kaatunut Lapin sodassa v. 1944, lapsia oli neljä. Täällä Tyrnävällä meille syntyi neljä lasta. Kaikki kahdeksan lastamme on opetettu pienestä pitäen työntekoon, niin kuin entisaajan maalaistaloissa oli tapana. Poikamme Hannu Marjatta-vaimoineen pitää nyt tilaa ja me vanhat asustelemme tässä omissa huoneissamme kymmenen vuotta sitten rakennetussa talossa. Ja mikäpä se on asua tilavissa ja lämpimissä huoneissa, joissa on nykyajan mukavuudet.

Janne Uutinen (haast.)

muonaan kuului myös alkoholi. Konjakki kuljettiin joko tynnyreissä tai sitten isoissa AIV-liospulloja muistuttavissa pulloissa. Laatikoiden taito oli myös pienempiä pulloja. Silloin tällöin huomasimme, että tynnyriin oli tehty näverillä reikä. On selvä, että konjakki oli monen suomalaisen himoitsemalla aineella, ja he koettivat keksiä kaikki keinot sitä saadakseen.

Kiestingin kovien taistelujen aikana ajettiin melkein yksinomaan 6 tuuman tykinammuksia Oulusta, Hyrynsalmelta tai Joutsijärveltä, rautatieasemilta, jonne ne oli lähetetty tehtaista tai ammusvarikoista. Apumiehen kanssa lastattiin kuorma täyteen ja lähdettiin ajamaan kohti linjoja.

Mitä lähemmäs rintamaa tultiin, sitä useammin kävi mielessä vihollisen partiovaara. En koskaan joutunut väijytykseen, muuta saksalaisilla kävi joskus huono tuuri, kun vihollispartio yllätti, tuhosi auton ja tappoi miehet. Tuli mieleen, olisiko saku ollut venäläisille mieluisempi tuhokohde kuin me. Saksalaisten autot erottuivat selvästi meikäläisten Fordeista ja Chevroleteista. Venäläiset tiesivät senkin, että suomalaiset lähettävät perään äkäiset partiot, jos jotain sattuu, saksalaisista ei siinä suhteessa tarvinnut välittää, heidän metsätaistelutaitonsa olivat olemattomat.

Kun Paanajärven kylän asukkaat saivat luvan, heistä suurin osa lähti kesällä 1941 evakopaikkakunniltaan kotikylään heinäkuun teke-mään, sillä se oli heinäkuun alussa vallattu takaisin. Niin siellä sitten alettiin uusi elämä poltetun kylän raunioilla. Vaikeata ja ahkeraa työtä vaativaa oli miltei tyhjältä päästy alkuun. Naiset ja vanhat miehet joutuivat siinä koville, sillä me nuoremmat miehet olimme kaikki sotahommissa, mutta saimme silloin tällöin työlomia, jos rintamalla oli rauhallisempaa aikaa. Olin silloin vielä poikamies ja kävin useiden vuorolomien aikana auttamassa kotiväkeäni talon töissä.

Vain väliaikainen mökki ehdittiin Paanajärvelle rakentaa, ja parasta niin olikin, sillä syyskesällä 1944 tuli taas lähtö, nyt lopullisesti. Uusi asunpaikkamme oli Saloinen.

Tyrnävälle muutin v. 1948 vaimoni Saimin ja lastemme kanssa. Olimme solmineet avioliiton v. 1947. Saimi oli sotaleski, jonka mies oli kaatunut Lapin sodassa v. 1944, lapsia oli neljä. Täällä Tyrnävällä meille syntyi neljä lasta. Kaikki kahdeksan lastamme on opetettu pienestä pitäen työntekoon, niin kuin entisaajan maalaistaloissa oli tapana. Poikamme Hannu Marjatta-vaimoineen pitää nyt tilaa ja me vanhat asustelemme tässä omissa huoneissamme kymmenen vuotta sitten rakennetussa talossa. Ja mikäpä se on asua tilavissa ja lämpimissä huoneissa, joissa on nykyajan mukavuudet.

Sotien jälkeen säädetyn maanhankintalain nojalla asutettiin siirtoväkeä ja rintamamiehiä siten, että isoilta tiloilta pakkolunastettiin maata valtiolle, joka sitten luovutti peltoa ja metsää korvausta vastaan tarvitseville. Tämän lain perusteella Tyrnävälläkin perustettiin monia tiloja, mutta me ostimme tilamme vapaalla kaupalla.

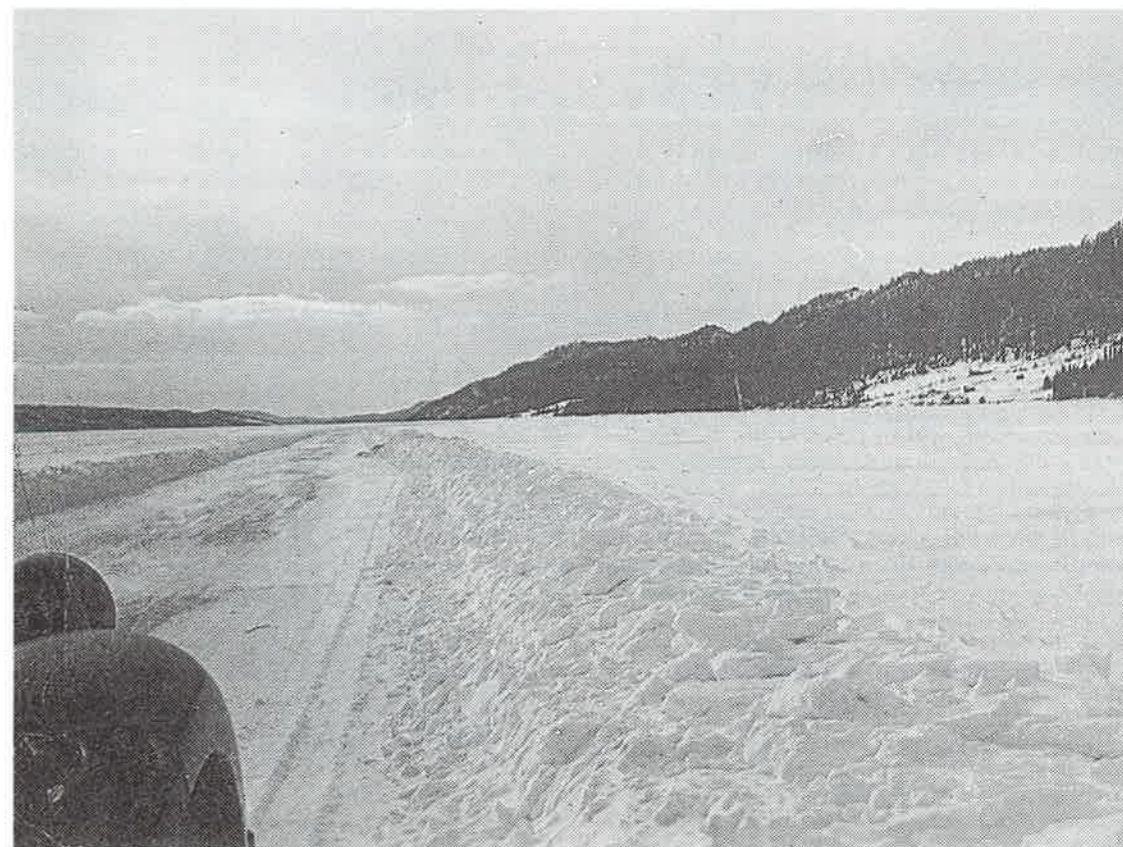
Aluksi tänne muutettuumme kuului tyrnäväläisten taholta epäilyjä, että nyt tuli "kunnan elättejä" pitäjään. Me siirtoväki jätimme sellai-

set puheet omaan arvoonsa, eikä niitä kauan jatkunutkaan. Me ja meidän jälkeläisemme olemme niin juurtuneet Tyrnävälle, että nuorempi väki tuskin tietää meidän alkuperäämme. Vaikka enää ei puhuta siirtolaisista eikä evakoista, on tulevienkin polvien hyvä tietää sukunsa historia. Siitä ihminen saa tukevan pohjan elämälleen.

Minun ei ole tullut käytyä nykyisellä Paanajärvellä, enkä sinne niin erityisesti kaipaa, kun tiedän, millaista siellä on. Vaimoni Saimi pääsi jokin aika sitten retkikunnan mukana vanhaan Kuusamoon, mutta eipä siellä ollut juuri muuta kuin umpeenkasvaneita peltoja ja sammalen peittämiä rakennusten nurkkakiviä jäljellä vanhan kansan työstä. Maise- mat olivat toki yhtä mahtavat kuin ennen soitaa.

Kuten sanoin tänne sitä on juurruttu ja hyvin on tultu juttuun alkuperäisten tyrnäväläisten kanssa, kun olemme toisemme paremmin oppineet tuntemaan. Puoliväliin viidettäkymmentä vuotta olemme tällä paikalla talostelleet, ja asumme varmaan edelleenkin, jos elonpäiviä on suotu, vaikka joskus on tullut mieleen, että kun ikää karttuu, olisi helpompaa elellä Lepolan vanhusten asunnoissa monenlaisten palvelujen äärellä.

Eemeli Kylli (haast.)

Mahtavaa Paanajärveä. Kuva vuodelta 1942.

Kalastustakin opeteltiin

Tunnetuista syistä me Tyrnävän miehet emme olleet erityisen hyvin perehtyneet kalastuksen jaloon taitoon, mitä nyt poikasena pienissä kotiseudun joissa onkineet olimme. Nyt armeija oli järjestänyt meille erinomaisen tilaisuuden kalastella vapaa-aikanamme Vienan kalaisissa järvissä. Tätä mahdollisuuttahan oli käytettävä hyväksi!

Oikeastaan veli venäläinen antoi meille hyvän vihjeen tässä asiassa, kun sattui ampumaan yksittäisen tykin kranaatin siihen pieneen järveen, jonka rannalla majailimme. Räjähdyksen jälkeen nousi runsaasti kalaa pökertyneenä pintaan, pääasiassa särkeä, mutta myös joitakin haukia ja ahvenia. Me tietenkään niitä innokkaasti keräämään.

Kun kalat, jotka olivat erinomainen lisä yksitoikkoiseen ruokavalioomme, oli syöty, päätettiin itse kalastaa lisää. Kokeiltiin käsikranaatilla, mutta havaittiin sen räjähdysteho niin pieneksi, että sillä ei juuri kalaa tullut. Kalastusopinnot jatkuivat. Seuraavaksi kokeiltiin "pioneerionkea", joka oikeastaan olikin meille ennustaan tuttu. Nyt kiinnitettiin käsikranaattiin 200 gramman rotulinpala puhelintapsilla,

kranaatti viritettiin ja heitettiin järveen. Pohjaan painuttuaan panos räjähti, ja taas tuli kalaa.

Joku neropatti keksi, että kenttäpullosta saisi myös hyvän kalastusvälineen, kun sen täytettäisiin ruudilla. Tuumasta toimeen! Krh:n kranaattien lisäpanoksia purettiin ja kenttäpullo täytettiin ruudilla. Sytytyslanka nalleineen työnnettiin pulloon, suuaukko tiivistettiin ja lähdettiin lautalla melomaan järvelle. Sytytyslanka sytytettiin ja pullo pudotettiin veteen. Mutta suunnitelmassa olikin tapahtunut virhe, ellei suorastaan emämunaus: pullo ei uponnutkaan! Nyt tuli tulenpalava kiire ehtiä kyllin kauaksi ennen kuin pamahtaa. Pako onnistui, eikä kukaan vahingoittunut. Kalaa ei tullut, eikä tätä kalastustapaa enää käytetty.

Nämä puuhut tapahtuivat Malvaisissa, jossa 1/JR 11 vietti pitkän aikaa asemasodan merkeissä. Kiellettyähän tällainen kalantappo oli, mutta herrat taisivat sulkea korvansa kuullessaan ylimääräisiä paukauksia järveltä, tosin veden alla räjähtävä panos ei pitkälle kuulukaan.

Matti Kauppi (haast.)

Lääkintälottana

Olen aikanaan ollut Tyrnävän lottien paikallisosaston jäsen, vaikka enimmäkseen ajan lottatyöstäni olen toiminut lääkintälottana muualla. Olin v. 1939 sairaanhoitoharjoittelijana Nivalan sairaalassa. Toiveeni oli valmistua mielisairaanhoidajaksi, mutta isäni kuolema ja sodan syttyminen muuttivat elämän suuntaani, mutta minulla ei ole valittamista, vaikka silloiset toiveet eivät toteutuneetkaan.

Tyrnävälle oli talvisodasta lähtien sijoitettuna kotinsa menettänyttä itärajan ja Karjalan siirtoväkeä, jota varten perustettiin Siirtoväen sairaala-niminen pieni sairaala, jossa oli noin 5 vuodepaikkaa. Siellä hoidettiin pääasiassa synnytyksiä. Henkilökuntaa oli vain 2 henkeä: kätilö ja minä sairaala-apulaisena. Sairaala oli sijoitettuna Pisilän talon vanhalle puolelle, joka myöhemmin paloi. Olin täällä lääkintälottana 15.3.—25.5.1940.

Heti tämän jälkeen sain lottakomennuksen kulkutautisairaalaan, joka oli perustettu Pirskan vanhan puolen pirttiin (purettu). Tyrnävällä oli puhjennut kurkkumätäepidemia. Nykyään pikkulapsille annettava rokote on tämän hengenvaarallisen taudin kokonaan hävittänyt. Siihen aikaan annettiin lapsille vain isorokkorokotus, joka nykyään on historiaa, sensijaan pistetään muita rokotuspipettejä, jotka on huomattu tarpeellisiksi.

Potilaita oli 4—5. He olivat eristettyinä. Omaiset saivat vain ikkunan takaa talon ulkopuolelta käydä heitä katsomassa. Keittiöön sai myös tulla, mutta potilashuoneeseen pirttiin ei ollut lupa mennä. Noihin aikoihin maassamme kuoli satoja ihmisiä, enimmäkseen lapsia, tuohon vakavaan tautiin. Olin sairaalan ainoa hoitaja, mitä nyt terveyssisar (nyk. terveydenhoitaja) kävi ohjeita antamassa ja lääkkeitä tuomassa silloin tällöin. Ruokaa minun ei tarvinnut valmistaa, vaan se tuotiin jostain lähitalosta, muistelen.

Kulkutautisairaala toimi vain jonkin aikaa, kun epidemia laantui, niin sairaala lopetettiin. Työskentelin siellä kuukauden ajan. Yhtään potilasta ei kuollut sinä aikana, ja luultavasti sairaala kohta lähtöni jälkeen lakkasi toiminnasta.

Seuraavat lottakokemukseni oli työ Keminsotasairaalassa, jossa hoidettiin yksinomaan vaikeasti haavoittuneita saksalaisia. He olivat amputoituja, keneltä jalka keneltä käsi poistettu. Erityisesti on jäänyt mieleen nuori sotilas, jolta oli amputoitu sekä kätet että jalat. Mutta hoitajat eivät saa liikaa pohtia potilaiden surkeita kohtaloita, ne täytyy työntää taka-alalle, muuten ei ajan oloin kestä henkisesti ja fyysisesti raskasta työtä.

Työ oli vuorotyötä. Yövalvontavuoro kesti

aina viikon, sitten oli jokin päivä vapaata. Työ oli suunnilleen samaa, mitä nykyään tekevät perushoitajat: pissapulloista ja alusastioista huolehtimista, potilaiden pesua, kääntämistä ja nostamista, vuoteiden sijaamista, ruoan jakoa ym.

Vaikka potilaamme olivatkin vaikeasti haavoittuneita, he eivät olleet toivottomia, vaan yleensä valoisalla, jopa hilpeällä mielellä. He olivat kohteliaita, hyväkäytöksiä miehiä. Ehkä mielialaan vaikutti sekin, että kenenkään ei tarvinnut lähteä enää saksalaisille outoihin, erittäin raskaisiin olosuhteisiin puuttomalle tundralle tai Vienan korpiin. He eivät enää olleet rintamakelpoisia. Lentokoneilla heidät kuljetettiin kotimaahansa Saksaan kuntouttaviksi.

Lääkärit olivat enimmäkseen saksalaisia, me hoitohenkilökunta olimme suomalaisia. Sairaanhoidajista, joiden apuna me lääkintälottat olimme, puhuivat monet saksaa, mutta koska minä en sitä kieltä osannut, tuntui joskus vaikealta, kun ei ymmärtänyt, mitä potilas tarkoitti, eikä toisaalta itsekään saanut puhekontaktia potilaaseen. Siksi anoin siirtoa muualle. Tulini olleeksi noin puoli vuotta Kemissä.

Vuoden 1942 elokuussa sain määräyksen

ilmoittautua Karjalassa Kurkijoen sotavankileirillä. Tehtäväni siellä oli toimia lääkintälottana. Siellä ei ollut sairaalaa eikä sairastupaa, vaan sotavangeille annettiin lääkkeitä heidän asuinparakeissaan. Kierroksellani oli aina mukana venäjänkielen taitoinen tulkki ja aseistettu vartija. Luulen, että vaikka vartijaa ei olisi ollutkaan, mitään häiriötä ei olisi tapahtunut. Leirillä oli satoja vankeja. Heille annettava ruoka oli heikkoa ja sitäkin oli niukasti. Säälikävi heitä, samanlaisia ihmisiä hekin olivat kuin mekin, mutta eipä nuori lääkintälotta voinut paljonkaan heidän hyväkseen tehdä niissä oloissa. Nälkäraja alkoi sodan siinä vaiheessa lähestyä jo Suomenkin asutuskeskusten asukkaita, niin niukat olivat korttiannokset.

Vankileirin ankeissa oloissa minulla oli ilo saada asuintoverikseni Lyyli Rajala (o.s. Rauhio), hyvä ystäväni Tyrnävältä. Hän toimi leirillä toimistolottana. Kyllä me muuten hyvin pärjäsimme, mutta asumistamme häiritsivät rotaja-hiirilaumat, jotka olivat leirin vitsauksena. Kesellä yötä oli joskus herättävä jahtamaan rottia, joiden saattoi pelätä käyvän nukuvan ihmisen kimppuun. Sellaistahan on todella sattunutkin.

Työskennelyämme vankileirillä muistini mukaan noin neljä kuukautta saimme Lyylin

"Sydämelliset kiitokset aina iloiselle sisar Jennyllemme hyvästä hoidosta!" lukee suomennettuna tässä valokuvassa, jonka ovat allekirjoittaneet saksalaissotilaat Keminsotasairaalassa 24.4.1942. Sääliittävin tapaus oli 2. vuodepotilas vasemmalta, jolta oli amputoitu molemmat kätet ja jalat. Hoitajista 1. oikealta on Jenni Hulkkonen (Ylisuutari), tyrnäväläinen lääkintälotta.

kanssa siirron Viipurin varuskuntasairaalaan, Lyylä toimisto- ja minä lääkintälotaksi.

Tehtäväni uudessa sairaalassa olivat suunnilleen samat kuin Kemissä, potilasaines vain oli paljon helpompaa. Täällä oli vain lievästi haavoittuneita ja sairaita, jotka määrättiin parannuttuaan rintamalle, eikä annettu useinkaan toipumislomaa, kuten vakavammissa tapauksissa oli asiantilaa.

Sairaala oli melko iso. Henkilökunta oli valtaosaltaan nuoria naisia. Vapaa-ajallamme keksimme kaikkea hauskaa ajanvietettä kuten nuorten tapana on, ei kuitenkaan mitään sopimatonta. Useimmat meistä olivat siivoja maa-laistyttöjä. Myöhemmin on niin moitittu lottia jopa siveettömiksi käytöksessään, mutta selaiset syytökset ovat perättömiä. Luonnollises-

Vetinen "tulikaste"

Syksyllä -42, lokakuussa, tuli niin minulle kuin muillekin ikäisilleni kylämme pojille kutsu saapua Jaakkiman kunnantalolle. Näin tapahtui koko sotatoimialueella. Siellä saimme kuulla, että joudumme is-komppaniaan. Ensin annetaan alokaskoulutus ja sitten vartio- ja ehkä muihinkin sotatouhuihin mukaan. Tästä ne sitten alkoivat minun sotahommat, kestäen kolmisen vuotta, pari kuukautta ylikin. Is-komppaniassa saimme ensin normaalin alokaskoulutuksen, sen ajan olimme Kurkijoella, olimme majoitettuna Kurkijoen Maanviljelysopistolla. Tammikuussa -43 meidät tuotiin Jaakkimaan Huuhanmäen varuskunta-alueelle ja siellä olimme koko is-palvelun ajan. Meidät oli majoitettu useampaan eri kohteeseen ja jouduimme välillä vaihtamaan majoituspaikkoja useampaan kertaan. Syytä majoituspaikkojen vaihtamiseen en tiedä, kait se kuului armeijan tyyliin vai olisiko kulloisillakin tehtävillä ollut osuutta asiaan. Tehtäviimme kuului rauta- ja maantiesiltojen vartiointi, ilmavalvonta, desanttien etsintäpartiointi varsinaisten varusmiesten ja reservinsotilaiden kanssa. Olimme Lahdenpohjan kauppalassa ns. katujuvrän mukana iltaisin, lähetin tehtävät ja armeijan huoltohommat kuuluivat myös "toimenkuvan".

Purimme Jaakkiman takaisinvaltauksen yhteydessä viholliselta jääneitä murrekkoja. Ainakin Savimaessä minäkin olin mukana. Tämä ei muuten ollut aivan vaaratonta hommaa miinaavaan vuoksi. Olimme kunniaavartiossa sankarihautoilla hautausten aikana. Kokoiimme sotatoimien aikana kentälle jäänyttä sotasaalistavaraa, ammuksia ja aseita. Korjailimme pommituksien aiheuttamia vaurioita ja vahinkoja ym. Onhan sitä sodassa jos jonkinlaista hommaa.

ti nuorten kesken saattoi sodan olosuhteissa kehittyä jopa avioliittoon johtanut suhde, mutta se on taas asia erikseen. Meillä lotilla oli ankara kuri ja valvonta, mutta hyvin harvinaista oli, jos sitä tarvitsi käyttää.

Työskentelin Viipurin varuskuntasairaalassa aina kesäkuun 13. päivään 1944 asti, jolloin siirryin siviiliin. Tehtäväni parhaani lääkintälö-työssäni yhtenä tuhansien joukosta ajattel-ten, että se on ollut sinä aikana minun vastaukseni isänmaan kutsuun. Nyt on ollut kohta viisikymmentä vuotta rauhan aikaa. Toivon, että kansamme saisi edelleen elää suotuisissa oloissa eikä tarvitsisi sellaisia aikoja kokea kuin minun sukupolveni on joutunut kestä-mään.

Jenni Hulkkonen (haast.)

Saimme välillä aina jonkun lomankin, minäkin sain kerran kuukauden työloman. Iltalomilla kävimme Lahdenpohjassa, istuen joskus elokuvissa ja joskus kahvilassa, joskus kummassakin samana iltana.

Täällä is-komppaniassa ollessani sain taval- laan tulikasteenikin, tosin kovin, kovin vesipi-toisen.

Olin kotilomalla ja kun muitakaan miehiä ei ollut, lähdin käyttämään myllytyksiä Lahdenpohjassa Sikiön myllyssä. Mukaan moottorive-neeseen lähtivät naapurit, Kiiski Aino ja Eino, Teräväisen Anni, Levosen Hilja ja Teräväi-sen Jussi. Koska asuimme Sorolan kylässä, saaren puolella oli matkaan lähdettävä aina vesiteitä pitkin jos mieli mennä muualle kuin lähinaapureihin.

Meillä oli jo lähtiessä pientä epäonnea. Olimme saaneet ostettua sotilailta tynnörin moottoripetroolia pari päivää aikaisemmin. Jä-timme sen silloin yöllä rantaan laiturille ja vasta aamulla veimme sen pihaan piilotetta-vaksi, olihan kysymyksessä mustanpörssin kauppa. Moottoripetrooli, kuten muutkin polt-toaineet, oli kortilla, mekin, niin kuin muutkin kalastajat, saimme muistaakseni vain neljä litraa viikoksi moottoripetroolia ostokupon-gilla ja sehän ei piisannut alkuunkaan, joten kaikki mitä sai sivusta hamstrattua, oli kovasti tervetullutta.

Tankkasin tästä tynnyristä ja liekö sitten sotilaat "sahanneet" silmään, vai oliko joku kulkija yöllä, tynnyrin ollessa laiturilla, ottanut siiltä petroolia ja vajauksen peittääkseen täyt-tänyt tynnyrin vedellä, kuka tietnee. Joka tapauksessa siinä oli vettä seassa kun asia myöhemmin tutkittiin tarkemmin. No, tankki oli täynnä, säkit veneessä, samoin kaikki kyy-tiin lähtijät, joten ei sitten muuta kuin Wikst-

röm käyntiin ja keula kohti kauppala. Teräväi-sen Jussi kävi ruoriin ja niin sitä mentiin, ei tosin aivan huolettomasti ajellen ja rallatellen, mutta kuitenkin tarinaa tehden ja matkan näin taittuen. Välillä täytyi nimittäin vilkuilla tai-vaalle, joko ryssän pommarreja ja näitä suo-jaavia hävittäjiä näkyisi. Nämä kun olivat mit-tei jokapäiväisiä vieraita. Pommikoneet eivät niinkään meitä peloittaneet, tosin nekin joutuivat usein pudottamaan pomminsa jo ennen kohteeseen joutumistaan it-tulen takia, mutta hävittäjät olivat melkolailla arvaamaton tekijä. Ne saattoivat ahdistella aivan yksinäisiäkin vesillä liikkujia, ja veneilijä on melko varma saalis. Sehän on oikeastaan aivan avuton, eikä usko senkään olevan este kimppuunkäy-miselle, että veneessä on vain siviilinaisia ja vanha ukko. Minä tosin olin sotilaspuvussa ja omasta mielestäni melko tomerakin solttu, mutta kun ei ollut minkäänlaista "torrakkoa", ei voinut edes naisia rauhoitella laulamalla että "niin kauan teillä on suojattu lies, kun on pyssy ja is-mies!"

Pääsimme kuitenkin rauhassa ja kunnialla noin puoleen väliin matkaa, Sinaturin selälle, kun moottori pysähtyi, eikä suostunut millään konstilla matkaa jatkamaan. Siinä sitten asiaa tarkemmin tutkittaessa huomattiin, että polt-toaineessa oli vettä ja samalla varmistui to-deksi sekini selkeä, että vesi ei pala ja tässä sitä ollaan.

Kuitenkaan emme kerinneet vielä pahemmin hermoilla, kun perässäme ajoi Lumivaaran Kuhkaan kylästä oleva Martti Julku, hänkin oli myllyreissulla. Vinkkasin, että olemme pulas-sa, ja hän ottikin meidät hinaukseen ja niin pääsimme kauppalaan, tosin hiukan hitaasti, mutta pääsimme kuitenkin.

Myllän ajuri, Elorannan Pekka, otti jyväsakit haltuunsa vieden ne myllylle. Kyydissä olleet naapurit lähtivät asioilleen ympäri kauppala. Minä jäin sillä aikaa laittelemaan ajokkia läh-tökuntoon. Minulla sattui olemaan viikon polt-toainekupongit matkassa, joten tyhjensin tan-kin ja kävin ostamassa kaupasta uutta petroolia. Täytin tankin ja aloin kokeilla, että käykö tämä uusi aine Wikelle, kun ei se vettä hyväk-synyt, ja sehän kävi.

Asiani olivat toimitetut, jauhot olivat jo ve-neessä ja kun kyytiläisenikin näkyivät jo tule-van satamaan, annoin moottorin hiljalleen pyöriä. En tiedä, oliko ilmahälytys myöhässä vai annettiin sitä ollenkaan, ennen kuin sa-man aikaisesti pommituksen alkaessa. Huoma-sin, kun aivan kohdallani satamalaiturilla ole-leesta saksalaisten vartiotorista syöksyi tor-nin nurkkatolppaa myöten alas saksalainen vartiomies laiturille mahalleen. Samalla näin, kun satamaan tulleet kyytiläiseni sinkoivat kuka minnekin, kumollaan olevien veneitten alle ja venelaiturien suojaan.

Hyppäsin veneenkeulan päälle ja siitä mahalleen laiturille. Pääsin mahani varaan laitu-rille roikkumaan, jalat jäivät sojottamaan ve-neen päälle ilmaan, kun samassa rysähti.

Saattoihan siinä rytäkän aikana soida hälyy-tyssireenitkin, mutta se oli jo tässä vaiheessa myöhäistä, liekö kukaan kuullutkaan. Ainakin sataman seutu oli niin täynnä muuta meteliä ja kiirettä sekä huutoa, että siinä muutama sireeni hälyytyksineen hukkui muun metelin sekaan.

Suurin osa pommeista putosi Laatokan Puun vaneritehtaan tukkisumaan, joka oli ai-van sataman vieressä ja nämä räjähtäessään nostivat ilmaan vettä ja puunkappaletta, suur-ta ja pientä, ja tietysti meidän maassa makaa-ven niskaan. Onneksi varsinainen sirpalevaa-ra oli pieni, koska pommit räjähtivät vedessä. Muutamia pommeja putosi rautatieaseman ja osuuskaupan välille ja joitakin vanhan torin seutuville, saaden siellä varsin pahaa jälkeä aikaan. Laivueessa oli neljäkymmentäkaksi konetta, joten kyllä siinä tulivoimaa riitti. Kun pommitus oli ohi, ja ympärillä olevat it-patterit vaikenivat, juoksimme savun seasta suojassa olleet kyytiläiset laiturille ja Teräväisen Jussi, muutenkin oikein "sähköinen" mies ja nyt vielä pommituksen takia hermona oleva, sanoi heti veneeseen päästyä, että nyt lähettii ja het, hää ei jää tän itsijää tapattamaa. Me naisten kanssa yritettiin vähin jarrutella suu-rinta kiirettä. Jos vaikka tulevat uudestaan, kuten tavallista oli, mihin me sitten tuolla järvenselällä suojaudutaan. Mutta Jussi ei an-tanut periksi.

Emme päässeet kuin muutamia satoja met-rejä kun koneet palasivat. Nyt olimme aavalla järven selällä, rantaan emme mitenkään kerinneet, joten olimme kuin tarjottimella. Lisäksi tuli uusi vaara. It-ammukset räjähtelivät ilmas-sa, aivan yläpuolellamme ja mihinkäs muualle sirpaleet olisivat pudonneet kuin maahan, tai tässä tapauksessa veteen. Vesi kiehui kuin rokkapata ympärillämme. Naiset huusivat, että tähän ne pahukset meidät kuitenkin tappoivat, Jussi oli perässä aivan valkoisena kauhusta. Luulen, että hän pelkäsi enemmän kuin me muut yhteensä, piti kuitenkin ruorin suunnas-saan ja matka jatkui. Moottorihan ei pelännyt, joten vene jatkoi matkaansa, välittämättä so-dasta tämän taivaallista. Koneiden pudotettua pomminsa ja kaarrettuaan paluumatkalleen, rauhoittuivat patteritkin, ja taas oli "rauha maassa".

Nyt pääsimme jo telakan ohi ja Sinaturin salmeen, kun koneet vielä kerran palasivat. Nyt Jussi ohjasi veneen suoraan rannan kais-likkoon ja minun oli pysäytettävä kone, että emme olisi menneet maalle. Nyt meillä ei ollut muuta hätää eikä pelkoa kuin katsella ja varro-ta että ottavatko hävittäjät meidät tähtäimeen-sä. Olimme jo valmiina hyppäämään maihin, pääsisimmehän edes kivien ja puitten suo-jaan.

Koneet kuitenkin palasivat omille maille, eivätkä häirinneet sen paremmin meitä kuin muitakaan vesilläliikkujia, sillä kertaa. Niin jatkoimme taas kohti kotisaarta ja kun pää-simme saareissa olevan Annalan sahan koh-

dalle, ajoi Jussi sahan laituriiin, hyppäsi maihin ja sanoi, että hänelle tämä kyyti piisaa, hän jatkaa matkaa maitse, häntä ei saa nyt mikään volma vesille, kehoitti vielä naisiakimukaan, turhaan itseään tapattamasta.

Naiset kuitenkin jäivät veneeseen, kait hyvin paljon Kiiskin Eimon ansiosta. Eino, vaikka olikin rujo ja rampa, oli pysytellyt koko ajan hyvin tyynenä ja rauhallisena. Niin työnnyim-

Kun sotatieni päättyi

Lähelle sattui

Pataljoonamme oli siirretty Uhtuan suunnalta Kiestinkiin autokuljetuksiin ja loppumatkan marssien. Sissipataljoona 3:n tarkoituksena oli tulla apuun JR 53:lle, joka oli sillä suunnalla tukalassa tilanteessa. Kuuluin 3. komppanian 1. joukkueeseen ryhmänjohtajana. Olin sotilasarvotani alikersantti. Komppaniamme päällikkö oli luutn. Riala.

Me olimme olleet ratavarressa muutamia päiviä ankarissa taisteluissa vihollisen kanssa. Nyt oli jonkin verran rauhallisempaa, mutta Kiestingin vaikeat sotatoimet, jotka vaativat niin paljon suomalaista verta, eivät olleet läheskään lopussa.

Olimme asemassa metsämaastossa mäen laidassa. Venäläinen ampui harvakseltaan kranaatinheittimillä häirintätulta, joka tuntui olevan suunnattu kauas meistä. Viholliseen ei ollut varsinaista tulikosketusta. Yhtäkkiä räjähti edessäni kranaatti. Kaaduin maahan. En mennyt tajuttomaksi ainakaan pitkäksi aikaa, sillä muistan, kun pojat kantoivat minua joukkosidontapaikalle. Jälkeenpäin he kertoivat, että oikeaan olkapäähän tulleesta isosta reiästä oli pursunnut hengityksen tahiin verisiä ilmapuolia. Kranaatinsirpale oli nähtävästi vahingoittanut keuhkoakin. Pieniä sirpaleita oli tunkeutunut oikeaan ohimoon ja korvan taakse.

Kolme vuorokautta jouduin makaamaan JSP:n teltassa. Pyysin kyllä kuljetusta sairaalaan, mutta lääkäri sanoi, etten kestäisi kuljetusta, koska tietä ei ollut. Siellä sitten minun oli maattava taistelun melskeen keskellä avuttomana, mutta JSP onneksi ei joutunut ammannan kohteeksi.

Samana päivänä komppaniastamme haavoittui Erkki Lassila, joka kuoli kenttäsairaalassa 26.8. Näihin aikoihin haavoittuivat myös Eino Ylitälo ja Toivo Keränen. Talvisodassa olin mielestäni ollut paljon pahemmissa tilanteissa, mutta en ollut saanut naarmun naarmua. Näinhän se oli usein sodassa, että kohdallakokas isku saattoi tulla kuin salama kirkaalta taivaalta. Saan olla tyytyväinen, että näinkin sentään selvisin.

me Sorolan salmeen ja kohti kotirantaa, jonne pääsimme ilman sen suurempia kammelluksia.

Mainitsin tuolla edellä saaneeni tulikasteen, kuitenkin se oli vain vesikaste, onneksi.

Minulla seurasi pian tämän jälkeen lähtö armeijaan, sotapolulle, tosin jo ennestään armeijan harmaissa.

Urho Holopainen

Ouluun hoitoon

Kolmen päivän kuluttua meille vaikeimmin haavoittuneille saatiin järjestetyksi lentokuljetus. Läheiseltä järveltä nousi ilmaan kuljetuskone ja vei meidät Kuusamoon. Paripotilaiden kuljetukseen muunnetulla linja-autolla pääsimme sitten hyvään hoitoon sotasairaalaan, Oulun lääninsairaalaan.

Tohtori Steinbock leikkasi minut, ja niin toipuminen alkoi vähitellen. Leikkauksen jälkeen olkapäähäni laitettiin kipsi, jota täytyi pitää koko loppuvuoden. Se oli tuskallista aikaa. Haavat märkivät ja niitä kutisi. Kipsi esti kunnollisen pesun. Siihen aikaan ei vielä ollut keksitty antibiootteja, jotka nykyään pitävät bakteerit kurissa. Tait olivat siihen aikaan maanvaiva armeijassa ja myös sairaalassa, sillä kipsin alla niiden oli hyvä elellä. Päättä ja olkapäätä särki jatkuvasti, johon vaivaan annettiin särkytabletteja.

Meitä oli 9 potilasta samassa huoneessa, ja kaikilla mätänevät haavat. Sen ymmärtää, millainen kuvottava haju oli huoneessa. Vaati omaisilta sisua, että he pystyivät meidän luonamme käymään. Me itsehän siitä emme pahemmin kärsineet, kun olimme siihen jo ikään kuin turtuneet. Muistan että Vähäsen Otto, joka oli lievemmin haavoittunut, kävi minulta ajamassa parran, kunnes itse siihen kykenin. Tällä osastolla olivat kaikki vaikeasti haavoittuneet, helpommat tapaukset olivat muualla.

Vartiokomppaniassa

Toivuttuani sain lääkärintodistuksen, jonka perusteella olisin ollut vapaa lähtemään siviiliin, mutta halusin vielä palvella maatani kykyjeni mukaan ja jäin vapaaehtoisena palvelukseen vartiokomppaniaan. Toimin sitten Oulun sotasairaalan vartiopäällikkönä vuoden verran. Siihen aikaan Oulussa oli yksi ainoa ALKOn liike eli viinakauppa. Viinan menekki oli niin suuri, että korttelin mittaiset jonot olivat kaupan oven ulkopuolella. Järjestysmies tarvittiin valvomaan jonoa ja pitämään silmällä mahdollisia salakauppiaita. Jouduin usein tähän teh-

tävään "sotapoliisi" -käsivarsinauhalla varustettuna. Järjestyksen pidossa ei ollut mitään vaikeuksia, mutta jos valvojaa ei olisi ollut, niin jotain olisi voinut sattua.

Kotitöihin

Edellämäinitut tehtävät alkoivat minua kylästyttää. Ajattelin, että joku muu voisi niitä vuorostaan hoitaa, ja kotitalokin tarvitsi kiipeästi työvoimaa.

Niin sitten anoin Raahen sotilaspiiriin päälliköltä vapautusta palveluksesta. Kapteeni Leiviskä sanoi lyhyesti ja ytimekkäästi, että kun kerran olette omasta halustanne ollut, niin sen kuin lähдете kotiin. Vapauduin 17.2.1943.

Muonituslotta muistelee

Liityin lottajärjestykseen vähän ennen talvisodaa. Siltä ajalta muistan, kun kävin Lottakahvilassa suojeluskuntatalolla töissä. Me lotat jouduimme vuorotellen hoitamaan kahvilaa, myöskin me sivukylillä asuvat. Tosin minulle ei kovin usein vuoroa määrätty. Olihan kotoani Tuuliharjusta, Ängeslevän Ylipäästä, sentään 17 kilometriä matkaa kirkonkylään. Talvisodan aikaan myös kotikylälläni kudottiin armeijalle villasukkia ja lapasia.

Jatkosodan aikana kunnassamme joka puolella leivottiin leipää puolustusvoimille. Kotikylässäni se tapahtui Männikön talossa. Usein tehtyämme täyden päivätyön niityllä lähdimme leipomaan. Senaikainen työpäivä kesti kuuteen, seitsemään saakka illalla, tarpeen mukaan pitempäänkin. Männikön Aino (Sipola) oli tehnyt taikinan valmiiksi, ja me leivoimme yötä myöten leivät talon pirtin uunissa. Leipureina olivat useimmiten Kukkolan Inga (Marttila) ja minä. Kukaan ei valittanut työn raskautta, tiesimmehän, että meidän vaivamme eivät olleet mitään siihen verrattuna, mitä miehet rintamalla saivat kestää. Kylässä oli muutenkin hyvä talkoohenki: kylvöt ja monet muut työt tehtiin yhteisvoimin.

Tavallisissa maatalon töissä ja silloin taloin lottatehtävissä kuuluivat sotavuodet, kunnes vuoden 1944 keväällä puheenjohtajamme Alli Kivikari kehoitti minua hakeutumaan sotoimialueelle, sillä siellä oli pula työntekijöistä. Harkitsin jonkin aikaa asiaa, sillä olisihan minua kotonakin tarvittu, mutta lopulta päätin asettaa yhteisen asiamme etutilalle ja suostuin pyyntöön.

Pian tuli komennus muonituslotaksi Äänislinnaan. Nousin hieman jännittyneenä Oulussa junaan. Olinhan vasta parikymppinen neitonen, enkä ollut tähän saakka ollut poissa kotoani juuri lainkaan, saati sitten niin kaukana kuin nyt oli matka. Matkamukavuudet olivat

Vammojani en voinut armeijaan jättää, ne seurasivat ja seuraavat minua elämäni loppuun asti. Särkyä on jatkuvasti, oikea korva on täysin kuuro. Äskettäin nuori lääkäri tutki oikean hartiaselutuni röntgenkuvaa ja ihmetteli: "Ovatpa siellä luut ristironkkelissa!" Sanomattakin hän tiesi, mistä se johtuu. Invaliditeettiprosenttini on 65.

En voi oikeastaan valittaa, sillä minulle tuottaa tyydytystä se, että aikamani olen sotavammoistani huolimatta kyennyt maatalon työt tekemään. Samoin me veteraanit olemme hyvillä mielin siitä, että yhä enemmän on alettu arvostaa meidän taistelujamme tämän maan ja kansan puolesta.

Jukka Siira (haast.)

suorastaan ylelliset, sillä lotat sekä upseerit saivat matkustaa II luokassa, joka vastasi nykyajan samaa luokkaa. Silhen aikaan junissa oli myös kovilla puupenkeillä varustettu III luokka, jota nuori polvi ei ole nähnytkaan. Vain harvoilla oli varaa matkustaa hienossa II luokassa. Sotilaiden ja lottien komennus- ja lomamatkat olivat tietenkin maksuttomia. Junat olivat siihen aikaan tupaten täynnä. Kaikki eivät mahtuneet istumaan. Rintamalta tulevis- ja junissa ei ollut harvinaisen näky lattialla tai tavarahyllyllä nukuva sotilas.

Äänislinnassa minut opastettiin työpaikalleni, pitkään pyöreistä hirsistä tehtyyn rakennukseen. Tehtävänäni oli toisen muonituslottan Martta Hyvärisen kanssa valmistaa ruokaa automiehille, jotka asuivat talon toisessa päässä. Keskellä oli ruokasali ja keittiö. Meidän huoneemme oli keittiön vieressä.

Automiesten lukumäärä vaihteli 50:n ja 100:n välillä. He kuljettivat kuorma-autoillaan kaikkea joukkojen tarvitsemää tarviketta ruokatarvareista ammuksiin huollon varastoihin. Mieleeni on jäänyt, että he olivat harvinaisen hyväkäyttöisiä miehiä, jotka jopa pyysivät anteeksi, jos meidän kuultemme sattuiivat ki-roamaan.

Keittäminen ei ollut mitään helppoa puuhaa, sillä keittiössä oli vain muuripata, jonka alta piti vetää palavat puut pois, ettei puuro palaisi pohjaan. Rotat vilistivät pitkin taloa. Siksi ruokatavarat piti ripustaa katosta riippumaan. Näissä puutteellisissa oloissa koetimme parhaamme mukaan pitää huolta miesten ruoasta. Meillä oli apuna paikkakunnan naisia perunoita kuorimassa. He lienevät olleet venäläisiä eivätkä karjalaisia, ainakaan he eivät osanneet juuri yhtään suomea. Mutta aivan ystävällisesti he suhtautuivat meihin.

Kesäkuun puolivälissä alkoivat levottomat huhut levitä. Mitä tapahtuisi, ja milloin tulisi

lähtö? Venäläisten suurhyökkäys Karjalan kannaksella näytti tekevän sen hyvin todennäköiseksi.

Juhannusaattona sanottiin, että nyt lähtee viimeinen juna Suomeen. Me olisimme myös halunneet mukaan, mutta meille annettiin käsky lähteä vasta sotilaiden mukana. Aloimme kuulla taistelun ääniä. Sotilaat selostivat meille, mikä ase milloinkin oli toiminnassa.

Lopulta saimme käskyn lähteä kuorma-autojen mukana kohti koti-Suomea, Suur-Suomesta ei kukaan enää haaveillutkaan. Mutta ennen lähtöämme Martta sanoi: "Siivoamme jälkemme, olemmehan sivistyskansaa!" Niin me sitten luutusimme lattiat ja tiskasimme joka ainoan lautasen ennen lähtöämme. Tiedä häntä sitten, osasivatko venäläissotilaat antaa arvoa meidän työllemme, luultavasti eivät huomaneet koko asiaa.

Olimme jo pelänneet, että jäämme mottiin, mutta nyt pääsimme lähtemään, suuntana Joensuu. Onneksi sattui sumuinen päivä, eikä siis ollut vaaraa ilmahyökkäyksistä. Muutenkin meillä oli onnea koko matkan ajan, mitään

viivytyksiä ei sattunut, paitsi se, että matkateko oli hidasta. Häikäpötyt autot eivät tahtoneet jaksaa vetää raskaita kuormiaan mäkien päälle, joten niitä oli usein mies- ja naisvoimin työnnettävä.

Meidän jälkeemme Äänislinnaan jäi vielä sotilaita, jotka joutuivat mottiin, joku lottakin heidän joukossaan. Mutta onneksi he pääsivät livehtamaan omien puolelle.

Joensuussa minun ja Martta Hyvärisen tiet erkanivat. Martta oli Sortavalasta kotoisin, ja hän lähti kotiaan evakuoimaan. Ystäväni Martta oli mielestäni esimerkillinen lotta: velvollisuudentuntoinen, ahkera ja avulias. Sodan jälkeen olen koettanut saada häneen yhteyttä, mutta en ole onnistunut, mikä johtuu suureksi osaksi siitä, että karjalaiset ovat hajaantuneet eri puolille Suomea, ja lieneekö hän enää elosakaan.

Tehtäväni muonituslottana jatkui Joensuussa. Karjalan väestöä siirrettiin parhaillaan pois sodan jaloista muualle Suomeen. Lottien apua tarvittiin siirtoväen huoltamisessa. Seuraava komennuspaikkani olikin Värtsilä, rautatiease-

Sotasairaalan keittiössä 1943 Syvärillä. Keskellä lotta Alii Väliaho.

ma, jossa evakoita ruokittiin, sairaita hoidettiin, pikkulapsia pestiin jne.

Junat täynnä muuttotavaraa, ihmisiä, karjaa, pysähtyivät asemalle. Silloin tällöin oli mukana umpivaunu, jonka joka nurkkaan oli kiinnitetty pieni kuusi: siinä kuljetettiin sankarivainajia. Vastakkaiseen suuntaan, rintamalle, oli menossa myös pitkiä junia sotilaita, tykkejä, ajoneuvoja, ammuksia.

Vaikka tuntemattomat kohtalot olivat edessä, Karjalan väki ei ollut kuitenkaan epätoivoista, olihan heillä tämä jo toinen evakkomatka, ja he tiesivät, että heitä ei jätetä oman onnensa nojaan.

Mustan, että ottaessani syliin pikkulapsia,

Ammattialipuseerina jatkosodassa

Talvisodassa taistelin kuten suurin osa kaikista Tyrnävän reserviläisistä Kevyt osasto 9:ssä Suomussalmella ja Kuhmossa.

Jatkosodassa olin Sissipataljoona 3:ssa, jonka nimi sittemmin muuttui 15. prikaatin I pataljoonaksi. Oman pitäjän miehiä oli paljon näissäkin joukoissa.

Asemasodan aikana v. 1942 pyrin ja pääsin Taistelukouluun Hämeenlinnaan. Jalkaväen Taistelukoulussa koulutettiin meistä reserviläisistä ammattialipuseereita, jotka valmistuttuaan saivat toimen armeijassa kuukausipalkalla. Siitä toivoivat monet pysyvää ammattia myös rauhan tultua. Mutta suunnitelmat ja ihmiskohtalot muuttuivat monen kohdalla, joten aika harvat jäivät puolustusvoimien palvelukseen.

Kurssi alkoi heinäkuun alussa ja päättyi ennen joulua. Meitä kurssilaisia oli majoitettuna Suomen ja Linnan kasarmeilla yhteensä noin tuhat miestä. Mutta sodan kita nieli aliupseereita runsaasti, joten paljon heitä piti saada lisääkin. Samaan aikaan koulutettiin aliupseerikouluissa reservin aliupseereita. Aliupseerikoulun käyminen olikin meidän kouluumme pääsyn edellytys.

Kuri oli ankara, höykytys kova. Katsottiin, että me emme pysty vaatimaan miehiltä nopeata ja tinkimätöntä käskyjen noudattamista, elleimme itse ole tottuneet niin tekemään. Mutta suomalaisen miehen luonne on sellainen, ettei häntä saa sokeasti tottelemaan, järki pitää olla matkassa.

Muutamia vuosia sitten kävin katsomassa entisiä koulukasarmeiani. Ulkoapäin ne olivat suurin piirtein entisellään, vanhat Venäjän valan aikaiset kasarmit, joita suojellaan rakennustaitteellisesti arvokkaina rakennuksina. Mutta sisältä ne oli täydellisesti uusittu. Nykyajan varusmies saa pestä itsensä lämpimällä vedellä, entisaikaan jos tuli kylmä vesi, sai olla tyytyväinen. Tupien 2-kerroksiset vuoteet

heistä lottamerkkini oli kaikkein kiinnostavin, sitä piti katsoa ja hypistellä.

Suurilla muuripadoilla keitettiin ruokaa, voi-leipiä jaettiin päivät pitkät Värtsilän asemalla. maitoa sensijaan matkalaisilla oli yli oman tarpeen, sillä suureet karjat olivat mukana.

Mieleeni on jäänyt, kun Harlun evakot, naiset ja vanhat miehet alkoivat laulaa virttä "Jumala omi linnamme", niin liikutukseltaan he eivät voineet laulaa, vaan kynelet voittivat.

Lottakomennukseni päätyttyä oli mukava päästä kotiin Tuuliharjuun. Vastapaistetun leivän tuttu tuoksu tervehti minua oven avatessa. Tiesin, että täälläkin minua tarvittiin.

Hilja Mankinen (haast.)

olivat kadonneet, nyt sängyt sijaitsivat sopivan väljästi viihtyisissä (armeijan olot huomioon ottaen) tuvissa.

Keväällä 1943 Sissipataljoona aloitti siirtymisen Kuusamoon, ja sieltä edelleen Äänislinnaan. Olimme sitten linnoitustöissä noin kolme kuukautta, kun sitten otimme vastaan puolustuslinjat Syvärin alajuoksulla, Gorkan, Kuutilahden tienoilla.

Näissä asemissa olimme, kun 18.6.1944 aloimme vetäytymisen Syväriltä. Olin joukkueen varajohtaja ja perääntymisvaiheessa silloin tällöin myös joukkueenjohtaja, kun upseereita oli joutunut pois riveistä. Viivytystaistelut olivat raskaita, kun piti torjua vihollisen hyökkäyksiä ja taas lähteä perääntymään uusiin aseisiin maataistelukoneiden vainotessa meitä miltei jatkuvasti.

Venäläiset olivat tehneet mairinnousun Viiteleen ja Tuuloksen välillä. Heitä ei pystytty ajamaan takaisin Laatokalle, joten me olimme vaarassa jäädä mottiin. Pääsimme korpien kautta pois pahasta tilanteesta, mutta ylivoimainen vihollinen oli aina kimpussa.

Heinäkuun 2. päivänä haavoituin Tulemajoella jalkaan. Pataljoonankomentaja Kujari oli myös haavoittunut, ja odottelimme kuljetusta. Pian meille järjestettiin hevosen vetämät kuljetuskärryt, ja matkamme kohti JSP:tä alkoi. Huoltoupseeri tuli paikalle ja sanoi Kujarille, että tie on poikki. Siitä siis emme voineet jatkaa matkaa. Mutta onneksi hevosesmies tunsu seudun ja lähti ajamaan metsäpolkuja pitkin. Harmittelin, kun olin jättänyt konepistoolini joukkueeni miehille, nyt sitä voitaisiin tarvita. Mutta onneksi pääsimme linja-autosta tehdyn sairausauton luo onnellisesti ja sillä kunnan tietä pitkin hoitoon. Pitkärantaan pääsimme autolla, eivätkä lentokoneetkaan meitä ahdistelleet. Sairasjuna vei meidät Kuopioon. Tari-naharjun parantola toimi silloin sotasairaalana.

Jouduin olemaan kuukausimääriä hoidossa, vaikka aluksi haavoittumiseni näytti lievältä: kranaatinsirpale akillesjänteeseen. Mutta kun haava vihoitteli ja jalka turposi, niin ei sillä liikkeelle lähdetty. Toipumisloman jälkeen minut vapautettiin marraskuun lopulla joten Lapin sotaan en enää joutunut.

Tyrnävällä on sellainen tapa, että me veteraanit kokoonnumme aamuisin huoltoaseman baariin kahville. Joskus ihmettelemme, kun muistelemme sotareissujamme, että täällä me vielä töllöttelemme, vaikka niin vaikeissa paikoissa on oltu!

Yrjö Vesala (haast.)

Muistoja Vienen korpimailta

Alokkaaksi Raahen

Raahen seminaarissa ja keskikoulussa oli meitä syyskuussa 1941 asepalvelukseen määrättyjä nuoria miehiä majoitettuna pataljoonan verran. Tässä koulutuskeskuksessa Tyrnävän poikia oli muistini mukaan minun lisäksi Ilmari Markus, Lauri Väliäho (kaatui 1944), Heikki Honkakoski (kaatui 1944), Niilo Kirveskari, Toivo Suvanto, Heikki Järviö, Urho Alatalo, Veikko Kontiokari, Oiva Juntila, Jussi Laru, Olavi Piipari, Kalle Suorsa, Tauno Rekilä (kaatui 1942), Uuno Pirkola, Urho Pasanen (kaatui 1942) ja Niilo Karppinen.

Koulutus oli asiallista. Simputusta ei esiintynyt, sillä aliupseerit ja upseerit olivat sodassa olleita miehiä, jotka oli haavoittumisen tai muiden syiden vuoksi komennettu kouluttajiksi.

Kiiskis-linjalle

Tammikuussa 1942 matkasimme junassa Hyrynsalmelle ja sieltä autokuljetuksena Suomussalmen kautta rajan taakse Vaaralaan. Siellä olimme telttamajoituksessa, mutta suomalaisessa sotilasteltassa tarkenee talvella, kun vain muistaa pitää kaminassa jatkuvaa tulta. Jokainen oli vuorollaan ”kipinäkona”. Jos hän nukahti, niin siinä eivät kaverit ”mikon” päätä silittäneet.

Täällä meidät sitten jaettiin eri yksiköihin JR 11:n kolmanteen pataljoonaan. Syksyllä olivat vanhimmat ikäluokat päässeet siviiliin, joten joukot tarvitsivat täydennystä. Enin osa pataljoonasta oli kärsämäkisiä, myös Haapavedeltä ja Paavolasta oli melko paljon miehiä.

Kun seisoi nelirivissä ja kuuntelimme jännittyneinä, mihin yksiköihin joudumme, hulmahti selkämme takana tuleen se telttä, jossa minäkin asustin. Lämmityskaminan kipinä oli sen sytyttänyt. Kun telttä palaa, siinä ei ole mitään tehtävissä, kaikki käy niin nopeasti. Reput, jalkineet, huovat ym. tarvikkeet turmeluivat. Mutta koska palo oli äkkiä ohi, niin jotain reppujen sisällöstä pelastui.

Nyt seurasi rankka hiihtomarssi Kiiskis-järven mukaan nimensä saaneelle linjalle. Nämä taisteluasemat olivat kuuluisan ”Hevosenkängän” naapurina.

Ampumahaudat olivat matalia kaivantoja, eikä majoituspaikoissakaan ollut kehumista. Korsuiksi niitä ei oikeastaan voinut kutsua, pikemminkin pelkiksi maakuopiksi. Edelliset porukat eivät olleet ehtineet jäätyneeseen maahan parempia asumuksia rakentaa.

Pystyssä ei lyhytkään mies pystynyt näissä maakuopissa olemaan, vaan kumarassa oli liikuttava. Makuulaverit eli ritsit olivat niin lyhyet, että pitkille miehille tuli yöllä äkkiherätys, kun tunsivat jalkojensa kastuneen. Keväällä lumen sulaessa lattialla oli näet niin paljon vettä, että jos jalkansa unissaan oikaisi, niin vedessä ne roikkuivat.

Keväällä 1942 kelirikon mentyä ohi meille tuotiin kunnolliset korsujen kehikot. Ne oli talven aikana tehty rakennusjoukkojen työnä linjojen takana. Niistä oli hyvä rakentaa asianmukaiset korsut, kun olimme kaivaneet tarpeeksi syvät montut niille. Samoin taisteluhautojen kaivaminen alkoi olla ajankohtaista.

Talvi Kiiskis-linjalla oli ollut rasittava ja yksitoikkoinen: neljä tuntia vartiossa, neljä tuntia lepoa, neljä tuntia vartiossa, neljä tuntia lepoa... Kun tätä jatkui viikosta viikkoon, niin ymmärtää, että siinä ei juuri voimia muuhun jää.

Meidän asemamme olivat notkossa ja venäläisten korkeammalla mäen rinteessä. Tästä johtui, että kaaritulista ampuvien tykkien tulta meihin ei voitu kohdistaa. Sensijaan vihollisen pienoishyttimien eli ”nakujen” kranaatit räjähtelivät asemissamme. Me olimme joissakin kohdissa niin lähellä vihollista, että käsikranaatin pystyi heittämään vastustajan taisteluhautaan. Sitä urheilua emme me, kuten eivät myöskään venäläiset harrastaneet, sillä siitä olisi vain seurannut turha rähäkkiä. En tiedä, miksei meidän asemiamme oltu vedetty taaemmas parempaan maastoon, sillä onhan sillä aina etulyönti, joka on vihollista ylempänä, sieltä on helppo tähyystää ja ampua alhaalla olevaa vastustajaa.

Talven aikana asemasodassakin tuli tappioita. Meistä tyrnäväläisistä vapaaehtoisena palvelukseen astunut Urho Pasanen sai surmansa partioretkellä linjojen välissä todennäköisesti oman miinan räjähtäessä. Kun vihollinen

Korpr. Antti Bäck apulaisineen talvisodan aikana. Bäck toimi Oulussa ruotsalaisten lahjoittaman sairausauton kuljettajana. Nuoret pojat ovat sotilaspoikia, joita käytettiin läheteinä ym. heille sopivissa tehtävissä.

Tyrnävän pikkulottia kesällä 1940 (-41?) johtajansa Maija Puronkarin kera. Oikealta: Maija Puronkari, Annikki Keränen, Irene Mäkäräinen, Elsi Kaakinen, Kirsti Eskola, Sirkka Puronkari, tunnistamaton, tunnistamaton, Taimi Kurikka, Inkeri Sipola, Helvi Keränen, Anna-Liisa Bäck, Elsi Eskola, Aili Kurikka, Irma Takalo, 3 tunnistamatonta, Aino Kauppi, Kerttu Pihlajaniemi, tunnist., Kirsti Salmenhaara, tunnist.

kuuli räjähdysten, se alkoi ampua kaikilla aseillaan luullen nähtävästi hyökkäyksen alkavan. Me saimme hälytyksen ja riensimme asemiimme varmuuden vuoksi, sillä jotain voi olla tapahtumassa. Tilanne rauhoittui vähitellen.

Kenttävartiioon Alajärvelle

Juhannukseen asti olimme entisissä asemissamme. Sitten tuli käsky siirtyä n. 30 km etelään Alajärven tienoille. Sinne muodostettiin komppanian tukikohta. Pataljoonankomentaja Walden kävi tarkastamassa korsujen rakentamista ja taisteluasemien kaivamista. Hänen mielilauseensa oli: "Jokainen lapionpisto säästää lusikallisen verta!"

Koko alueen keskuspaikka oli Jyväskylä, josta mm. posti kuljetettiin meille.

Jyväskylässä oli myös tykistön asemat. Keran tykkimiehet päättivät keskenään, että se jota pelottaa, menköön vartiioon. Kaikki olivat niin rohkeita poikia, että vartiointi laiminlyötiin kokonaan. Oli vuoden pimeintä aikaa, ja niinpä vihollispartio pääsi yllättämään tykkipatterin. Syntyi kova taistelun nujakka partion kanssa. Lopulta se karkoitettiin. Ikävänä yllätyksenä huomattiin, että vihollinen oli vienyt tykeistä lukot ja nähtävästi upottanut ne suonsilmäkkeisiin, kun ei niitä koskaan löydetty. Tykit olivat tietenkin käyttökelvottomia kunnes

uudet lukot saatiin. Ei tainnut pelottomille tykkimiehille kunnian kukko laulaa!

Kenttjärven ja Luomajärven kenttävartioiden olivat hankalan matkan takana. Soille oli rakennettu pitkospuut: kolme tukevaa puunrunkoa rinnakkain. Pitkospuut kestivät hevosen painon. Hevosen kantosatuloiissa kuljetettiin ampumatarvikkeet, ruoka ja kaikki muu tarpeellinen kenttävartioiden monien kilometrin päähän.

Yhtenäisiä taistelulinjoja ei Vienan korpi- mailla ollut, joten helposti kummankin puolen partiot pääsivät vastustajalle tihutöitä tekemään. Kenttävartioiden välillä kulkevat yhteyspartiot tarkkailivat ympäristöään, näkyisikö vihollisen liikkumisesta mitään merkkejä. Joskus niitä huomattiin ja saatettiin yllättää venäläinen partio, joskus taas vihollinen ehti ensiksi tekemään yllätyksen. Tällaisella partiomat-kalla kaatui Tauno Rekilä, vanhempiensa ainoa lapsi Kolmikannasta. Kenttävartiosta täytyi aina olla varuillaan, koskaan ei tiennyt, mitä seuraava hetki toisi tullessaan. Heikkohermoisten paikka se ei ollut.

Haavoittuani Alajärvellä syksyllä 1942 jouduin kauas näiltä seuduilta toisenlaisiin tehtäviin. Palveluksesta vapauduin lokakuussa 1944 ja siirryin rauhan töihin. Pellot olivat jo kauan kaivanneet kyntäjänsä.

Lauri Markus (haast.)

Sankarivainajia kannetaan maan poveen kätkeväksi jatkosodan aikana. Lippusaattueen miehet vast. Jaakko Siira, Antti Bäck, Jere Takalo. Sivulla 188 on sisäkuva kirkosta samasta siunaustilaisuudesta.

Ikäväntorjuntaa laulun mahdilla

Veli, muistatko iltoja yhteisiä korsun nokisten hirsien alla: sinä aloitit laulun, me yhdyttiin ja mielellä hartahalla siinä vedettiin iloista, haikeaa, mitä mieleen kullekin tuli, ikäväksi jos joskus aatos sai se lauluimme tahdissa suli.

Näin alkaa v. 1942 Oulussa painettu kirjanen "Korsusta korsuun", joka sisältää Kiestingin ja Uhtuan suuntain korsu- ja marssilauluja. Ne on koonnut ja julkaissut armeijan valistus-toimisto, jonka tehtävänä oli sopivassa muodossa antaa joukoille tietoja sotatilanteesta ja pitää mielialaa korkealla mm. erilaisten painotuotteiden, kuten on tämäkin lauluviikko, avulla.

Vihkosessa on kaikkiaan n. 70 laulua nuoteteineen. Laulut ovat enimmäkseen Viena-aiheisia, kuten nimetkin ilmaisevat, esim. "Olet nouseva, Viena", "Uhtuan marssi", "Kiestingin viesti", "Vienan kannel" ja monet muut. Erkki Tiesmaan "Eldankajärven jää" ja "Röhön rannalla" ovat suorastaan ikivihreitä korsulauluja, jotka kaikki tuon ajan eläneet muistavat.

Laulujen sanoittajat ovat muutamaa poikkeusta lukuunottamatta tällä rintamaosalla taistelleita miehiä, tosin yksi lottakin, sukunimeltään Koskenkari, on joukossa. Hänen runonsa "Laulu Vuonniselle" on kirjasen kauneimpia, samoin kuin Bror-Erik Lambergin sävellys kyseiseen runoon:

Kylä hiljainen Vienassa siellä,
kaunein kaikista minkä mä näin,
missä lienenkin, jos kuljen minne,
sydän ainiaaks sinne mun jäi.
Talot harmajat muistan mä aina,
vaarat korkeat mieleeni saa:
Vienan Karjala, jylhä ja kaunis,
vapaa, kalliisti ostettu maa.

Näitä lauluja laulettiin korsuissa ja teltoissa yleisesti ajan kulukkeena, kuten mukana olleet ovat kertoneet. Jotkut sävelmät olivat suosituimpia kuin toiset, saattaa olla, että esim. "Laulu Vuonniselle" oli outona sävelmänä harvoin laulettu.

Monissa Vienan lauluissa on yleisesti tunnettu sävelmä, esim. "Kallavesj", "Kulkurin valssi", "Kaarina", "Kodin kynttilät" jne. Tällaisiin säveliin sovitetut runot olivat mieluisia laulettavia. Nykyajan sotilaskodeissa varusmiesten mielimusiikkina soivat rokki ja muut viihdesävelet. Tyrnävän veteraanien nuoruudessa ei puhuttu viihdemusiikista, rokista puhumattakaan, jazz taisi olla nimeltä tunnettu. Silloin sanottiin suosittuja lauluja iskelmiksi, joiden ryhmään voidaan useimmat korsulaulutkin sijoittaa. Reippaat marssilaulut ovat kir-

jasessa omana osastonaan.

Koska Kiestingin ja Uhtuan laulut on tehty sodan tarkoituksiin, sotilaiden mielialan kohottamiseksi, niin niissä on paljon sotapropagandaa ja senaikaista Suur-Suomi uhoa, joka jo silloin oli monelle vastenmielistä. Suomessa oli siihen aikaan vaikutusvaltaisillakin paikoilla ihmisiä, jotka olisivat vetäneet maamme rajat Vienanlahteen ja Syvärille, hurmahenkisimmät vieläkin kauemmas. Valtakunnan johto koetti pitää kurissa nämä haihattelijat, eikä virallisissa yhteyksissä ollut lupa puhua rajojen siirroista, mutta Suur-Suomesta runoillemme ei ollut kielletty.

Sota-ajan tunnetuimpia hoilotuksia oli laulu "Uraliin". Se on otettu tähänkin kirjaseen. Siinä on vetävä nuotti ja hauskat sanat. Lapsetkin sitä kotirintamalla lauleskelivat, ja mikäpä siinä, ikävä vain, että se ei lainkaan pitänyt yhtä tosiasioiden kanssa. Siinä kerrottiin: "Uraliin, siin on työ, vanjat juoksee että tossut tulta lyö!" Tämän laulun on tehnyt joku, joka ei rintamaoloista mitään tiedä. Uhtuan ja Kiestingin soturit olivat saaneet kokea, kuinka tiukkaa vastarintaa vihollinen teki, eikä heille olisi tullut mieleenkään tällaista runoa rustata.

Korsujen hämärissä ajatukset riensivät kotiin omaisten luo, monen nuoren miehen mielessä oli tyttöystävä tai morsian.

Omaa eukkoaan muistelee humoristisessa laulussaan "Liisa pienen" sävelin Nikke Vuole:

Asemaimme eessä piiskatykki on,
se illan pimetessä taas työttömänä on,
mutta kun päivä ennättää,
se uudelleen käy rähjäämään
kuin ennen eukko mun,
kuin ennen eukko mun.

Mutta kaikesta huolimatta hän kaipaa vaimonsa luokse:

Ikämiesten luokkaa vaikkakin jo oon,
niin esimies ei lainkaan sitä ota huomioon,
mulle hän huutaa: Asemiin,
vaikka tahtoisinkin siviiliin
sun luokses eukko mun
sun luokses eukko mun.

Ukkomiehet voivat lauleskella leikkisään sävyyn vaimoistaan, mutta nuorten rakkaus on totisempaa laatua. Veijo Kärkkäisen laulussa "Ilta-aatoksia" on "Kynttilöiden syttyessä" - laulun sävel:

Iltahetki taas korsussa koittaa,
päivän melske jo laannut on tuo,
kumma kaipaus mieleni voittaa,
aatos kiitavi armaani luo.

Siellä kaukana tyttöni kallis
istuu ehkä mua taas muistellen:
Jos mun kohtalo palata sallis,
koittaa aika taas onnellinen.

Silloin tyttöni luokses kun saavun.
Jäävät muistoiksi päivät vain nää:
vaikka muistot täällä kaukana saadut,
koskaan mielestä unhoon ei jää.

Kaipuu siviiliin ja rauhan oloihin oli monen
laulun toiveena, mutta vuosia kului, ennenkuin
se toteutui. Poikien oloa koetettiin tehdä mah-
dollisimman siedettäväksi asemasodan vuosi-
na niin paljon kuin se niissä oloissa suinkin
oli mahdollista. Mm. Uhtuan tien varteen ra-
kennettiin komeista hongista iso kanttiinira-

kennus elokuvasaleineen. Se oli vain muuta-
man kilometrin päässä rintamalinjoista, jotta
mahdollisimman moni ehtisi siellä käymään.

Erilaisia viihdytyskiertueita kävi usein. Näyt-
telijät ja muusikot oli komennettu puolustus-
voimien palvelukseen omilla keinoillaan yhtei-
selle asialle. Harmonikkataiteilija Toivo Man-
ninen, näyttelijä Liisa Tuomi, taikuri Solmu
Mäkelä ja monet muut kävivät pitämässä ”ikä-
väntorjuntailtoja” ”Messuhallissa”, joka nimi
annettiin em. sotilaskodille. He esiintyivät
myös etulinjan korsuissa. Sen he katsoivat
velvollisuudekseen, sillä ei joka paikasta pääs-
ty muuten heitä katsomaan ja kuulemaan. Ai-
na piti olla varuillaan, vaikka asemasodan ai-
kaa elettiin.

I.M.

Petroskoin (Äänislinnan) rantapuistoa kesällä 1942. Lieneekö tätä kaunista näkymää enää olemassa? Meikäläiset eivät ainakaan kaupungista vetäytyessään 1944 sitä hävittäneet. Lotat jopa lähtiessään majapaikoistaan luutusivat lattiat uusien asukkaiden varalta. Mutta sodanjälkeinen rakennustoiminta on muuttanut Petroskoin ulkonäköä melkoisesti.

”Kirjurin” mietteitä työn tultua tehdyksi

Kun rintamamiesveteraanit pyysivät minua
kevällä 1992 toimittamaan Tyrnävän veteraa-
nimatrikkelia, niin lyhyen harkinnan jälkeen
lupauduin tehtävään. Minullahan oli aikaa. On
yleinen hokema, että eläkkeelle jäädessä kii-
reet vasta alkavat. Tällainen sanonta on mie-
lestäni otettava huumorin kannalta, harvinais-
ia poikkeuksia lukuunottamatta. Nämä poik-
keukset ovatkin sitten historiamme suurmie-
hiä, kuten esim. Mannerheim ja Paasikivi, jot-
ka vasta vanhalla iällä suorittivat suuren elä-
mäntyönsä: edellinen johtaessaan maamme
maailmansodan kurimuksesta rauhaan ja jäl-
kimmäinen saavuttamalla venäläisten luotta-
muksen turvasi Suomen vakaan kehityksen
itsenäisenä maana.

Veteraanien matrikkelitoimikunta oli jo vuo-
den 1991 syksyllä aloittanut henkilötietojen ja
valokuvien keräämisen. Tämä suurtyö tuli sit-
ten valmiiksi vähitellen vuoden 1992 aikana.
Siihen liittyi monia kokouksia, puhelinsoittoja,
kotikäyntejä ja tarkistuksia. Suurimman osan
materiaalin keruusta varsinaista matrikkelia
varten olivat veteraanit suorittaneet jo ennen
minun pyytämistäni mukaan.

Tiedot veteraaneista ja lotista kuvineen ovat
tärkein osa tätä kirjaa erityisesti jälkipolvia
ajatellen. Siinä säilyy kansien välissä tietoja
suvun vaiheista ja henkilöistä vaikeilta sota-
ajoilta.

Ihmiselle on suuriarvoista tietää omista juu-
ristaan, silloin elää henkisesti tukevalla poh-
jalla, vaikka olisi muuttanut kauaskin synnyin-
seudultaan. Vaikka nyt olisivatkin tiedot sotiin
osaaottaneista miehistä ja naisista muistissa,
niin pian ne häipyvät, varsinkin kun ottaa huo-
mioon, että Tyrnävän kokoisessa pienehkössä
maalaispitäjässä ihmiset ovat monesti hyvin
laajasti sukua toisilleen, ja tuttavuus- ja ystä-
vyysiteet eri sukujenkin kesken ovat olleet
melko kiinteät. Näin ollen tästä teoksesta löy-
tyy monille lukijoille kymmeniä, jopa satoja
tuttuja nimiä, tätä voi siis jossain mielessä
sanoa kaikkien tyrnäväläisten ”sukukirjaksi”,
mikä varsinkin tulevaisuudessa lisää sen ar-
voa, kun nykypolvi on manan majoilla.

Kirjan loppupuolella on sitten historia- ja
muistelmaosa kuvineen. Valokuvia on matrik-
kelitoimikunnalle lähetetty ilahduttava määrä.
Niin paljon, että puoliakaan ei ole voitu ottaa
mukaan, vaikka suurin osa niistä olisi ollut
julkaisukelpoisia. Nyrkkisääntönä on pidetty,
että mitä enemmän kuvissa on tunnistettuja
tyrnäväläisiä, sitä mieluummin kuva on kirjaan
otettu.

Vapaussodan aikaisia kuvia ei ole kovin
monta. Näitä on tosin toimikunnalle lähetetty
enemmän, mutta koska niissä ei ole tyrnävä-
läisiä vapaussotureita, niin niitä ei ole kirjaan

otettu, vaikka ne ovatkin hyvätasoisia. Sama
koskee osittain suojeluskunnan kuvia, joita on
saatu kohtalainen määrä.

Lieneekö niin, että kauniimpi sukupuoli
asettuu mieluummin kuvattavaksi kuin miehet,
sillä lottien ryhmä- ja muita valokuvia tässä
kirjassa on melko paljon. Henkilöiden tunnis-
tajana teki Helka Turunen korvaamattoman
työn. Ilman hänen hyvää kasvomuistiaan moni
lotta olisi jäänyt tunnistamatta, sillä vanhim-
pien kuvien ikä on puoliväliin kuudettakym-
mentä vuotta!

Talvisota oli niin lyhyt ja kiivas, että sen
aikana eivät ainakaan Tyrnävän miehet valoku-
vaamaan ehtineet, lieneekö ollut kamerointi-
kaan. Poikkeuksena taisi olla Toivo Rusila.

Jatkosodan ajalta on saatu melko runsaasti
kuvia, myös muutamia taistelun jälkeisiä otok-
sia. Asemasodan aikana riitti aikaa myös valo-
kuvausharrastukselle, ja niinpä valokuvia on
kertynyt. Tosin Tyrnävän miehillä vain hyvin
harvoilla on itsellään ollut kamera mukana,
joten meitä kiinnostavia kuvia ei löytynyt ko-
vin paljon.

Kaiken kaikkiaan kirjaan otettu ”kuvasa-
lis” on puutteistaan huolimatta puheenaolevat
ajanjaksot kohtalaisen hyvin kattava, ja se
liittyy monin kohdin historia- ja muistelmao-
sien teksteihin. Tästä on annettava kiitos ku-
va-aineiston lähettäjille.

Teoksen historiallisessa jaksossa, joka kä-
sittää Tyrnävän suojeluskunnan ja lottien toi-
minnan kuvauksen sekä joitakin katkellaisia
kohtia Tyrnävän miesten sotatiestä talvi- ja
jatkosodan aikana, on varmaan runsaasti kiin-
nostavia tietoja nykypäivän tyrnäväläisille.

Muistelmaosaan kuuluu kirjeitä, veteraanien
omia kirjoituksia ja haastatteluja. Jokaisella
sodan käyneellä miehellä ja sotatoimialueella
tai sotasairaalassa tms. työskennelleellä nai-
sella olisi ollut kerrottavana omat muistelman-
sa noilta ajoilta, mutta ajan puute ja kirjan
koko asettivat omat tiukat rajansa haastatte-
lujen määrälle.

Kirjaan otetut muistelmat ovat käsittääkse-
ni eräänlainen ”keskiverto” sotakokemuksis-
ta, joten ne antavat hyvän kuvan tapahtumista
niin taistelujen kuin asemasodankin ajalta. Ne
ovat tavallisten suomalaisten miesten lyhyesti
ja asiallisesti kertomia tapahtumia. Se jänni-
tys, väsymys, päättäväisyys, vaaran tunne,
pelko, varovaisuus, tarkkaavaisuus, rohkeus,
mikä taistelutilanteisiin kulloinkin liittyy, on
useimmiten vain rivien välistä luettavissa,
mutta kuitenkin sellaisen lukijan havaittavis-
sa, joka vähänkin osaa käyttää mielikuvitus-
taan.

Jotkut muistot ovat niin kipeitä, että niistä
ei veteraani mielellään puhu, jopa omat aja-

tukset niistä saatetaan torjua. Tällaisia tapahtumia en ole koettanut kyselläkään, tarkoituksenani on ollut kirjoittaa vain se, mikä on vapaasti ollut muistelun ja keskustelun kohteena. Ja siitä jo ilmenee sodan ihmishengelle arvoa antamaton luonne selvästi.

Veteraanit ovat vaatimattomia, eivätkä halua nostaa itseään esille tapahtumien kulkuun vaikuttavina tekijöinä, vaikka joskus aihettakin olisi. Eräs veteraani oli sotilaspassin merkintöjen mukaan saanut 2. luokan ja 1. luokan vapaudenmitalit parin viikon välein. Nehän myönnetään taistelukentällä osoitetusta urheudesta. Vaikka mieleni teki, en ruvennut tarkemmin kyselemään, mitä hän oli tehnyt, kun ne oli niin lyhyin välein myönnetty. Haavoittunutkaan hän ei ollut, mikä olisi selittänyt toisen mitalin saannin, sillä yleensä haavoittuneille myönnettiin Vm 2. Sama vaatimattomuus oli havaittavissa kaikkien muidenkin veteraanien kohdalla. He ajattelevat, että yhdessä siellä käsketyt tehtävät toteutettiin ja yhteisellä asialla oltiin, mitäpä sitä itseään jalustalle nostamaan.

Muistelmia on jonkin verran "sensuroitu", jos niin voi sanoa. Hienotunteisuusyistä joistakin tapauksista on sovittu, että niitä ei kirjaan laiteta. Erään järkyttävän tapahtuman kuvausta lievennettiin ja osa jätettiin kokonaan pois, kuitenkin ei totuudesta poikettu. Muutos lähti siitä, kun minulla oli tapana veteraanien kahvitilaisuuksissa lukea katkelmia kirjaan tulevista teksteistä, niin eräs sodan tapahtuma, jonka raakuutta asianomainen kertoi ja vielä puolen vuosisadan päästä kauhisteli, herätti miesten keskuudessa ajatuksia, olisiko syytä muuttaa kertomusta tältä osin. Tottakai noudatin "työnantajieni" toivomusta. Tarkoitus ei tietenkään ole ollut tehdä mitään kauno-kirjallista kuvausta eikä mielikuvitukseen perustuvaa sotakirjaa, vaan asiallisia selostuksia sodanaikaisista tapahtumista.

Vaikka taistelun aikana oli leikki kaukana, niin tilanteen jälkeen löytyi aina joku huumori-

mies, joka lohkaisi sopivan lauseen ja sai porukan ajatukset suuntautumaan toisaalle. Joukon mielialan kannalta tällaiset miehet olivat korvaamattomia, ja heitä oli myös tyrnäväläisten joukossa. Siellä täällä huumori, jopa hirtehuumori vilahtelee näissäkin kertomuksissa.

Nuoruus on sellainen aika ihmismielessä, että sitä mielellään muistellaan. Sanotaan, että aika kulta muistot, ei tosin kaikkia, sillä varsinkin sodan käyneillä miehillä on muistojia, joita ei hevin halua mieleen palauttaa. Mutta koska sotakaan ei ole ainaista tappelun ryskettä, silloinhan siitä ei selviäisi kukaan hengissä, niin pitkiin rauhallisiin kausiin liittyy usein mieluista muisteltavaa.

Alokasaika jäi useimmille unohtumattomana mieleen. Ei ole harvinaista, kun veteraani kertoo iloisena tavanneensa sattumalta alokaskaverinsa vuosikymmenien takaa. Jos sama alokasporukka pysyi yhdessä vielä sodan kovissa olosuhteissa, niin siinä syntyi elämänikäinen ystävyys, vaikka vuosikymmeniäkin kului aseveljien tietämättä toisistaan mitään.

Suomen kunniakkaassa armeijassa sotien aikana palvelleet rintamamiehet pitivät yhtä myös rauhan aikana. He ovat monin tavoin toteuttaneet sodanaikaista periaatetta, että kaveria ei jätetä. Tällä tiellä he ovatkin saavuttaneet merkittäviä tuloksia, mutta ikääntyessään veteraanit tarvitsevat yhä enemmän nuorempien ikäpolvien tukea. Sen he ovat ansainneet.

*"Hoivatkaa,
kohta poissa on veljet!
Muistakaa,
teille kallis ol' maa!
Kertokaa
lasten lapsille lauluin!
Himmat
ei muistot koskaan saa."*

Into Mäenpää